

**ОШ " ДРАГАН ЂОКОВИЋ УЧА"
ЛАЂЕВЦИ**

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

**ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА
ПЕРИОД ОД ЧЕТИРИ ГОДИНЕ, ПОЧЕВ ОД ШКОЛСКЕ 2022/2023.
ГОДИНЕ, ДО ЗАВРШЕТКА ШКОЛСКЕ 2025/2026. ГОДИНЕ**

**Основна школа " Драган Ђоковић Уча"
Лађевци**

Тел/факс: 036/5852-020

Име и презиме директора:

Јелена Трнавац

Тел.036/5851-448

Аутори програма:

Стручни актив за развој школског програма

ОШ "Драган Ђоковић Уча"
Лађевци
Број: 910
Дана: 15.09.2022.

На основу члана 56 и 61. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС" број 27/2017, 88/2018 и 6/2020 – др. закони) и члана 27. Закона о основном образовању и васпитању ("Службени гласник РС" број 55/2013, 101/2017, 27/2018 и 10/2019.) и чл. 22 и 23. Статута школе, Школски одбор на седници одржаној 15.09.2022. године донео је

ОДЛУКУ

о доношењу Школског програма рада за први и други циклус основног образовања и васпитања за период од четири године почев од школске 2022/23. године, до завршетка школске 2025/2026. године

1. Доноси се Школски програм рада за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе "ДРАГАН ЂОКОВИЋ УЧА", за период од четири године почев од школске 2022/23. године, до завршетка школске 2025/26. године.

У Лађевцима,
15. септембра, 2022. године

Председник Школског одбора

Зорица Крунић

УВОДНИ ДЕО

Назив,врста и трајање

Школски програм за **први и други циклус** основног образовања и васпитања ОШ "Драган Ђоковић Уча" припремио је Стручни актив за развој школског програма.

Наставничко веће на седници која је одржаној 30.08.2022. године, усвојило је нацрт Школског програма за први и други циклус основног образовања и васпитања, а нацрт је презентован на Ученичком парламенту (06.04.2022.) и Савету родитеља (15.09..2022.).

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање циљева, задатака и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Основно и средње образовање и васпитање остварују се на основу Школског програма. Школски програм доноси орган управљања, у складу са наставним плановима и програмима. Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева, исхода и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља, школе и локалне заједнице. Школски програм садржи обавезни, изборни и факултативни део.

ОПШТИ ДЕО

Школски програм за **први и други циклус** основног образовања и васпитања ОШ "Драган Ђоковић Уча" припремио је Стручни актив за развој школског програма .

Наставничко веће је на седници која је одржана 30.08.2022.године, упознато са предлогом Школског програма за први и други циклус основног образовања и васпитања. Школски одбор је на седници одржаној 15.09.2022. године донео Школски програм.

При изради Школског програма користили смо и резултате самовредновања свих кључних области:

- 1) Програмирање, планирање и извештавање,**
 - 2) Настава и учење,**
 - 3) Образовна постигнућа ученика,**
 - 4) Подршка ученицима,**
 - 5) Етос,**
 - 6) Организација рада школе, управљање људским и материјалним ресурсима,**
- као и нову концепцију структуре овог документа која произлази из нових законских решења. Предлог из Акционог плана је био да Школски програм буде функционалнији.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ СЕ ОСТВАРУЈЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ.

СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености неопходне за живот у савременом и сложеном друштву. Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Школски програм се доноси у складу са Законом.

Поједини делови Школског програма иновирају се у току његовог остваривања.

Школа објављује Школски програм у складу са Законом и општим актом школе – Статутом.

Школски програм представља документ на основу којег се остварује развојни план и образовно-васпитни рад у школи.

Школски програм се заснива на принципима система образовања и васпитања:

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу, ученике и одрасле:

- 1) једнако право и доступност образовања и васпитања без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама;**
- 2) квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке и прилагођено узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика и одраслог;**
- 3) образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негује отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика и одраслог;**
- 4) усмереност образовања и васпитања на дете и ученика кроз разноврсне облике наставе, учења и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа;**
- 5) једнаке могућности за образовање и васпитање на свим нивоима и врстама образовања и васпитања, у складу са потребама и интересовањима деце, ученика и одраслих, без препрека за промене, настављање и употпуњавање образовања и образовање током целог живота;**
- 6) оспособљеност за рад ученика и одраслих усклађену са савременим захтевима професије за коју се припремају.**

Систем образовања и васпитања својом организацијом и садржајима обезбеђује и:

- 1) ефикасну сарадњу са породицом укључивањем родитеља, односно старатеља ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања;**
- 2) разноврсне облике сарадње са организацијама надлежним за послове запошљавања и локалном заједницом и широм друштвеном средином како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању;**

3) ефикасност, економичност и флексибилност организације система ради постизања што бољег учинка;

4) отвореност према педагошким и организационим иновацијама.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

1) правовременом укључивању у различите видове предшколског васпитања и образовања;

2) адекватној припремљености за школско учење и за прелазак на више нивое образовања и васпитања;

3) могућности да ученици и одрасли са изузетним способностима (талентовани и обдарени), без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и установама, као и идентификацији, праћењу и стимулисању ученика са изузетним способностима, као будућег научног потенцијала;

4) могућности да деца, ученици и одрасли са сметњама у развоју и са инвалидитетом, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, болесна деца, ученици и одрасли остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења;

4а) смањењу стопе осипања из система образовања и васпитања, посебно особа из социјално угрожених категорија становништва и неразвијених подручја, особа са сметњама у развоју и инвалидитетом и других особа са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног образовања;

4б) каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика и одраслих усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;

5) остваривању права на образовање, без угрожавања других права детета и других људских права.

Циљ Школског програма јесте да омогући учитељима, наставницима и професорима базичне професионалне ослонце у планирању, реализацији и евалуацији целокупног школског живота од првог до осмог разреда обавезног образовања.

ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Циљеви образовања и васпитања јесу:

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;

2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;

3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;

4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;

6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;

7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;

8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са

његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;

10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

13) развијање позитивних људских вредности;

14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ОПШТИ ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини. Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

1) усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;

2) науче како да уче и да користе свој ум;

2а) овладају знањима и вештинама потребним за наставак школовања и укључивање у свет рада;

3) идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;

4) раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;

- 5) *одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;*
- 6) *прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;*
- 7) *ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;*
- 8) *ефикасно и критички користе научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;*
- 9) *схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;*
- 10) *покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.*

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања обухватају:

- 1) *опште и посебне стандарде знања, вештина и вредносних ставова ученика и одраслих;*
- 2) *стандарде знања, вештина и вредносних ставова (у даљем тексту: компетенције) за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја;*
- 3) *стандарде компетенција директора, просветног инспектора и просветног саветника;*
- 4) *стандарде квалитета учбеника и наставних средстава;*
- 5) *стандарде квалитета рада установе.*

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по нивоима, циклусима и врстама образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима, односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа. За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја. За ученика са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ

1.1. СВРХА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА:

Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложенем друштву.

Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

За дете и ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.

1.2. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА:

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног стручног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;

- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

1.3. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА:

Основни циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања детета и ученика у редован образовно-васпитни рад и његово осамостаљивање у вршњачком колективу.

Из основног циља проистичу следећи задаци:

- осећање прихваћености, могућност успостављања пријатељства и самопоштовања;
- повећана могућност да уче кроз интеракцију са другима, у природној вршњачкој групи;
- оспособљавање за укључивање у живот и рад и, у крајњем, задовољство животом;
- повећана самосталност да брину о себи и самосталност – уз могућност рада и зараде.

1.4. ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА НА ОСНОВУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА:

Стварање подстицајног окружења да сваки ученик оствари своје потенцијале и то кроз:

- **разноврсне методе** – истраживачке, пројектне, партиципативне, кооперативне;
- ослањање на снаге ученика, **развој самопоштовања** и компетентности;
- успостављање веза између животног **искуства ученика** и учења и примене наученог у свакодневном животу;
- уважавање **индивидуалних карактеристика** ученика;
- неговање и подстицање **критичког мишљења, креативности и иницијативе**;
- постављање очекивања у **зони наредног развоја**;
- формирање **система вредности** као темеља позитивних односа са другима.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА: НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У УСТАНОВИ

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО ЦИКЛУСИМА И РАЗРЕДИМА:

2.1. ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ РАЗРЕД И ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ ЗА ПРВИ ЦИКЛУС

Ред.бр.	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72				
5.	Природа и друштво					2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36		
9.	Пројектна настава							1	36
укупно: А		20	720	21	756	21	756	21	756
ред.бр.	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ/ ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: Б		1	36	1	36	1	36	1	36
Укупно: А+Б		21	756	22	792	22	792	22	792
Ред.бр.	В. ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	21	756	22	792	22	792	22	792
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	ДОДАТНА НАСТАВА							1	36
3.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 ДАНА	ГОД.	7 ДАНА	ГОД.	7 ДАНА	ГОД.	7 ДАНА	ГОД.
УКУПНО : А+Б+В		22	792	23	828	23	828	24	864
Ред.бр.	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	ЧОС	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Екскурзија	1 ДАН	ГОД.	1 ДАН	ГОД.	1 ДАН	ГОД.	1 ДАН	ГОД.
УКУПНО : А+Б+В+Г		24	864	25	900	25	900	26	936

•••Напомена: предмет **ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** је интегративни наставни предмет који се остварује у оквиру других наставних предмета, а у складу са планом извођења.

2.2.ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ РАЗРЕД И ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС

Ред.бр.	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
2.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика			2	72	2	72	2	68
8.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
9.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
10.	Хемија					2	72	2	68
11.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	72
12.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО А		25	900	26	936	28	1008	28	952

Ред.бр.	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Италијански језик	2	72	2	72	2	72	2	68
УКУПНО : Б		3	108	3	108	3	108	3	102
УКУПНО : А+Б		28	1008	29	1044	31	1116	31	1054

Ред.бр.	В. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
В.1. ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ									
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Слободна наставна активност (Чувари природе, Цртање, сликање и вајање, Свекодневни живот у прошлости, Шах...)	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Хор/оркестар***	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
УКУПНО В.1.		3-5	108-180	3-5	108-180	3-5	108-180	3-5	102-170
УКУПНО : А+Б+В.1.		31-33	1116-1188	32-34	1152-1224	34-36	1224-1296	34-36	1156-1224
В.2. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ									
1.	Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
2.	Екскурзија	До 2 дана	годишње	До 2 дана	годишње	До 2 дана	годишње	До 2 дана	годишње
УКУПНО В.2.		1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
УКУПНО : А+Б+В.1.+В.2.		32-35	1152-1260	33-36	1188-1296	35-38	1260-1368	35-38	1190-1292

***Напомена: Обавезан је за све ученике који су се определили за певање у хору, а прошли су проверу музичких способности.

2.3. ТРАЈАЊЕ И ОСНОВНИ ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС

Ред.бр.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	21	756	22	792	22	792	22	792
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	ДОДАТНА НАСТАВА							1	36
4.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 дана годишње		7 дана годишње		7 дана годишње		7 дана годишње	
Ред.бр.	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36

Ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	ЧОС	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Екскурзија	1 дан годишње		1 дан годишње		1 дан годишње		1 дан годишње	

2.4. ТРАЈАЊЕ И ОСНОВНИ ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС

Ред.бр.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	25	900	26	936	28	1008	28	952
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
3.	ДОДАТНА НАСТАВА	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	СЕКЦИЈЕ	1	36	1	36	1	36	1	34
Ред.бр.	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Италијански језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Обавезне ваннаставне активности								
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Слободна наставна активност (Чувари природе, Цртање, сликање и вајање, Свекодневни живот у прошлости, Шах...)	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Слободне активности								
	Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње		До 3 дана годишње	

2.5. ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАН ПОДРШКЕ/ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН У УСТАНОВИ

Индивидуални план подршке/ индивидуални образовни план (ИПП, ИОП, МИ...) израђује се за децу којој је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању. Образовно-васпитна установа обезбеђује уклањање физичких и комуникацијских баријера и за ученика/цу доноси индивидуални план подршке (ИПП), односно индивидуални образовни план (ИОП) чији је циљ постизање оптималног укључивања у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у вршњачком колективу.

Право на индивидуални план подршке/индивидуални образовни план има дете и ученик који има потребу за додатном подршком у образовању и васпитању због тешкоћа у приступању, укључивању, учествовању или напредовању у васпитно-образовном или образовно-васпитном раду, ако те тешкоће утичу на остваривање општих исхода образовања и васпитања, а нарочито ако дете, односно ученик:

- 1)** има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи учења, или проблема у понашању и емоционалном развоју);
- 2)** има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или вишеструке сметње);
- 3)** потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи).

Ученици са изузетним способностима такође имају право на индивидуални образовни план.

Индивидуалним планом подршке(индивидуалним образовним планом утврђује се прилагођен и обогаћен начин образовања и васпитања детета и ученика, а посебно:

- 1)** дневни распоред активности у васпитној групи и часова наставе у одељењу, дневни распоред рада са лицем које му пружа додатну подршку и распоред рада у посебној групи у којој му се пружа додатна подршка, као и учесталост подршке;
- 2)** циљеви образовно-васпитног рада;
- 3)** посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или за све предмете са образложењем за одступање од посебних стандарда;
- 4)** индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу и раду са додатном подршком;
- 5)** индивидуализован начин рада васпитача и наставника, односно индивидуализован приступ прилагођен врсти сметње.

Индивидуализација и индивидуални образовни планови:

Када прикупимо све потребне информације о дететовој образовној ситуацији и потребама и сачинимо педагошки профил детета, одређујемо подручја у којима је детету/ученику потребна додатна подршка и планирамо мере индивидуализације, које остварујемо путем:

1) прилагођавања простора и услова у којима се одвија активност, односно настава у школи (отклањање физичких баријера, осмишљавање додатних и посебних облика активности, израде посебног распореда активности итд.);

2) прилагођавања метода рада, наставних средстава и помагала и дидактичког материјала, а посебно приликом увођења нових садржаја, начина постављања задатака, праћења брзине и темпа напредовања, начина усвајања садржаја, провере знања, организације учења, постављања правила понашања и комуникације.

Индивидуализација се спроводи према потреби, као саставни део образовноваспитног рада и може бити остварена и без вођења посебне документације.

ИОП је писани документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета ако претходно прилагођавање и отклањање физичких и комуникацијских препрека нису довеле до остваривања општих исхода образовања и васпитања, односно до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама детета, односно ученика и може да буде:

1) по прилагођеном програму у коме се прецизно планира циљ пружања подршке која се односи на прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса; активности и њихов распоред као и лица која пружају подршку;

2) по измењеном програму у коме се, осим свега претходно наведеног, прецизно планира прилагођавање општих исхода образовања и васпитања, прилагођавање посебних стандарда постигнућа ученика у односу на прописане и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;

3) обогаћен и проширен програм који се примењује за ученике са изузетним способностима.

Индивидуални образовни план са прилагођеним програмом подразумева да се за одређено дете не мењају исходи и стандарди образовања, као ни садржаји предвиђени образовним програмом, већ се прилагођавају и адаптирају начини извођења наставе, материјали, учила и асистивне технологије, као и просторно прилагођавање. То може да подразумева:

– Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације), што може да подразумева прилагођавање начина предавања и увођења нових лекција, провере знања и давање задатака, организацију учења, понашање;

– Прилагођавање простора и услова у којима се учење одвија, односно отклањање физичких баријера и постављање ознака, специфичан аранжман и распоред активности.

Индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу са ученицима којима је потребна подршка због поверљивости података налазе се код Тима за додатну подршку и саставни су део Школског програма.

2.6. НАСТАВНИ ПЛАН ПО ПРЕДМЕТИМА:

2.6.1. ТЕМАТСКИ ПЛАН ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТИМА ПО РАЗРЕДИМА

Р.Б.	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ТЕМАТСКИ САДРЖАЈИ ПО ПРЕДМЕТИМА
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК/ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	1 – 8. разред 1. Основе читања и писања 2. Језик 3. Књижевност 4. Језичка култура
2.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	1 – 8. разред 1) Лични идентитет 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.) 3) Географске особености 4) Становање – форме, навике 5) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине 6) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност) 7) Школа и школски живот 8) Млади – живот деце и омладине 9) Здравље и хигијена 10) Емоције (љубав према породици, друговима) 11) Превозна средства 12) Временске прилике 13) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме) 14) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници) 15) Слободно време – забава, разонода, хобији 16) Исхрана и гастрономске навике 17) Путовања 18) Мода и облачење 19) Спорт 20) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења...
3.	МАТЕМАТИКА	1. разред 1. Геометрија: положај, величина и облик предмета 2. Линије 3. Бројеви 4. Мерење и мере 2. разред 1. Геометрија

		2. Бројеви 3. Мерење и мере 3. разред 1. Бројеви 2. Геометрија 3. Мерење и мере 4. разред 1. Бројеви 2. Геометрија 3. Мерење и мере 5. разред 1. Природни бројеви и дељивост 2. Основни појмови геометрије 3. Угао 4. Разломци 5. Осна симетрија 6. разред 1. Цели бројеви 2. Рационални бројеви 3. Троугао 4. Четвороугао 5. Површина четвороугла и троугла 7. разред 1. Реални бројеви 2. Питагорина теорема 3. Цели алгебарски изрази 4. Многоугао 5. Круг 6. Обрада података 8. разред 1. Сличност 2. Тачка, права и раван 3. Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом 4. Призма 5. Пирамида 6. Линеарне функције и графичко представљање података 7. Системи линеарних једначина са две непознате 8. Ваљак, купа и лопта
4.	СВЕТ ОКО НАС	1. разред Непосредно окружење: 1. Ја и други 2. Породица, дом, школа 3. Здравље и безбедност

		4. Оријентација у простору и времену 5. Човек ствара 6. Разноврсност природе 2. разред Насеље са околином: 1. Други и ја 2. Култура живљења 3. Човек ствара 4. Кретање и оријентација у простору и времену
5.	ПРИРОДА И ДРУШТВО	3. разред Насеље са околином: 1. Природа, човек, друштво 2. Оријентација у простору и времену 3. Прошлост 4. Кретање 5. Материјали 4. разред Моја отаџбина – Република Србија: 1. Природне и друштвене одлике Србије 2. Човек – природно и друштвено биће 3. Материјали 4. Прошлост Србије
6.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1 - 4.разред 1. Слушање музике 2. Извођење музике 3. Музичко стваралаштво 5 – 8.разред 1. Човек и музика 2. Музички инструменти 3. Слушање музике 4. Извођење музике 5. Музичко стваралаштво
7.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	1. разред 1. Ликовна култура и окружење 2. Односи у видном пољу 3. Обликовање 4. Споразумевање 2. разред 1. Облици 2. Споразумевање

		3. Ликовне игре 4. Простор 3. разред 1. Материјали 2. Споразумевање 3. Композиција 4. Простор 4. разред 1. Композиција 2. Споразумевање 3. Наслеђе 4. Сцена 5. разред 1. Ритам 2. Линија 3. Облик 4. Визуелно споразумевање 6. разред 1. Боја 2. Комуникација 3. Текстура 4. Уобразиља 5. Простор 7. разред 1. Простор и композиција 2. Комуникација 3. Уметност око нас 8. разред 1. Композиција 2. Наслеђе 3. Комуникација
8.	ИСТОРИЈА	5. разред 1. Основи проучавања прошлости 2. Праисторија 3. Стари исток 4. Античка Грчка 5. Антички Рим 6. разред 1. Основи проучавања прошлости 2. Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку 3. Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку

		4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку 7. разред 1. Основи проучавања прошлости 2. Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба (до средине 19. века) 3. Европа, свет, српска држава и народ у другој половини 19. века 4. Европа, свет, српска држава и народ на почетку 20. века 8. разред 1. Основи проучавања прошлости 2. Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата 3. Други светски рат 4. Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата 5. Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима
9.	ГЕОГРАФИЈА	5. разред 1. Човек и географија 2. Васиона и васионска тела 3. Планета Земља: Облик и структура површине; Земљина кретања; Унутрашња грађа и рељеф; Ваздушни омотач; Воде; Биљни и животињски свет на Земљи 6. разред 1. Друштво и географија 2. Географска карта 3. Становништво 4. Насеља 5. Привреда 6. Држава и интеграциони процеси 7. Географија Европе 7. разред 1. Географске регије Европе 2. Азија 3. Африка 4. Северна Америка 5. Јужна Америка 6. Аустралија и Океанија 7. Поларне области 8. разред 1. Географски положај, границе, и величина

		територије Србије 2. Физичко – географске одлике Србије 3. Друштвено – географске одлике Србије 4. Природна и културна баштина Србије 5. Географија завичаја 6. Срби у региону и дијаспори
10.	БИОЛОГИЈА	5. разред 1. Порекло и разноврсност живог света 2. Јединство грађе и функције као основ живота 3. Наслеђивање и еволуција 4. Живот у екосистему 5. Човек и здравље
		6. разред 1. Јединство грађе и функције као основ живота 2. Живот у екосистему 3. Наслеђивање и еволуција 4. Порекло и разноврсност живота 5. Човек и здравље
		7. разред 1. Наслеђивање и еволуција 2. Јединство грађе и функције као основ живота 3. Порекло и разноврсност живота 4. Живот у екосистему 5. Човек и здравље
		8. разред 1. Јединство грађе и функције као основ живота 2. Човек и здравље 3. Порекло и разноврсност живота 4. Наслеђивање и еволуција 5. Живот у екосистему
11.	ФИЗИКА	6. разред 1. Увод 2. Кретање 3. Сила 4. Мерење 5. Маса и густина 6. Притисак
		7. разред 1. Сила и кретање 2. Кретање тела под дејством силе теже – сила Трења 3. Равнотежа тела

		4. Механички рад и енергија – снага 5. Топлотне појаве 8. разред 1. Осцилаторно и таласно кретање 2. Светлосне појаве 3. Електрично поље 4. Електрична струја 5. Магнетно поље 6. Елементи атомске и нуклеарне физике 7. Физика и савремени свет
12.	ХЕМИЈА	7. разред 1. Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас 2. Хемијска лабораторија 3. Атоми и хемијски елементи 4. Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења 5. Хомогене и хетерогене смеше 6. Хемијске реакције и хемијске једначине 7. Израчунавања у хемији 8. разред 1. Метали, оксиди и хидроксиди 2. Неметали, оксиди и киселине 3. Соли 4. Органска једињења и њихова општа својства 5. Угљоводоници 6. Органска једињења са кисеоником 7. Биолошки важна органска једињења 8. Заштита животне средине и зелена хемија
13.	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	5 - 8. разред 1. Животно и радно окружење 2. Саобраћај 3. Техничка и дигитална писменост 4. Ресурси и производња 5. Конструкторско моделовање

14.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	1. Разред 1. Физичке способности 2. Моторичке вештине: Ходање и трчање; Скакања и прескакања; Бацања и хватања; Пузења, вишења, упори и пењања; Вежбе на тлу; Вежбе равнотеже; Вежбе са реквизитима; Плес и ритмика; Полигони 3. Физичка и здравствена култура: Култура вежбања и играња; Здравствено васпитање 2. разред 1. Физичке способности 2. Моторичке вештине: Ходање и трчање; Скакања и прескакања; Бацања и хватања; Пузења, вишења, упори и пењања; Вежбе на тлу; Вежбе равнотеже; Вежбе са реквизитима; Плес и ритмика; Полигони 3. Физичка и здравствена култура: Култура вежбања и играња; Здравствено васпитање 3. разред 1. Физичке способности 2. Моторичке вештине: Атлетика; Спортска гимнастика; Основе тимских спортских и елементарних игара; Плес и ритмика; Полигони 3. Физичка и здравствена култура: Култура вежбања и играња; Здравствено васпитање 4.разред 1.Физичке способности 2.Моторичке вештине: Атлетика; Спортска гимнастика; Основе тимских спортских и елементарних игара; Плес и ритмика; Полигони 3. Физичка и здравствена култура: Култура вежбања и играња; Здравствено васпитање 5 - 8. разред 1. Атлетика 2. Гимнастика 3. Основе тимских и спортских игара: рукомет/одбојка/футсал/кошарка/стони тенис.. 4. Ритам и плес 5. Мерења физичких способности 7. Остале активности (активности по избору ученика, полигони...)

15.	ДИГИТАЛНИ СВЕТ	1 – 4. Разред 1.Дигитално друштво 2.Безбедно коришћење дигиталних уређаја 3.Алгоритамски начин размишљања
16.	ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	4. разред У ОДНОСУ НА ПЛАНИРАНУ ТЕМУ: 1.Циљана етапа 2.Аналитичка етапа 3.Истраживачка етапа 4.Конструкцијска етапа 5.Презентациона етапа 6.Рефлексивно-оцењивачка етапа 7.Евалуација
17.	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	5 - 8. разред 1. ИКТ 2. Дигитална писменост 3. Рачунарство 4. Пројектна настава

2.6.2. ТЕМАТСКИ ПЛАН ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТИМА ПО РАЗРЕДИМА

Р.Б.	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ТЕМАТСКИ САДРЖАЈИ ПО ПРЕДМЕТИМА
1.	ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	5 – 8. разред 1) Лични идентитет 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.) 3) Географске особености 4) Становање – форме, навике 5) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине 6) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност) 7) Школа и школски живот 8) Млади – живот деце и омладине 9) Здравље и хигијена 10) Емоције (љубав према породици, друговима) 11) Превозна средства 12) Временске прилике 13) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)

		14) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници) 15) Слободно време – забава, разонода, хобији 16) Исхрана и гастрономске навике 17) Путовања 18) Мода и облачење 19) Спорт 20) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења...
2.	ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС	1. разред 1. Увод 2. Заједница као основ живота 3. Заједница љубави Бога, човека и природе 4. Неизмерна љубав Божја: Христос се роди ! 5. Црква 6. Христова љубав према човеку и свету 7. Наша брига о свету 2. разред 1. Увод 2. Моје место у цркви 3. Литургијске службе 4. Живот у цркви – лепота празника 5. Трпеза Господња 6. Света литургија – прослава Васкрсења 7. Икона – прозор у вечност 3.разред 1. Увод 2. Бог је створио јединствен свет ни из чега као и многе конкретне врсте 3. Човек је врхунац Божијег стварања 4. Однос Бога и света 5. Човек и природа 6. Евхаристија- свет у малом 7. Стварање човека и света према православној иконографији 4. разред 1. Увод 2. Заједница као основ живота 3. Заједница љубави Бога, човека и природе 4. Неизмерна љубав Божја – Христос се роди ! 5. Црква – заједница с Богом 6. Христова љубав према човеку и свету 7. Наша брига о свету 5. разред 1. Увод 2. Религија и култура старог света 3. Откривење – Свет Библије

		4.Стварање света и човека 5.Старозаветна историја спасења 6.Закон Божји 7.Месијанска нада 6. разред 1. Увод 2. Припрема света за долазак Сина Божјег 3. Увод у Нови завет 4. Богочовек Исус Христос 5. Црква Духа Светога 7. разред 1.Увод 2.Богопознање 3.Символ вере 4.Светотајински живот цркве 5.Српска црква кроз векове 8. разред 1. Учење о личности на основу Православне Трилогије 2. Човек као личност 3. Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој 4. Црква као тело Христово 5. Будуће Царство као узрок Цркве
3.	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1 . разред 1. Људска права: Ја и други у одељењу 2. Демократско друштво: Одељење као група/заједница 3. Процеси у савременом свету: Комуникација и сарадња 4. Грађански активизам: Акција одељења/групе 2. 1. Људска права: Ја и други у одељењу 2. Демократско друштво: Школа као заједница 3. Процеси у савременом свету: Школа као безбедно место 4. Грађански активизам: Школа као безбедно место за све 3. разред 1. Људска права: Сви различити, а сви равноправни 2. Демократско друштво: Ја и други у локалној заједници 3. Процеси у савременом свету: Снага узајамне помоћи 4. Грађански активизам: Акција солидарности у локалној заједници 4.разред 1. Људска права: Ја и други на планети Земљи 2. Демократско друштво: Култура и традиција 3. Процеси у савременом свету: Прекомерна потрошња 4. Грађански активизам: Еколошка акција 5. разред

		1. Људска права: Права детета 2. Демократска заједница: Школа као заједница 3. Процеси у савременом свету: Сукоби и насиље 4. Грађански активизам 6 - 7. разред 1. Људска права 2. Демократско друштво 3. Процеси у савременом свету 4. Грађански активизам 8. разред 1. Увод 2. Деца у савременом свету 3. Медији у савременом друштву 4. Завршни део

2.6.3. ТЕМАТСКИ ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ И ЊИХОВИ САДРЖАЈИ

Р.Б.	ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	САДРЖАЈИ ПО ПРЕДМЕТИМА
1...	ПРЕДМЕТ ЗА КОЈИ ЈЕ УСТАНОВЉЕНА ПОТРЕБА ЗА ИЗРАДУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА	1. – 8. разред САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА КОЈИ СУ ОДРЕЂЕНИ НА ОСНОВУ ИНДИВИДУАЛНОГ ПЕДАГОШКОГ ПРОФИЛА, У ОДНОСУ НА СЛЕДЕЋЕ ПАРАМЕТРЕ: 1. учење и како се учи; 2. социјалне вештине; 3. комуникацијске вештине; 4. самосталност и брига о себи; 5. наставни садржаји школских предмета.

НАПОМЕНА: ИПП, односно ИОП се спроводи онолико колико је детерминисана његова временска артикулација: у правилу од 3 до 6 месеци, а касније након евалуације се процењује да ли постоји потреба за израдом новог ИОП-а.

2.6.4. ТЕМАТСКИ ПЛАНОВИ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ И ЊИХОВИ САДРЖАЈИ

1-2. РАЗРЕД

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ (тематски план извођења)

ТЕМА	САДРЖАЈИ	ПРЕДМЕТ/ЧАСОВИ	ВРЕМЕ
1. Ово сам ја	1.Упознај своје тело 2.И ја растем 3. Видим, чујем ,осећам	Грађанско васпитање-ја и како ме виде други -10.час Грађанско васпитање- Свест о себи 2. час Грађанско васпитање- Свест о себи 4. час Грађанско васпитање- Ја пре , ја после-35. час Грађанско васпитање- Испитивање осећања-13.Час Грађанско васпитање- Комуникација осећања	Новембар Септембар Септембар Мај Новембар Децембар
2. Шта знам о здрављу	1.Моје здравље 2. Ко се брине о мом здрављу 3. Тражим помоћ 4. Шта се ради у Дому здравља и болници	Час одељењског старешине- Дружење са природом ради очувања здравља-25. час Свет око нас- Особине воде-34.час Физичко васпитање- Ходање и трчање уз правилно држање тела-5. час Физичко васпитање-Брзо трчање на 20м из различитих стартних позиција-17.час Свет око нас – Избегавање опасности у дому-16.час Свет око нас- Избегавање опасности у дому Српски језик- Град, село-9. И 10 час	Март Децембар Септембар Октобар Октобар Октобар Септембар
3.Дневни ритам	1.Један мој дан 2.Организација дана	Час одељењског старешине- Како да негујемо другарство и пријатељство-14.час Час одељењског старешине- Учење и рад у родитељском дому-21.час Час одељењског старешине- Планирамо свој радни дан- 10. час Час одељењског старешине- Дружење и радост на снегу- 16.час	Децембар Фебруар Новембар Децембар

4.Хигијена	1.Лична хигијена 2. Хигијена простора 3.Мој кутак	Час одељењског старешине- Основне хигијенске навике- 11.час Час одељењског старешине- Зашто су спорт и исхрана важни за здравље-24.час Час одељењског старешине- Чување личне и друштвене имовине-2.час Час одељењског старешине- Здраву околину треба сви да чувамо-33. час Час одељењског старешине- Позив за такмичење за најлепшу учионицу-12.час Час одељењског старешине- Како се понашамо у школи и на улици-3.час Грађанско васпитање- Школа какву желим-32. час Свет око нас- Моја породица- 10. час Свет око нас- Мој дом-11.час Грађанско васпитање- Моје место за опуштање-12.час	Новембар Март Септембар Мај Новембар Септембар Мај Октобар Октобар . Новембар
5.Исхрана и њен значај за здрав живот	1.Правилна исхрана 2.Животне намирнице 3.Заједно за столом	Српски језик- „Јабука“-63.час Српски језик- „Дан без глади“Ђ.Радари-107.час Свет око нас- Природа је наш заједнички дом- да се не заборави!-51 час Свет око нас- У ратара црне руке, а бела погача- 53.час Час одељењског старешине- Учим на примерима-29 .час Свет око нас- У породици сви раде- 12. час	Октобар Фебруар Март Март Април. Октобар

3-4. РАЗРЕД

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ (тематски план извођења)

ТЕМА	САДРЖАЈИ	ПРЕДМЕТ/ ЧАСОВИ	ВРЕМЕ
1.Шта се догађа у мом телу	1.Растем и то се види 2.Развијам се 3.Пут хране 4.Пут воде 5.И зуби се мењају	Свет око нас: 4.Твоја породица-у родитељском дому Свет око нас: 42.Без воде нема живота Свет око нас: 43. Вода Час одељењског старешине: 15.Карактеристике развоја у млађим разредима Час одељењског старешине: 15 и 16. Растем и развијам се	септембар фебруар фебруар децембар децембар
2.Ја и моје здравље	1.Како сачувати здравље 2.Шта може да наруши моје здравље 3.Чувам се	Српски језик: 54. Избор текстова из дечје штампе Српски језик: 67. Цртани филм који најрадије гледам Свет око нас: 14.Саобраћај у насељу Свет око нас: 15. Саобраћајни знаци- опасности у саобраћају Час одељењског старешине: 3.Безбедно кретање у саобраћају Свет око нас: 59.Пут електричне струје Свет око нас : 48. Упознај природу и ти јој припадаш Свет око нас: 47. Различите групе животиња Час одељењског старешине: 13 Ја и моје здравље Час одељењског старешине: 33. Сачувајмо природу, свима нам је потребна	новембар децембар октобар октобар септембар април март март децембар мај
3. Дневни ритам	1. Лети и зими 2. Како препознати умор 3. Школа и здравље	Свет око нас: 46. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњег доба Час одељењског старешине: 19.Ритам рада и одмора Час одељењског старешине : 4. Мој радни дан Час одељењског старешине: 30. Зашто је спорт важан за наше здравље	март јануар септембар април

4. Лична хигијена	1. Лична хигијена	Час одељењског старешине: 13.Лична хигијена Час одељењског старешине: 14. Хигијена Грађанско васпитање: 31. Ја то већ умет Српски језик: 97.Прича према низу слика	новембар децембар април фебруар
5. Исхрана	1. Мој кувар 2. Неправилна исхрана	Свет око нас: 22. Биљке се разликују Свет око нас : 25. Биљке Свет око нас: 30. Животиње Свет око нас: 31. Човек је део живе природе Свет око нас: 32.Човек и природа Час одељењског старешине: 28. Дечји бонтон	новембар новембар децембар. децембар децембар април
6.Превенција злоупотребе алкохола и дувана	1.Ја и моје одељење у борби против пушења и конзумирања алкохола	Час одељењског старешине: 18.Болести зависности- шта је то ? Грађанско васпитање: 9 .О стиду и срамоти Грађанско васпитање: 31. Тајни пријатељ- изненади пажњом Грађанско васпитање: 24.Шта можемо да урадимо?	јануар октобар мај март
7. Занемаривање и злостављање деце	1. Занемаривање и злостављање деце	Грађанско васпитање: 28. Кад родитељи крше дечја права Грађанско васпитање: 29. Кад одрасли крше дечја права	март април

3.ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

1. РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У ПРВОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК	5	180
2.	МАТЕМАТИКА	5	180
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	СВЕТ ОКО НАС	2	72
5.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
6.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	1	36
7.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	108
8.	ДИГИТАЛНИ СВЕТ	1	36
Укупно		20	720
Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
Укупно		1	36
Р.б.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	21	756
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 дана годишње	
ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (друштвене, техничке, хуманитарне, спортске, културне... активности)	1-2	36-72
3.	ЕКСКУРЗИЈА	1 дан годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ 2.КЊИЖЕВНОСТ 3.ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортоепија) 4.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.	-Трајање припрема за почетно читање и писање зависи од стања у одељењу; примена вежби у посматрању, слушању артикулације, моторици... -Увиђање у почетно читање и писање, усавршавање истог, симултано ће се реализовати и остали садржаји (језик, књижевност, лектира, читање и тумачење текста, језичка култура...); - Наставник ће на основу одговарајућег текста, вежби и на основу знања из "нултог" разреда активирати и навести ученике да уоче реченице и њене делове (активно учење); - Правопис се савлађује путем систематских вежбања, елементарних и сложених које се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених вежби. Наставник припрема сам или користи готово према потребама ученика; - Учитељ има начелну могућност да понуђене текстове прилагоди конкретним наставним потребама, народна књижевност корелација (Пид) За усавршавање читања и писања систематска вежба, гласно читање	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе између слова и гласова - повезивање гласова и слова - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, петоминуте вежбе, годишњи тест, језичке игре, увид у активност ученика...

		протумаченог текста из читанке или лектире уз аналитичку и критичку процену таквог читања (тихо, по улогама). - На основу раније стечених знања оспособити ученике да разликују ликове и њихове карактерне особине; - Наставник ће подстицати ученике на препричавање (причање) усмено и писмено.	- особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – влада основном техником читања и писања Ћириличног текста; – разуме оно што прочита; – активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; – препозна песму, причу и драмски текст; – одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; – уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; – изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; – препозна загонетку и разуме њено значење; – препозна басну и разуме њено значење; – разликује слово, реч и реченицу; – правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; – правилно употреби велико слово; – учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; – обликује усмену поруку служећи се	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	Глас и слово; штампана и писана слова Ћириличног писма. -Речи и реченице као говорне и писане целине. -Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. -Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. -Језичке игре. -Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. -Писање (преписивање, самостално писање и диктат). -Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. -Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).
	КЊИЖЕВНОСТ	<u>ШКОЛКА ЛЕКТИРА</u> Поезија: -Народне песме (предвиђене Наставним планом); -Ауторска поезија (предвиђена Наставним планом). (Примери: Ј.Ј. Змај, В. Илић, Д. Максимовић, Г. Тартаља, Б. Ћопић, Д. Радовић...) Проза: -Народне приче (предвиђене Наставним планом); -Народне басне (предвиђене Наставним планом); -Избор из народних и ауторских загонетки. (Примери: Л.Н. Толстој, Д. Обрадовић, Д. Лукић, Д. Радовић, А. Поповић...) Драмски текстови: (предвиђени Наставним планом). (Примери: Г. Тартаља, Д. Радовић, А. Поповић...) Популарни и информативни текстови: -Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић

одговарајућим речима; – усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; – усмено описује ствари из непосредног окружења; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – пажљиво и културно слуша саговорнике; – слуша, разуме и парафразира поруку; – слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; – примењује основна правописна правила; – пише читко и уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у краћу целину; – пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; – гласно чита, правилно и са разумевањем; – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту...	ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортоепија) ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Караџић, знаменита завичајна личност и др.). Домаћа лектира: -(предвиђена Наставним планом); -Избор из басни и сликовница за децу. Књижевни појмови: – песма; – прича; – догађај; место и време збивања; – књижевни лик – изглед, основне особине и поступци; – драмски текст за децу; – шаљива песма; – басна; – загонетка. -Реченица, реч слово. -Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. -Реченице као обавештење, питање и заповест. -Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. -Правилно потписивање (име, па презиме). -Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици. ГОВОРЕЊЕ: -Вођени и слободни разговор. -Говорни предлошци. -Усмена порука. -Причање, препричавање и описивање. -Казивање књижевног текста. -Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. -Сценско извођење текста (драмско и луткарско). -Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. -Разговорне, ситуационе и језичке игре. СЛУШАЊЕ: -Стварне и симулиране ситуације. -Слушна порука. -Аудио-визуелни записи. -Игре за развијањеслушне пажње. ПИСАЊЕ: -Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. -Писана порука. -Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. -Реченице/кратак текст погодан за диктирање. ЧИТАЊЕ: -Књижевни текстови. -Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. -Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. -Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, <i>Буквар</i>; текстови о знаменитим личностима Српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. Introduction 2. Welcome to Happy House! 3. Pens and pencils 4. Come and play 5. Culture: School time 6. Happy Christmas! 7. Dressing up 8. Happy birthday 9. Culture: Good morning! 10. Happy Easter ! 11. Bathtime 12. Animal friends	Циљ: - Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (запажање, анализа, закључивање итд.); – за увођење новог	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и	- домаћи задаци, усмено одговарање, језичке игре, увид у активност ученика и продукте ученичких радова, увид у активност ученика...

13. Culture: Party time!		лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на nižем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.	геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
1.Introduction Увод Поздрављање и представљање	-поздраве и отпоздраве примењујући најједноставнија језичка средства; - разумеју и примењују устаљена правила учтивости комуникације.	-Изразе и речи које се користе код представљања и познавања – <i>Hello. I'm (Miloš). Goodbye</i> ; реаговање на усмени импулс саговорника (наставника); успостављање контакта при сусрету.
2. Welcome to Happy House! Добродошли у срећну кућу! Поздрављање; представљање себе и других; давање и тражење информација о другима	-представе себе и другог; -поздраве и отпоздраве примењујући једноставна језичка средства; -разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговоре на њих; - разумеју и користе формалне и неформалне поздраве и поштују устаљена правила учтивости.	-Изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – <i>Hello! I'm (Rodney). What's your name? Who's this? It's (Otto/me). Good morning / afternoon. Goodbye. See you!; Here's a window/roof/floor; Come in! What's the matter?</i> песме и приче које се односе на тему.

3. Pens and pencils Пенкала и оловке Описивање предмета; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; изражавање количина; разумевање и давање једноставних налога	-препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју позив и реагују на њега; - упуте позив на заједничку активност; - разумеју једноставне исказе који се односе на количине; поставе питања и саопште количине једноставним језичким средствима; - разумеју и реагују на кратке налоге; - упуте кратке налоге; - разумеју и препознају сличности и разлике у животу у школама у ВБ и код нас; - прикладно упуте, прихвате/одбију позив.	-Речи којима се именују предмети из учионице и школски прибор;бројеве до 10; језичке структуре и изразе-<i>What's this? It's a.... Is it a... ? Yes, it is/No,it isn't There's a (book). This is my bag. How many (pencils)? Five (pencils).Three and one more is four. Clap. Look. Come on everybody! Do the onga. Dance with me. Yes. No. Thank you;</i> песме и приче које се односе на тему.
4.Come and play Дођи да се играмо Описивање предмета; позив на заједничку активност; изражавање количина; изражавање упутства и налога	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - разумеју позив и на заједничку активност и реагују на њега; упуте позив на заједничку активност; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - певају дечје песме одговарајућег садржаја; - прикладно упуте, прихвате/одбију позив.	-Речи којима се именују играчке, боје и облици; језичке структуре и изразе <i>What's this? It's a car/doll/ drum... What colour is the (train) It's blue/green.... How many green (dolls)? Four green dolls. It's a square/triangle/circle. How many red triangles? Three red triangles. Let's have fun! Beat the drum/play the guitar/ fly a plane/drive a car; Please, be quiet! Stop it!</i> песме и приче које се односе на тему.
5. School time Култура – Време је за школу Описивање места	-разумеју једноставне описе места и реагују на њих; - опишу место користећи једноставна језичка средства; - уоче сличности и разлике у начину живота у школама у ВБ и код нас.	-Речи којима се именују предмети за личну употребу у школи; језичке структуре и изразе <i>What's in your classroom? There's a bag/lunchbox...</i>

6. Happy Christmas! Срећан Божић! Честитање; изражавање жеља	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - уоче сличности и разлике у начину прославе Божића и Нове године у ВБ и код нас; - певају традиционалне, дечје Божићне песме.	-Изразе и речи које се односе на Божић и честитање Божића и Нове године - <i>a Christmas tree/fairy/bell /star, Merry Christmas. Happy New Year. Look!</i> језичку структуру за изражавање жеља - <i>What do you want? I want...;</i> Божићну причу и песмицу <i>We wish you a merry Christmas.</i>
7. Dressing up - Облачење Описивање предмета; изражавање количина; изражавање допадања; исказивање савета и упозорења	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју и реагују на једноставне савете и упозорења; - упуте кратке савете и упозорења; - поштују правила учтиве комуникације адекватно реаговање на савете и упозорења.	-Изразе и речи којима се именују делови одеће; језичке структуре и изрази којима се описују предмети и изражавају количине <i>Where's my hat/jumper/skirt/ shoe /T-shirt/sock?; This is my black/grey/ purple/white T'shirt. How many orange T'shirts? Four orange T'shirts,</i> којима се изражава допадање-<i>This is my favourite (T shirt). What's your favourite (T-shirt)?,</i> којима се дају савети и упозорења и реагује на њих – <i>Put on/Take off your (hat). Don't forget your (hat). Be careful! Here you are. Thank you;</i> приче и песме које се односе на тему.
8. Happy birthday - Срећан рођендан Честитање; изражавање количина и поседовања; позив на заједничку активност; изражавање упутстава и налога; давање основних информација о себи	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - разумеју једноставне исказе којима се изражава поседовање / непоседовање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе	-Речи којима се именују предмети везани за рођендан - <i>a balloon, a present, a badge, a cake, a card, a candle...;</i> језичке структуре <i>What have you got? I've got a (present). How many candles on your cake? How old are you? Are you (six)? I'm seven (years old). What's that? Is that a radio? Is it a green pencil? (Let's) jump / dance / shake / clap. Stamp your feet. Come and see. Open it;</i> честитање рођендана <i>Happy birthday to you!</i> ; приче и песме које се односе на тему.

	којима се изражава поседовање; - разумеју позив и на заједничку активност и реагују на њега; упуте позив на заједничку активност; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - разумеју јасно постављена питања личне природе и одговоре на њих; - постављају једноставна питања личне природе; - уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана; - певају рођенданску песму и играју рођенданске игре.	
9. Culture: Good morning! Добро јутро! Изражавање допадања; описивање појава	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава допадање; - уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.	-Речи којима се именују храна и пиће; језичке структуре и изразе <i>What's for breakfast? What's your favourite breakfast? My favourite breakfast is...</i>
10. Happy Easter ! Срећан Ускрс! Честитање; изражавање количине	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - разумеју и одговоре на питања која се односе на количине; поставе питања која се односе на количине; - уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса у ВБ и код нас; - певају традиционалне, дечје Ускршње песме.	-Изразе и речи које се односе на Ускрс - <i>Happy Easter. It's Easter Day. It's an Easter egg/ap rabbit/chicken/basket.</i> језичку структуру <i>How many eggs in Anna's basket?</i> песме и приче које се односе на тему.
11. Bathtime - Време за купање Изражавање свакодневних радњи и способности; разумевање и давање	-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју исказе у вези са свакодневним	-Речи којима се именује прибор за личну хигијену и температурне разлике; језичке структуре и изразе <i>I wash my face / brush my teeth... every day. Wash your hands. Dry</i>

једноставних налога; описивање појава	радњама и способностима и реагују на њих; - изражавају свакодневне активности и способности једноставним језичким средствима; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - разумеју и дају кратке описе појава; - разумеју животне навике у ВБ.	<i>your hair. Here's my/your shampoo/soap/towel/toothbrush / duck/hairbrush.</i> <i>Can you click your fingers/wink your eyes/touch your toes...? Yes, I can. / No, I can't. Wash your face! Dry your hair! It's hot/cold/warm;</i> песме и приче које се односе на тему.
12. Animal friends - Животиње пријатељи Изражавање допадања/недопадања; исказивање положаја у простору; исказивање једноставних научних чињеница; изражавање потреба и осећања	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; - траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју исказе везане за појаве – научне чињенице и реагују на њих; - исказују научне чињенице најједноставнијим језичким средствима; - разумеју свакодневне исказе који се односе на изражавање осећања; - изразе своја осећања једноставним језичким средствима; - разумеју сличности и разлике у односу људи према живом и неживом свету у ВБ и код нас.	- Речи којима се именују кућни љубимци и дивље животиње; језичке структуре и изразе <i>Do you like (cats)? Yes, I do. / No, I don't. There's a dog in the kitchen. Where's Otto? On the chair/on the bed. Where do tigers live? On land. In water. Oh, what's the matter. Don't cry.</i> <i>It's OK. I'm happy/sad;</i> приче и песме које се односе на тему.
13. Culture: Party time! Време је за забаву! Описивање места и положаја у простору	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне описе и исказе који се односе на описивање положаја у простору и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе који се односе на положај предмета у простору; - уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана у ВБ и код нас (уобичајени поклони, украси, послужења и забава).	- Речи којима се именују одевни и други украси за рођендан, храна, пиће и играчке; предлоге за место – <i>in, on, under, behind, next to, in front of</i> ; језичке структуре и изразе <i>I can see party hats/balloons/presents/a birthday cake. Where's the toy car? It's under the bed. Where's the doll? It's on the table;</i> рођенданске песме и игре.

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ГЕОМЕТРИЈА: ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА 2.ЛИНИЈЕ 3.БРОЈЕВИ 4.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Циљ: Циљ учења предмета <i>математика</i> је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.	-Главна одлика програма математике за млађе разреде јесте што су акцентовани опажајни појмови који се стварају кроз добро планирану активност. - Програм ће се остваривати кроз: -формирање појма скупа, упознавање и прихватање бројева и операција са бројевима; -формирање математичког језика; -прожимање идеје функције кроз све програмске садржаје; -решавање текстуалних задатака (повезивање математике и животних ситуација); -опажајно усвајање геометријских појмова; -практично мерење и усвајање мерних јединица; -планирање и организацију шароликих едукативних игровних активности као подстицајног фактора за развој интересовања за математику...	-Ученици сами уочавају, исправно представљају и активно раде са својствима релација. -При бројању ученици упознају идеју пресликавања.. -Уочавају разне примере скупова: -Читају, записују и упоређују бројеве од 0 до 100. -У првом разреду: -користе таблицу сабирања једноцифрених бројева, -одређују збир и разлику бројева у оквиру 20, -решавају најпростије задатке сабирања и одузимања, -уочавају положај предмета у непосредној околини, -разликују предмете по облику и величини, -уочавају, именују и цртају линију, тачку и дуж, -уче да користе уџбеник.	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
- одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; - црта праву линију и дуж помоћу лењира; - броји унапред и уназад и са прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; - користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; - сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак са једном операцијом; - разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; - прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; - измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.	ГЕОМЕТРИЈА	ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА	Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао.
		ЛИНИЈЕ	Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.
	БРОЈЕВИ		Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоредивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања; Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом. Динар, кованице и новчанице до 100 динара.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ		Мерење дужине нестандартним јединицама мере.

СВЕТ ОКО НАС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ: 1.ЈА И ДРУГИ 2.ПОРОДИЦА, ДОМ, ШКОЛА 3.ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ 4.ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ 5.ЧОВЕК СТВАРА 6.РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	Циљ: - Циљ учења предмета <i>свет око нас</i> јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. - Усвајањем знања, умења и вештина деца требају да развијају своје способности и истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају као и шире друштвене заједнице.	-Основна интенција наставе предмета Свет око нас није само на усвајању програмских садржаја већ на подстицању развојних потенцијала детета. Основна интенција наставе <i>Света око нас</i> усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима. - Полази се од несистематизованих искуствених сазнања детета и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе; користе се садржаји унутар предмета, као и оне на нивоу разреда уз примену мултидисциплинарног приступа при изградњи појмова; активности ученика (посматрање, описивање, експериментисање, истраживање, сакупљање, стварање, играње ...) су пут за трансформацију представа и опажаја – практичног мишљења у појмовно.	-посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање - самостално одмеравање -груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење - континуирано посматрање ради запажања промена -бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско -практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри -експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик -истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање - креативна продукција -сакупљање - прављење колекција збирки из окружења -играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, годишњи тест, огледи, лабораторијске вежбе, евалуација истраживачког мини пројекта, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице; - снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра; - посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;	НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ: ЈА И ДРУГИ	-Основна осећања (радост, страх, туга и бес). -Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). -Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.
	ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА	- Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. -Права и обавезе чланова група. -Правила понашања појединаца и групе. -Празници: породични, школски.
	ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ	- Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. -Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелазење преко улице, безбедно место за игру). -Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).
	ОРИЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	- Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. -Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.
	ЧОВЕК СТВАРА	- Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). -Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко).
	РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	- Сунчева светлост и топлота. -Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. -Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. -Облици појављивања воде у непосредном окружењу. -Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. -Изглед земљишта: равница, брдо, планина. -Изглед земљишта у непосредном окружењу. -Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност; -Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. -Изглед и делови тела биљака. -Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. -Човеково тело – делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). -Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. -Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 2.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 3.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ: - Циљ учења предмета <i>музичка култура</i> је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.	-Настава музичке културе остварује се међусобним прожимањем следећих музичких активности: - певање и свирање уз поступно упознавање и усвајање ритмичких структура, музичког писма и интонације; - слушање музике и усвајање основних појмова из опште музичке културе; - активности у музичком стваралаштву. -У оквиру саме организације часа преовлађује активност којом треба да се савлада нови музички садржај, али је она увек у комбинацији са другим музичким активностима. Полази се од централне теме (нпр. назива песме која се учи, или композицији која се слуша). Процес учења увек полази од што квалитетнијег избора музичких примера. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логички води ка другој. (На пример, извођење Бројалице уз покрет води ка свирању на дечјим ритмичким инструментима. Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Уз песму или бројалицу може се свирати ритмичка пратња.	-извођење музике - (певање/ свирање) -слушање музике -стварање музике -играње и измишљање покрета уз музику хорско и оркестарско музицирање - бројалице, дечје песме, игре са певањем - смишљање малих ритмичких целина остварених говором, импровизација остварена рукама или ногама ...	-домаћи задаци, усмено одговарање, продукти ученичког стваралаштва, музички тест, музички квиз, музичке игре...

		Слушање музике може се комбиновати са свим другим активностима. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.)		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената имузичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. -Однос звук – лик, музика– радња. -Композиције које илуструју различита осећања. -Звук и тон (извори). -Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). -Звуци из природе и окружења. -Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). -Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак– дуг), јачина (гласан– тих), висина (висок– дубок). -Тишина и одсуство звука. -Композиције које илуструју различите боје људског, гласа и инструмената. -Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). -Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). -Музичка прича. - Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). -Музички бонтон. -Музика и здравље. -Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- пуцкетање прстима, корачање, дланом о надлактицу, ударом о колупу. -Звучне ономатопеје и илустрације. -Држање тела и дисање – правилан начин певања. -Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. -Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. -Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. -Певање модела и наменских песама и повезивање

песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи децје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.		њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). -Дечји ритмички инструменти и начин свирања на њима. -Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. -Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. -Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. -Свирање графички представљеног ритма. -Музички бонтон.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. -Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. -Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. -Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. -Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. -Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. -Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. -Стварање једноставне мелодије на краћитекст. -Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче – праћење литерарног текста.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ 2.ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ 3.ОБЛИКОВАЊЕ 4.СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Циљ: - Циљ учења предмета <i>ликовна култура</i> је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	- Програм ликовне културе даје сваком наставнику слободу могућности да испољи креативност, да проналази одговарајуће облике, методе и средства за реализацију. - Програм ће се остваривати кроз: -упознавање са степеном ликовног изражавања деце; -константно опажање, праћење и бележење карактеристика и навика ученика при употреби ликовних материјала; -интервенције као вид помоћи ученицима; -прављење изложби... - Најважније је извршити идентификацију садржаја полазећи од опажања околине. -Најбоље је учење од природе: посматрање, опажање и уочавање непоновљивости природе. -Треба водити рачуна да захтеви буду сведени и прилагођени узрасним могућностима ученика(његовим психофизичким карактеристикама), чиме ће бити задовољен елементарни захтев да за предвиђено време - од једног до два часа, ученик заврши свој рад.	- решавање задатака, -одговор на питања, -размишљање, -описивање, -уочавање - разговор, -објашњење, -стваралачки рад, -уочавање, -посматрање - резање, -цртање, -анализирање - посматрање, -прављење, -анализа рада, -бирање, -обликовање - замишљање, - изложба, -заједничка анализа радова - уочавање, -уметнички квиз - експеримент, -раздвајање - упоређивање - осматрање, -усмеравање - смишљање, -комбиновање - опажање, - приказивање, -запажање, -комбиновање - изношење утисака, -препознавање, - креирање, - визуелно и тактилно опажање, - преобликовање ...	-домаћи задаци, продукти ученичког стваралаштва, естетска процена и изложба дечијих радова, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; – пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; – одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; – црта на различитим подлогама и форматима папира; – користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; – обликује једноставне фигуре од меког материјала; – одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; – преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; – преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; – повеже одабрану установу културе са њеном наменом; – поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.	ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКУЖЕЊЕ	- Простор. -Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. -Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. -Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. -Значај уређења простора у коме ученик борави. Уметничка занимања и производи. -Слика – сликар, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... -Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. Установе културе (библиотека, музеј, галерија, позориште, библиотека...). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.
	ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	- Облици. - Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. -Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). Положај облика у простору и у равни. (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). Кретање. -Покретни и непокретни облици. -Кретање бића и машина. -Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надолу). -Безбедност у саобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.
	ОБЛИКОВАЊЕ	- Материјал и прибор. -Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. Обликовање скулптуре. -Обликовање меких материјала поступком додавања. -Спајање разноврсних материјала. Обликовање цртежа. -Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...).

		-Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. Обликовање слике. -Боја природних облика и боја облика које је створио човек. -Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. Преобликовање. -Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...). Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела...
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Читање визуелних информација. -Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. -Стрип. - Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). -Прича у цртаном и анимираном филму. -Изглед места и ликова. Знак. -Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. Традиција. Празници и украшавање. Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ 3.ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Циљ: -Циљ учења предмета <i>физичко и здравствено васпитање</i> је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.	- Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем смислу, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. - Програм се остварује кроз јединство наставних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада и кроз следеће етапе: -утврђивање иницијалног стања, -одређивање задатака за појединце и групе ученика; -утврђивање средстава и метода за остваривање радних задатака; -остваривање образовних и васпитних задатака; - праћење и вредновање ефеката рада; -оцењивање...	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -обучавање, -практична активност, -вежбање, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-посматрање, праћење и табеларно бележење, спортске игре, спортска такмичења, увид у активност ученика, мерење, тестирање...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- Вежбе за развој снаге. -Вежбе за развој покретљивости. - Вежбе за развој издржљивости. - Вежбе за развој брзине. - Вежбе за развој координације.

– комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; – примењује правилну технику дисања приликом вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила игре; – навија фер и бодри учеснике у игри; – прихвати сопствену победу и пораз; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; – уочи промену у расту код себе и других; – уочи разлику између здравог и болесног стања; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – схвати значај коришћења воћа у исхрани; – правилно се понаша за столом.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ	- Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање са реквизитом, – ходање са променом, правца и смера. - Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање 20 m са стартом из различитих Почетних положаја, – игре са коришћењем научених облика ходања и трчања.
		СКАКАЊА И ПРЕСКАКАЊА	- Поскоци у месту. -Поскоци у кретању. -Скакања удаљ. -Скакања увис. -Прескакање дуге вијаче. -Вежбе скакања и прескакања упором рукама. -Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.
		БАЦАЊА И ХВАТАЊА	- Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. -Бацање лоптице из кретања. -Бацање лопте увис. -Вођење лопте. -Додавање лопте. -Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.
		ПУЗАЊА, ВИШЕЊА, УПОРИ И ПЕЊАЊА	- Пузања на тлу. -Пењања. -Провлачења. -Вис лежећи опружено. -Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном. -Упори.
		ВЕЖБЕ НА ТЛУ	- Основни садржаји: -Основни ставови и положаји. -Поваљка на леђима. -Став на лопатицама (свећа). -Колут напред из чучња у чучањ. -Поваљка на стомаку. -Састав од научених елемената. -Игре са усвојеним вежбама. -Проширени садржаји: -Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. -Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.
		ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ	- Ходање по линији. -Ходање по шведској клупи. -Легано трчање на шведској клупи или ниској греди. -Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.

		ВЕЖБЕ СА РЕКВИЗИТИМА	- Вежбе обликовања са реквизитима. -Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. -Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. -Елементарне игре са реквизитима. -Игре са ластишом.
		ПЛЕС И РИТМИКА	- Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз плесак и уз музичку пратњу. -Галоп напред. -Дечији поскок. -Њихање и кружење вијачом или траком. -Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. -Народно коло по избору.
		ПОЛИГОНИ	- Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	КУЛТУРА ВЕЖБАЊА И ИГРАЊА	- Основни термини у вежбању. -Вежбам безбедно. -Чувам своје и туђе ствари. -Правила елементарних игара. -Некад изгубим, а некада. победим. -Навијам фер.
		ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	- Упознај своје тело. -Растемо. -Видим, чујем, осећам. -Моје здравље. -Ко све брине о мом здрављу. -Лична хигијена. -Хигијена простора у коме живим. -Хигијена простора у коме вежбам. -Животне намирнице и правилна исхрана. -Заједно за столом.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИХ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ДИГИТАЛНО ДРУШТВО 2.БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА 3.АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Циљ: - Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сардњу и развој алгоритамског начина размишљања.	- Упознати ученике са новим знањима у сваком наставном садржају; - Предност се даје активном учењу предмета Дигитални свет што подразумева коришћење метода и облика рада који подстичу ученика за самостално стицање знања и на учење (проблемска настава, индивидуални и групни облик рада....); -Током реализације наставе,рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза – у смислу да се планирањем рада обезбеде што више једнаке могућности приступа дигиталној технологији за све ученике...	-Посматрање; -Истраживање; -Експерименти-сање:огледи које ученик изводи сам или у групи; -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре.. - Коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу; - Рад са Интернетом; -Рад на пројектима...	-самопроцена, вршњачка процена, -отворена питања, -"Већ знам-Желим да научим-Научио/ла сам...", -посматрање, ангажованости ученика на часу, -ученички радови и продукти ученичких активности, -домаћи задаци, -информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
-препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; -наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; -упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; -користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); -упореди дигитални и папирни уџбеник.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	-Различит изглед дигиталних уређаја; -Дигитални уређаји у различитим занимањима; -Учење уз помоћ дигиталних уџбеника; -Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих; -Комуникација посредством дигиталних уређаја; -Дигитални уређаји и паметни дигитални уређаји; -коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.

-упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; -наведе неке од карактеристика "паметног" дигиталног уређаја; -наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; -наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; -наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; -доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	-Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад); -Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; -Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; -Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).
-наброји основне податке о личности; -објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; -именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; --наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; -анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; -протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; -уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); -доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	-Разлагање проблема на мање целине; -Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема; -Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима; -Уочавање и исправљање грешака у алгоритму; -Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.

2.РАЗРЕД:**ПРЕДМЕТИ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ**

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК	5	180
2.	МАТЕМАТИКА	5	180
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	СВЕТ ОКО НАС	2	72
5.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
6.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	2	72
7.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	108
8.	ДИГИТАЛНИ СВЕТ	1	36
Укупно		21	756
Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
Укупно		1	36
Р.б.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	22	792
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 дана годишње	
ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (друштвене, техничке, хуманитарне, спортске, културне... активности)	1-2	36-72
3.	ЕКСКУРЗИЈА	1 дан годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.КЊИЖЕВНОСТ 2.ЈЕЗИК: Граматика, правопис и ортоепија 3.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено или писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.	- За усавршавање читања и писања користе се систематика вежбања: гласно читање протумаченог текста из читанке или шире лектире, уз аналитичку и критичку процену таквог читања: тихо читање текста и непосредно пре разговора о њему; читање по улогама. Учење другог писма, односно латинице, треба остварити у другом полугодишту другог разреда. Правопис се савлађује путем систематских вежбања елементарних и сложених које се организују често различитим облицима писмених вежби.Језичку културу реализовати кроз основне облике усменог и писменог изражавања, препричавања и причања. - Наставник ће на основу одговарајућег текста, вежби и на основу знања из претходног разреда активирати и навести ученике да уоче реченице и њене делове (активно учење). - Правопис се савлађује путем систематских вежбања, елементарних и сложених које се организују често,	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео у својој	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, петоминуте вежбе, годишњи тест, језичке игре, увид у активност ученика...

		разноврсно и различитим облицима писмених вежби. -Наставник припрема сам или користи готово према потребама ученика. - Наставник има начелну могућност да понуђене текстове прилагоди конкретним наставним потребама, народна књижевност корелација (Свет око нас, на пример). - За усавршавање читања и писања систематска вежба, гласно читање протумаченог текста из читанке или лектире уз аналитичку и критичку процену таквог читања (тихо, по улогама). - На основу раније стечених знања оспособити ученике да разликују ликове и њихове карактерне особине. - Наставник ће подстицати ученике на препричавање (причање) усмено и писмено.	машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСКОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни;	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: Да вам певам што истина није/Мишја моба Народна песма: Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу Јован Јовановић Змај: Пролећница/Хвала Војислав Илић: Први снег Бранко Ћопић: Огласи „Шумских новина“ (одломци), Болесник на три спрата Душан Радовић: Лепо је све што је мало, Мама Драган Лукић: Школа, Равнотежа Мирослав Антић: Тајна Душко Трифуновић: Два јарца Григор Витез: Дохвати ми, тата, мјесец Александар Сергејевич Пушкин: Бајка о рибару и рибици (читање у наставцима) Проза Народна прича: Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом Народна прича: Седам прUTOв а Народна басна: Бик и зец/Коњ и магарац Доситеј Обрадовић: Пас и

– наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту; – разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; – поштује и примењује основна правописна правила; – влада основном техником читања и писања латиничког текста; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст		његова сенка/Коњ и магаре Десанка Максимовић: Бајка о лабуду Гроздана Олујић: Шаренорепа Градимиr Стојковић: Деда Милоје Мирјана Стефановић: Златне рибице не праве штет Ђани Родари: Кад дедица не зна да прича приче Су Ју Ђин: Свитац тражи пријатеља Феликс Салтен: Бамби (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: Два писма Ана Миловановић: Слатка математика Гвидо Тартаља: Оцене Тоде Николећић: Шума живот значи Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама 3. Десанка Максимовић: Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика-Мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашчићи-палчићи, Кћи вилиног коњица (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама Ма шта ми рече (Једног дана, Др, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (Кад сам био мали, Бабе су нам сјајне, Рецепт за деду, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту, Тајанствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, Прича из ормана, Весна Видојевић Гајевић, Бркљача, Дејан Алексић, Једном је један дечко зевнуо. Књижевни појмови: – стих, строфа, рима; – народна успаванка; – басна; – бајка; – тема, место и време збивања, редослед догађаја; – главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); – лица у драмском тексту за децу
	ЈЕЗИК: Граматика, правопис и ортоепија	Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце ли и речце не уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице ОШ, бр., итд., стр. инпр.)

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Pravopisne vežbe: prepisivanje, diktat i samostalno pisanje. Jezičke vežbe: zagonetke, rebusi, ukrštene речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета. Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. Увод у предмет 2. . Starter unit Hello 3. Unit 1 What colour is it? 4. Unit 2 - What's this? 5. Unit 3 - Is it a palne? + Test 6. Unit 4 - This is my mum 7. Christmas Божић 8. Unit 5 - He's happy Он је срећан 9. Unit 6 - They're bears+Test 10. Birthday 11. Unit 7 - Are they teachers? 12. Unit 8 - I've got a shirt 13. Unit – 9 I like plums+Test	Циљ: - Подстицање и Развијање свести о Сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика. Олакшавање разумевања различитих култура и традиција. Подстицање употребе страног језика у личне сврхе и из задовољства.	1. Уобличавање и поимање личних аутентичних доживљаја ученика кроз говор у групи и наставником, именовање предмета и ситуација и личности из непосредног и даљег окружења ученика. Вежбање писања и читања као и говора на релацији наставник – ученик и ученик – ученик. активности и договор о правилима којих треба да се придржавају учесници 2. Распоред седења (по могућству у круг) који омогућује свим учесницима размене да виде једни друге.	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета б. или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала.	- домаћи задаци, усмено одговарање, језичке игре, увид у активност ученика и продукте ученичких радова, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
1. Увод у предмет Поздрављање и представљање	- разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздраве и отпоздраве користећи најједноставнија језичка средства; - питају и кажу како се зову	- речи изразе који се односе на поздрављање и представљање; Наставник ће упознати ученике са наставним темама и исходима наставе у овој школској години.
2. Starter unit Hello Здраво Поздрављање и представљање; изражавање упутстава и налога; исказивање хронолошког времена.	- разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; разумеју једноставне исказе који се односе на поздрављање и представљање; поздрављају, отпоздрављају, размењују информације личне природе (питају и кажу како се зову); разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; формулишу једноставна упутства и налоге; разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на хронолошко време; - поштују правила учтивости комуникације	- имена ликова из уџбеника; изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – <i>I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you.</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Aa, Bb</i>; правилно писање бројева 1 и 2; речи које садрже гласове /æ/ и /b/ и повезују их са словима <i>a</i> и <i>b</i> – <i>apple, Annie, boy, bat</i>; кратку причу која се односи на тему; - дане у недељи и активности које раде током недеље.
3. Unit 1 What colour is it? Какве је боје ово? Описивање предмета; исказивање метеоролошког времена.	- препознају и именују боје; разумеју једноставне описе предмета и места; опишу предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на метеоролошко време; - разумеју начин разоноде код вршњака у циљној култури.	- речи којима се именују боје – <i>red, blue, green, black, white</i>; језичку структуру – <i>What colour is it? It's (red)</i>; - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Cc, Dd</i>; правилно писање бројева 3 и 4; речи које садрже гласове /k/ и /d/ и повезују их са словима <i>c</i> и <i>d</i> – <i>cat, car, dog, duck</i>; кратку причу која се односи на тему; - речи и изразе којима се описују временске прилике – <i>What's the weather like? It's snowing/raining/ windy/cold...</i>
4. Unit 2 - What's this? Шта је ово? Описивање предмета.	- препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; опишу предмете и места користећи једноставна језичка средства; - уочавају сличности и разлике у школском животу у циљној култури и код нас.	- речи којима се именују предмети из учионице и музички инструменти – <i>desk, chair, crayon, pencil, notebook, guitar, clarinet, drum, harp...</i>; речи којима се описује начин на који музички инструменти производе звук; језичку структуру – <i>What's this? It's a...</i>; - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Ee, Ff</i>; - правилно писање бројева 5 и 6; - речи које садрже гласове /e/ и /f/ и повезују их са словима <i>e</i> и <i>f</i> – <i>egg, elephant, fish, farm</i>; - кратку причу која се односи на тему.
5. Unit 3 - Is it a plane? + Test Да ли је то авион?+Тест Описивање предмета; исказивање захвалности.	- препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе предмета; опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - исказују и прихватају захвалност на једноставан начин; - поштују основне норме учтивости комуникације у циљној култури; уочавају сличности и разлике у изгледу школског простора у циљној култури и код нас	- речи којима се именују играчке – <i>plane, car, robot, puppet, balloon, teddy</i>; језичку структуру – <i>Is it a... ? Yes, it is. No, it isn't</i>; - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Gg, Hh, Ii</i>; - правилно писање бројева 7 и 8; - речи које садрже гласове /g/, /h/, /i/ и повезују их са словима <i>g, h, i</i> – <i>girl, guitar, hat, horse, insect, ill</i>; - кратку причу која се односи на тему.

6. Unit 4 - This is my mum Ово је моја мама Представљање других; тражење и давање информација личне природе; описивање места и положаја у простору; изражавање количина.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју једноставне исказе којима не ко представља неког другог; представи другог користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставна питања личне природе и реагују на њих; размењују информације личне природе; разумеју једноставне описе места и једноставна обавештења која се односе на положај у простору; опишу места користећи једноставна језичка средства и тражи/пружи једноставна обавештења о положају у простору; разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на изражавање бројева;	- речи којима се именују чланови породице и просторије у кући – <i>mum, dad, brother, sister, grandpa, grandma, kitchen, living room, bathroom...</i>; језичке структуре – <i>This is my (mum). She's in the kitchen. He's in the hall.</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Jj, Kk, Ll</i>; - правилно писање бројева 9 и 10; - речи које садрже гласове / dʒ /, /k/, /l/и повезују их са словима <i>j, k, l – jug, juice, kangaroo, key, lion, lollipop</i>; кратку причу која се односи на тему; - кратку причу која се односи на тему;
7. Christmas Божих -Честитање	- разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упуте једноставне честитке; уоче сличности и разлике у начину прославе Божића у циљној култури и код нас.	- изразе и речи које се односе на Божић – <i>reindeer, Father Christmas, present, cracker, Christmas stocking, Merry Christmas</i>; - сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ; - песму <i>We wish you a Merry Christmas</i>; - Божићне игре.
8. Unit 5 - He's happy Он је срећан Исказивање потреба, осета и осећања; описивање бића.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; изразе потребе, осете и осећања кратким, једноставним језичким средствима; - разумеју једноставне описе бића; опишу бића користећи једноставна језичка средства; - поштују правила пристојног понашања на јавном месту.	- речикоје се односе на потребе, осете и осећања – <i>happy, sad, hungry, thirsty, hot, cold</i>; језичку структуру – <i>He's / She's happy / sad / hungry...</i>; - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Mm, Nn, Oo</i>; - правилно писање бројева 11 и 12; - речи које садрже гласове /m/, /n/, /o/и повезују их са словима <i>m, n, o – man, mango, nose, neck, orange, octopus</i>; кратку причу која се односи на тему; - речи којима се оменују делови тела – <i>head, eyes, ears, nose, mouth, arm, leg</i>; језичку структуру – <i>It's got (two heads). I've got (three eyes).</i>
9. Unit 6 - They're bears+Test Они су медведи+Тест Описивање бића; изражавање способности	- препознају и именују појмове који се односе на тему;разумеју једноставне описе бића и места; опишу бића користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање способности; траже информацију о туђим способностима и саопште шта они или неко други могу/не могу, умеју/не умеју да ураде; - искажу и прихвате захвалност на једноставан начин; поштују основне норме учтиве комуникације у циљној култури.	- речикојима се именују дивље животиње – <i>bird, bear, hippo, crocodile, tiger</i>;језичку структуру – <i>What are they? They're (bears). They're at the zoo.</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Pp, Qq, Rr</i>; - правилно писање бројева 13 и 14; - речи које садрже гласове /p/, /kw/, /r/и повезују их са словима <i>p, q, r – panda, pen, queen, quilt, river, raibow</i>; кратку причу која се односи на тему; - језичку структуру за изражавање способности – <i>A bird can fly. I can't fly. Can you swim? Yes, I can. No, I can't.</i>
10. Birthday Рођендан Честитање.	разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упуте једноставне честитке; уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана у циљној култури и код нас.	- речии изрази који се односе на прославу рођендана – <i>This is my birthday cake. Look! Seven candles. We play games. We decorate the room with balloons. Happy birthday.</i>

11. Unit 7 - Are they teachers? Да ли су они наставници? Описивање бића и предмета.	- препознају и именују појмове који се односе на тему;разумеју једноставне описе бића и предмета; опишу бића и предмете користећи једноставна језичка средства; - уоче сличности и разлике у занимањима у циљној култури и код нас.	- речикојима се именују занимања – <i>pupil, teacher, waiter, vet, builder</i>;језичку структуру – <i>Are they (teachers)? Yes, they are. / No, they aren't;</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Ss, Tt, Uu</i>; - правилно писање бројева 15 и 16; - речи које садрже гласове /s/, /t/, / ʌ /и повезују их са словима <i>s, t, u – sofa, sock, towel, turtle, umbrella, up</i>; кратку причу која се односи на тему; - речи којима се именује рачунарска опрема – <i>monitor, speaker, printer, tower, mouse</i>; језичку структуру – <i>What's this? It's a (keyboard).</i>
12. Unit 8 - I've got a shirt Ја имам кошуљу Изражавање припадања и поседовања; описивање бића и предмета.	- препознају и именују појмове који се односе на тему;разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/непоседовање; траже и дају једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разумеју једноставне описе бића и предмета; опишу бића и предмете користећи једноставна језичка средства; - уоче сличности разлике у начину одевања у циљној култури и код нас.	- речикојима се именују делови одеће – <i>jumper, shirt, jacket, hat, belt</i>;језичку структуру – <i>I've got a jumper. I've got a (red) (hat).</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Vv, Ww, Xx</i>; - правилно писање бројева 17 и 18; - речи које садрже гласове /v/, /w/, /ks /и повезују их са словима <i>v, w, x – violin, vase, woman, wall, box, fox</i>; - кратку причу која се односи на тему; - језичку структуру – <i>She's wearing a hat. I'm wearing boots. He's wearing trousers</i>
13. Unit – 9 I like plums+Test Волим шљиве+Тест Изражавање допадања и недопадања	- препознају и именују појмове који се односе на тему;разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање/недопадање; траже и дају једноставне исказе којима се изражава допадање/недопадање; - уоче сличности и разлике у односу према животињама у циљној култури и код нас.	- речикојима се именују врсте хране – <i>raisins, plums, crisps, cakes, milkshake</i>; језичку структуру – <i>I like / don't like ...;</i> - препознавање (правилно писање као опција) малих и великих латиничних слова <i>Yy, Zz</i>; - правилно писање бројева 19 и 20; - речи које садрже гласове /j/, /z/ и повезују их са словима <i>y, z – yo-yo, yogurt, zebra, zoo</i>; - кратку причу која се односи на тему.

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.БРОЈЕВИ 2.ГЕОМЕТРИЈА 3.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Циљ: - Да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; -Да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и самообразовања; -Да допринесе развијању менталних способности и свестраном развиту личности ученика.	- Помоћу скупа и претходног знања поновити и утврдити природни низ бројева до 100 (активна настава); (допуни, заокружи, запиши, претходник, следбеник, парни, непарни, десетице итд.) - После обраде сабирања и одузимања уводи се множење. На сликовит начин приближити деци да је множење скраћено сабирање. - После обраде сабирања,одузимања и множења уводи се и дељење. На сликовит начин приближити да је дељење скраћено одузимање. - Таблицу множења и дељења научити до аутоматизма. - При изучавању операција треба предвидети довољан број вежбања чијим ће обављањем ученици изграђивати сигурност и спретност усменог и писменог рачунања. Овде треба давати што више текстуалних задатака који ће се односити на примену у пракси а не само на формално знање. - Наставник ће поступно изградити представу о променљивој (црта, тачка, квадратић па слово)... - Наставник је у обавези да принципом очигледности уведе појам половине (јабукa, чоколада, квадрат, правоугаоник...). - Почетна настава геометрије мора бити експериментална преко разноврсних модела, фигура у току посматрања, цртања, резања, пресавијања, мерења, процењивања, упоређивања, поклапања ... - Помоћу квадратне мреже у свескама, помоћу канапа, трака... код ученика развијати спретност цртања праве и дужи (активно учење). - За упознавање метричког система наставник мора да користи очигледна средства и дати ученицима да мере предмете у околини (у учионици, дворишту, код куће итд.).	- Ученици у другом разреду: - користе таблицу множења једноцифрених бројева (до аутоматизма), - врше четири основне рачунске операције у оквиру прве стотине, - израчунавају вредност бројевог израза са две операције, - решавају једначине на основу зависности између резултата и компонената операције, - решавају једноставне задатке са 1 – 2 операције, - мере дуж у центиметрима, дециметрима и метрима, - цртају изломљену линију, правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи, - одређују половину датог броја, - користе уџбеник, - сами уочавају, исправно представљају и активно раде са својствима релација...	- домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писани задаци, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСКОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа	БРОЈЕВИ	Први део Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Римске цифре I,V,X,L,C Други део Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца. Трећи део Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облик, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање
– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;	ГЕОМЕТРИЈА	Први део: Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула. Други део: Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).
– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење дужине стандардним мерним јединицама (м, дм, цм). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут)

СВЕТ ОКО НАС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ: 1.Други и ја 2.Култура живљења 3.Човек ствара 4.Кретање и оријентација у простору и времену 5. Разноврсност природе	-Циљ наставе и учења света око нас јесте уознавање себе, свог природног и друштвеног окужења и развијање способности за одговоран живот у њему.	- Наставник мора да: - оспособи ученике да формирају елементарне научне појмове из природних и друштвених наука на основу окужења посматрања околине и природног окужења. - Континуирано користити очигледне примере како би се према одабраних садржаја и активности, а који се односе на сферу стицања умења и навика, развијања вештина као одређени ставови из следећих области: екологија, демократичност, здравље и технологија. - Стварањем ситуација учења долазе до изражаја различите активности ученика које омогућавају различите начине учења (активно учење). - Амбијентално учење омогућава најадекватнији приступ за познавање света око нас и подстицање и развијање истраживачких активности код деце; Променљивост амбијента. - Променљивост амбијента обезбеђује сагледавање исте ствари са различитих аспеката у различитим околностима и различитим појавним формама. - На принципима једнакости прихватити и усвојити разлике –полне, верске и националне једнакости (разговор, филм, слике...) -Од различитих материјала из окужења моделовати објекте у окужењу. - Активно учење тако да експлиците и имплиците утичу на развој ученика, паралелно израђују њихове интелектуалне способности практичне вештине, ставове и вредности преко одабраних садржаја и активности.	-посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање - самостално одмеравање -груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење - континуирано посматрање ради запажања промена -бележење,записивање - графичко,симболичко, електронско -практиковање - у настави,у свакодневном животу,раду и игри -експериментисање - огледи које изводи сам ученик -истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање - креативна продукција -сакупљање - прављење колекција збирки из окужења -играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, годишњи тест, огледи, лабораторијске вежбе, евалуација истраживачког мини пројекта...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;	Други и ја	Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група. Породични, школски и празници насеља

– се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; – препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – наводи примере различитих обликакретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објект у насељу помоћу адресе/карактеристичних објектата; – именује занимања људи у свом насељу са околином; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; – забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; – разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења;	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ	Култура живљења	Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору.
		Човек ствара	Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.
		Кретање и оријентација у простору и времену	Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објектата. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена.
		Разноврсност природе	Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића

– повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; – разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; – разврста отпад на предвиђена места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим добрима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом.			

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 2. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 3.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ: - Развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности; -Оспособљава ње за разумевање могућности музичког изражавања -Развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.	-У овом узрасту испостављају се звучни слојеви тако што се певањем одговарајућих песама по слуху стиче представа о тоновима. Звук који ученици памте у разним песмама и играма (игра опажања, препознавање тонова и ритмичких кретања) касније повезују са нотним писмом. Тако се поступно уводе у тајне певања из нотног текста. Свирање је доградња певању и да дете које има потешкоћа у певању не би постало малодушно, избегавало учествовање у музици, пружамо му и друге могућности афирмације на музичком подручју, а то је управо свирање. Ученици свирају углавном на дечијим ритмичким инструментима (бубањ, звечке, штапићи, триангл, чинели) које могу направити и сами од најразличитијих материјала (празних картонских, дрвених или пластичних кутија, канапа, жице, дрвета, цеви, кукуруза, шишарке, кестена и др.). - Узрасту првог и другог разреда највише одговарају вокално- инструменталне композиције, које по свом садржају морају да им буду врло блиске. Приликом слушања ученицима се може дозволити слобода емотивног израза (цртежом, мимиком, покретом, текстом итд.). Треба инспирисати ученике да опажају и уочавају све важније елементе слушане композици- је. Кроз различит доживљај уметничког дела, ученици ће раз-вијати своју критичност, индивидуални однос према уметно-сти, што је од посебног значаја за њихова даља искуства.	- извођење музике (певање/свирање) - слушање музике - стварање музике - играње и измишљање покрета уз музику - хорско и оркестарско музичирање	-домаћи задаци, усмено одговарање, музички тест, музички квиз, музичке игре...

		- Најспонтанији начин на који дете изржава своје музичке способности (осећај за ритам и доживљавање мелодије и текста) јесте музичка игра. Изводе се игре лаганог темпа да би се развила вештина покрета. Музичке игре омогућују ученицима да несвесно савладају разне ритмичко-мелодијске појаве које ће касније свесно обрадити у моменту описмењавања.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења. Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок). Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика. Музичка прича. Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне ономатопеје и илустрације Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (а1 бела, ха1љубичаста боја). Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон

приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ОБЛИЦИ 2. СПОРАЗУМЕВАЊЕ 3. ЛИКОВНЕ ИГРЕ 4. ПРОСТОР	Циљ: - Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	- Корелација са садржајима математике: ученици нацртају на папирима неке од геометријских модела које уче (троугао, квадрат, круг, правоугаоник...), исеку их, нанижу на канап и окаче на положени штап у простору. Услед струјања ваздуха или распредања канапа десиче се кретање; - Игре светла и сенке; - Водити разговоре са ученицима о опажању и препознавању карактеристика разних амбијената. Рзговор водити тако да ученици саопште што више својих опажања. У учioniци начинити сцену амбијента за који су се ученици определили у разговору са наставником; - Писање латиничних слова упоредо са учењем латинице на часовима српског језика, писање ћириличних слова. Користити разне материјале током писања: лепо заострене столарске оловке, штапићи од сладоледа пљоснато заострени, воштани пастел, метално перо или туш; - Ученици уочавају контраст у својој околини. Нпр: ноћ – дан, једнобојан – вишебојан, обрађен – необрађен, прав – крив, светло – сенка и сл. Све то могу бити поводи за ликовно изражавање у свим техникама; - На папиру ученици треба да нацртају мрљу, па тек онда, у некој од наредних фаза, тражити повезивање тих мрља у неки њихов знак, само њима својствен. Не морају то само да буду мрље, то могу бити тачке, линије или неки други облици, од било ког материјала, од којих се може поћи у свет промишљања са ознаком самосвојне ученикове креативности; - Ученици треба да прикупе отпадну амбалажу, да по својој вољи начине композицију лепљењем на неку картонску подлогу. Да би се ослободили сугерирања досадашње функције тих предмета, та композиција треба да буде премазана белом бојом. После сушења, добијају се нови облици, нове светлинске вредности, које дају нове шансе за даља дограђивања цртања или сликања према учениковој жељи. Облику смо променили значење; - У овом задатку треба трагати за асоцијацијама ученика. Једна реч може да буде повод. Учитељ може питати	- решавање задатака, - одговор на питања, - размишљање, - описивање, - уочавање, - разговор, - објашњење, - стваралачки рад, - уочавање, - посматрање - резање, - цртање, - анализирање - посматрање, - прављење, - анализа рада, - бирање, - обликовање - замишљање, - изложба, - заједничка анализа радова - уочавање, - уметнички квиз - експеримент, - раздвајање - упоређивање - осматрање, - усмеравање - смишљање, - комбиновање - опажање, - приказивање, - запажање, - комбиновање - изношење утисака, - препознавање, - креирање, - визуелно и тактилно опажање, - преобликовање...	- домаћи задаци, - продукти ученичког стваралаштва, - естетска процена и изложба дечијих радова, увид у активност ученика...

		ученика: “О чему размишљаш када кажем дрво?” Сваки ученик ће имати своју причу о том појму; - Појам спајање или везивање врло је садржајан из аспекта трагања за свим облицима везивања које човек користи у непосредној околини. Битно је наводити ученике да опажају такве вредности у непосредној околини (закопчавање, рајфершлус, зидање, варење, лепљење, закивање, шивење, ткање...) - Уводимо ученике у опажање природе не запостављајући њихову индивидуалност и посебност у процесу опажања и тумачења природе. Ученик ће на свој симболичан начин саопштавати детаље природе, по логици да од природе узме онолико колико он сматра да треба, па да у свом раду додаје опет по својој вољи шта процени да је потребно додати.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСКОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити	ОБЛИЦИ	Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу). Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...). Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика).
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација). Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке).
	ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук). Замисљања (стварност и машта).
	ПРОСТОР	Простор (обликовање простора – школа, учионица, соба; музеј). Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору). Сцена (маске, костими, реквизити).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ 3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ физичког васпитања је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности.	-Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. Ученик треба да има правиан раст и телесни развој у складу са узрастом да не показује видљиве знаке умора приликом вежбања да поседује правилно држање тела и кичме без деформитета и нормално развијен свод стопала, има уредну опрему за вежбање и добро усвојене хигијенске навике. -У овом узрасту, програмски садржаји се односе на кретања локомоторног карактера (ходања, трчања, скакања, пењања, пузања и вишења) затим манипулативног карактера (хватања, ношења и додавања предмета и реквизита) и динамичку и статичку равнотежу. Већина ових садржаја, као природни облици кретања, чине основ за изведена, по биомеханичкој структури неконвенционалног карактера и, приликом њихове реализације мора се водити рачуна о избору специфичних, методских поступака обучавања, како би се ученици, усвајањем ових основних кретања, припремили за савладавање сложенијих програмских задатака. - Програмски садржаји односе се на оне вежбе и моторичке активности које чине основ за подстицање трајних навика за вежбање и за које школа има највише услова да их реализује (природни облици кретања, вежбе обликовања, атлетика, вежбе на тлу и справама, ритмичка гимнастика, игре). Како су за остваривање постављеног циља погодне и оне моторне активности које нису обухваћене обавезним програмом, предвиђају се курсни	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -обучавање, -практична активност, -вежбање, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-посматрање, праћење и табеларно бележење, спортске игре, спортска такмичења, увид у активност ученика...

		облици наставе. То су скијање, пливање, клизање, веслање као и оне активности за које је заинтересована средина у којој школа живи и ради. -Педагошке мере, као што су похвале и истицање добрих примера извођења садржаја утичу на ефикаснију, сазнајну функцију и мотивисаност за усвајање одређених знања и стицање навика, пошто деца у овом узрасту имају велике потребе за такмичењем, што само треба позитивно усмерити. - У дидактичкој четвороделној подели треба да преовладавају игре, али и садржаји који захтевају прецизност извођења, а којима претходе тачна упутства учитеља. Ученици користе своја моторичка умења при различитим елементарним играма ритмици, плесним вежбама.. Од метода преовладава метод живе речи или практични прикази задатка од стране учитеља. На крају часа, учитељ пригодним речима треба да да оцену рада током протеклог часа и ученике упозна са наредним садржајем. Никако не треба да се догоди ситуација да деци није јасно које садржаје су увежбали и у којој мери су их савладали.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈ
– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела; – успостави правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Ходање и трчање	Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање опружањем стајне ноге, – ходање са реквизитом, – ходање са променом правца и смера, – ходање комбиновано са различитим покретима, – ходање преко ниских препрека, – елементарне игре са ходањем. Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом ритма, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање стартом из различитих почетних положаја, – трчање 30 м – елементарне игре са трчањем.
		Скакања и прескакања	Прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком. Комбинације скокова, Скок удаљ и увис из места и залета. Скок са повишене површине. Припремне вежбе за прескокигре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања

– поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – уочава улогу делова тела у вежбању; – уочи промене у расту код себе и других; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; – примењује здравствено-хигијенск мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – наведе врсте намирница у исхрани; – препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању.		Бацања и хватања	Ходање и трчање са котрљањем лопте. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис без и са окреом за 3600. Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању. Додавање лопте једном и другом руком. Вођење лопте у ходању и трчању. Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол. Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ. Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање, додавање).
		Пузања, вишења, упори и пењања	Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем. Помицање у вису предњем окретањем за 1800, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ. Проширени садржаји Узмак корацама уз косу површину. Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама
		Вежбе на тлу	Основни садржаји Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената. Игре усвојених вежби. Проширени садржаји Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте
		Вежбе равнотеже	Основни садржаји Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. Проширени садржаји Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 900 и 1800. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 1800. Одељенско такмичење.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскаки и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита
		Плес и ритмика	Основни садржаји Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију – састав. Основни ритмички покрети са реквизитима. Проширени садржаји Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом
		Полигони	Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби)
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основни термини у вежбању. Вежбама безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам пристојно.
		Здравствено васпитање	Моје здравље и вежбање. Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој.. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. „Шарени-разноврсни оброк“ – правилна исхрана. Значај воде за организам и вежбање

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ДИГИТАЛНО ДРУШТВО 2.БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА 3.АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Циљ: - Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сардњу и развој алгоритамског начина размишљања.	- Упознати ученике са новим знањима у сваком наставном садржају; - Предност се даје активном учењу предмета Дигитални свет што подразумева коришћење метода и облика рада који подстичу ученика за самостално стицање знања и на учење (проблемска настава, индивидуални и групни облик рада....); -Током реализације наставе,рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза – у смислу да се планирањем рада обезбеде што више једнаке могућности приступа дигиталној технологији за све ученике...	-Посматрање; -Истраживање; -Експерименти-сање:огледи које ученик изводи сам или у групи; -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре.. - Коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу; - Рад са Интернетом; -Рад на пројектима...	-самопроцена, вршњачка процена, -отворена питања, -"Већ знам-Желим да научим-Научио/ла сам...", -посматрање, ангажованости ученика на часу, -ученички радови и продукти ученичких активности, -домаћи задаци, -информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике;	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	-Учење путем школске платформе за онлајн учење. -Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. -Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.

– креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; - својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; - предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; – својим речима објасни појам алгоритама; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритама; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; - анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. - Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. - Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. - Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. - Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	- Разлагање проблема на мање целине. - Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. - Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. - Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. - Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. - Уочавање и исправљање грешака у програму.

3.РАЗРЕД:**ПРЕДМЕТИ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ**

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК	5	180
2.	МАТЕМАТИКА	5	180
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	ПРИРОДА И ДРУШТВО	2	72
5.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
6.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	2	72
7.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	108
8.	ДИГИТАЛНИ СВЕТ	1	36
Укупно		21	756
Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
Укупно		1	36
Р.б.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	22	792
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 дана годишње	
ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (друштвене, техничке, хуманитарне, спортске, културне... активности)	1-2	36-72
3.	ЕКСКУРЗИЈА	1 дан годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1.КЊИЖЕВНОСТ 2.ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортоепија) 3.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ: -Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено или писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.	- На датом тексту уочавање речи које именују предмете, бића и њихове особине. Речи које казују радњу, стање и збивање (глаголи) Разликовање лица код глагола. Увођење ученика у морфолошке и синтаксичне законитости (разликовање лица код глагола – лични глаголски облици – предикат - реченица). Речи увек треба уочавати и обрађивати у оквиру реченице. - Ученике треба оспособити за усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. Причање представља особени вид стваралаштва које се ослања на оно што је ученик доживео или произвео у својој стваралачкој машини. Описивање је сложен процес и у том смислу треба навикавати ученике да уоче, издвоје и заокруже битна својства/особине (спољашње и условно унутрашње) и да се одреде према посматраној предметности. Ортографске вежбе: преписивање текста са ћирилице на латиницу. Ученике треба оспособити за усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. - Писмени састави су облик писменог изражавања на основу датих захтева који су предвиђени по плану и програму српског језика у трећем разреду.	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик	-домаћи задаци, -усмено одговарање, -описивање, -препричавање, -допуњавање, -мењање почетка или краја, -заокруживање битног, - изражајно читање, домаћи задаци, -усмено и писмено одговарање, - тест, -писмени задаци, -петоминуте вежбе, -писмене вежбе, -контролне вежбе, -одређивање теме,ликови и њихове особине,место, време радње,порука -фабула, - допуњавање табела, - уношење података из текста у дијаграм...

		Деци се дају упутства о правилима писања сходно постављеној теми (препричавању, причању или описивању). - Изражајно читање треба неговати систематски, уз стално повећавање захтева и настојање да се што потпуније искористе способности ученика за постизање високог квалитета у вештини читања, како ћирилице тако и латинице. - Избор текстова из читанке које ће ученици препричавати, као и из других медијских области (штампа, позориште, филм, радио, телевизија). Препричавање садржаја који су претходно протумачени, анализирање. Препричавање треба обавезно вредновати.	доживео у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- чита са разумевањем различите текстове; – опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима) ; – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; – уочи основне одлике народне бајке; – разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу;	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Лирска поезија 1. Душан Костић: Септембар 2. Григор Витез: Какве је боје поток/ Десанка Максимовић: Вожња 3. Душан Васиљев: Зима 4. Мирослав Антић: Шта је највеће/ Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма 5. Драган Лукић: Свакога дана/ Шта је отац 6. Бранислав Црнчевић: Љутито мече/ Љубивоје Ршумовић: Аждаја своје чеду тепа 7. Милован Данојлић: Љубавна песма 8. Љубивоје Ршумовић: Домовина себрани лепотом 9. Химна Светоме Сави 10. Бранко Стевановић: Занимање Марка Краљевића Епска поезија 11. Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића Проза 1. Ла Фонтен: Цврчак и мрав/Езоп: Корњача и зец 2. Народна приповетка: Свети Сава и сељак без среће 3. Народна бајка: Чардак ни на небу ни на земљи 4. Народна приповетка: Свијету се не може угодити 5. Бранко Ћопић: Изокренута прича 6. Оскар Вајлд: Себични џин 7. Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње (одломак) 8. Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу 9. Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру (одломак) 10. Јохана Шпири: Хајди (одломак) 11. Народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима) 12. Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) Драмски текстови 1. Душан Радовић: А зашто он вежба 2. Александар Поповић: Лед се топи 3. Јованка Јоргачевић: Никад два добра 4. Лаза Лазић: Суђење Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима

– разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту ; – уочи хумор у књижевном делу; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила; – јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.		српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др. ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше 2. Избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец и друге песме) 3. Браћа Грим: Бајке (по избору) Књижевни појмови: – лирска песма, – химна, – епска песма, – народна бајка, – роман, – поређење, – персонификација (на нивоу препознавања), – опис, – дијалог, – приповедање, – епски јунак, – драмска радња
	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки). Речца не уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и-о и о-и). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богађење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...). Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1. Starter – Hello! Уводна тема 2. What’s this? 3. Playtime! 4. This is my nose! 5. Revision and test 1 6. He’s a hero! 7. Where’s the ball? 8. Billy’s Teddy! 9. Review & Test 10. Christmas 11. Are these his trousers? 12. Where’s grandma? 13. Lunchtime! 14. Review & Test 15. A new friend! 16. Easter 17. I like monkeys! 18. Dinnertime! 19. Review&Test 4 20. Tidy up! 21. Action Boy can run! 22. Let’s play ball!	Циљ: - Подстицање развијања свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања различитих култура и традиција, као и подстицање употребе страног језика у личне сврхе и из задовољства.	1. Уобличавање и поимање личних аутентичних доживљаја ученика кроз говор у групи и наставником, именовање предмета и ситуација и личности из непосредног и даљег окружења ученика. Вежбање писања и читања као и говора на релацији наставник – ученик и ученик – ученик. активности и договор о правилима којих треба да се придржавају учесници 2. Распоред седења (по могућству у круг) који омогућује свим учесницима размене да виде једни друге.	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала	- домаћи задаци, усмено одговарање, језичке игре, увид у активност ученика и продукте ученичких радова, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
1. Starter – Hello! Уводна тема – Здравје Поздрављање и представљање; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; исказивање хронолошког времена; описивање предмета.	-разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе; -поздраве и отпоздраве, представе себе и друге користећи једноставна језичка средства; -поставе и одговоре на једноставна питања личне природе; -у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -изразе хронолошко време; -уоче сличности и разлике у животу у школама у ВБ и код нас; -поштују правила учтиве комуникације	Изразе и речи који се користе за поздрављање, представљање и основну друштвену комуникацију са вршњацима – <i>Hello! Hi! What's your name? I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you. And you? How old are you? I'm (nine) How old is he/she? He's/She's (ten). What day is it today? It's Monday. What colour is the (book)? It's (red). It's a (red) book;</i> речи којима се именују боје, дани у недељи и бројеви до 10.
2. What's this? Шта је ово? Описивање предмета; разумевање и реаговање на једноставне налоге; исказивање метеоролошког времена.	-разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - разумеју и реагују на једноставне налоге; - формулишу једноставне налоге; -разумеју и формулишу једноставне исказе о метеоролошком времену; - разумеју сличности и разлике између живота и рада у школама у ВБ и код нас.	Речи којима се именују предмети из учионице;језичке структуре – <i>What's this? It's a (door). This is my blue pen/ pink bag. Open the door. Close the door; What's the weather like? It's (rainy).</i> правилно писање малих и великих латиничних слова - <i>Aa, Bb, Cc, Dd</i> ;речи у којима се појављују гласови /æ/, /b/, /k/, /d/ и уочавају њихову повезаност са словима - <i>a, b, c, d</i> ; приче и песме које се односе на тему;дијалоге и кратак дескриптивни текст; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о (својим) предметима из учионице.
3. Playtime! Време за игру! Давањеосновнихинформација о себи; давање и тражење основних информација о другима; описивање предмета; изражавање припадања и допадања.	- поставе и одговоре на једноставна питања личне природе; -саопште информације о себи и другима користећи једноставна језичка средства; -разумеју једноставне описе предмета; - опишу предмете користећи једноставна језичка средства; -разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на поседовањеи допадање; -питају и саопште чије је нешто, шта им се допада; - разумеју и опишу популарне игре и начин разоноде вршњака у ВБ у кући.	Речи којима се именују играчке;језичку структуру – <i>This is my / your...Is this your ...? Yes, it is. No, it isn't. This is my big red kite. What's your favourite...? It's (a) ...My favourite toy is (a ball). My favourite colour is (red). My favourite animal is (a dog);</i> правилно писање малих и великих латиничних слова – <i>Ee, Ff, Gg, Hh</i> ;речи у којима се појављују гласови /e/, /f/, /g/, /h/ и уочавају њихову повезаност са словима – <i>e, f, g, h</i> ;причу и песму које се односе на тему;читање изолованих реченица и уочавање реченичних делова; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о омиљеним играчкама.
4. This is my nose! Ово је мој нос! Описивање људи; разумевање и давање једноставних налога; исказивање савета; изражавање броја нечега; поздрављање и представљање.	- разумеју једноставан опис људи; - опишу људе једноставним језичким средствима; - разумеју и формулишу једноставне савете; - разумеју и реагују на упутства и налоге; - дају упутства и налоге; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на количину/број нечега; - размене једноставне исказе приликом упознавања и представљања; - поштују правила учтиве комуникације.	Речи којима се именују делови тела;једину и множину именица – <i>one arm, two arms</i> ; језичке структуре – <i>This is... / These are ... Two eyes/ten fingers.... Let's put on sun cream. Put it on your arms and nose. Cut out. Stick; Hello. This is (Tom). Nice to meet you.</i> правилно писање малих и великих латиничних слова – <i>Ii, Jj, Kk, Ll</i> ;речи у којима се појављују гласови /i/, /dʒ/, /k/, /l/ и уочавају њихову повезаност са словима – <i>i, j, k, l</i> ; причу која се односи на тему;читање и праћење инструкција за прављење лава од папира;усмено описивање слика;читање кратког пасуса, уочавање његових делова (реченице); формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о свом телу.

5. Revision and test 1 Ревизија и тест 1 Описивање предмета и људи; изражавање количине, припадања и допадања.	- разумеју и формулишу једноставне исказе о познатим темама; - поставе и одговоре на једноставна питања личне природе и питања о познатим темама; - препознају гласове и повежу их са одговарајућим словима.	Речи којима се именују бројеви, предмети из учионице, играчке и делови тела; дијалогске моделе и језичке структуре из претходне четири теме (<i>What's your name? I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you. This is my / your...Is this your ...? Yes, it is. No, it isn't;What's your favourite...? It's (a) ... This is... / These are ...</i>); речи које садрже гласове /æ/, /b/, /k/, /d/, /e/, /f/, /g/, /h/, /i/, /dʒ/, /k/, /l/, односно слова <i>a, b, c, d, e, f, g, h, j, k, l</i> .
6. He's a hero! Он је херој! Представљање других (чланова породице); давање и тражење основних информација о другима.	- разумеју једноставна питања личне природе и одговоре на њих; - разумеју једноставне исказе који се односе на представљање других и тражење/давање информација о њима; - формулишу једноставне исказе којима представљају чланове породице; - разумеју породичне односе у ВБ; - уоче сличности и разлике у униформама типичним за одређена занимања у ВБ и код нас	Речи којима се именују чланови породице и занимања;језичке структуре – <i>Hello! This is my mum. She's a nurse. He's a teacher. Is he / she a doctor? Yes, he / she is. No, he / she isn't.</i> ; правилно писање малих и великих латиничних слова – <i>Mm, Nn, Oo, Pp</i> ; речи у којима се појављују гласови /m/, /n/, /o/, /p/ и уочавају њихову повезаност са словима – <i>m, n, o, p</i> ; причу која се односи на тему; дескриптивни текст и одговарају на да / не питања; дескриптивни текст којим се описују занимања; дијалогски модел – <i>Is he / she a ...? Yes, he / she is. No, he / she isn't</i> ; изоловане реченице и уочавају велико слово на почетку и тачку на крају; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о занимањима чланова породице
7. Where's the ball? Где је лопта? Исказивање просторних односа, осећањаи способности у садашњости.	- разумеју једноставна обавештења о простору и реагују на њих; - траже и пружекратка и једноставна обавештења о томе где се неко или нешто налази; - опишу непосредни простор у којем се крећу једноставним језичким средствима; - разумеју и изразе своја осећања једноставним језичким средствима; - разумеју једноставне исказе о способностимау садашњости и реагујунањих; - формулишу једноставне исказе о способностима у садашњости; - разумеју и на матерњем језику опишу популарне игре и начин разоноде вршњака у ВБ у парку.	Изразе и речи који се односе на игру у парку;језичку структуру са предлозима за место – <i>Where's the ...? It's in / on / under the...Where's the girl? She's under the tree</i> ; изразе и речи којима се изражавају осећања– <i>It's nice/cool/so much fun...</i> ; језичку структуру за изражавање тренутних способности – <i>Can you see her too</i> ; правилно писање малих и великих латиничних слова – <i>Qq, Rr, Ss, Tt, Uu</i> ; речи у којима се појављују гласови /kw/, /r/, /s/, /t/, /l/и уочавају њихову повезаност са словима – <i>q, r, s, t, u</i> ; причу и описе и дијалогске моделе који се односе на тему;изоловане реченице, уочавају велико почетно слово код властитих именица; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о парку из свог окружења.
8. Billy's Teddy! (Билијев меда!) Изражавање припадања / неприпадања; изрицање дозвола; исказивање и реаговање на једноставне налоге.	-разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање и реагује на њих; - формулишу једноставне исказе који се односе припадање / неприпадање; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на тражење и давање дозвола; - разумеју, формулишу и реагују на једноставне налоге; - упоређују и уочавају сличности и разлике у именовању сродства у ВБ и код нас ширем смислу.	Речи којима се именују чланови породице;језичку структуру <i>Saxon Genitive</i> – <i>Whose teddy/book is this?It'sBilly's teddy/mum's book;It's my sister's (kite); Can I...?Yes, but be careful.</i> правилно писање малих и великих латиничних слова – <i>Vv, Ww, Xx, Yy, Zz</i> ; речи у којима се појављују гласови /v/, /w/, /ks/, /j/, /z/и уочавају њихову повезаност са словима – <i>v, w, x, y, z</i> ; причу која се односи на тему; описе слика који се односе на тему; дијалогски модел – <i>Who's this? It's Oli's mum</i> ; употребу тачке и знака питања; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о предметима који припадају члановима њихове породице.
9. Review&TestРевизија и тест 2 Исказивање просторних	- разумеју и формулишу једноставне исказе/неколико једноставних исказа у низу о просторним односима, припадању и неприпадању;	Речи које се односе на занимања, игру у парку и чланове породице; језичке структуре <i>Whose teddy/book is this?It'sBilly's teddy/mum's book;It's my sister's (kite); He's</i>

односа; тражење и пружање основних информа-ција о другима; изражавање припадања/неприпадања	- дају и траже основне информације о другима (чланови породице - где су и чиме се баве); - разумеју, траже и дају основне исказе који се односе на припадањ/неприпадање; - препознају гласове и повежу их са одговарајућим словима.	/ <i>She's (teacher) Where's (the ball)? It's</i> предлоге <i>in/on/under the...</i> ; речи које садрже гласове /m/, /n/, /o/, /p/, /kw/, /r/, /s/, /t/, /v/, /w/, /ks/, /j/, /z/, односно слова <i>m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z.</i>
10. Christmas Божић Честитање	- разумеју једноставно исказане честитке и одговарају на њих; - упуте једноставне честитке; - уоче сличности и разлике у начину прославе Божића у ВБ и код нас, певају Божићне песме и играју традиционалне Божићне игре.	Изразе, речи и кратке приче/скечеви који се односе на Божић; Божићну песму <i>Christmas Tree</i> .
11. Are these his trousers? Да ли су ово његове панталоне? Изражавање припадања/неприпадања; исказивање допадања/недопадања; описивање предмета; описивање уобичајених активности.	- разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање и реагује на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава припадање; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју једноставан опис предмета; - опишу предмете једноставним језичким средствима; - уоче и на матерњем језику опишу сличности и разлике у култури одевања у ВБ и код нас.	Речи којима се именује одећа; језичке структуре и дијалогске моделе изражавање припадања, допадања и описа предмета - <i>Are these his/her sock? Yes, they are. No, they aren't; I like these trousers. They're nice. Do you like orange? I like orange. It's my favourite colour. What's your favourite colour? What colour is this (coat)? It's (red). What colour are these (trousers)? They're (blue)</i> All your trousers are blue; изразе, речи и језичке структуре за описивање уобичајених радњи – <i>Every day I put on my socks</i> ; препознавање свих малих и великих латиничних слова; препознавање гласова и слова; причу и стрип који се односи на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о омиљеној одећи.
12. Where's grandma? Где је бака? Исказивање просторних односа; описивање места.	- разумеју једноставна обавештења о простору оријентацији у простору и реагују на њих; - траже и пружекратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - разумеју једноставан опис места; - опишу место и непосредни простор у којем се крећу користећи једноставна језичка средства; - уоче сличности и разлике у култури становања у ВБ и код нас; - уоче сличности и разлике у именовању сродства.	Речи којима се именују стамбене просторије; језичке структуре - <i>Where's grandma? She's in the kitchen. Is she in the kitchen? No she isn't. Where are Dad and Billy? They're in the dining room. Are they in the dining room? No, they aren't. Where's the kitchen? It's downstairs. Where are the bedrooms? They're upstairs</i> ; речи у којима се појављује глас /ʃ/ и уочавају његову повезаност са комбинацијом слова <i>sh</i> ; препознавање и разликовање гласова /s/, /h/ и /ʃ/ у речима; причу и опис слика које се односе на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о стану/кући у којој живе.
13. Lunchtime! Време за ручак! Изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања; изражавање количина/броја.	- разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагују на њих; - формулишу једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на количину (број) нечега; - поштују правила учтивне комуникације са вршњацима; - разумеју начин исхране у школама у ВБ.	Речи које се односе на храну и оброке; језичку структуру – <i>I've got... I haven't got...</i> ; једину и множину именица – <i>a drink/two drinks, a sandwich/ten sandwiches</i> ; употребу детерминатора <i>some</i> и <i>a</i> – <i>a tomato/an apple</i> ; речи у којима се појављује глас /tʃ/ и уочавају његову повезаност са комбинацијом слова <i>ch</i> ; препознавање и разликовање гласова /k/, /h/ и /tʃ/ у речима; причу и опис слика које се односе на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о садржају кутије / пакета за ручак.

14. Review &Test 3 Ревизија и тест 3 Описивање предмета и места; изражавање поседовања/непоседовања, припадања/неприпадања	- разумеју и формулишу једноставне исказе исказа у низу о стамбеном простору, храни, одећи и поседовању/непоседовању; - разумеју једноставан опис који се односи на свакодневни живот – становање; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на поседовање/непоседовање; - препознају и гласове и повежу их са одговарајућим словима.	Изразе и речи које се односе на стамбени простор, одећу и храну; језичке структуре <i>I have/haven't got, Are these...? Yes they are/No they aren't. Where's Billy/RosyGrandpa/Grandma? He's/She's in the bedroom. Where are mum and dad? They're in the dining room;</i> гласове /ʃ/, /tʃ/ и повезују их сакомбинацијом слова <i>sh, ch</i> .
15. A new friend! Нови пријатељ! Описивање живих бића и предмета	- разумеју једноставан опис бића и предмета; - опишу жива бића и предмете једноставним језичким средствима; - уоче и примене начин писања неформалних писама.	Изразе и речи којима се описује изглед особа и предмета; језичке структуре <i>He's / She's (tall/short). He's/She's got (straight black hair)He / She / It hasn't got (blue eyes); It's gotfour sides. They're all the same. It's a square. It hasn't got sides. It's smooth and round. It's a circle;</i> речи у којима се појављује глас /θ/и уочавају његову повезаност са комбинацијом слова <i>th</i> ; препознавање и разликовање гласова /t/, /s/ и /θ/ у речима; причу и писмо које се односи на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа којима се описују особе и предмети; писање писма пријатељу.
16. Easter Ускрс Честитање	- разумеју једноставно исказане честитке и одговарају на њих; - упуте једноставне честитке; - уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса у ВБ и код нас, певају Ускршње песме и играју традиционалне Ускршње игре.	Изразе, речи и кратке приче/скецхе које се односе на Ускрс; ускршње песме и игре.
17. I like monkeys! Волим мајмуне! Изражавање допадања/недопадања; описивање живих бића; позив на заједничку активност.	- разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; - траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју једноставан описживихбића; - опишу жива бића једноставним језичким средствима; - разумеју и реагују на позив; - упуте позив на заједничку активност; - разумеју правила понашања на јавном месту (зоолошки врт) - користе емотиконе	Речи којима се именују дивље животиње; језичке структуре и изразе <i>I like / don't like ... I'm little, They're big. Do you like...? Yes, I do. No, I don't. I like monkeys because they're fun. I don't like giraffes because they're big. An elephant is big. It's got big ears. Let's go to the zoo!</i> речи у којима се појављује глас /æ/, и уочавају његову повезаност са словом <i>a</i> ; причу песму које се односе на тему;одговарајуће симболе (емотиконе) за волим/не волим - ☺, ☹;формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа којима се описују омиљене/неомиљене животиње уз образложење
18. Dinnertime! Време за вечеру! Изражавање допадања/недопадања; исказивањепредлога, савета и упозорења.	- разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; -формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања; - разумеју једноставнепредлоге, савете и упозорења и реагују на њих; - формулишу једноставне предлоге, савете и упозорења; - разумеју правила понашање на јавним местима (кафић); - користе емотиконе.	Речи којима се именује храна; језичке структуре и изразе – <i>Do you like...? Yes, I do. No, I don't. What do you like?Eat (your figs) and drink (your milk)Don't be late for school; Would you like...? Yes, please. No, thank you;</i> речи у којима се појављује глас /e/, и уочавају његову повезаност са словом <i>e</i> ; причу која се односи на тему и мени у кафићу; одговарајуће симболе (емотиконе) за волим/не волим - ☺, ☹;формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа који се односе на изражавање допадања/недопадања.

19. Review&Test 4 Ревизија и тест 4 Изражавање допадања/недопадања; описивање живих бића и предмета;	- разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на допадање/недопадање и опис предмета; - разумеју једноставан текст којим се описују жива бића; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на поседовање/непоседовање и опис живих бића и предмета; - препознају гласове и повежу их са одговарајућим словима.	Речи којима се именују дивље животиње, храна, пиће и облици; придеви којима се описују жива бића и предмети; Језичке структуре и изразе <i>I like / don't like (fish/snakes). She's/He's got straight blond hair. It's/ It hasn't got four sides. It's got three sides. It's a triangle</i> ; речи које садрже гласове /æ/ и /e/ односно слова <i>a, e</i> .
20. Tidy up! Поспреди! Описивање простора и просторних односа; изражавање количине/броја.	- разумеју једноставан опис простора и просторних односа; - опишу простор и просторне односе једноставним језичким средствима; - траже и пруже кратка обавештења о оријентацији у простору; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на количину/број; - разумеју сличности и разлике у култури становања у ВБ и код нас.	- речи којима се именују делови намештаја; предлоге <i>in/on/under</i> ; просте бројеве до 100; језичке структуре – <i>There's a bed in my bedroom. There are three pillows on my bed; How many (blankets)? There's one (blanket). There are two (blankets)</i> ; причу која се односи на тему и чланак у часопису; речи у којима се појављује глас /ɪ/, и уочавају његову повезаност са словом <i>i</i> ; употребу тачке и знака питања; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа који се односе на опис простора и просторних односа и изражавање количина
21. Action Boy can run! Екшн бој уме да трчи! Описивање способности; описивање бића; исказивање хронолошког времена.	- разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на способности; - разумеју једноставан опис бића; - опишу бића користећи једноставна језичка средства; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање хронолошког времена; - поштују правила учтивне комуникације са вршњацима и одраслима	Глаголе радње; језичку структуру за изражавање способности – <i>I can fly, He can walk. She can't sing. It can fly</i> ; језичке структуре за описивање живих бића – <i>It's got four legs. It's brown. It can run. It likes meat. It's a lion; What's the time? It's two o'clock/half/quarter past twelve. It's quarter to nine</i> ; речи у којима се појављује глас /o/, и уочавају његову повезаност са словом <i>o</i> ; причу и дескриптивни текст који се односи на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа који се односе на изражавање способности и опис живих бића.
22. Let's play ball! Играјмо се лоптом! Позив на заједничку активност; исказивање савета и упозорења и предлога; изражавање тренутних радњи.	- разумеју позив на заједничку активност и реагују на њега; - формулишу позив на заједничку активност користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставне савете, предлоге и упозорења и реагују на њих; - формулишу једноставне савете, предлоге и упозорења; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање тренутних радњи; - разумеју и опишу начин забаве у слободно време (плажа, пикник и сл.).	Речи које се односе на забаву на плажи; језичке структуре и изразе <i>Let's (go to the beach). That's a good idea. Great. OK. Don't forget your hat/freesbe/suncream. Have cream/drink/a nice lolly; What are you doing? I'm (drinking). What is he/she doing? He's/She's (eating) They're (walking)</i> ; речи у којима се појављује глас /ʌ/, и уочавају његову повезаност са словом <i>u</i> ; причу и садржај постера који се односе на тему; формулисање краћих усмених и писмених, везаних исказа о изгледу и активностима на плажи.

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1.БРОЈЕВИ 2.ГЕОМЕТРИЈА 3.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Циљ: - Да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и самообразовања; као и допринесе развијању менталних способности, свестраном развоју личности ученика.	- Планско систематизовање дидактичког материјала. -Издавање скупова и представљање троцифрених бројева помоћу линија и дијаграма. -Писање свих бројева римским цифрама од I до M. -Коришћење разних материјала за корелацију математике са природом и друштвом (записивање датума: дан, месец, година) 10 година – деценија 100 година – век 1000 година – миленијум -Поред писменог рачунања у III разреду треба и даље поклањати пажњу усменом рачунању јер оно брже и једноставније доводи до резултата и има практичну примену у животу која је лакша и једноставнија. -Разумевањем шта која рачунска операција представља, у конкретним задацима ученици примењују одлучивањем а не нагађањем када коју операцију треба применити. То се мора добро навежбати учењем новог примера. Оваквим радом неопходно је да ученици схвате својства рачунских операција.	- Ученици сами уочавају, исправно представљају и активно раде са својствима релација. - При бројању ученици упознају идеју пресликавања.. - Уочавају разне примере скупова: - читају, записују и упоређују бројеве од 0 до 1000. -Ученици у трећем разреду: - читају, записују и упоређују бројеве прве хиљаде, - врше четири основне рачунске операције у оквиру прве хиљаде, - користе при обављању рачунских операција упозната својства операција, као и специјалне случајеве операција, - израчунавају вредност бројевног израза са највише три операције, - користе знаке за скуп и припадност, - решавају једначине, - решавају неједначине, - решавају једноставније задатке са највише три операције, - записују разломке, - цртају углове (прав, оштар и туп), паралелне и нормалне праве, правоугаоник и	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, петоминуте вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

		Треба вежбати. -Бројевне изразе треба обрадити са увежбавањем рачунских операција. -Ученици текстуално записане задатке приказују бројевним изразима, и речима приказују односно исписују бројевне изразе. -Код ученика се потпуно изграђује представа о променљивој при чему слово наступа у својству симбола променљиве. $a + 3, b - 4, a + b, a - b$ Касније упознају сложеније изразе. -Текстуални задаци користе се као садржаји разних вежбања при чему ученици у разним животним ситуацијама уочавају математичке релације и обратно – математичке операције примењују у одговарајућим животним односима. У процесу решавања задатака изграђују практична учења и навике које су им неопходне у животу. -Издајати погодне и дидактички припремљене природне ситуације које дају значење операцијама и бројевима уз истицање непроменљивости резултата. -Поред писменог рачунања у III разреду треба и даље поклањати пажњу усменом рачунању јер оно брже и једноставније доводи до резултата и има практичну примену у животу која је лакша и једноставнија. Оваквим радом неопходно је да ученици схвате својства	квадрат, троугао и круг (помоћу одговарајућег геометријског прибора), - израчунавају обим правоугаоника, квадрата и троугла. - користе уџбеник.	

		рачунских операција. - Служе се лењиром цртајући најпростије геометријске облике нпр. линије и полуправе; -Служе се прибором за математику. Угао се добија окретањем полуправе око једне тачке. На тај начин закључују како се добија угао (оштар, прав и туп). -Цртају фигуре и мерењем упоређују њихове странице и углове. -Почетна настава геометрије мора бити експериментална. -Практичним радом се упознају најпростије геометријске фигуре и нека њихова својства, посматрањем, мерењем и процењивањем, упоређивањем, поклапањем итд. -Представљају обим геометријских фигура на полуправој а онда врше израчунавање помоћу закључивања. - Коришћење очигледних средстава модела (метар, литар и календар за мерење времена): Година – 12 месеци 100 година – век 1000 година – миленијум...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– прочита, запише и упоређи бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом;	БРОЈЕВИ	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \times x = b$.

– израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – упореди разломке облика $\frac{a}{b}$ са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време) – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама... - црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање... - чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време) – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама...		Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$. Римске цифре D, M. Упоредивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом
	ГЕОМЕТРИЈА	-Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	-Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.

ПРИРОДА И ДРУШТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
МОЈ КРАЈ: 1.Природа – човек- друштво 2.Оријентација у простору и времену 3.Прошлост 4.Кретање 5.Материјали	Циљ: - Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему, као и формирање елементарних појмова из природних и друштвених наука.	-Наставља развојну концепцију улазних спиралних кругова у грађењу појмова, усвајању знања, умења, ставова и вредности из интегративних области природе и друштва. Поступно се развија принцип завичајност који се про-теже кроз први циклус: I разред Моја околина (непосредно окружење), II разред Моје место (насеље са околином) III разред МОЈ завичај (природно и друштвено окружење, крај, крајина). При избору програмске грађе примењена је концепција спиралних кругова у циљу формирања елементарних појмова на основу логичког мишљења Користити изворе знања графичких и електронских медија, појединачно и групно. Стицање умења и навика за рад у групи. Кроз одређене оперативне задатке и активности ученици стичу умења и навике, развијање вештина, као и формирање ставова из области екологије, демократије, здравља, технологија. - Одабирањем садржаја из постављених циљева и задатака помоћу експлиците као идеје водиље у практичној реализацији програма и имплиците изградити интелектуалне способности ученика за сналажење у времену и простору. Постављање мреже за систем појмова из наведених области како би ученици били уведени у елементарну научну писменост према њиховом	-посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање - самостално одмеравање -груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење,записивање - графичко,симболичко, електронско -практиковање - у настави,у свакодневном животу,раду и игри -експериментисање - огледи које изводи сам ученик -истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање - креативна продукција -сакупљање - прављење колекција збирки из окружења -играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, годишњи тест, огледи, лабораторијске вежбе, евалуација истраживачког мини пројекта...

		узрасту у развоју процеса учења. - Преко наставних садржаја о нашем наслеђу указати на трагове прошлости (материјалане, писане, усмене и обичајне) и упознати ученике на своје културно наслеђе. Развијати љубав према културно историјским богатствима наших народа. Практичан вид наставе подразумева активан додир појединца са објектима традицијске културе, преко екскурзија, посета и излета. Појачати развијање знања из природних наука, нов приступ при изучавању прошлости на овом узрасту. -Полази се од несистематизованих искуствених сазнања детета и иде се ка општим, научно заснова-ним знањима из области природе, друштва и културе. При избору програмске грађе примењена је концепција спиралних кругова у циљу формирања елементарних појмова на основу логичког мишљења Стицање умења и навика за рад у групи. Кроз одређене оперативне задатке и активности ученици стичу умења и навике, развијање вештина, као и формирање ставова из области екологије, демократије, здравља, технологија. -При избору програмске грађе примењена је концепција спиралних кругова у циљу формирања елементарних појмова на основу логичког мишљења Стицање умења и навика за рад у групи. Кроз одређене оперативне задатке и активности ученици стичу умења и навике, развијање вештина, као и формирање ставова из области екологије, демократије, здравља, технологија.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈ
– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – прочита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима	МОЈ КРАЈ	Природа, човек, друштво	Облици рељефа: узвишења(подножје, стране, обронци, врх)равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом крају. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну возњу ролера, тротинета и бицикла. Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: • Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; • Водене животне заједнице: बारे, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).
		Оријентација у простору и времену	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).
		Прошлост	Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.
		Кретање	Кретање тела по путањи (праволинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.
		Материјали	Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/ скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода,

– тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом...			уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца). Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала. Рационална потрошња. Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 2. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 3. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ: - Развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности; - Оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања - Развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.	- Настава музичке културе у овом узрасту остварује се прожимањем следећих активности: - Певање и свирање уз поступно усвајање и упознавање ритмичких структура, музичког писма и интонације; - Слушање музике и усвајање основних појмова из опште музичке културе; - Активности у музичком Стваралаштву; - Повезивањем музичких садржаја са садржајима осталих наставних предмета.	- извођење музике (певање/свирање) - слушање музике - стварање музике - играње и измишљање покрета уз музику - хорско и оркестарско музицирање	- певање - свирање - тактирање - играње - записивање - музички диктат - допуњавање - усмено и писмено одговарање...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - повезује почетне тонове песама	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це2. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке

– модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање;		игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це1 до ге1). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.
– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	-Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономотопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1.МАТЕРИЈАЛИ 2.СПОРАЗУМЕВАЊЕ 3.КОМПОЗИЦИЈА 4.ПРОСТОР	Циљ: - Подстицати и развијати учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставог предмета.	- Посматрањем, опажањем и уочавањем непоновљивости природе произаћи ће потреба за очувањем природе и симболичан израз карактеристичних елемената који ће означити природу ученика; -Захтеве прилагодити узрасту ученика (могућностима) чиме ће бити задовољен елементаран захтев за предвиђено време, до два часа, да ученик заврши свој рад; -Водити разговор са ученицима како би сваки ученик, пре почетка рада, дошао до своје идеје, а на основу садржаја које се нуди; -Ученик ће стварати сопствене идеје ; испољиће своју креативност -Предвидети око 60% обраде новог градива и 40% вежбања. -Утврдити идентификацију садржаја, ниво захтева за ученике; -У процесу мотивисања водити разговор о предвиђеним садржајима чиме ће се остварити услови(ослањајући се на знање ученика стечена у другим областима) да сваки ученик пронађе своју тему за рад; -Ученик треба да истражује, да се труди да реши проблем, а тиме буде креативан.	- решавање задатака, -одговор на питања, -размишљање, -описивање, -уочавање - разговор, -објашњење, -стваралачки рад, -уочавање, -посматрање - резање, -цртање, -анализирање - посматрање, -прављење, -анализа рада, -бирање, -обликовање - замишљање, - изложба, -заједничка анализа радова - уочавање, -уметнички квис - експеримент, -раздвајање - упоређивање - осматрање, -усмеравање - смишљање, -комбиновање - опажање, - приказивање, -запажање, -комбиновање - изношење утисака, -препознавање, - креирање, - визуелно и тактилно опажање, -преобликовање...	-домаћи задаци, продукти ученичког стваралаштва, естетска процена и изложба дечијих радова, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имажинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	МАТЕРИЈАЛИ	Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре. Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешери, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет. Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...
	КОМПОЗИЦИЈА	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.
	ПРОСТОР	Облици у простору. Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ 3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ физичког васпитања је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности.	-Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. -Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. Ученик треба да има правилан раст и телесни развој у складу са узрастом да не показује видљиве знаке умора приликом вежбања да поседује правилно држање тела и кичме без деформитета и нормално развијен свод стопала, има уредну опрему за вежбање и добро усвојене хигијенске навике. -У овом узрасту, програмски садржаји се односе на кретања локомоторног карактера, манипулативног карактера и динамичку и статичку равнотежу. Већина ових садржаја, као природни облици кретања, чине основ за изведена, по биомеханичкој структури неконвенционалног карактера и, приликом њихове реализације мора се водити рачуна о избору специфичних, методских поступака обучавања, како би се ученици, усвајањем ових основних кретања, припремили за савладавање сложенијих програмских задатака. - Програмски садржаји односе се на оне вежбе и моторичке активности које чине основ за подстицање трајних навика за вежбање и за које школа има највише услова да их реализује (природни облици кретања, вежбе обликовања, атлетика, вежбе на тлу и справама, ритмичка гимнастика, игре). Како су за остваривање постављеног циља погодне и оне моторне активности које нису обухваћене обавезним програмом, предвиђају се курсни облици наставе. То су скијање, пливање, клизање, веслање као и	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -обучавање, -практична активност, -вежбање, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-посматрање, праћење и табеларно бележење, спортске игре, спортска такмичења, увид у активност ученика...

		оне активности за које је заинтересована средина у којој школа живи и ради. -Педагошке мере, као што су похвале и истицање добрих примера извођења садржаја утичу на ефикаснију, сазнајну функцију и мотивисаност за усвајање одређених знања и стицање навика, пошто деца у овом узрасту имају велике потребе за такмичењем, што само треба позитивно усмерити. - У дидактичкој четвороделној подели треба да преовладавају игре, али и садржаји који захтевају прецизност извођења, а којима претходе тачна упутства учитеља. Ученици користе своја моторичка умења при различитим елементарним играма ритмици, плесним вежбама.. Од метода преовладава метод живе речи или практични прикази задатка од стране учитеља. На крају часа, учитељ пригодним речима треба да да оцену рада током протеклог часа и ученике упозна са наредним садржајем. Никако не треба да се догоди ситуација да деца није јасно које садржаје су увежбали и у којој мери су их савладали.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – коригује сопствено држање тела на основу савета наставника; – правилно држи тело; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и – саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа ; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Атлетика
		Техника трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником
		Спортска гимнастика
		Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди
		Основе тимских, спортских и елементарних игара
		Између четири ватре Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал
		Плес и ритмика
		Вежбе са вијаком. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова”. Народно коло из краја у којем се школа налази
		Пливање
		Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања.
		Вежбе равнотеже
		Основни садржаји Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и

– правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; – прати промене у тежини и висини код себе и других; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани; – повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању	СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ		успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. Проширени садржаји Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 900 и 1800. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 1800. Одељењско такмичење.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита
		Плес и ритмика	Основни садржаји Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију – састав. Основни ритмички покрети са реквизитима. Проширени садржаји Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
		Култура вежбања и играња	Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности
		Здравствено васпитање	Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИХ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ДИГИТАЛНО ДРУШТВО 2.БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА 3.АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Циљ: - Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сардњу и развој алгоритамског начина размишљања.	- Упознати ученике са новим знањима у сваком наставном садржају; - Предност се даје активном учењу предмета Дигитални свет што подразумева коришћење метода и облика рада који подстичу ученика за самостално стицање знања и на учење (проблемска настава, индивидуални и групни облик рада....); -Током реализације наставе,рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза – у смислу да се планирањем рада обезбеде што више једнаке могућности приступа дигиталној технологији за све ученике...	-Посматрање; -Истраживање; -Експерименти-сање:огледи које ученик изводи сам или у групи; -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре.. - Коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу; - Рад са Интернетом; -Рад на пројектима...	-самопроцена, вршњачка процена, -отворена питања, -"Већ знам-Желим да научим-Научио/ла сам...", -посматрање, ангажованости ученика на часу, -ученички радови и продукти ученичких активности, -домаћи задаци, -информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; -својим речима објасни због чега	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	-Учење путем школске платформе за онлајн учење. -Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. -Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. -Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу

дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; -предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; – својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; -анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	дигиталних уређаја. -Примерена реакција у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. - Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. -Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине. -Разлагање проблема на мање целине. - Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. -Креирање рачунаског програма у визуелном програмском језику. -Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. - Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. -Уочавање и исправљање грешака у програму.

4.РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК	5	180
2.	МАТЕМАТИКА	5	180
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	ПРИРОДА И ДРУШТВО	2	72
5.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
6.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	2	72
7.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	108
8.	ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	1	36
У к у п н о		21	756
Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
У к у п н о		1	36
Р.б.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	22	792
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	ДОДАТНИ РАД	1	36
4.	НАСТАВА У ПРИРОДИ	7 дана годишње	
ред.бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (друштвене, техничке, хуманитарне, спортске, културне... активности)	1-2	36-72
3.	ЕКСКУРЗИЈА	1 дан годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.КЊИЖЕВНОСТ 2.ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортоепија) 3.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.	- За усвајање и утврђивање знања из граматике до нивоа практичне примене у новим говорним ситуацијама проистиче из програмских захтева, али су у великој мери условљена у конкретном случају у одељењу одступањима у књижевном језику. У настави граматике изразито су функционални они поступци који побуђују ученикову мисаону инертност а раздвајају радозналост и самосталност ученика што појачава њихов истраживачки и стваралачки однос према језику. -Правопис се савлађује путем систематских вежбања, елементарних и сложених које се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених вежби. Наставник припрема сам или користи готово према потребама ученика. -Учитељ има начелну могућност да понуђене текстове прилагоди конкретним наставним потребама, народна књижевност корелација (Пид) За усавршавање читања и писања систематска вежба, гласно читање протумаченог текста из читанке или лектире уз аналитичку и критичку	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезвање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео у својој машти	-домаћи задаци, -усмено одговарање, -описивање, -препричавање, -допуњавање, -мењање почетка или краја, -закруживање битног, - изражајно читање, домаћи задаци, -усмено и писмено одговарање, - тест, -писмени задаци, -кратке вежбе, -писмене вежбе, -контролне вежбе, -одређивање теме,ликови и њихове особине,место, време радње,порука -фабула, - попуњавање табела, - уношење података из текста у дијаграм, -писмени састави...

		процену таквог читања (тихо, по улогама). На основу раније стечених знања оспособити ученике да разликују ликове и њихове карактерне особине. - Наставник је у обавези да, узимајући у обзир савремена дидактичка сазнања, латинична слова обрађује групно и користи полупрограмирани уџбеник. Наставник ће подстицати ученике на препричавање (причање) усмено и писмено.	- јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-чита са разумевањем различите врсте текстова; — укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; — разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; — одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; — именује позитивне и негативне особине ликова; — уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); — тумачи идеје књижевног дела; — препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; — уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; — разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; — преприча текст из различитих улога/перспектива; — уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив);	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија 1. Шаљива народна песма <i>Женидба врапца Подунавца</i> 2. Војислав Илић: <i>Јесен</i> /Владислав Петковић Дис: <i>Зима</i> 3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i> 4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i> 5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i> 6. Добрица Ерић: <i>Завичај/Отаџбина је наша очевина</i> /Момчило Мошо Одаловић: <i>Птице косовчице</i> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав/Најљубавнија песма</i> /Алексије Марјановић: <i>Љубав</i> 8. Бранко Ћопић: <i>Месец и његова бака</i> /Десанка Максимовић: <i>Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Народна песма <i>Милош у Латинима</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i> Проза 1. Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i> 4. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из <i>Аутобиографије</i>) 6. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i> 7. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 8. Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> 9. Лав Николајевич Толстој: <i>Врабац и ласте/Два мраза</i> 10. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 11. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i>

– уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизма који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.		12. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – читање у наставцима</i> Драмски текстови 1. Гвидо Тартаља: <i>Подела улога</i> 2. Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i> 3. Дејан Алексић: <i>Слава</i> Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу) ● о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; ● о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; ● о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету ● бонтон. ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i> 4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i> 5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i> 6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i> ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела) 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i> 3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка/Очаране наочаре</i> 4. Горан Петровић: <i>Разлике</i> 5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i> 6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> 7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича</i> (одломак) 8. Астрид Линдгрен: <i>Пипи Дуга Чарапа</i> 9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i> 10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i> 11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличице/Владимир из чудне приче</i> 12. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i> 13. Момо Капор: <i>Сања</i> 14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i> Књижевни појмови: – шаљива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, – сукоб драмских лица.
	ЈЕЗИК Граматика и правопис	– Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља;

		називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. <i>Ружно Паче...</i>); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је ли</i> (<i>је л'</i>) према узрочном везнику <i>јер</i>. Предлог <i>са</i> уз заменице (нпр. <i>са мно</i>, <i>с њом</i> и сл.). Писање вишечланих бројева.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	-Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл. Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица <i>Ви</i> из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. Welcome back! 2. Our new things 3.They're happy now! 4.I can ride a bike! 5. Review & Test 1 6. Have you got a milkshake? 7.We've got English! 8. Let's play after school! 9. Review & Test 2 10. Let's buy presents? 11. What's the time? 12. Where does she work? 13. Review&Test 3 14. It's hot today! 15. What are you wearing? 16. You're sleeping! 17. Review & Test 4 18. Unit 13 – Look at all the animals! 19. Intercultural awareness	Циљ: - Циљ наставе страног језика на млађем школском узрасту је на оспособи ученика да на страном језику комуницира на основном нивоу у усменом и писаном облику о темама из његовог окружења. Треба да подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење. Олакша разумевање других и различитих култура и традиција. Стимулише машту, креативност и радозналост. Подстиче задовољство коришћења страног језика.	- Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Језик се употребљава учioniци у добро осмишљеним контекстима за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери. -Говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика. -Наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа. -Знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности те узор није изворни говорник. -Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа. -Уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала.	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учioniци) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала	-домаћи задаци, усмено одговарање, језичке игре, увид у активност ученика и продукте ученичких радова, увид у активност ученика...

20. Revision				

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
1. Welcome back! Добродошли назад! Поздрављање и представљање; изражавање количина.	- поздраве и отпоздраве, примењујући једноставнија језичка средства; представе себе и другог; - разумеју једноставнија питања личне природе и одговоре на њих; постављају једноставнија питања личне природе; у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; - разумеју, питају и саопште колико нечега има.	- имена ликова у уџбенику; - изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – <i>What's your name? I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you. This is my cousin Tim. How many cars are there? There are (three) cars. Rosie's got brown hair.</i> - речи којима се именују боје, играчке и бројеви до 20; - придеве којима се описује коса; песму <i>Welcome song</i> .
2. Our new things Наше нове ствари Описивање места и предмета; изражавање количина.	- разумеу једноставније описе предмета и места; - опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; разумеју, питају и саопште колико нечега има; - уочавају сличности и разлике у школском животу вршњака између ВБ и своје земље.	- речи којима се именују предмети из учионице; - показне заменице – <i>This /That, These / Those</i> ; - правилно писање малих и великих латиничних слова; - причу и кратак дескриптивни текст који се односе на тему; дијалашке моделе – <i>How many ... are there? There are ...</i> - употребу великог слова; - писмени опис своје учионице.
3. They're happy now! Они су срећни сада! Исказивање потреба, осета и осећања.	-разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације.	- речи које се односе на потребе, осете и осећања; - језичку структуру – <i>We're (happy). They're (hungry). Are they (hot)? Yes, they are. No, they aren't</i> ; - речи у којима се појављују гласови /tʃ/, /ʃ/ и /θ/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом словач, sh и th. - причу и песму које се односе на тему; - дијалашки модел – <i>Is he / she (sad)? Yes, he / she is. No, he / she isn't. He's / She's happy</i> ; - скраћене и пуне облике глагола бити – треће лице једине и множине; писмени опис својих осета и осећања.
4. I can ride a bike! Умем да возим бицикл! Описивање способности у садашњости; исказивање положаја у простору.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставне исказе који се односе на положај у простору; - разумеју и објасне сличности и разлике у начину разоноде између вршњака у циљној култури и код нас.	речи и изразе који се односе на спорт и рекреацију; - језичку структуру – <i>Can for abilities</i> ; - речи у којима се појављују гласови /æ/, /e/, /ɪ/, /o/, /ʌ/ и препознају њихову повезаност са словима a, e, i, o, u. - причу и дескриптивни текст који се односе на тему; - дијалашки модел <i>Where's the (skateboard)? It's (in front of) the ... Where are the...? They're ...</i> ; - самогласнике на почетку речи; употребу облика неодређеног члана a / an; писмени опис способности
5. Review & Test 1 Ревизија и тест 1 Комуникативне функције из тема 1, 2 и 3.	Исходи из тема 1, 2 и 3	језичке сарджаје из тема 1, 2 и 3.

6. Have you got a milkshake? Да ли имате милкшејк? Изражавање поседовања; изражавање количина	- разумеју једноставније исказе којима се изражава поседовање / непоседовање и реагује на њих; - траже и дају једноставнија обавештења која се односе на поседовање / непоседовање; - разумеју, питају и саопште колико нечега има; - поштују правила учтиве комуникације приликом куповине.	- речи које се односе на храну и бројеве до 100; - језичку структуру – <i>Have you got...? Yes, we have. No, we haven't. / Yes, I have. No, I haven't. Has he / she got...? Yes, he / she has. No, he / she hasn't.</i> - речи у којима се појављују гласови /gr/, /br/, /fr/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом слова gr, fr, br. - редне бројеве до 30и датуме; - причу и кратке дијалоге који се односе на тему; - дијалошки модел – <i>Have you got...? Yes, we have. No, we haven't.</i> - употребу знака питања; - писање краћег сасатава о храни коју имају / немају за ручак.
7. We've got English! Имамо енглески! Описивање распореда часова и места	- разумеју једноставније описе места; - опишу места у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју и саопште распоред часова; - разумеју и објасне сличности и разлике између школских предмета који се изучавају у ВБ и код нас.	- речи које се односе на школски простор и школске предмете; језичку структуру – <i>What have we got on (Monday)? We've got (PE) on (Tuesday) What have we got in the (art) room? We've got (crayons)</i> и присвојне придеве our, their; - речи у којима се појављују гласови /dr/, /tr/, /kr/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом слова – dr, tr, cr - причу и текст који се односе на тему; - писање великог почетног слова уз дане у недељи; - писање краћег текста о распореду часова.
8. Let's play after school! Хајде да се играмо после школе! Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; исказивање молбе, захвалности и извињења; описивање уобичајених радњи у садашњости.	- разумеју позивна заједничку активност и реагују на одговарајући начин; упуте позивна заједничку активност; - разумеју кратке и једноставније молбе и реагују на њих уз одговарајуће образложење; упуте кратке и једноставније молбе; исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу уобичајене радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и објасне сличности и разлике у породичним односима у циљној култури и код нас.	- речи и изразе који се односе на свакодневне активности; - језичку структуру Present Simple, прво лице једнине, потврдно и одрично – <i>I visit my Grandma every Tuesday. I don't watch TV</i> – усмено и писмено; - дијалошке моделе <i>Let's (play after school). Good idea. Can you play on Monday? Sorry no. I have a music lesson every Monday.</i> - речи у којима се појављују гласови /fl/, /pl/, /bl/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом слова – fl, pl, bl. - причу и садржај постера који се односе на тему; - писање кратког текста о свакодневним активностима
9. Review & Test 2 Ревизија и тест 2 Комуникативне функције из тема 6, 7 и 8.	Исходи из тема 6, 7 и 8	језичке садржаје из тема 6, 7 и 8.
10. Let's buy presents?	- разумеју једноставније исказе за изражавање допадања / недопадања и реагују на њих;	речи и изразе који се односе на рођенданске поклоне;

Хајде да купимо поклоне! Изражавање допадања и недопадања и захвалности	- изражавају допадање / недопадање уз најједноставније образложење; - изразе захвалност на једноставан начин; - разумеју и објасне сличности и разлике између рођенданских поклона у циљној култури и код нас.	- језичку структуру – <i>Present Simple</i> глагола <i>like</i> – прво и треће лице једнине, потврдно, упитно и одрично - <i>What does he / she like? He / She likes ... What do you like? I like ... + I don't like, He / She doesn't like;</i> - речи у којима се појављују гласови /k/, /g/, /s/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом слова – cl, gl, sl; - називе месеца у години; - причу, кратке текстове и дијалоге који се односе на тему; - скраћене и пуне облике помоћног глагола <i>do not / does not;</i> - писање кратког текста о томе шта се некоме допада или не допада.
11. What's the time? Колико има сати? Исказивање хронолошког времена; описивање уобичајених радњи у садашњости.	- разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко време; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости које се догађају у одређено време; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу уобичајене радње у садашњости које се догађају у одређено време; - разумеју и објасне сличности и разлике у свакодневним активностима током радног дана у циљној култури и код нас.	- изразе и речи које се односе на свакодневне активности; називе годишњих доба; - изражавање времена – <i>пун сат</i>; - језичку структуру – <i>Present Simple</i> – треће лице једнине, потврдно; - речи у којима се појављују гласови /sm/, /sn/, /st/, /sk/ и уочавају њихову повезаност са комбинацијом слова – sm, sn, st, sk; - причу и текст који се односе на тему; - дијалошки модел – <i>What's the time? It's (seven) o'clock и реченичне моделе</i> – <i>He has breakfast at seven o'clock. She goes to school at nine o'clock.</i> - упитне речи <i>When, Where, What;</i> - писање кратког текста о личним свакодневним активностима.
12. Where does she work? Где она ради? Описивање радњи у садашњости које се сматрају сталним	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садашњости које се сматрају сталним; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње у садашњости које се сматрају аталним; - разумеју и објасне сличности и разлике у занимањима у циљној култури и код нас.	- изразе и речи које се односе на занимања; - језичку структуру – <i>Present Simple</i> – треће лице једнине, упитно – да ли питања и питања са упитним речима; <i>Saxon Genitive</i> - - речи у којима се појављује глас /ei/ у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника а – lake, gate... - причу и интервју која се односи на тему; - дијалошке моделе – <i>Where does he work? He works in a police station. Does he / she work in a shop? Yes, he / she does. No, he / she doesn't.</i> - употребу зареза и везника и; - писање кратког текста о томе шта је неко по занимању и где је запослен.
13. Review&Test 3 Ревизија и тест 3 Комуникативне функције из тема 10, 11 и 12	Исходи из тема 10, 11 и 12	језичке сарджаје из тема 10, 11 и 12
14. It's hot today! Данас је вруће! Описивање метеоролошког времена; исказивање једноставних	- разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на метеоролошко време; - разумеју једноставне предлоге и реагују на њих; упуте једноставне предлоге; - разумеју и објасне метеоролошке симболе.	- изразе и речи које се односе на метеоролошке прилике и уобичајене активности које у датим метеоролошким условима; - језичке структуре – <i>What's the weather like? It's windy. It's hot. It's raining. It's raining, I can't go out. It's snowing, I can make a snowman. Put on your sun hat. Don't put on your coat;</i> - речи у којима се појављује глас /ai/ у средини речи

предлога.		и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника i – bike, kite... - причу која се односи на тему и временки извештај; - симболе који се односе на метеоролошке прилике; временским симболима; - горенаведене дијалашке и реченичне моделе ; - писање састава о томе шта могу / не могу да раде у датим метеоролошким условима.
15. What are you wearing? Шта имаш на себи? Описивање људи; исказивање хронолошког времена.	- разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко време; - разумеју једноставније описе људи; - опишу људе у неколико везаних једноставнијих исказа; - објасне сличности и разлике у одевању између вршњака у циљној култури и код нас.	- речи које се односе на одећу и одевање; - изразе који се односе на гледање на сат – пола сата, петнаест минута; - језичке структуре – <i>What are you wearing? I'm wearing... What's he / she wearing? He's / She's wearing ... What's the time? It's half past ... / quarter past / to ...</i> - речи у којима се појављује глас /ə ʊ/ у средини и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника о – pose, rope, bone... - причу и песму које се односе на тему; - читају песму и исправљају грешку; - горенаведене дијалашке моделе; - писање кратког састава о одећи коју имају на себи.
16. You're sleeping! Ти спаваш! Описивање тренутних радњи у садашњости	- разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње у садашњости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу тренутне радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и објасне сличности и разлике у породичним слављима у циљној култури и код нас.	- изразе и речи које се односе на венчања и прославе; - језичку структуру – <i>Present Continuous</i> , прво и треће лице једине и множине, потврдно и упитно; - речи у којима се појављује глас /u:/ и уочавају како слово е на крају речи мења изговор самогласника u – June, flute, cube... - причу и имејл који се односе на тему; - дијалашке моделе <i>What are you doing? I'm / We're watching a video. What's he / she doing? He's / She's eating the cake. What are they doing? They're talking;</i> - правописне промене приликом додавања наставка -ing на глагол; - писање кратког текста тренутним догађајима на породичној прослави.
17. Review & Test 4 Ревизија и тест 4 Комуникативне функције из тема 14, 15 и 16	Исходи из тема 14, 15 и 16	језичке сарджаје из тема 14, 15 и 16
18. Unit 13 – Look at all the animals! (Погледај све те животиње!) Описивање бића и предмета; разумевање и исказивање једноставних упутстава и	- разумеју једноставније описе бића и предмета; - опишу бића и предмете у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју једноставнија упутства и налоге и реагују на њих; саопште једноставнија упутства и налоге; - разумеју и промилишу једноставне исказе који се односе на припадање; - објасне сличности и разлике у изгледу сеоског домаћинства у циљној култури и код нас.	- речи којима се именују домаће животиње и описне придеве; - језичке структуре – <i>Comparative Adjectives</i> и императив за изрицање правила понашања; - речи у којима се појављује глас /i:/ на крају и у средини речи и уочавају његову повезаност са дуплим словом ее; - причу и информативни летак који се односе на тему; - читају и бирају тачан одговор; - реченичне моделе – <i>The horse is bigger than the goat. The goose is louder than the hen; Don't feed the animals. Wear boots.</i> (правила понашања); - читају и повезују реченице везником и (and); - писање реченице којима се упоређују и описују

налога; исказивање припадања.		особине људи, предмета и животиња.
19. Intercultural awareness Интеркултура Описивање традиционалних догађаја (празника) и легенди (личности).	- разуме и објасни смисао и начин прославе празника под називом <i>Дан палачинки</i> ; - разуме једноставан текст о Робину Худу; - објасни ко је био Робин Худ и по чему је познат; - пронађу, упореде и наведу сличности и разлике између Робина Худа неке историјске личности / легенде у својој култури.	- речи и изразе који се односе на теме; - кратке текстове који се односе на теме.
20. Revision Понављање Комуникативне функције из тема 18 и 19	Исходи из тема 18 и 19.	Језички садржаји из тема 18. и 19.

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.БРОЈЕВИ 2.ГЕОМЕТРИЈА 3.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Циљ: - Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.	- У четвртм разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1.000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом NO . Упознају се својства скупа NO : уређеност, кардиналност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција (замена места сабирака, здруживање сабирака, замена места чинилаца, 0 као сабирак, 1 као чинилац, множење збира и разлике бројем, сталност збира и разлике). Бројеви се представљају у декадном запису као зборови вишеструких декадних јединица ($4\ 321$ $= 4\ 000 + 300 + 20 + 1$) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица ($4\ 321$ $= 4 \cdot 1\ 000 + 3 \cdot 100 + 2 \cdot 10$ $+ 1 \cdot 1$). Одређује се месна вредност цифре у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице - Формирање геометријских идеја започето је, у првом разреду, посматрањем и описивањем предмета у реалном простору: полазећи од просторних облика познатих из свакодневног живота (коцка и лопта, квадар и ваљак, пирамида и купа), најпре су издвојени равни геометријски облици (круг, квадрат, правоугаоник, троугао),	- Програм усмерава наставника да наставни процес концептира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода.	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писани задаци, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

		затим су издвојене линије којима су оивичени учени облици и најзад тачке као пресеци линија. У четвртом разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима. - Увођењу стандардних мерних јединица за површину (mm^2, cm^2, dm^2, m^2, а, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду без увођења стандардних јединица. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу $\mathbb{N}_0$; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност изрази са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $(\frac{m}{n}, n \leq 10)$; – упореди разломке облика са једнаким бројоцима или именицима; – сабере и одузме разломке са једнаким именицима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема; – именује елементе и опише особине квадрата и коцке; – црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадрата и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	БРОЈЕВИ	Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу $\mathbb{N}_0$. Разломци облика $(\frac{m}{n}, n \leq 10)$. Упоредивање разломака са једнаким бројоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким именицима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева
	ГЕОМЕТРИЈА	Квадар и коцка.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење површине ($m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a$). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадрата и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадрата и коцке.

ПРИРОДА И ДРУШТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА: 1.Природне и друштвене одлике Србије 2.Човек – природно и друштвено биће 3.Материјали 4.Прошлост Србије	Циљ: - Упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. Развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова. Развијање способности запажања основних своства објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности. Развијање основних елемената логичког мишљења. Усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања. Развијања еколошке свести и навика здравог живљења.	- Програм предмета Природа и друштво задржао је постојећи оквир, план наставе и учења од два часа недељно, односно 72 часа годишње и досадашњи завичајни принцип. Принцип животне близине, тзв. завичајни принцип, одређује просторну и временску блискост природних и друштвених појава и процеса и као такав представља једну од суштинских одлика овог предмета. У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика, док се у старијим разредима просторни и временски оквир постепено шири. Конкретно, оквир унутар ког се остварују предметни исходи у првом разреду чине садржаји из најближег и непосредног окружења ученика, у оквиру области под називом <i>Непосредно окружење ученика – дом, школа, насеља/дела насеља у коме ученик живи, у другом разреду просторни оквир се проширује на Насеље са околином, у трећем разреду на Крај у коме ученици живе</i> ² , а завршава се у четвртм разреду облашћу под називом <i>Моја отаџбина – Република Србија.</i> - Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавања спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експериментисање - огледи које изводи сам ученик - истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре,,	- домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, годишњи тест, огледи, лабораторијске вежбе, евалуација истраживачког мини пројекта...

		ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено. Синхронизација чулних утисака даје целовиту слику објеката, процеса, појава и њихову интеграцију у комплексну слику света, а уважава различитости у склоностима ученика при упознавању света и процесу учења. Ипак, учење се не завршава на чулним утисцима, већ се наставља уопштавањем ученог кроз описивање, поређење, формулисање закључака итд. У наставном процесу се, дакле, полази од несистематизованих искуствених сазнања и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. Активности ученика потребно је прилагодити предметним исходима, специфичностима изабраних садржаја и узрасту ученика. Постепено треба повећавати ниво захтева и самосталности ученика приликом упознавања природних и друштвених појава		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу	МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух,

обновљивих природних ресурса; – повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.			плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).
		Човек – природно и друштвено биће	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.
		Материјали	Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.
		Прошлост Србије	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 2. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 3.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ: - Развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности; -Оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања -Развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.	- Наставник мора да оспособи ученике да искажу своје музичко интересовање, своју креативност и могућност личног и колективног музичког изражавања (активно учење); - Уз помоћ добро одабраних примера испунити овај циљ, корелација са другим наставним садржајима; - Наставник презентовање наставних садржаја заснива на добро одабраним примерима и искуствима ученика, посетама, музичким вечерима ... - Уз помоћ инструмента и CD-а певање и свирање остварују се по слуху и са нотног текста, опонашањем демонстрацијом учитеља или уз помоћ других помагала; - Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.	- извођење музике (певање/свирање) - слушање музике - стварање музике - играње и измишљање покрета уз музику - хорско и оркестарско музицирање - На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај и она је увек повезана са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. У планирању активности, наставници треба да, имају у виду да су области уско повезане, а да су знања и вештине описане у исходима у свакој области међусобно зависна и комплементарна.	-певање -свирање -тактирање -играње -записивање -музички диктат -допуњавање -усмено и пиано одговарање -музички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	-Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика); Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине.; Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар); Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу; Музичка прича; Филмска музика; Музички бонтон; Музика и здравље.

мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичке игре (дидактичке); Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху; Певање и свирање песама из нотног текста; Свирање песама по слуху на дејим инструментима и/или на другим инструментима; Народни инструменти нашег и других народа; Музичке драматизације; Свирање инструменталних аранжмана на дејим инструментима и на алтернативним изворима звука; Динамика (крешендо, декрешендо); Темпо (<i>Andante. Moderato. Allegro</i>); Боја (различити гласови и инструменти); Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком); Савладавање тонске висине и солмизације у обиму <i>це1-це2</i>; Тактирање у 3/4 и 4/4 такту; <i>Це-дур</i> лествица; Репетиција, прима и секунда волта.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња; Музичка питања и одговори и музичка допуњалка; Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту); Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Креирање мелодије на одабрани текст

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.КОМПОЗИЦИЈА 2.СПОРАЗУМЕВАЊЕ 3.НАСЛЕЂЕ 4.СЦЕНА (ПРОСТОР)	Циљ: -Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. - Подстицати и развијати учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставог предмета.	-Корелација са другим наставним предметима, амбијентално учење. - Ученици се третирају као одговорни, креативни учесници у окружењу. - Наставник мора имати обавезу да ученике повремено води на изложбе које се налазе у њиховом окружењу. -Примерима (добре праксе) изложбе ликовне колоније, лични примери ученици се подстичу на развој креативног мишљења и изражавања. - Треба бити креативан и пронаћи одговарајуће методе, облике и средства за реализацију, једном речју бити креативан. Давати деци упутства о стварању сопствених идеја. Извршити идентификацију садржаја полазећи од опажања околине (природног и вештачког човековог окружења, објекти које је човек начинио). - Сваки ученик према својим могућностима може да испољи креативност;упутство ће му помоћи у процесу стварања сопствених идеја, никако шаблон. - Давати деци помоћ у стварању сопствених идеја. - Развијање визуелног комуницирања у смислу стварања кодова, развијање критеријума у декодирању понуђених визуелних порука. - Ученици морају од наставника да добију елементарна знања о основним и изведеним бојама (жута + црна) = наранџаста; (плава + црвена) = љубичаста; (жута + плава) = зелена. После тих искустава ученици ће радити неке перцепције користећи основне и изведене боје (оглед)...	- решавање задатака, -одговор на питања, -размишљање, -описивање, -уочавање - разговор, -објашњење, -стваралачки рад, -уочавање, -посматрање - резање, -цртање, -анализирање - посматрање, -прављење, -анализа рада, -бирање, -обликовање - замишљање, - изложба, -заједничка анализа радова - уочавање, -уметнички квиз - експеримент, -раздвајање - упоређивање - осматрање, -усмеравање - смишљање, -комбиновање - опажање, - приказивање, -запажање, -комбиновање - изношење утисака, -препознавање, - креирање, - визуелно и тактилно опажање, -преобликовање...	-домаћи задаци, продукти ученичког стваралаштва, естетска процена и изложба дечијих радова, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	КОМПОЗИЦИЈА	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер); Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални; Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали...
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат; Пиктограми; Споразумевање сликом.
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији; Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји; Познати уметници и најзначајнија дела.
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију; Елементи сценографије.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ СТАНДАРДЕ
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ 3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Циљ: - Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.	-Програм физичког и здравственог васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. Стање здравља и хигијенских навика, прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене. Ученик треба да има правилан раст и телесни развој у складу са узрастом да не показује видљиве знаке умора приликом вежбања да поседује правилно држање тела и кичме без деформитета и нормално развијен свод стопала, има уредну опрему за вежбање и добро усвојене хигијенске навике. -У овом узрасту, програмски садржаји се односе на кретања локомоторног карактера (ходања, трчања, скакања, пењања, пузања и вишења) затим манипулативног карактера (хватања, ношења и додавања предмета и реквизита) и динамичку и статичку равнотежу. Већина ових садржаја, као природни облици кретања, чине основ за изведена, по биомеханичкој структури неконвенционалног карактера и, приликом њихове реализације мора се водити рачуна о избору специфичних, методских поступака обучавања, како би се ученици, усвајањем ових основних кретања, припремили за савладавање сложенијих програмских задатака. - Програмски садржаји односе се на оне вежбе и моторичке активности које чине основ за подстицање трајних навика за вежбање и за које школа има највише услова да их реализује (природни облици кретања, вежбе обликовања, атлетика, вежбе на тлу и справама, ритмичка гимнастика, игре). Како су за остваривање постављеног циља погодне и оне моторне активности	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -обучавање, -практична активност, -вежбање, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-посматрање, праћење и табеларно бележење, спортске игре, спортска такмичења, увид у активност ученика...

		које нису обухваћене обавезним програмом, предвиђају се курсни облици наставе. То су скијање, пливање, клизање, веслање као и оне активности за које је заинтересована средина у којој школа живи и ради. -Педагошке мере, као што су похвале и истицање добрих примера извођења садржаја утичу на ефикаснију, сазнајну функцију и мотивисаност за усвајање одређених знања и стицање навика, пошто деца у овом узрасту имају велике потребе за такмичењем, што само треба позитивно усмерити. - У дидактичкој четвороделној подели треба да преовладавају игре, али и садржаји који захтевају прецизност извођења, а којима претходе тачна упутства учитеља. Ученици користе своја моторичка умења при различитим елементарним играма ритмици, плесним вежбама.. Од метода преовладава метод живе речи или практични прикази задатка од стране учитеља. На крају часа, учитељ пригодним речима треба да да оцену рада током протеклог часа и ученике упозна са наредним садржајем. Никако не треба да се догоди ситуација да деци није јасно које садржаје су увежбали и у којој мери су их савладали. -Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани исходи представљају резултат учења на крају сваког разреда, па је при планирању рада потребно одредити временску динамику у односу на остваривање одређених исхода током школске године.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- Вежбе за развој снаге са и без реквизита. -Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита; - Вежбе за развој аеробне издржљивости; -Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге; -Вежбе за развој координације; -Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности; -Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности.

– правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Техника трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој.
		Спортска гимнастика	Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места; – састав.
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал”. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. Јаџент.
		Плес и ритмика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази.
		Пливање	Основна обука пливања. Скок на ноге.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила вежбања. Основна правила мини–рукомета, футсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време.
		Здравствено васпитање	Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.).

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИХ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1. НАШ КОВЧЕЖИЋ С БЛАГОМ 2. ЗДРАВА ХРАНА СВАКОГ ДАНА 3. ПРОШЛОСТ МОГА КРАЈА 4. ЕКОЛОШКИ БАЗАР 5. РИЗНИЦА БИЉНОГ БЛАГА	Циљ пројектне наставе је: стицање знања и вештина која ученици стичу радећи дужи временски период на истраживању и одговарању на сложена питања, проблеме или изазове, подразумевајући: - осамостаљивање ученика у раду; - развијање личне одговорности за реализацију пројекта; - развој социјалних и комуникацијских вештина које јачају самопоуздање ученика; - стицање дуготрајног знања, вештина и навика применљивих у свакодневном животу.	-Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке: -проналажење теме пројекта; – дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи; – планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада; – реализацију планираних активности; – приказ добијених резултата и продуката пројекта; – вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).	-Одређивање циљева формирање радних група; -Анализа проблема, утврђивање извора информација, постављање задатка, расподела улога у групи; -Решавање постављених задатка; -Анализа степен остварености сваког задатка, конструисање пројекта; -Презентација наставног пројекта; -Оцена резултата наставног пројекта и процеса његове реализације.	-вредновање производа (упитници, чек листе...); -процена дејства (анализа, повратне информације, упитници, чек листе...); -вредновање процеса (израда извештаја, групни разговори, анализе, дискусије...); -процена ученичких активности; -самопроцена рада наставника...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
Српски језик – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз;	1. НАШ КОВЧЕЖИЋ С БЛАГОМ	У зависности од циља, исхода, природе и структуре пројекта, они се могу остварити кроз: -представе, изложбе, кратки

– попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника Природа и друштво: – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом Ликовна култура: – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости Грађанско васпитање -својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка.		филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље... а њихов квалитет није приоритет. Такође, садржаји ове теме се интегративно и интердисциплинарно остварују и кроз следеће наставне предмете: -српски језик, -природа и друштво, -грађанско васпитање, -ликовна култура -музичка култура, -информатика и рачунарство...
Српски језик – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника Природа и друштво: – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом Ликовна култура: – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости Грађанско васпитање -својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе,	2. ЗДРАВА ХРАНА СВАКОГ ДАНА	

права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка.		
Српски језик – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника Природа и друштво: – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом Ликовна култура: – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости Грађанско васпитање -својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка.	3. ПРОШЛОСТ МОГА КРАЈА	
Српски језик – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника Природа и друштво: – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом Ликовна култура: – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;	4. ЕКОЛОШКИ БАЗАР	

– протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости Грађанско васпитање - својим понашањем показује да прихвата различитост других; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка;		
Српски језик – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); – учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника Природа и друштво: – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом Ликовна култура: – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости Грађанско васпитање - својим понашањем показује да прихвата различитост других; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка;	5. РИЗНИЦА БИЉНОГ БЛАГА	

5.РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У ПЕТОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	5	180
2.	МАТЕМАТИКА	4	144
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	2	72
5.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	2	72
6.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	2	72
7.	ГЕОГРАФИЈА	1	36
8.	ИСТОРИЈА	1	36
9.	БИОЛОГИЈА	2	72
10.	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	2	72
11.	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	1	36
Укупно		24	864

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
2.	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК : ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	2	72
Укупно		3	108

Р.б.	Облик образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	27	972
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	ДОДАТНИ РАД	1	36
Укупно		29	1044

Р.б.	Остали облици образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	1,5	54
3.	СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ (Чувари природе, Свакодневни живот у прошлости...)	1	36
4.	ХОР И ОРКЕСТАР***	1 - 2	36 - 72
Укупно		3,5 – 5,5	126 – 198

***Напомена: Обавезан је за све ученике који су се определили за певање у хору, а прошли су проверу музичких способности.

Р.б.	Слободне активности	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	1 – 2	36 - 72
2.	ЕКСКУРЗИЈА	До 2 дана годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Језик: -Грамматика: (морфологија, синтакса) -Правопис -Ортоепија 2.Књижевност 3.Језичка култура	Циљ: - Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.	- Оспособљавање ученика за правилну усмену и писмену комуникацију стандарним српским језиком повезивање и примена језичких правила и граматичких норми са њиховом функцијом у комуникацији. Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих тзв. некњижевних текстова(популарних, информативних). Стицање знања умења и навике кроз читање, доживљавање и разумевање књижевног дела. Решавање (обработом) проблемских питања епског дела у прози и у стиху Локализација текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквири. Учеников, наставников, истраживачки, стваралачки и сатворачки однос према књижевноуметничком делу. ... - Изражајно читање, читање у себи у функцији свестранијег стицања знања и разумевања књижевног дела; поновљено и усмерено читање дела у целини или његових делова... - Препричавање хронолошким редом. Причање, описивање, портретисање, Извештавање према сачињеном плану. Реченична интонација,пауза;појединачно вежбање. Артикулационе вежбе;правилан изговор гласова,акцент речи,темпо,ритам... - Тумачење граматичких категорија свих врста речи. Логичко увођење у морфолошке и синтаксичке законитости... - Истицање важности књижевног језика за живот	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (состављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид	-домаћи задаци, -усмено одговарање, -описивање, -препричавање, -допуњавање, -мењање почетка или краја, -заокруживање битног, - изражајно читање, домаћи задаци, -усмено и писмено одговарање, - тест, -писмени задаци, -петоминуте вежбе, -писмене вежбе, -контролне вежбе, -одређивање теме,ликови и њихове особине,место, време радње,порука -фабула, - попуњавање табела, - уношење података из текста у дијаграм, -писмени састави, -реченице различите по значењу...

		заједнице и за лични развој.Уочавање и тумачење битних структурних елемената епског дела (теме, мотива, уметничке слике, фабуле, сижеа, књижевних ликова, порука, композиције). Откривање особина ликова. Монолог, дијалог, наратив опис. Лица, чин, појава... - Истицати важност читања дела, кроз анализу дела усвајати добре, а одбацити лоше особине главних ликова. Ширити фонд речи. Будити код деце критичку свест...	стваралаштва онога што је ученик доживео у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- разликује књижевни и некњижевни текст; - упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања	КЊИЖЕВНОСТ	-ЛИРИКА Лектира - Народна песма: Вила зида град - Народне лирске песме о раду (избор); народне лирске породичне песме (избор) - Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу - Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму - Душан Васиљев: Домовина/Алекса Шантић: Моја отаџбина - Војислав Илић: Зимско јутро - Милован Данојлић: Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице - Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, оноματοпеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.

- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст		ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Еро с онога свијета 4. Ђевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над тепсијом (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 11. Антон Павлович Чехов: Шала Књижевни термини и појмови Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: Кирија 2. Душан Радовић: Капетан Џон Пиплфокс 3. Љубиша Ђокић: Биберче Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио драма. НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српскога) 2. Доситеј Обрадовић: О љубави према науци 3. М. Петровић Алас: У царству гусара (одломци) 4. Милутин Миланковић: Успомене, доживљаји, сазнања (одломак)

		5. Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА: 1. Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима - преткосовски тематски круг) 2. Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: Хајдуци 4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)) 7. Игор Коларов: Аги и Ема 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) Допунски избор лектире: (бирати до 3 дела) 1. Јован Јовановић Змај: Песмо моја (из Ђулића) 2. Стеван Раичковић: Велико двориште (избор)/Мале бајке (избор) 3. Иван Цанкар: Десетица 4. Љубивоје Ршумовић: Ујдурме и зврчке из античке Грчке (избор)/Густав Шваб: Приче из старине 5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова (одломак) 8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак) 9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште) 10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор)/Кога се тиче како живе приче (избор) 11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору.

-разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом -разликује основне Реченичне чланове (у типичним случајевима)	Ј Е З И К	ГРАМАТИКА (МОРФОЛОГИЈА, СИНТАКСА) Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). -Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур I. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; заузрок и за меру и количину); апозиција.	ПРАВОПИС Велико слово у вишечланом географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања.

			Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).
		ОРТОЕПИЈА	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).
-користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште -проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Introduction (uvod) 2.My life (moj život) 3.Revision and test 1 (ponavljanje i test 1) 4.Animals (životinje) 5.The first written test (prvi pismeni zadatak) 6.Holidays (raspusti) 7.Food (hrana) 8.Revision and test 2 (ponavljanje i test 2) 9.The world (svet) 10.The second written test (drugi pismeni zadatak) 11.Entertainment (zabava)	Циљ: - Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	- Говор наставника прилагођен узрасту и знањима ученика; - Циљни језик се употребљава у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - Настава се заснива на социјалној интеракцији, рад је у групама или индивидуално, или у пару, потрага за информацијама је из различитих извора; - Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; - Вежбе слушања, повезивање звучног материјала са илустрацијом или текстом, певање у групи; - Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности, препознавање везе између група слова и гласова; - Рад у паровима, групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације)... - Рад у пару, повезивање краћег текста, илустрација са писаним задаком, писање честитки, порука - Учествовање у разговору о наставној теми.	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учioniци) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добрима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала	-Разговор са учеником, усмено испитивање, посматрање ангажованости на часу, домаћи задаци, константне белешке о напредовању, диктат, ученички радови, продукти активности ученика, домаћи задаци, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставна језичка средства; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на способности; - опишу сталне способности у садашњости користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; - опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју и реагују на једноставне молбе; - упуте једноставне молбе; -уочавају сличности и разлике у култури становања (разлика у појму „башта“) и породичним односима у ВБ и код нас, начину разоноде и популарним спортовима/активностима међу децом и младима.	Introduction	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>Hi! Welcome to my house. I'm Emma. This is my best friend. Her name is Polly. These are my parents. Their names are Peter and Susan. Susan is Emma and Jake's mother. This is my parents' car. What's your address /postcode /phone number? What sports are you interested in? Is this bike yours? No, it isn't mine. Jake's the boy with short dark hair. Where's the man with the violin? He's next to the clock. Where's the racket? It's in the bag. What colour is the hat? It's blue. (The Present Simple Tense глагола to be, присвојни придеви и присвојне заменице, Саксонски генитив, описни придеви, предлози за место); Can you play the guitar? Yes, I can. No, I can't. What can you do? I can't play the guitar, but I can play the piano. (модални глагол can за изражавање способности); May/Could/Can I speak to Mr Hill, please? (модални глаголи can/could/may за изражавање молби и захтева-WB); I've got three photographs, but I haven't got a ball. He's got a ruler. She hasn't got an apple. Have you got an umbrella? Yes, I have./No, I haven't. What have you got? (Have got за изражавање поседовања); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i>
-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у	My life	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>We live in London. Our flat is on the third floor. School starts at twenty to nine. On Thursdays, I don't go home at half past three. I have a piano lesson. My sister doesn't go to high school. He never puts the knives and forks in the right place. Do you always take the bus to school? What time do you get up/go to bed? When does summer start in Australia? What's the date today? It's 26th of September. How do children in Britain celebrate birthdays? When does</i>

ширем комуникативном контексту; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу дневни / недељни распоред активности; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју честитку и одговоре на њу; - упуте пригодну честитку; - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; - уоче сличности и разлике у временској организацији школске године у ВБ и код нас (мали и велики распусти)		<i>the school year start in Britain? What's your favourite month? My favourite month is September because my birthday is in September. I don't like September because the school year starts in September. What do people in America celebrate on the 4th July? Where do meerkats live? How do people in Britain celebrate Christmas/Easter? What is Shrove Tuesday? When do people in the USA celebrate Halloween/Thanksgiving? What is the biggest festival in Scotland? And in Serbia?</i> (The Present Simple Tense за сталне и уобичајене радње, прилози учесталости, основни и редни бројеви-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу)
-разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја.	Revision and test 1	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у претходне две теме; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.
препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње; - размене информације које се односе на тренутне радње/активности; - разумеју и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности - опишу сталне, уобичајене и	Animals	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре – <i>We're learning about the animals here on the farm. They aren't looking at us. I'm not watching TV. I'm doing my homework. What are you doing? Where are they going? (The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи); At the moment I'm feeding the penguins. I feed them every day. They eat fish. Liam always cleans the animals' houses in the afternoon. Today he's cleaning the elephants' house. (The</i>

тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разуме и реагује на своје и туђе обавезе; - размени једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања; - представе листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.		Present Simple / The Present Continuous – разлике у значењу); <i>I must put out the rubbish. She must tidy up her room. (модални глагол must за изражавање обавеза); While he is sitting under the tree, a nut falls on him. When he sees the animals, he stops them. (The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense у причама/наративно +личне заменице у функцији објекта); Lucy is crazy about football. Do you like playing tennis? What do you like doing? Pavle hates getting up early. (be interested in/ good/bad at, crazy about, like/love/hate-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</i>
- опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.	The first written test	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 4; задатке слушања, читања и вођеног писања.
-разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.	Holidays	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>I was ill yesterday. She wasn't on holiday last week. Were they at a theme park? No, they weren't./Yes, they were. (The Past Simple Tense глагола to be). We travelled to Spain by plane. We grabbed our luggage and...He forgot his passport. I fell over and hurt my knee. Did you enjoy it there? Yes, I did./No, I didn't. He didn't want to come home. We didn't enjoy our holidays because the weather was bad. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? (The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола) Could you read when you were six? Boris could drive when he was six. (Модални глагол could за изражавање способности у прошлости-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</i>
-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство	Food	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>I'm really hungry. Do you want my cheese sandwich? Yes, please. Thank you. I haven't got any food for you. Well, have you got any water? I've got some vegetables. Do you eat any chocolate? Yes, I eat a lot of chocolate. Do you drink any milk? Yes, I usually have some milk for breakfast. There isn't any dog food. How many bananas/much cheese do we need? You need a few apples and a little water. (бројиве и небројиве именице,</i>

нечега и реагују на њих; - изразе присуство/одсуство нечега; -разумеју и реагују на једноставније исказе који се односена описивање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју и једноставне молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте једноставне молбе и захтеве; - затраже и пруже кратко обавештење; - се захвале на једноставан начин; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; - питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; - на једноставан начин затраже артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.) - изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл. - уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.		детерминатори <i>some, any, no, much, many, a lot of, a few, a little</i> <i>-Do you like coffee? No, I don't. I never drink it. He wants 'pljeskavica' for lunch because he likes it. Mmmm!! love cheese. Can I have an orange, please? A loaf of bread, a bunch of bananas, two bags of sweets, a tin of tuna... Anything else? That's £ 80. Here you are. Thank you. You will need 300 g flour, 200 g butter...; Pour the cooked apples into a dish. Put the dish into the oven.</i> (императив, неодређени и одређени члан <i>a/an, the</i> – првопоменути, другопоменути); кратке и дуге текстове и дијалоге који се односе на тему (рецепте за припремање хране, разговор у продавници...) и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).
-разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих; - изразе присуство/одсуство нечега.	Revision and test 2	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које сусе радиле у претходне две теме; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.
-разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и	The world	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>How high is that mountain? It's 2000 metres high. How wide is the river? It's 500 metres wide. How deep is the lake? It's 50 metres deep. How long is the tunnel? It's 2 kilometres long. He's taller than me. He's the tallest. I am better at English, but he's better at Maths. Who's the best student in your class? It's windy today, It was rainy yesterday. It's usually hot in summer. It's usually wet here. The weather in the north-west of England is cold. The weather in the south is nicer than in the north, wetter than in the south. It's warmer and drier in the south, but it's more crowded. Where is the coldest place in the world? What is the fastest</i>

климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима – ВБ и САД; - часовне зоне – Београд – Лондон.		<i>animal in the world?...as light as a feather, as white as the snow...This is as bad as Hillside. (компарација придева – сви облици + облик as...as, The Present Simple Tense, The Present Continuous Tense, The Past Simple Tense) У договору са наставником географије, одрадиће се часовне зоне.</i>
-разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима ВБ и САД; - часовне зоне.	The second written test	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведену комуникативну функцију, а које су се радиле у претходној теми; задатке слушања, читања и писања.
-разумеју жеље планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопште шта они или неко други желе, планирају, намеравају; - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих; - упуте једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; - разумеју једноставно формулисане предлоге и реагују на њих; - затраже и упуте једноставно формулисане предлоге; - опишу најпознатија уметничка дела примерених узрасту из области филма.	Entertainment	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>What does Laura want to do this evening? I am going to watch TV because parents are not going to be at home this evening. Are you going to watch 'Hollyoaks'? Yes, I am. No, I am not. What's Marko going to do? He's going to play football. (Going to за изражавање будућних планова, The Present Simple (want)) She has to get up early. I don't have to get up early on Saturdays. Do you have to get up early on Saturdays? Yes, I do. No, I don't. (Have to за изражавање обавеза) Let's go swimming this evening! That's a good idea. Why don't we meet outside the cinema? OK. What time? How about twenty past two. Fine. I'll see you there at twenty past two. What shall we do today? Why don't we play football? (The Present Simple Tense (be, want) Императив, Why don't we /you...?How about...? Will за одлуке у тренутку говора)</i>

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Природни бројеви и дељивост 2.Основни појмови геометрије 3.Угао 4.Разломци 5.Осна симетрија	Циљ: -Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.	- Разноврсним примерима и користећи Венове дијаграме - користећи разноврсне примере и симболе (знаке) и учавати законитости скуповних операција уз помоћ Венових дијаграма; - Илустровати употребу речи сваки, неки, или, и, не, следи. При раду са дијаграмима ове речи везивати за скуповне операције и релације; - Опажањем објеката у реалном свету и њихово представљање геометријским сликама; - Увођењем појма дељивости бројева као и садржалаца и чинилаца, утврдити правила дељивости као и растављање броја на чиниоце, просте и сложене бројеве; - Одговарајућим примерима показати дељивост бројева и потребу одређивања НЗС и НЗД; - Користећи односе углова које чини пар паралелних правих с трансверзалом, изводити односе углова с паралелним крацима и др. -Увести разне врсте углова и успоставити везу између тих углова; -Користећи познавање разломка као дела целине увести разломак као количник два природна броја и као размеру два броја; -Илустрацијама на	- Посматрају, описују, процењују, групишу податке, бележе, представљају математичким симболима и операцијама, испитују услове који доводе то тачних резултата, мере и рачунају у оквиру геометрије... - користе уџбеник, радне свеске и различите дивергентне изворе сазнања...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

		бројевној полуправој, приказати упоређивање разломака, кроз разне примере из реалног живота нарочито код децималног записа; -Користећи бројевну полуправу и разне примере из реалног живота илустровати рачунске операције, а затим их кроз пуно лакших примера добро увежбати; - Решавањем једноставнијих математичких задатака подсетити се решавања једначина и неједначина са природним бројевима а затим тај поступак употпунити с рачунским операцијама са разломцима; -Користећи се математичким симболима као посебном врстом изражавања на разним практичним примерима утврдити поступак формирања математичких израза, једначина и неједначина; -Илустровање осне симетрије уз помоћ модела, природних ситуација и квадратне мреже, уочавање својстава која се не мењају при осној симетрији као и решавање разних лакших проблема користећи особине осне симетрије.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД; - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко - логичком смислу.	Природни бројеви и дељивост	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.
-анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор.	Основни појмови геометрије	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.
-идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски	Угао	Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве;

прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова).		унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.
- прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја; - заокругли број и процени грешку заокругљивања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер.	Разломци	Први део Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоредивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.
- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој.	Осна симетрија	Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.

ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Основи проучавања прошлости 2.Праисторија 3.Стари исток 4.Античка Грчка 5.Антички Рим	Циљ: - Циљ изучавања наставног предмета <i>историја</i> је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика. -Ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском	- Приликом остваривања наставе историје нагласак би требало ставити на активне облике рада. Они се најпотпуније могу остварити кроз групни рад, рад у паровима, индивидуални рад или дискусију свих ученика у одељењу.Овакве часове треба добро испланирати и рационално изводити имајући у виду да је њихов основни задатак активирање ученика, њихово оспособљавање за самостални рад и усвајање знања, вештина, развијање способности и навика. - У настави историје усмено излагање наставника (монолошка метода) и разговор са ученицима (дијалогска метода) заузимају важно место. - Велики значај има коришћење историјских текстова, нарочито извора. Њиховим читањем пружа се могућност ученицима да сагледају специфичност неког историјског проблема. - Веома важно је и користити историјске карте, јер њихова адекватна употреба олакшава темељно савладавање градива. - Историја је врло погодан предмет за подстицање критичког мишљења,	- активно слушање -размишљање -активно учешће у комуникацији -решавање проблема -читање текстова -посматрање слика и склапање приче -драматизација и играње улога	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест , увид у активност ученика...

	наслеђу, друштву и држави у којој живи.	разликовање чињеница од претпоставки, битног од небитног. Зато је веома важна метода која се користи приликом обраде наставних садржаја. - Историја, као наративни предмет, у коме су усмено излагање, опис, разговор, објашњења, тумачења, аргументовање ученика и наставника главна активност, пружа могућности за подстицање ученичке радозналости. - Наставни садржај треба да буде представљен као "прича" богата информацијама и детаљима, како би се помогло у стварању што јасније слике код ученика не само о томе шта се тада десило, већ и зашто се десило. - Посебно место у настави историје имају питања. Добро постављена питања, као позив на размишљање и вођени процес трагања за одговором, обезбеђују разумевање, а самим тим и успешно памћење. Питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, процена могућих последица. - Није битно да ли је ученичка активност организована као индивидуални рад, рад у пару, малој или великој групи, као радионица или на неки други начин, већ колико се ученици подстичу на децентрирање од садашњости и сопственог угла гледања. - Настава		

		историје има утицаја на развијање језичке и говорне културе. У раду са ученицима треба имати у виду интегративну функцију историје. Треба се чувати само изолованих знања историјских чињеница, већ сарадњом између предметних наставника која се може остварити на различите начине (редовна настава, додатни рад, слободне активности, излети и екскурзије), створити природну везу историје са другим обавезним и изборним наставним предметима (географија, српски језик, ликовна култура, музичка култура, народна традиција, свакодневни живот у прошлости, грађанско васпитање...).		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели; – повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); – наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; -- разликује основне одлике каменог и металног доба; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока;	Основи проучавања прошлости	Основни садржаји: Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји: Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине.
	Праисторија	Основни садржаји: Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји: Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).

– користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; – разликује врсте писама цивилизација Старог истока; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и кул- турних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; – изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; – прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; – опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; – идентификује узроке и последице грчкоперсијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту	Стари Исток	Основни садржаји: Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (мо- нотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји: Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).
	Античка Грчка	Основни садржаји: Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседни штво, олимпијске игре). Проширени садржаји: Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба.

времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; – користи основне историјске појмове; – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; – лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.	Антички Рим	Основни садржаји: Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). Проширени садржаји: Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...). Римски пантеон. Гледијаторске борбе

ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Човек и географија 2.Васиона 3.Планета Земља	Циљ: -Циљ наставе географије је усвајање знања о природногеограф-ским и друштвеногеограф-ским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у свету. -Да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демограф-ским, насеобинским, политичко географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.	Корелација географије са другим наставним предметима представља поступак који је неопходно спроводити у настави. Корелација са другим предметима може се остварити на три начина: у виду -хоризонталне, -дијагоналне и -вертикалне корелације. Сви наведени начини корелације доприносе побољшавању квалитета и структуре наставних садржаја, развијању логичког мишљења, функционалног и трајног знања, остваривању принципа комплексности, односно, стварању реалних представа о географској стварности. - Наставни програм географије за пети разред основног образоваа и васпитања ослања се на савремена достигнућа и на перспективе развоја географске науке,	-посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање - самостално одмеравање -груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење,записивање - графичко,симболичко, електронско -практиковање - у настави,у свакодневном животу,раду... -експериментисање - огледи које изводи сам ученик -истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање - креативна продукција -сакупљање - прављење колекција збирки из окружења -играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - монолошка метода -дијалогска метода -демонстрација -комбинована метода -рад на тексту...	-посматрање ангажованости на часу -тестови знања -кратке провере -продукти радова ученика -усмено испитивање - домаћи задаци...

		корелативан је и примерен интересовањима и развојним способностима ученика. - Концепција програма заснива се на постепеном увођењу и развијању географских појмова, појава и процеса у оквиру програмских садржаја спирално распоређених у другом образовном циклусу. - Наставни програм је тематски конципиран. - Слобода и креативност наставника испољиће се кроз самостално планирање и одређивање типова часова, као и избора наставних метода, техника, активности, дидактичких сретава и помагала. - Посебан значај има обрада садржаја који се односе на постанак, облик, величину, распоред континента и океана. Ови садржаји најбоље могу да се објасне демонстративно-илустративним методом и методама експеримента уз употребу модела земље глобуса.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈ
-повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; – разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене; – помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; - разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу Површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; – разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутра шња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; -помоћу карте, цртежа и мултимедија	Човек и географија		Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.
	Васиона		Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.
	П Л А Н Е Т А З Е М Љ А	Облик Земље и структура њене површине	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.
		Земљина кретања	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.
		Унутрашња грађа и рељеф Земље	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растава- рање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).
Ваздушни омотач Земље		Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).	

објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови); – опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); – уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања; – помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; – наведе примере за заштиту живог света на Земљи.	Воде на Земљи	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (тала- си, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.
	Биљни и животињски и свет на Земљи	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.

БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Порекло и разноврсност живог света 2.Јединство грађе и функције као основа живота 3.Наслеђивање и еволуција 4.Живот у екосистему 5.Човек и здравље	Циљ: - Да ученици упознају: -основне појмове о Живом свету, његовом развоју, природним појавама и законитостима које у њему владају. - да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.	- Програмски садржај биологије за 5. разред резултат су захтева времена, најновијих достигнућа у науци и примерени су развојним способностима ученика. наставне теме су логички распоређене, а обрађују теме из биологије и ботанике и пружају ученицима основна знања за брже и лакше разумевање градива. - Приликом израде планова рада - глобалног и оперативног треба предвидети око 60% часова за обраду новог градива и око 40% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу. - Методе које се користе у раду су: - монолошка, - дијалогска, - индивидуализована настава, - микро испитивање, - активно учење, - програмирана настава, - тестирање, - експеримент.	-активно слушање -размишљање -активно учешће у комуникацији -решавање проблема -читање текстова -посматрање слика и склапање приче -демонстрациони огледи -самостална израда микроскопских препарата - посматрање и цртање ћелија са микроскопског препарата и упоређивање са сликом - примена природног материјала, упоређивање са сликом, цртање -коришћење модела цвета, збирке плодова и семена	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, кратке провере, праћење ангажованости на часу, огледи, продукти активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; -групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макроморфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића.	Порекло и разноврсност живог света	-Жива бића, нежива природа ибиологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост - кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.
-идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; -једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље.	Јединство грађе и функције као основа живота	Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начинживота.
- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.	Наслеђивање и еволуција	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.
-доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава.	Живот у екосистему	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).
-идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	Човек и здравље	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Човек и музика 2.Музички инструменти 3.Слушање музике 4.Извођење музике 5.Музичко стваралаштво	Циљ: - Општи циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа. -Да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.	- У програму музичке културе истакнуто место има слушање музичких дела и активно музицирање (певање и свирање). Настава музичке културе остварује се кроз: - певање, свирање и основе музичке писмености; - слушање музике; -дечје музичко Стваралаштво.	- Певањем песама по слуху и са нотного текста, различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике - Слушање музичког дела уметничког и народног стваралаштва,и подстицањеизражавања ученика о делу иразликовање звучних боја - Слободно музичко изражавање иимпровизовање на Орфовом инструментарију, уз подстицање на изражајно свирање и певање - Утврђивање тонских висина и стицање појма Ц-дур лествице, певањем песама уочавати разлике дура и мола,појам предзнака, узмах и предтакт...	- Усмена провера, мелодијски и ритмички диктати - Препознавање дела, кроз слушање примера - Певање и свирање научених песама - Писање ученичких аранжмана и стварање кратких мелодија - праћење ангажованости на часу -продукти активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији иантичком добу; – објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; – исказе своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; – реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музи- ку у смислу ритуалног понашања и пантеизма ;	ЧОВЕК И МУЗИКА	Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву. Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања).Магијска моћ музике. Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала),коло/групни плес. Покрет: порекло плеса. Слушање/доживљај ритма телом. Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике. Божанска природа музике: – митолошка свест античког човека; – музички атрибути богова;

– идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); – класификује инструменте по начину настанка звука; – опише основне карактеристике удараљки; – препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; – изражава се покретима за време слушања музике; – вербализује свој доживљај музике; – идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; – анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у сва- кодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона; – пева и свира самостално и у групи; – примењује правилну технику певања (правилно дисање, држањетела, артикулација); – кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; – користи различита средства изражајног певања и свирања у зависно- сти од врсте, намене и карактера композиције; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједнич- ком музицирању; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – користи могућности ИКТ-а за слушање музике и извођење; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката.		– музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама. Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/ Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим. Појава првих нотација, пентатоника.
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани. Удараљке – настанак, првобитни облик и развој. Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената. Мелодијске удараљке.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање вокалних, вокално инструменталних и кратких инструмен- талних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа. Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инстру- ментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање дечијих, народних и уметничких композиција из нотног текста. Извођење дечијих, народних и уметничких игара. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодијеод понуђених мотива. Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментаријаи другим инструментима. Израда једноставних музичких инструмената. Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Ритам 2.Линија 3.Облик 4.Визуелно споразумевање	Циљ: - Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте: - да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.	- Приликом израде начина остваривања програма обухваћене су примедбе и сугестије наставника ликовне културе основних и средњих школа које се могу сажети у следећем: - смањити укупну оптерећеност ученика; - растеретити важећи програм непримерених садржаја и увећати број часова вежбања. - Садржаје програма ликовне културе треба остварити: 1. примањем (учењем), тако што ће ученицима бити омогућено да стичу знања из област ликовне културе и да упознају законитости и елементе ликовног језика; 2. давањем (стварањем) путем подстицања ученика да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате. - Структуру програма чине: 1. Наставни садржаји који се односе на савладавање ликовног језика и упознавање садржаја ликовне културе, познавање дела ликовних уметности и елемената ликовне писмености; 2. Креативност - претпоставке за подстицање креативности су мотивациони садржаји практичних ликовних активности ученика који обухватају: - домен ученичких доживљаја,	-Активности којима се остварује програм ликовне културе се могу свести под практичан рад ученика. У оквиру практичног рада ученици се служе следећим ликовним техникама: • цртање • сликање • вајање • графика • колаж • израда маски, костима или марионета израда честитки поводом различитих празника...	-Вежбе, естетска анализа ученичких радова и уметничких дела, препознавање тривијалних решења у вези са визуелном метафориком, увид у активност ученика, квиз, продукти активности ученика...

		- домен корелације са другим васпитно-образовним подручјима. 3. Ликовни медијуми и средства. - Овако конципираним програмом ликовне културе наглашена је усмереност васпитно-образовног процеса ка јачању ликовних способности ученика, ка богаћењу ликовног језика, а такође ка формирању позитивних навика и богаћењу властите сфере естетског искуства. - Претпоставка креативности ученика у домену ликовних активности подразумева да мотивациони садржаји буду разноврсни, примерени узрасту и интересовањима ученика. - Садржаји програма ликовне културе остварују се тако што се ученицима омогућава да стичу знања из области ликовне културе, савладавају технолошке поступке ликовног рада у оквиру одређених средстава и медија и да упознају законитости и елементе ликовног језика. Ученици се подстичу да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате. - Веома битан је креативан однос наставника приликом избора теме, зависно од ликовног проблема. - Теме треба проналазити у повезивању са другим областима и то помоћу разговора са ученицима.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; – направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; – опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; – искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; – пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне	РИТАМ	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине. Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор. Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...). Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала. Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања. Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу. Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес.... Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.

облике одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; – разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; – искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; – пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; – изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; – тумачи једноставне визуелне информације; – објасни зашто је наслеђе културе важно.	ЛИНИЈА	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања. Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји. Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...). Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација.
	ОБЛИК	Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици. Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика.

		Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина). Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика. Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...). Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом. Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...). Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту. Уметничко наслеђе – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.
	ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Различите врсте комуникације од праисторије до данас. Невербална комуникација – читање информација. израз лица и карактеристичан положај тела. Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање. Уметничко наслеђе – значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Физичке способности 2.Атлетика 3.Гимнастика и ритмичка гимнастика 4.Спортска игра (рукомет) 5.Ритам и плес 6. Спортска игра (одбојка) 7.Мерење физичких карактеристика и способности 8."Игре на снегу" (полигони) 9.Физичка и здравствена култура	Циљ: - Циљ физичког васпитања је да разноврсним и системским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима допринесе интегралном развоју личности ученика,(когнитивном, афективном, моторичком) , развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени наученог у свакодневним и специфичним условима живота и рада.	- Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , основне атлетске вежбе (трчање са разним задацима), атлетске вежбе трчања на кратким и средњим стазама, атлетске вежбе за скок у даљ и вис, атлетске вежбе за бацање кугле. - Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , предвежбе за партер, прескок, греду, разбој и кругове као и основне вежбе на справама и тлу. Вежбање се не може одвијати без активног и свесног учешћа ученика тако да је веома битна индивидуализација у настави тј.примереност вежби индивидуалним интересовањима и могућностима. -Вежбе кретања са и без лопте, вежбе вођења и додавања лопте, вежбе тактике, мини рукомет и рукометна игра. Разговор , коментари актуелних спортских дешавања. Утицати на ученике да развијају позитиван однос према спорту, такмичењу и према физичком вежбању уопште, одељењска, школска и општинска такмичења у спортским играма, разговори о људским квалитетима спортиста и позитивном утицају спорта. - Усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике, а затим и уз музику. Примена индивидуализације у настави. - Усвајање моторичких	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - вежбање - спортске игре...	-Мерење брзине трчања, мерење издржљивости, мерење дужине скока, мерење висине скока, мерење даљине бачене кугле. Такмичења. - Провера савладаности вежби на партеру, прескоку, греди, разбоју и круговима. Полигон састављен од вежби на поменутиим справама - Провера савладаности појединих елемената технике рукомета и кошарке, тактике, рукометне и кошаркашке игре - Провера савладаности кола и плесова - Провера савладаности појединих елемената РСГ-е, као и целокупних састава од савладаних елемената са и без реквизита...

		знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике и реквизита. Вежбе са реквизитима и уз музику. Примена индивидуализације у настави.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкocти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Основни садржаји Техника истрајног трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника спринтерског трчања. Техника високог и ниског старта. Скок увис. Бацање лоптице (до 200 г). Препоручени садржаји Техника штафетног трчања. Скок у даљ. Бацање кугле (2 кг). Бацање "вортекса". Тробој.

народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвеноприхватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани;		Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Ниска греда. Гимнастички полигон. Препоручени садржаји: Вежбе на тлу. Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).
		Основе тимских и спортских игара	Рукомет/мини рукомет: Основни елементи технике и правила: - Вођење лопте, - Хватање лопте, - Шутирање , - Финтирање, - Индивидуалне одбрана... Препоручени садржаји - напреднији елементи технике, тактике и игре: - Хватање котрљајућих лопти, - Дриблинг, - Шутирање, - Финтирање, - Колективна одбрана Активност по избору.
		Плес и ритмика	Основни садржаји Покрети и ритам уз музичку пратњу. Ритмичке вежбе без реквизита. Скокови кроз вијачу. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Основни кораци друштвених плесова.. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Сложенији скокови кроз вијачу.

– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања.		Стони тенис	Правила игре са демонстрацијом. Диригована игра без бројања поена. Диригована игра у синглу са развијањем такмичарског духа.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања.
		Здравствено васпитање	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Животно и радно окружење 2.Саобраћај 3.Техничка и дигитална писменост 4.Ресурси и производња 5.Конструкторско моделовање	Циљ: - да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	-Омогућити ученицима да упознају специфичност рада у кабинету ; пажњу посветити заштити на раду при руковању алатима; - Мултимедијална средства ЦД „Шта знаш о саобраћају“ -; користити саобраћајне макете које израђују ученици на редовним часовима или часовома слоб. активности; - Користећи прибор за техничко цртање ученици упознају основне формате папира, врсту размере... - По савлађивању алгорита „од идеје до реализације“ ученици остварују идеје употребом конструкторског комплета; - Упознати ученике са појмом и поделом материјала; ученици треба да помоћу једноставног прибора упознају својства материјала; Користити аудио-визуелне медије, односно мултимедију; - Назначити основне изворе енергије упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике енергије; - Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала и извођење операција и заштите на	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -конструисање, -коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу	- Разговор са ученицима - Усмена провера саобраћајних знакова, хоризонталне и светлосне сигнализације, саобраћајни тест - Израда или цртање разних врста техничких цртежа и праћење постигнућа ученика - Праћење израде и склапања различитих конструкција и анализа готових модела - Усмена провера или петнаестоминутна вежба - Праћење израде и склапања једноставних предмета од лако обрадивих материјала користећи готове техничке цртеже и анализа готових модела и макета - Усмена провера и провера усвојених знања кроз лаке вежбе

		раду; - Уз практичан рад ученика на рачунару и теоријског излагања наставника, навести примену рачунара у свакодневном животу, објаснити појмове хардвера и софтвера.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање. -разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко технолошком подручју. -наводи занимања у области технике и технологије. -процењује сопствена интересовања у области технике и технологије. -организује радно окружење у кабинету. -правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Животно и радно окружење	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.
-процени како би изгледао живот људи без саобраћаја. -класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. -наводи професије у подручју рада саобраћај. -направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија. -разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила. -правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају. -користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима. -аргументује неопходност коришћења сигурносних	Саобраћај	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају. Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају-рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање

појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник. -повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика. -одговорно се понаша као путник у возилу. -показује поштовање према другим учесницима у саобраћају. -анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла.		бициклом и дечијим возилима.
-самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет. -правилно чита технички цртеж .-преноси податке између ИКТ уређаја. -примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару. -користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима. -користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима. -преузима одговорност за рад. -представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо комуникациону технологију и софтвер.	Техничка и дигитална писменост	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни број, котни завршетак). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ online ресурсима.
-повезује својства природних материјала са применом. -објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже. -сече, спаја и врши заштиту	Ресурси и производња	Природни ресурси на Земљи: Енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа, заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала.

папира, текстила, коже и дрвета. - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега). -направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом. -самостално израђује једноставан модел.		Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала –маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.
-самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе. -одабира материјале и алате за израду предмета/модела. -мери и обележава предмет/модел. -ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате. -користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења. -самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ. -показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха. -планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова. -активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима. -пружи помоћ у раду другим ученицима. -процењује остварен резултат и развија предлог унапређења.	Конструкторско моделовање	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, коже, текстила коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.ИКТ (информационо – комуникационе технологије) 2.Дигитална писменост 3.Рачунарство 4.Пројектна настава	Циљ: - је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	- Упознати ученике са новим знањима у сваком наставном садржају. Предност се даје активном учењу предмета информатике и рачунарства што подразумева коришћење метода и облика рада који подстичу ученика за самостално стицање знања и на учење (проблемска настава, индивидуални и групни облик рада....).	-Посматрање -Истраживање -Експерименти- сање-огледи које изводи сам ученик -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре.. - Коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу -Рад са сликама, текстом, мултимедијом, презентацијама. .. - Рад са Интернетом -Рад на пројектима...	-посматрање, ангажованост на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
... наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу ... именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја ... прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса ... прилагоди радно окружење кроз основна подешавања ... разликује основне типове датотека, ... организује податке на рачунару ... креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) ... креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и форматирања	ИКТ	Информационо-комуникационе технологије: Реализацију ове тематске целине започети навођењем примера примене ИКТ-а. Мотивисати ученике да дискутују о могућности примене ИКТа из њихове перспективе, да опишу искуства у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја: добар звук, боља фотографија, интернет, игрице, запажања како њихови родитељи користе ИКТ уређаје и слично. Дигитална писменост: При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин,

(самостално и сараднички) ... примењује алатке за снимање и репродукцију аудио и видео записа ... правилно користи ИКТ уређаје ... креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)		и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине.
...спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету ... разуме значај ауторских права ... реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја ... рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету ... препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем ... доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине ... приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај ... информацијама на интернету приступи критички ... разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету ... реагује исправно када дођу у контакт са непримерним садржајем или са непознатим особама путем интернета	Дигитална писменост	Рачунарство: Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгорита при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истацати да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритама.
...користи технологију одговорно и на сигуран начин ...наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема ... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби ... препознаје елементе радног окружења програма Скреч и објасни њихову функцију ... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби ... објасни сценарио и алгоритам пројекта ... креира једноставан рачунарски програм	Рачунарство	Пројектна настава: Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области <i>ИКТ и Дигитална писменост</i> и други из области <i>Рачунарство</i> одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме.

у визуелном окружењу ... креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу ... користи математичке операторе за израчунавање ... анализира и дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму ... у визуелном окружењу креира рачунарски програм за решавање проблема из реалног живота ... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања ... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује гранање ... схвати математичко–логички смисао речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, израза „ако... онда“ ... изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке ... зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски		
...сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом ... одабира технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом ... примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у представљању резултата и закључака ... наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка ... вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен ... поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима, уз помоћ наставника	Пројектна настава	

ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА (ФИЗВ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. Атлетика 2. Гимнастика 3. Мали фудбал 4. Ритам и плес 5. Одбојка 6. Мерење физичких способности 7. "Игре на снегу" (полигони) 8. Стони тенис	Циљ: - Циљ физичког васпитања-обавезне физичке активности је да се разноврсним и систематским спортским обучавањем и вежбањем допринесе остваривању циља физичког васпитања као интегралног дела васпитно-образовног система у целини, а да се при том задовоље индивидуалне потребе ученика, њихова радозналост и жеље за достигнућима.	- Садржај програма Обавезних физичких активности се ради на основу Правиника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања-поглавље „Обавезне физичке активности ученика“; -У оквиру сваке активности по основу горе наведеног ће се обрађивати моторичка припрема за спорт, основа технике спорта, основа тактике и игра предвиђеног спорта и активности; - Сви часови ће бити одржани у школи (сала и игралишта) и то у оквиру редовног распореда, као и додатних активности у оквиру наставних субота; - Ученицима који покажу веће интересовање омогућити додатни час-секцију и обавезно их укључити у такмичења предвиђена планом и програмом.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење - -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -спортске игре...	-Провера савладаности појединих елемената технике и тактике спортске игре... -Спортска игра са применом правила и суђењем... - Такмичења...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
*Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања. ●Исходи се односе на све наставне области	Атлетика	Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. Активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана). - Уме да пружи прву помоћ. Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада.
	Гимнастика	
	Мали фудбал	
	Ритам и плес	
	Одбојка	
	Мерење физичких способности	
	"Игре на снегу" (полигони)	
	Стони тенис	

6.РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	4	144
2.	МАТЕМАТИКА	4	144
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
5.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	1	36
6.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	2	72
7.	ГЕОГРАФИЈА	2	72
8.	ИСТОРИЈА	2	72
9.	БИОЛОГИЈА	2	72
10.	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	2	72
11.	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	1	36
12.	ФИЗИКА	2	72
Укупно		25	900

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
2.	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК : ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	2	72
Укупно		3	108

Р.б.	Облик образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	28	1008
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	ДОДАТНИ РАД	1	36
Укупно		30	1080

Р.б.	Остали облици образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	1,5	54
3.	СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ (Чувари природе, Свакодневни живот у прошлости...)	1	36
4.	ХОР И ОРКЕСТАР...	1 - 2	36 - 72
Укупно		3,5 – 5,5	126 – 198

...Напомена: Обавезан је за све ученике који су се определили за певање у хору, а прошли су проверу музичких способности.

Р.б.	Слободне активности	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	1 – 2	36 - 72
2.	ЕКСКУРЗИЈА	До 2 дана годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Књижевност 2.Језик 3.Језичка култура	Циљ: - да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстићи имажинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	-У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком; -Основни програмски захтев у настави граматике јесте <i>да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција.</i> -Поступност се обезбеђује самим избором и распоредом наставних садржаја, а конкретизација нивоа обраде; -Селективност се остварује избором најосновнијих језичких законитости и информација о њима; - Стицање знања умења и навике кроз читање, доживљавање и разумевање књижевног дела. Учеников, наставников, истраживачки, стваралачки и сатворачки однос према књижевноуметничком делу; - Упознавање са језичким правилима, граматиком и нормом у грађењу речи. Усвојити појам суфикс, префикс, вокал, творбена основа кроз лексичке и	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео	- домаћи задаци, - усмено одговарање, - описивање, - препричавање, - допуњавање, - мењање почетка или краја, - заокруживање битног, - изражајно читање, домаћи задаци, - усмено и писмено одговарање, - тест, - писмени задаци, - кратке вежбе, - писмене вежбе, - контролне вежбе, - одређивање теме, ликови и њихове особине, место, време радње, порука - фабула, - попуњавање табела, - уношење података из текста у дијаграм, - писмени састави...

		морфолошке вежбе; -Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи. -Одступања указати на примерима, основне информације без описа и историје тих језичких појава; - Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи; -Одступања указати на примерима, основне информације без описа и историје тих језичких појава; Упознавање са језичким правилима, граматиком и нормом у грађењу речи; -Усвојити појам суфикс, префикс, вокал, творбена основа кроз лексичке и морфолошке вежбе; -Гласовни систем српског језика; -Упознавање гласова кроз ортоепске вежбе; -Разликовање придевских од именичких заменица. -У реченици уочавати и обрађивати значење, морфолошки облик и функцију; - Разликовати појам реченице као: комуникативна реченица, предикатска реченица на примерима; -Подстицање ученика на схватање и усвајање функционалних појмова: естетско, морално, психолошко, социјално, елегично, вишезначно, релативно, аналитичко, синтетичко, аргументовано... - Практична увежбавања ради налажења одређених информација у разним изворима (уџбеници, лектира, новински чланци); - Истицати важност познавања народне књижевности; -Богаћење културе усменог и писменог изражавања кроз самостални рад на прикупљању одабраних примера језика и стила; -Стваралачко препричавање текста са променом гледишта; -Причање о догађајима и	у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања	

		доживљајима; -Ретроспекција и портретисање особа; - Самостално сачињена лична краћа извештавања; - Стицање знања умења и навике кроз читање, доживљавање и разумевање књижевног дела; - Решавање (обработком) проблемских питања епског дела у прози и у стиху; - Локализација текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквиру -Учеников и наставников, истраживачки, стваралачки и сатворачки однос према књижевноуметничком делу; -Уочавање и тумачење битних структурних елемената епског дела (теме, мотива, уметничке слике, фабуле, сижеа, књижевних ликова, порука, композиције; - Откривање особина ликова. Монолог, дијалог, нарација, опис лица, чина, појаве...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- чита са разумевањем и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела; -одређује род књижевног дела и књижевну врсту; -одређује тему и главне и споредне мотиве; -анализира узрочно-последично низање мотива; -илуструје особине ликова примерима из текста; -напредује у стицању читалачких компетенција; -наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу	Књижевност	ЛИРИКА Лектира 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: <i>Вече</i> 3. Јован Дучић: <i>Село</i> 4. Мирослав Антић: <i>Плава звезда</i> 5. Вељко Петровић: <i>Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје</i> 6. Десанка Максимовић: <i>Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава</i> 7. Стеван Раичковић: <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i> 8. Милован Данојлић: <i>Овај дечак зове се Пепо Крста</i> 9. Сергеј Јесењин: <i>Песма о керуши</i>

одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива -издваја основне одлике;књижевних родова и врста у конкретном тексту; -разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу -проналази и именује стилске фигуре; -изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже.		Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елгија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: <i>Смрт Мајке Југовића</i> 2. Народна песма: <i>Марко Краљеви укида свадбарину</i> 3. Петар Кочић: <i>Јаблан</i> 4. Исидора Секулић: <i>Буре (одломак)</i>/Бранко Ћопић: <i>Чудесна справа</i> 5. Иво Андрић: <i>Аска и вук</i> 6. Антон Павлович Чехов: <i>Вањка</i>/Италио Калвино: <i>Шума на ауто-путу</i> (из збирке прича <i>Марковалдо или годишња доба у граду</i>) 7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Сир ждребе</i> (из <i>Књиге за Марка</i>) Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалс монолог. Фабула/радња, редослед догађаја: Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. <i>Смрт Марка Краљевића</i>) ДРАМА Лектира 1. Коста Трифковић: <i>Избирачица</i> (одломак) 2. Миодраг

		Станисављевић: <i>И ми трку закоња имамо</i> (одломак) 3. Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). - НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: <i>Божих</i> (одломак); <i>Додоле, прпоруше и чаролице</i> (одломци) 2. Владимир Хулпах: <i>Легенде о европским градовима</i> (избор) 3. Никола Тесла: <i>Моји изуми</i> (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: <i>Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца</i> (избор) 5. Гроздана Олујић: <i>Били су деца као и ти</i> (избор) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: <i>Аутобиографија</i> 4. Анђела Нанети: <i>Мој дека је био трешња</i> 5. Весна Алексић: <i>Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло)</i> 6. Бранко Ћопић: <i>Орлови рано лете</i> 7. Ференц Молнар: <i>Дечац Павлове улице</i>

		Допунски избор лектире (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: <i>Месечеви миљеници</i> (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (<i>Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта</i> и друге) 3. Владимир Стојиљковић: <i>Писмописац</i> (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: <i>Пустолов</i> 5. Тиодор Росић: <i>Приче старог чаробњака</i> (једна прича по избору) 6. Вилијем Саројан: <i>Зовем се Арам</i> 7. Хенрик Сјенкијевич: <i>Кроз пустињу и прашуму</i> 8. Џејмс Крис: <i>Тим Талир или Продати смех</i> 9. Џек Лондон: <i>Зов дивљине/Бели очњак</i> 10. Реј Бредбери: <i>Маслачково вино</i> (избор) 11. Ивана Брлић Мажуранић: <i>Приче из давнина</i> (избор) 12. Владислава Војновић: <i>Приче из глаг</i> (прича <i>Позориште – одломци</i>) 13. Јасминка Петровић: <i>Ово је најстрашнији дан у мом животу</i> 14. Александар Поповић: <i>Снежана и седам патуљака</i> (драмска бајка)
- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице; - говори јасно, поштујући књижевно-језичку норму; - течно и разговетно чита наглас књижевне текстове.	Језик	граматика Подела речи по настанку: просте речи и творенице; Породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основном и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; Подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месу изговора. Подела речи на слоге; слоготворно <i>р</i>. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано <i>а</i>; промена <i>л</i> у <i>о</i>; палатализација;

			сибилизација; јотоване; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице <i>свој</i>, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола <i>бити</i>); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице
		правопис	Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице <i>Ваш</i> великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика
		ортоепија	Правилан изговор гласова: Ч, Ђ, Ћ, Џ, Р...
- користи различите облике казивања: дескрипцију (пејзаж), приповедање у 1. лицу; -саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота; -проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном тексту; -препознаје различите врсте гласова; -зна особине и врсте гласова; -дели речи на слоге у једноставнијим примерима.	Језичка култура		Текстови у функцији унапређивања језичке културе.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Introduction 2.My life 3.The future 4.Times and places 5.Cities 6.Experiences 7.What's up ?	Циљ: - је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.	-Комуникација у учионици се остварује кроз кратке дијалоге, игре погађања, физичке активности, такмичења у којима наставник учествује као ментор али и као партнер у игри; -Комуникативне функције су обрађене у осмишљеним контекстима примереним за децу тог узраста и увежбавају се извођењем симулираних дијалога, описивањем ситуација у учионици, описивањем слика у сликовници, решавањем задатака у радној свесци и израдом материјала за игру; - Говор наставника прилагођен узрасту и знањима ученика; - Циљни језик се употребљава у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - Настава се заснива на социјалној интеракцији, рад је у групама или индивидуално, или у пару, потрага за информацијама је из различитих извора; - Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала...	-Разговор са учеником, усмено испитивање, посматрање ангажованости на часу, домаћи задаци, константне белешке о напредовању, диктат, ученички радови, продукти активности ученика, домаћи задаци, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест...

		и њиховог међусобног односа; - Вежбе слушања, повезивање звучног материјала са илустрацијом или текстом, певање у групи... - Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности, препознавање везе између група слова и гласова; - Рад у паровима, групама(мини дијалози, игра по улогама, симулације)... - Рад у пару, повезивање краћег текста, илустрација са писаним задаком, писање честитки, порука... - Учествовање у разговору о наставној теми...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација о себи и другима; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - поставе и одговоре на сложенија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - размене информације које се односе на дате комуникативне ситуације; - опишу сталне, уобичајене и	Introduction	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>Chloe. This is Layla Morrison. Where do you live? I live in Oak Street. James lives near there. I don't know that street. Do you know it? Yes, I do. No, I don't. Who's that girl over there? Does she go to this school? Yes, she does. No, she doesn't. Who's that man over there? Why is he climbing that tree? Is he looking for something? We're painting a sign on this door. Someone is moving into this office. He cycles to work every day. I can see him out of the window now. He's arriving on his bike again.</i> (The Present Simple Tense за изражавање сталних радњи); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).

тренутне догађаје / активности и способности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.		
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји у прошлости; - размене информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност и сл. - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања; - размене информације које се односе на допадање/недопадање уз образложење; - разумеју предлоге и одговоре на њих; - упуте предлоге и реагују на предлоге пружајући одговарајући изговор или одговарајуће оправдање на прикладан начин; - опишу сличности и разлике у породичном животу у ВБ и код нас.	My life	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>Where were you born? Were you born in England? No, I wasn't. I was born in Australia. When did you move to a new house? I moved to a new house when I was six. Why did he move to England? Because his father got a new job. My parents got married in Paris. He didn't walk to school. He took the bus. Modern human beings first appeared in Africa 150,000 years ago. How was your weekend? Where did you go? Who did you go with? It was brilliant/fantastic/great/not bad/OK... I didn't like it here first because all my friends were in Australia. (The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола) Do you like skiing? What does Mickey like doing? What doesn't he like doing? Do you fancy a game of football? Sorry I can't. I've got a piano lesson. Would you like to come too? Yes, please. Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. Thanks. (Would like + инфинитив, like + глаголска именица);</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).
-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будућности; - разумеју и размене информације које се односе на предвиђање, нуђење услуге/одлуке, и намере у будућности; - изразе своја и туђа предвиђања, одлуке, и намере у будућности; - понуде/прихвате/одбију услугу на прикладан начин; - уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ и код нас.	The future	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>Tomorrow the spaceship Galaxy will leave the Moon's orbit and... How long will the journey take? I'm sure/I believe I'll win the award this year. I think/don't think I'll live in another country. Look at the clouds! It's going to rain. What's the problem? The DJ is ill. Don't worry. I'll be the DJ. What? You'll do it. Are you sure? Yes, It'll be fun. Would you like a drink? I'll get you a glass of lemonade. Thanks. Is there a lot to do for your party? Yes, but don't worry, everybody's going to help. Layla and I are going to decorate the room. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk. (Will за предвиђања, понуде/одлуке; Going to за предвиђања, одлуке, намере; Would you like за изражавање понуде);</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).

- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји из прошлости; - размене једноставније информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађаје из прошлости; - опишу историјске догађаје циљне културе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на допадање/недопадање; - изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким средствима; - израчунају време у ВБ, Аустралији, САД у односу на Србију.	Times and places	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>At ten o'clock yesterday, I was sending an e-mail to my friends around the world. While I was cycling past the dam, I saw a crack in the wall. What were people doing when you reached the town? They were shopping and some children were playing. As Leo was running, he dropped his teddy. What did the people do when they heard you? They grabbed their children and ran indoors.</i> (The Past Continuous Tense; The Past Continuous Tense и The Past Simple Tense— разлике у значењу); <i>We went to New York for our holidays. That sounds exciting. I've got a new computer game called Virtual Soap. That sounds interesting. Here's the pizza. It looks delicious. I'd like to taste it. The path looks dangerous. I think I'll go back. The film looks boring. I think I'll fall asleep.</i> (глаголи look и sound); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставнији опис места (знаменитости, институције и сл.); - упореде и опишу карактеристике места, користећи једноставнија језичка средства; - опишу места користећи једноставнија језичка средства (знаменитости, занимљивости и сл.); - разумеју појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања; - питају и кажу где се нешто налази користећи једноставнија језичка средства; - затраже и у неколико везаних исказа саопште смер кретања; - разумеју и опишу искуство/догађај из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на предлоге и сугестије уз образложење; - саопште предлоге и сугестије; - разумеју једноставније исказе који се односе на планове за будућност; - у неколико везаних исказа саопште планове/договоре за будућност; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - опишу значајније градове циљних култура и њихове знаменитости и занимљивости (Лондон, Њујорк); - опишу значајни историјски догађај циљних култура.	Cities	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>On the first day we went on a sightseeing tour. On the second day we took the underground. This is Buckingham Palace. The Queen lives here, but she isn't here all the time. The Olympics were in London in 2012. The stadium and the other buildings are amazing. The London Eye is the biggest wheel of its kind in the world.</i> (The Past Simple Tense; The Present Simple Tense за изражавање чињеница); <i>Excuse me. Is there a post office near here? How do we get to the post office, please? Go along this street. There's a supermarket on the right. Go past the supermarket and take the first turning on the left. You can't miss it. It's between the courthouse and the town hall – opposite the prison.</i> (Егзистенцијално 'There', Императив, предлози за место, одређени и неодређени члан – првопоменути, другопоменути и уз имена институција); <i>He walked along the bridge and nothing happened. He saw nobody. He looked everywhere. While he was sitting, somebody spoke to him.</i> (The Past Simple Tense, The Past Continuous Tense за препричавање догађаја; неодређене заменице са some, any, no, every – something, anything, nothing, everything, someone, anyone, no one...); <i>Shall we go and see 'Cyberspace' on Saturday? I can't. My grandparents are coming this weekend. What about Friday? That's not good for me. I'm playing football on Friday.</i> (Shall we... за изражавање предлога и сугестија; The Present Continuous Tense за изражавање планова/договора у будућности). текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).

- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање искуства у прошлости; - размене информације у вези са искуствима из прошлости; - опишу у неколико везаних исказа своја и туђа искуства из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју краће и дуже исказе који се односе на жеље и амбиције; - изразе своје и туђе жеље и амбиције једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставније текстове који се односе на упозорења; - саопште упозорења; - разумеју текст о значајнијим историјским личностима из ВБ и опишу значајније историјске личности користећи једноставнија језичка средства.	Experience	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>I've been in some plays at the theatre. I haven't been on TV or in a film, but I'd love to. Have you ever played golf? I've never played any sport. I've climbed Mount Everest twice in my life. Would you like a drink? No, thanks. I've just had one. Can I speak to Mellinda, please? Sorry, she's just gone out. (The Present Perfect Tense за изражавање искуства у недефинисаној прошлости до неког тренутка у садашњости, као и уз прилошке одредбе ever, never, just); I've won several races. Last week I was in the Country Championship. I didn't win the race because my car broke down. (The Present Perfect Tense и The Past Simple Tense разлике у употреби и значењу); I want to be an actress. I'd love to be on TV. (глаголи want и would love за изражавање жеља и амбиција); Never give your real address, date of birth or e-mail adress on the Internet. Don't open any attachments as they may contain a virus. Delete the e-mail immediately. (Императив); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</i>
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и реагују на савете, присуство/одсуство обавезе; - размене информације које се односе на савете, забране, присуство/одсуство обавезе; - саопште савете, забране, присуство/одсуство обавезе користећи одговарајућа језичка средства; -разумеју и формулишу исказе који изражава слагање/неслагање.	What's up ?	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре <i>I'm thirsty/hot/bored/tired. What's wrong? Have you got a headache? You shouldn't sit so close to the TV. You should sit back here in one of the armchairs. (Модални глагол should за давање савета); You look really tired. You don't have to stay here again tonight. We must catch those thieves. You mustn't touch that switch. (Глаголи must и don't have to за изрицање присуства / одсуства обавезе, глагол mustn't за изрицање забране); Wow! Sounds good! Oh, I see. Me, too. Shall we go? Oh, yes. That'll be great.</i>

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Цели бројеви 2.Рационални бројеви 3.Троугао 4.Четвороугао 5.Површина троугла и четвороугла	Циљ је: да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.	Проширивањем система $\mathbb{N}_0$, природних бројева са нулом, на- стаје систем целих бројева $\mathbb{Z}$, као скуп који је допуњен негативним целим бројевима и на који се, са $\mathbb{N}_0$, такође проширује значење операција и релација. Проширивање скупа ненегативних рационалних бројева течена потпуно аналоган начин као и проширивање скупа $\mathbb{N}_0$, при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система $\mathbb{Z}$ и тиме скраћивати излагање. Основни циљ наставе геометрије је да се настави прелаз, за- почет у петом разреду, са нивоа визуелизације на ниво анализира-ња и апстракције са првим корацима према дедукцији. Због тога треба инсистирати на правилним формулацијама, закључивању, коришћењу логичких везника (и, или, ако...онда), али не треба претеривати у строгости код појединих дефиниција и доказа. треба обрадити дефиниције и основна својства четвороуглова: паралелограма, квадрата, правоугаоника, ромба, трапеца и делтоида. Појам површине, којој је посвећено доста пажње, ученицима упознали у првом циклусу. Важно је обновити јединице које се користе за мерење површине. Показати и израчунавање површинениких једноставнијих фигура нацртаних у квадратној мрежи, при чему је један квадрат те мреже изабран за јединицу мере.	- Посматрају, описују, процењују, групишу податке, бележе, представљају математичким симболима и операцијама, испитују услове који доводе то тачних резултата, мере и рачунају у оквиру геометрије... - користе уџбеник, радне свеске и различите дивергентне изворе сазнања...	- домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударн троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане	Цели бројеви	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.
	Рационални бројеви	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази с рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.
	Троугао	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.

кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.	Четвороугао	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.
	Површина троугла и четвороугла	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.

ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Увод: Основи проучавања прошлости 2.Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку 3.Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку 4.Европа, свет и српске земље у раном новом веку (прединдустријско доба)	Циљ: да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичкогмишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.	-Наставник, поред тога што креира своја предавања, осмишљава и планира на који начин ће се ученици укључити у педагошки процес. Није битно да ли је ученичка активност организована као индивидуални рад, рад у пару, малој или великој групи, као радионица или домаћи задатак, већ колико и како „уводи“ у прошле догађаје, односно колико подстиче ученике да се децентрају од садашњости и сопственог угла гледања, што је за дванаестогодишњаке тежак задатак. Да би схватио догађаје који су се збили у прошлости, ученик мора да их оживи у свом уму, у чему велику помоћ пружа употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, образовни софтвери, музејски експонати, илустрације, као и обиласци културно-историјских споменика). Историјске карте су одличан спољни „ослонац“...	-Активно слушање Активно учешће у комуникацији -Размишљање -Уочавање и решавање проблема -Читање текста -Активно учешће у причању -Посматрање слика и склапање прича -Анализирање историјских извора - Драматизација и играње улога -Разликовање извора од интерпретације...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
–образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих жи- вотних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историј-ских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на онеу локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја	Увод: Основи проучавања прошлости	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови <i>средњи век</i>, <i>нови век</i>, <i>прединдустријско доба</i>, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).
	Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Визан-тијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, Краљ Михаило, Ћирило и Методије
	Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, ви- тешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Ко- троманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.

политичких, привредних, на-учних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	Европа, свет и српске земље у раном новом веку (прединдустријско доба)	- Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). - Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; после дице). - Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица“...). - Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). - Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). - Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). - Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.

ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Друштво и географија 2.Географска карта 3.Становништво 4.Насеља 5.Привреда 6.Држава и интеграциони процеси 7.Географија Европе	Циљ: - да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.	Корелација географије са другим наставним предметима представља поступак који је неопходно спроводити у настави. Корелација са другим предметима може се остварити на три начина: у виду -хоризонталне, -дијагоналне и -вертикалне корелације. Сви наведени начини корелације доприносе побољшавању квалитета и структуре наставних садржаја, развијању логичког мишљења, функционалног и трајног знања, остваривању принципа комплексности, односно, стварању реалних представа о географској стварности. - Садржаји опште географије који се изучавају у петом и шестом разреду представљају основу за касније изучавање регионалне географије. Природна средина је јединствена целина са свим својим компонентама. Треба указати на међузависност природе и човека, као и на неопходност рационалног управљања природним добрима. Обрада Европе у	-посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање:- вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање: самостално одмеравање -груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење: континуирано посматрање ради запажања промена -бележење, записивање: графичко,симболичко, електронско -практиковање: у настави,у свакодневном животу,раду... -истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање: креативна продукција -играње - дидактичке, едукативне... игре - монолошка метода -дијалогска метода -демонстрација -комбинована метода -рад на тексту...	-посматрање ангажованости на часу -тестови знања -усмено испитивање - разговор са учеником -продукти активности ученика - домаћи задаци...

		целини треба да пружа могућност сагледавања општих карактеристика континента, да би се на основу тога јасније могле уочити особености појединих регионалних целина.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- Успоставља везе између физичко географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; – одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; - доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на Формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја Светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; - доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	Друштво и географија	Друштвена географија, предмет проучавања и подела.
	Географска карта	Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.
	Становништво	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.
	Насеља	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град - унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.
	Привреда	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.

– објасни политичко-географску Структуру државе; – представи процесе који су довели До формирања савремене Политичко географске карте света; – објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	Држава и интеграциони процеси	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.
	Географија Европе	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе.

БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Јединство грађе и функције као основа живота 2.Живот у екосистему 3.Наслеђивање и еволуција 4.Порекло и разноврсност живота 5.Човек и здравље	Циљ: -да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.	- Употреба информационо-комуникационих технологија. -Вербално-текстуалне методе треба да буду мање заступљене, а предност треба дати демонстративно-илустративним методама, методама практичног рада и активностима ван учионице. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику. За часове вежби треба користити групни облик рада, али ако то вежба захтева и постоје услови, може се применити рад у паровима или индивидуални облик рада. Вежбе треба реализовати уз максимално коришћење природног материјала, препарата и лабораторијског прибора. Веома су корисни часови у природи и посете природњачком музеју и зоолошком врту... -Препоручује се	- активно слушање -размишљање -активно учешће у комуникацији -решавање проблема -читање текстова -посматрање слика и склапање приче -демонстрациони огледи -самостална израда микроскопских препарата - посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање:- вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање: самостално одмеравање -груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење: континуирано посматрање ради запажања промена -бележење, записивање: графичко, симболичко, електронско -практиковање: у настави, у свакодневном животу, раду... -истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање: креативна продукција...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, кратке вежбе, праћење ангажованости на часу, продукти активности ученика, огледи...

		сарадња са здравственим и ветеринарским институцијама, њихово ангажовање и организовање предавања - трибина са темама из програмских садржаја биологије...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
• упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелије и нивоу организма; • повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; • одреди положај органа човека и њихову улогу; • цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; • користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање; • хумано поступа при готових и самостално израђених препаратима организмима које истражује; • користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; • табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; • разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.	Јединство грађе и функције као основа живота	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.
• направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; • размотри односе међу члановима једне популације, односе између различитих популација, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; • илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; • повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; • хумано поступа према организмима које истражује; • користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	Живот у екосистему	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита.

• табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; • разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.		
• истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; • идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; • повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; • хумано поступа према организмима које истражује; • користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; • табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; • разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.	Наслеђивање и еволуција	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.
• групише organisme према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; • одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; • користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; • табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; • разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.	Порекло и разноврсност живота	Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећелијности). „Дрво живота“ (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“.
• прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њиховог истраживања; • одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; • доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; • збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; • користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; • табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; • разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.	Човек и здравље	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Човек и музика 2.Музички инструменти 3.Слушање музике 4.Извођење музике 5.Музичко стваралаштво	Циљ: - Општи циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа. -Да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.	- У програму музичке културе истакнуто место има слушање музичких дела и активно музицирање (певање и свирање). Настава музичке културе остварује се кроз: - певање, свирање и основе музичке писмености; - слушање музике; -дечје музичко Стваралаштво.	- Певањем песама по слуху и са нотного текста, различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике - Слушање музичког дела уметничког и народног стваралаштва,и подстицањеизражавања ученика о делу иразликовање звучних боја - Слободно музичко изражавање иимпровизовање на Орфовом инструментарију, уз подстицање на изражајно свирање и певање - Утврђивање тонских висина и стицање појма Ц-дур лествице, певањем песама уочавати разлике дура и мола,појам предзнака, узмах и предтакт...	- Усмена провера, мелодијски и ритмички диктати - Препознавање дела, кроз слушање примера - Певање и свирање научених песама - Писање ученичких аранжмана и стварање кратких мелодија - праћење ангажованости на часу -продукти активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији иантичком добу; – објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; – исказе своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; – реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ; – идентификује утицај ритуалног	ЧОВЕК И МУЗИКА	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.

понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); – класификује инструменте по начину настанка звука; – опише основне карактеристике инструмената са диркама; – препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; – изражава се покретима за време слушања музике; – вербализује свој доживљај музике; – идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; – анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у сва- кодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона; – пева и свира самостално и у групи; – примењује правилну технику певања (правилно дисање, држањетела, артикулација); – кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; – користи различита средства изражајног певања и свирања у зависно- сти од врсте, намене и карактера композиције; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједнич- ком музицирању; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – користи могућности ИКТ-а за слушање музике и извођење; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката.	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање вокалних, вокално инструменталних и кратких инструмен- талних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа. Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инстру- ментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста. Извођење дечијих, народних и уметничких игара. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодијеод понуђених мотива. Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментаријаи другим инструментима. Израда једноставних музичких инструмената. Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Боја 2.Комуникација 3.Текстура 4.Уобразиља 5.Простор	Циљ: - Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте: -да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.	- Приликом израде начина остваривања програма обухваћене су примедбе и сугестије наставника ликовне културе основних и средњих школа које се могу сажети у следећем: - смањити укупну оптерећеност ученика; - растеретити важећи програм непримерених садржаја и увећати број часова вежбања. - Садржаје програма ликовне културе треба остварити: 1. примањем (учењем), тако што ће ученицима бити омогућено да стичу знања из област ликовне културе и да упознају законитости и елементе ликовног језика; 2. давањем (стварањем) путем подстицања ученика да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате. - Структуру програма чине: 1. Наставни садржаји који се односе на савладавање ликовног језика и упознавање садржаја ликовне културе, познавање дела ликовних уметности и елемената ликовне писмености; 2. Креативност - претпоставке за подстицање креативности су мотивациони садржаји практичних ликовних активности ученика који обухватају: - домен ученичких доживљаја, - домен корелације са другим васпитно-образовним подручјима.	-Активности којима се остварује програм ликовне културе се могу свести под практичан рад ученика. У оквиру практичног рада ученици се служе следећим ликовним техникама: • цртање • сликање • вајање • графика • колаж • израда маски, костима или марионета израда честитки поводом различитих празника...	-Вежбе, естетска анализа ученичких радова и уметничких дела, препознавање тривијалних решења у вези са визуелном метафориком, увид у активност ученика, квиз, продукти активности ученика...

		3. Ликовни медијуми и средства. - Овако конципираним програмом ликовне културе наглашена је усмереност васпитно-образовног процеса ка јачању ликовних способности ученика, ка богаћењу ликовног језика, а такође ка формирању позитивних навика и богаћењу vlastite сфере естетског искуства. - Претпоставка креативности ученика у домену ликовних активности подразумева да мотивациони садржаји буду разноврсни, примерени узрасту и интересовањима ученика. - Садржаји програма ликовне културе остварују се тако што се ученицима омогућава да стичу знања из области ликовне културе, савладавају технолошке поступке ликовног рада у оквиру одређених средстава и медија и да упознају законитости и елементе ликовног језика. Ученици се подстичу да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате. - Веома битан је креативан однос наставника приликом избора теме, зависно од ликовног проблема. - Теме треба проналазити у повезивању са другим областима и то помоћу разговора са ученицима.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; – прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; – обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; - опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	Боја	Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).
	Комуникација	Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).
	Текстура	Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).
	Уобразиља	Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).
	Простор	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Физичке способности 2.Атлетика 3.Гимнастика и ритмичка гимнастика 4.Спортска игра (кошарка) 5.Ритам и плес 6. Спортска игра (одбојка) 7.Мерење физичких карактеристика и способности 8."Игре на снегу" (полигони) 9.Физичка и здравствена култура	Циљ: - Циљ физичког васпитања је да разноврсним и системским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима допринесе интегралном развоју личности ученика,(когнитивном, афективном, моторичком) , развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени наученог у свакодневним и специфичним условима живота и рада.	- Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , основне атлетске вежбе (трчање са разним задацима), атлетске вежбе трчања на кратким и средњим стазама, атлетске вежбе за скок у даљ и вис, атлетске вежбе за бацање кугле. - Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , предвежбе за партер, прескок, греду, разбој и кругове као и основне вежбе на справама и тлу. Вежбање се не може одвијати без активног и свесног учешћа ученика тако да је веома битна индивидуализација у настави тј.примереност вежби индивидуалним интересовањима и могућностима. -Вежбе кретања са и без лопте, вежбе вођења и додавања лопте, вежбе тактике, мини рукомет и рукометна игра. Разговор , коментари актуелних спортских дешавања. Утицати на ученике да развијају позитиван однос према спорту, такмичењу и према физичком вежбању уопште, одељењска, школска и општинска такмичења у спортским играма, разговори о људским квалитетима спортиста и позитивном утицају спорта. - Усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике, а затим и уз музику. Примена индивидуализације у настави. - Усвајање моторичких	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - вежбање - спортске игре...	-Мерење брзине трчања, мерење издржљивости, мерење дужине скока, мерење висине скока, мерење даљине бачене кугле. Такмичења. - Провера савладаности вежби на партеру, прескоку, греди, разбоју и круговима. Полигон састављен од вежби на поменутиим справама - Провера савладаности појединих елемената технике рукомета и кошарке, тактике, рукометне и кошаркашке игре - Провера савладаности кола и плесова - Провера савладаности појединих елемената РСГ-е, као и целокупних састава од савладаних елемената са и без реквизита...

		знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике и реквизита. Вежбе са реквизитима и уз музику. Примена индивидуализације у настави.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкoсти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Основни садржаји Техника штефетног трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Скок у даљ. Скок у вис (опкорачна техника). Бацање кугле (2 к г). Бацање "вортекса". Препоручени садржаји Тробој.

народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвеноприхватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани;		Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Препоручени садржаји: Вежбе на тлу (напредни елементи). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).
		Основе тимских и спортских игара	Кошарка: Основни елементи технике и правила: - Вођење лопте, - Хватање лопте, - Шутирање , - Дриблинг, - Откривање и покривање играча, - Основна правила кошарке. Препоручени садржаји - напреднији елементи технике, тактике и игре: - Дриблинг, - Шутирање, - Финтирање, - Колективна одбрана и напад. Активност по избору.
		Плес и ритимика	Основни садржаји Вежбе са вијачом. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Основни кораци друштвених плесова.. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Сложенији скокови кроз вијачу. Енглески валцер.

– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања.		Стони тенис	Правила игре са демонстрацијом. Диригована игра без бројања поена. Диригована игра у синглу са развијањем такмичарског духа.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања.
		Здравствено васпитање	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Животно и радно окружење 2.Саобраћај 3.Техничка и дигитална писменост 4.Ресурси и производња 5.Конструкторско моделовање	Циљ: - да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	-Омогућити ученицима да упознају специфичност рада у кабинету ; пажњу посветити заштити на раду при руковању алатима; - Мултимедијална средства ЦД „Шта знаш о саобраћају“ -; користити саобраћајне макете које израђују ученици на редовним часовима или часовома слоб. активности; - Користећи прибор за техничко цртање ученици упознају основне формате папира, врсту размере... - По савлађивању алгоритма „од идеје до реализације“ ученици остварују идеје употребом конструкторског комплета; - Упознати ученике са појмом и поделом материјала; ученици треба да помоћу једноставног прибора упознају својства материјала; Користити аудио-визуелне медије, односно мултимедију; - Назначити основне изворе енергије упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике енергије; - Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала и извођење операција и заштите на	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -конструисање, -коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу	- Разговор са ученицима - Усмена провера саобраћајних знакова, хоризонталне и светлосне сигнализације, саобраћајни тест - Израда или цртање разних врста техничких цртежа и праћење постигнућа ученика - Праћење израде и склапања различитих конструкција и анализа готових модела - Усмена провера или петнаестоминутна вежба - Праћење израде и склапања једноставних предмета од лако обрадивих материјала користећи готове техничке цртеже и анализа готових модела и макета - Усмена провера и провера усвојених знања кроз лаке вежбе

		раду; - Уз практичан рад ученика на рачунару и теоријског излагања наставника, навести примену рачунара у свакодневном животу, објаснити појмове хардвера и софтвера.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање. -разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко технолошком подручју. -наводи занимања у области технике и технологије. -процењује сопствена интересовања у области технике и технологије. -организује радно окружење у кабинету. -правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Животно и радно окружење	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.
-процени како би изгледао живот људи без саобраћаја. -класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. -наводи професије у подручју рада саобраћај. -направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија. -разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила. -правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају. -користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима. -аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила	Саобраћај	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају. Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају-рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.

и увек их користи као путник. -повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика. -одговорно се понаша као путник у возилу. -показује поштовање према другим учесницима у саобраћају. -анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла.		
-самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет. -правилно чита технички цртеж .-преноси податке између ИКТ уређаја. -примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару. -користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима. -користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима. -преузима одговорност за рад. -представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо комуникациону технологију и софтвер.	Техничка и дигитална писменост	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни број, котни завршетак). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолюције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ online ресурсима.
-повезује својства природних материјала са применом. -објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира,	Ресурси и производња	Природни ресурси на Земљи: Енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа, заштита животне средине).

текстила и коже. -сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета. - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега). -направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом. -самостално израђује једноставан модел.		Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала –маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.
-самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе. -одабира материјале и алате за израду предмета/модела. -мери и обележава предмет/модел. -ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате. -користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења. -самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ. -показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха. -планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова. -активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима. -пружи помоћ у раду другим ученицима. -процењује остварен резултат и развија предлог унапређења.	Конструкторско моделовање	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, коже, текстила коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.

ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Увод у физику 2.Кретање 3.Сила 4.Мерење 5.Маса и густина 6.Притисак	Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.	- На наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. -Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и требало би да се организују на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. -Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидну контролу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака и лабораторијских вежби...	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -мерење...	-Усмено испитивање -Писмена провера -Контролне вежбе -Лабораторијске вежбе -Решавање задатака -Претварање јединица мере -Попуњавање табела -Уношење података -Мерење датих величина -Увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; - објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); - разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације); - демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; - демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејство силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); - процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време,	Увод у физику	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Демонстрациони огледи: – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Када настаје електрично пражњење? – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).
	Кретање	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи: – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу. Лабораторијска вежба 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).
	Сила	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух.

запремину и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; – одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...)		Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине тежине. Тежина тела као последица деловања силе Земљине тежине. Демонстрациони огледи. Истежање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. Привлачење и одбијање магнета.
	Мерење	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом. 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истежању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.
	Маса и густина	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала.

		– Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Суво грожђе у газираној води. – Мандарина са кором и без коре у води. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. 3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.
	Притисак	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде.

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ИКТ (информационо – комуникационе технологије) 2.Дигитална писменост 3.Рачунарство 4.Пројектна настава	Циљ: - је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	- Упознати ученике са новим знањима у сваком наставном садржају. Предност се даје активном учењу предмета информатике и рачунарства што подразумева коришћење метода и облика рада који подстичу ученика за самостално стицање знања и на учење (проблемска настава, индивидуални и групни облик рада....).	-Посматрање -Истраживање -Експерименти- сање-огледи које изводи сам ученик -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре.. - Коришћење техничких апарате и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу -Рад са сликама, текстом, мултимедијом, презентацијама. .. - Рад са Интернетом -Рад на пројектима...	-посматрање, ангажованост на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
...именује основне компоненте рачунара,наведе примере корисничких програма за одређену намену ... користи програм за управљање документима на рачунару ... разуме поступак дељења докумената преко Google диска ... креира текстуални документ, примењује акције едитовања и форматирања и умеће табеле у документ ... креира, уређује и структурира текстуалне документе који садрже табеле ... креира и обрађује дигиталну слику ... примењује алатке за снимање и	ИКТ	Информационо-комуникационе технологије: Реализацију ове тематске целине започети навођењем примера примене ИКТ-а. Мотивисати ученике да дискутују о могућности примене ИКТа из њихове перспективе, да опишу искуства у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја: добар звук, боља фотографија, интернет, игрице, запажања како њихови родитељи користе ИКТ уређаје и слично. Дигитална писменост: При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин,

обраду аудио-записа ... правилно користи ИКТ уређаје ... примењује алатке за снимање и обраду видео-записа ... креира, уређује и структурира дигиталне садржаје (мултимедијалне презентације) који садрже табеле, видео и аудио записе		и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине.
... препознаје и објасни функцију основних интернет сервиса ... ефикасно користи интернет сервисе ... одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу ... приступа интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права ... објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом ... чува и организује податке локално и у облаку ... примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи ... поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	Дигитална писменост	Рачунарство: Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгорита при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истаћи да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритама.
... разуме разлику између текстуалних и визуелних програмских језика ... објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, читавања, исписа) ... користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима ... сврсисходно примењује програмске структуре (уграђене функције) ... креира програм линијске структуре у текстуалном програмском језику ... објасни и примени одговарајућу програмску структуру ... разуме и предвиђа резултате наредби гранања ... примени одговарајућу програмску структуру ... користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности ... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања ... креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања ... разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине	Рачунарство	Пројектна настава: Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области <i>ИКТ</i> и <i>Дигитална писменост</i> и други из области <i>Рачунарство</i> одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме.

(потпрограме) ... вреднује своје знање о креирању програма који укључују наредбе понављања, гранања и дефинисане функције у текстуалном програмском језику ... креира програм који укључује математички алгоритам у текстуалном програмском језику		
...сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом ... одабира технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом ... примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује са осталим члановима групе у представљању резултата и закључака ... наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка ... вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен ... поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима, уз помоћ наставника	Пројектна настава	

ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА (ФИЗВ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. Атлетика 2. Гимнастика 3. Мали фудбал 4. Ритам и плес 5. Одбојка 6. Мерење физичких способности 7. "Игре на снегу" (полигони) 8. Стони тенис	Циљ: - Циљ физичког васпитања-обавезне физичке активности је да се разноврсним и систематским спортским обучавањем и вежбањем допринесе остваривању циља физичког васпитања као интегралног дела васпитно-образовног система у целини, а да се при том задовоље индивидуалне потребе ученика, њихова радозналост и жеље за достигнућима.	- Садржај програма Обавезних физичких активности се ради на основу Правиника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања-поглавље „Обавезне физичке активности ученика“; -У оквиру сваке активности по основу горе наведеног ће се обрађивати моторичка припрема за спорт, основа технике спорта, основа тактике и игра предвиђеног спорта и активности; - Сви часови ће бити одржани у школи (сала и игралишта) и то у оквиру редовног распореда, као и додатних активности у оквиру наставних субота; - Ученицима који покажу веће интересовање омогућити додатни час-секцију и обавезно их укључити у такмичења предвиђена планом и програмом.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење - -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -спортске игре...	-Провера савладаности појединих елемената технике и тактике спортске игре... -Спортска игра са применом правила и суђењем... - Такмичења...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
*Разуме сврху и значај вежбања; *Доводи у везу физичко вежбање и здравље; *Примењује хигијенске мере пре, током и након вежбања; *Правилно се храни; *Препознаје врсту повреде; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања. ●Исходи се односе на све наставне области	Атлетика	Одговорно учешће у демократском друштву: Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима Одговоран однос према здрављу: Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. Активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана). - Уме да пружи прву помоћ. Решавање проблема: Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. Сарадња: Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада.
	Гимнастика	
	Мали фудбал	
	Ритам и плес	
	Одбојка	
	Мерење физичких способности	
	"Игре на снегу" (полигони)	
	Стони тенис	

7.РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	4	144
2.	МАТЕМАТИКА	4	144
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	72
4.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	36
5.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	1	36
6.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	108
7.	ГЕОГРАФИЈА	2	72
8.	ИСТОРИЈА	2	72
9.	БИОЛОГИЈА	2	72
10.	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	2	72
11.	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	1	36
12.	ФИЗИКА	2	72
13.	ХЕМИЈА	2	72
Укупно		28	1008

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	36
2.	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК : ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	2	72
Укупно		3	108

Р.б.	Облик образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	31	1116
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	36
3.	ДОДАТНИ РАД	1	36
Укупно		33	1188

Р.б.	Остали облици образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	36
2.	СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ (Чувари природе, Свакодневни живот у прошлости, Цртање, сликање и вајање, Шах...)	1	36
3.	ХОР И ОРКЕСТАР***	1 - 2	36 - 72
Укупно		3 – 4	108 – 144

***Напомена: Обавезан је за све ученике који су се определили за певање у хору, а прошли су проверу музичких способности.

Р.б.	Слободне активности	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	1 – 2	36 - 72
2.	ЕКСКУРЗИЈА	До 2 дана годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.КЊИЖЕВНОСТ 2.ЈЕЗИК: -ГРАМАТИКА, -ПРАВОПИС, -ОРТОЕПИЈА 3.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту,	- Оспособљавање ученика за правилну усмену и писмену комуникацију стандарним српским језиком, повезивање и примена језичких правила и граматичких норми са њиховом функцијом у комуникацији. -Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих тзв. некњижевних текстова(популарних, информативних). -Стицање знања умења и навике кроз читање, доживљавање и разумевање књижевног дела. -Решавање (обработом) проблемских питања епског дела у прози и у стиху -Локализација текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквири. -Учеников,наставников, истраживачки, стваралачки и сатворачки однос према књижевноуметничком делу. ... - Изражајно читање, читање у себи у функцији свестранијег стицања знања и разумевања књижевног дела; поновљено и усмерено читање дела у целини или његових делова... - Препричавање хронолошким редом. -Причање, описивање, портретисање, -Извештавање према сачињеном плану. -Реченична интонација, пауза;појединачно вежбање. -Артикулационе вежбе;правилан изговор гласова,акценат речи,темпо,ритам... - Тумачење граматичких категорија свих врста речи. -Логичко увођење у морфолошке и синтаксичке законитости... - Истицање важности	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање	-домаћи задаци, -усмено одговарање: -описивање, -препричавање, -допуњавање, -мењање почетка или краја, -заокруживање битног, - изражајно читање, - тест, -писмени задаци, -петоминуте вежбе, -писмене вежбе, -контролне вежбе, - уношење података из текста у дијаграм, -писмени састави...

	улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	књижевног језика за живот заједнице и за лични развој. -Уочавање и тумачење битних структурних елемената епског дела (теме, мотива, уметничке слике, фабуле, сижеа, књижевних ликова, порука, композиције). -Откривање особина ликова. -Монолог, дијалог, наратива опис. Лица, чин, појава... - Истицати важност читања дела, кроз анализу дела усвајати добре, а одбацити лоше особине главних ликова. -Ширити фонд речи. Будити код деце критичку свест...	прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања...	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– Користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштено, обрњено и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним,	КЊИЖЕВНОСТ	ЛЕКТИРА ЛИРИКА: 1. Јован Дучић: Подне 2. Милан Ракић: Божур 3. Владислав Петковић Дис: Међу својима 4. Милутин Бојић: Плава гробница 5. Десанка Максимовић: Крвава бајка 6. Стеван Раичковић: После кише 7. Јован Јовановић Змај: Јутутунска јухахаха 8. Рабиндранат Тагор: Папирни бродови 9. Вислава Шимборска: Облаци ЕПИКА 1. Народна бајка (једна по избору): Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован 2. Стефан Митров Љубиша: Кањош Мацедоновић (одломак) 3. Радоје Домановић: Вођа (одломак) 4. Петар Кочић: Кроз међаву 5. Иво Андрић: Јелена, жена које нема (одломак) 6. Данило Киш: Прича о печуркама / Еолска харфа 7. Алфонс Доде: Последњи час / Владимир Набоков: Лош дан 8. Дневник Ане Франк (одломак) 9. Ефраим Кишон: Код куће је најгоре (једна прича по избору) 10. Афоризми (Душан Радовић и други) ДРАМА 1. Бранислав Нушић: Власт (одломак) 2. Вида Огњеновић: Кањош Мацедоновић (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ Обавезна дела 1. Михајло Пупин: Са пашњака до научењака (одломак) 2. Јелена Димитријевић: Седам мора и три океана (одломак) / Милош Црњански: Наша

психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; – доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упоређи књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст.		небеса („Крф, плава гробница” – одломак) Једно дело по избору 1. Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажима 2. Светлана Велмар Јанковић: Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана) 3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја 4. Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме покосовског тематског круга (Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића и песма по избору) 2. Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана) 3. Свети Сава у књижевности: – одломак из Житија Светог Симеона (о опроштају оца од сина); – избор из народних прича и предања (на пример Свети Сава и ђаво, легенде о Светом Сави); – избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: Прича о Светом Сави) 4. Мирослав Антић: Плави чуперак и Шашава књига (избор) 5. Антоан де Сент Егзипери: Мали Принц; Момо Капор: Мали Принц 6. Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква 7. Душан Ковачевић: Свемирски змај 8. Дејан Алексић: Ципела на крају света / Игор Коларов: Дванаесто море ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 дела) 1. Милорад Павић: Руски хрт (одломак) 2. Тургенев: Шума и степа 3. Антон Павлович Чехов: Чиновникова смрт 4. Јанко Веселиновић: Хајдук Станко (одломак из првог дела романа) 5. Гордана Малетић: Катарке Београда (прича Зебња и друге) 6. Урош Петровић: Загонетне приче 7. Александар Манић: У свитање света 8. Јасминка Петровић: Лето кад сам научила да летим 9. Градимир Стојковић: Хајдук у Београду 10. Корнелија Функе: Срце од мастила 11. Душица Лукић: Земља је у квару (избор) 12. Гордана Брајовић: из збирке песама Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја) 13. Душан Поп Ђурђев: Лет лионског Икара КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих. ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац...

-Разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоулазни акценат.	ЈЕЗИК : Граматика	Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици. Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом.
	Правопис	Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница, правописних знакова...
	Ортоепија	Дугоулазни и дугосилазни акценат.
-Говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови. Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.). Текст заснован на аргументима. Технички и сугестивни опис. Репортажа. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго. Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор). Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке. Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Introduction 2.Past and present 3.Fame and fortune 4.Health and safety 5.Heroes + Reported requests, commands and advice 6.Our enviroment 7.Relationships + Second conditional + Comparison of adverbs	Циљ: - да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	-Говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - Циљни језик се употребљава у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - Настава се заснива на социјалној интеракцији, рад се спроводи путем групног и индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора; - Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; - Вежбе слушања, повезивање звучног материјала са илустрацијом или текстом; -Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности, препознавање везе између група слова и гласова, уочавање кључних речи и информација у вези са текстом; - Рад у паровима и групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације); -Повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама, попуњавање формулара, писање честитки и разгледница, слање смс порука и електронске поште, писање краћих текстова, заједничко прављење илустрованих и писаних материјала; - Превођење лекције из учбеника, превођење исказа у гест и обрнуто...	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала...	-Разговор са учеником, усмено испитивање, посматрање ангажованости на часу, домаћи задаци, константне белешке о напредовању, диктат,ученички радови, продукти активности ученика, домаћи задаци, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис радњи, стања и збивања; - опишу и упореде радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - опишу радње користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније предлоге и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и позивима на заједничке активности; - разумеју сличности и разлике у школским и ваншколским активностима у ВБ и код нас.	Introduction	Везани за: -Описивање радњи у садашњости; -описивање радњи, стања и збивања; изражавање мишљења; исказивање жеља, интересовања и осећања; -описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); -изношење предлога и упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих.
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји, способности и обавезе у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима, способностима и обавезама у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и слично; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;	Past and present	Везани за: -Описивање радњи у прошлости; -давање информација о себи и другима; -описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; -изражавање мишљења; -изражавање молби, захтева и захвалности; -изрицање дозвола.

- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју усмјене молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте уобичајене молбе и захтеве; - разумеју једноставније исказе који се односе на дозволе и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на дозволе.		
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима и догађајима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства и догађаје из прошлости; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - захвале и извине се користећи мање сложена језичка средства; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације са одраслима; - уоче сличности и разлике у навикама читања младих у ВБ и код нас.	Fame and fortune	Везани за: - Описивање искустава, догађаја и радњи из прошлости; -описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; -изражавање извињења и захвалности.
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места и појава; - опишу и упореде жива бића, предмете, места и појаве користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге и савете и одговоре на њих; - упуте предлоге и савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и саветима; - разумеју и изразе претпоставке; - разумеју једноставније исказе који се односе на количину; - размене информације у вези са количином;	Health and safety	Везани за: -Описивање бића, предмета, места и појава; -изношење предлога и савета; -изражавање претпоставки; -изражавање количине; -исказивање жеља и осећања; -изражавање слагања и неслагања.

- разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и осећањима и реагују на њих; - изразе жеље и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју исказе којима се изражава слагање или неслагање и реагују на њих; - изразе слагање и неслагање једноставнијим језичким средствима; - опишу популарне спортове у ВБ.		
- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и радње у садашњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима и радњама у садашњости и прошлости; - опишу догађаје и радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа и појава; - опишу жива бића и појаве користећи једноставнија језичка средства; - разумеју молбе, наредбе и савете и реагују на њих; - изразе своје и пренесу туђе молбе, наредбе и савете; - разумеју и опишу легенде и историјске личности и догађаје везане за циљну културу.	Heroes + Reported requests, commands and advice	Везани за: -Описивање радњи у садашњости и прошлости; -описивање бића и појава; -исказивање и преношење молби, наредби и савета
-препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; - опишу у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности; - разумеју уобичајене изразе који се односе на осећања; - изразе осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и опишу основне одлике регија и животне услове у државама циљне културе.	Our enviroment	Везани за: -Описивање догађаја, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; -изражавање осећања и расположења.
- препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;	Relationships + Second conditional + Comparison of adverbs	Везани за: -Описивање будућих радњи; -исказивање просторних односа; -давање информација о себи и другима; -разумевање и давање упутстава.

- разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговоре на њих; - затраже и разумеју обавештења о положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опишу правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - разумеју сличности и разлике у начину провођења слободног времена у ВБ и код нас.		

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) у ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА у ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ 2.ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА 3.ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗ 4.МНОГОУГАО 5.КРУГ 6.ОБРАДА ПОДАТАКА	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова	- користећи квадрат задате површине и разне примере показати потребу за увођењем нове врсте бројева, и при том показати неке основне особине тих бројева; -користећи се рачуном и основним особинама бројева ученике наводити на закључак како одредити приближну вредност неког ирационалног броја; - користећи се бројевном правом са рационалним бројевима и геометријским особинама утврдити место појединих ирационалних бројева на бројевној правој; - полазећи од једноставнијих примера, развијати способност уочавања , користити практичне примере и проблемске ситуације; - по упознавању облика и особина степена са природним изложоцем, потребно је да препознају те особине код практичних примера из физике и других области; - на основу познатих особина рачунских операција с бројевима приступити сређивању полинома, поред осовних операција сабирања и множења, утврдимо и примену растављања на чиниоце на практичним примерима; - полазећи од раније научених особина троугла и четвороугла открити особине осталих многоуглова, показати конструкцију али и цртање појединих многоуглова и објаснити разлику; - препознавањем координатног система у разним примерима из свакодневног живота, утврдити начин представљања података и читање података који су сликовито приказани и предности таквог представљања; - утврдити зависност величина кроз разне примере из физике и хемије, као и представљање на географским картама;	-Посматрају, описују, процењују, групишу податке, бележе, представљају математичким симболима и операцијама, испитују услове који доводе то тачних резултата, мере и рачунају у оквиру геометрије... -користе уџбеник, радне свеске и различите дивергентне изворе сазнања...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писани задаци, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

		- кроз причу увести ученике у свет пропорционалности и како то да искористе у реалном животу; - увидети везу између формула, разумети начин доласка до појединих формула и користити формуле кроз примере из свакодневног живота; - На прикладним примерима показати сличност троуглова користећи знања о пропорционални дужима...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевог израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла;	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	Квадрат рационалног броја Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост. Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$. Продужена пропорција.
	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима, итд. Растојање између две тачке у координатном систему.
	ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗ	Први део Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене знање.

– израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод.	МНОГОУГАО	Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.
	КРУГ	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π . Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.
	ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод.

ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1. ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века) 2. ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА 3. ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.	- Основни програмски захтеви у настави историје морали би да се остварују кроз активни рад ученика, кроз који се усмерава рад ученика како би се избегле мане традиционалног начина рада у којем је ђак пасивни посматрач који само прима готово знање. На овај начин развија се креативност код ученика и критичко мишљење. Зато је неопходно повезивање градива из историје са садржајима из сродних предмета (српски језик, географија, ликовна и музичка култура, верска настава, грађанско васпитање... нпр.). Корелација са другим предметима је неопходна. Наставу треба допунити садржајима из завичајне историје. Фронтални облик рада је основни, али не сме да буде и једини, и треба га што више допуњавати групним и индивидуалним облицима рада и то не само на часовима понављања већ и обраде новог градива, с циљем што већег активирања ученика и оспособљавања за самостални рад. Зато велики значај треба посветити постављању питања, како од наставника (и то не само	-Активно слушање Активно учешће у комуникацији -Размишљање -Уочавање и решавање проблема -Читање текста -Активно учешће у причању -Посматрање слика и склапање прича -Анализирање историјских извора -Драматизација и играње улога -Разликовање извора од интерпретације...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, петоминуте вежбе, годишњи тест, увид у активност ученика...

		у фази понављања већ и током обраде новог градива), тако и од самих ученика, како би се осигурало боље разумевање и памћење наставних садржаја. Уз монолошку и дијалошку методу рада посебан акценат треба ставити на коришћење историјских текстова, и то превасходно изворних како би код ученика развили критички приступ наставним садржајима. Од наставних средстава веома је важно користити историјске карте...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)	Индустријска револуција (парна машина и њихова примена, промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.

привредним односима и природном окружењу; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; – уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; – пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја ; – уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; – уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора ; – употреби податке из графикана и табела у елементарном истраживању ; – презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; – упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; – раздваја битно од небитног у историјској наративи – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић. -Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.

ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА 2. ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ 3. АЗИЈА 4. АФРИКА 5. СЕВЕРНА АМЕРИКА 6. ЈУЖНА АМЕРИКА 7. АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА 8. ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно- географским, демографским, насеобинским, политичко- географским, економско- географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма	- Приликом обраде регија и појединих држава света потребно је да се истакну битна географска обележја континента као целине. Нагласити међуусловљеност природног географских и друштвеног географских појава, процеса и односа који истовремено утичу на развој привреде регије или државе о којој је реч. Треба посебно указати на постојеће разлике у степену демографске развијености држава Европе и осталих континента. Наставне садржаје треба искористити за васпитно деловање на ученике и развијање мишљења на глобалном нивоу.	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање:- вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање: самостално одмеравање - груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење: континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање: графичко, симболичко, електронско - практиковање: у настави, у свакодневном животу, раду... - истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање: креативна продукција - играње - дидактичке, едукативне... игре - монолошка метода - дијалогска метода - демонстрација - комбинована метода - рад на тексту...	- посматрање ангажованости ученика на часу - тестови знања - усмено испитивање - разговор са учеником - домаћи задаци...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама ; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора
	ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике. Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела. Норвешка – основне географске карактеристике. Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела. Руска Федерација – основне географске карактеристике. Европска унија – пример интеграционих процеса.
	АЗИЈА	.Географски положај, границе и величина Азије. Природне одлике Азије. Становништво Азије. Насеља Азије. Привреда Азије. Политичка и регионална подела. Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела. Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела. Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела. Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.

спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; – истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; – описује улогу међународних организација у свету.	АФРИКА	Географски положај, границе и величина Африке. Природне одлике Африке. Становништво Африке. Насеља Африке. Привреда Африке. Политичка и регионална подела. Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке. Природне одлике Северне Америке. Становништво Северне Америке. Насеља Северне Америке. Привреда Северне Америке. Политичка подела.
	ЈУЖНА АМЕРИКА	Географски положај, границе и величина Јужне Америке. Природне одлике Јужне Америке. Становништво Јужне Америке. Насеља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања. Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.

БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА 2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА 3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА 4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ 5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.	- Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода. У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани. Избор и систематизација програмских садржаја биоогије резултат су захтева времена и најновијих достигнућа у биологији, а примерени су узрасту ученика и њиховом психо-физичком развоју. Наставне теме су логички распоређене, а обухватају садржаје науке о човеку, здравственој култури и репродуктивном здрављу. Овако конципирани програм пружа ученицима основна знања, а ради лакшег разумевања и усвајања	активно слушање -размишљање -активно учешће у комуникацији -решавање проблема -читање текстова -посматрање слика и склапање приче -демонстрациони огледи -самостална израда микроскопских препарата - посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање:- вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање: самостално одмеравање -груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење: континуирано посматрање ради запажања промена -бележење, записивање: графичко, симболичко, електронско -практиковање: у настави, у свакодневном животу, раду... -истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање: креативна продукција -примена стечених знања...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, петоминуте вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи...

		градива, наставник не треба да инсистира на детаљном опису грађе и функције, већ на обољењима и повредама појединих органа, пружању прве помоћи и стицању неопходних хигијенских навика, очувању личног здравља и здравља других људи, као и одговорном односу према репродуктивном здрављу. Приликом израде планова рада (глобалном и оперативном) треба предвидети 60% часова за обраду новог градива и 40% за друге типове часова. Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода и употребу расположивих наставних средстава и информационих технологија на часовима обраде, вежби и систематизације градива. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику. Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете, најновију стручну литературу и да примењује искуства стечена професионалним развојем на акредитованим семинарима из Каталога програма стручног усавршавања Завода за унапређивање образовања и васпитања.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима ; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организма на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести. Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА Основни
	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организма; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Основни принципи систематике (Карл Лине, бинамна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили)
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.
	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Промене у адолесценцији. Здравни стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности – наркоманија.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЧОВЕК И МУЗИКА 2. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ 3. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 4. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 5. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа	- У програму музичке културе истакнуто место има слушање музичких дела и активно музицирање (певање и свирање). Настава музичке културе остварује се кроз: - певање, свирање и основе музичке писмености; - слушање музике; - деље музичко стваралаштво. - Групним и појединачним певањем или свирањем развија се интересовање ученика да активно учествују у музичком животу своје средине. - Подстицање различитих видова изражавања ученика у вези са слушањем музике и музичким доживљајем. Ово се не сме сводити на пасивизацију улоге наставника и померање акцената са активног слушања на друге активности, обично ликовне или литерарне, за које наставник нема праву компетенцију тумачења и оцењивања...	- певањем песама по слуху и са нотного текста, различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике - слушање музичког дела уметничког и народног стваралаштва, и подстицање изражавања ученика о делу и разликовање звучних боја - слободно музичко изражавање и импровизовање на Орфовом инструментарију, уз подстицање на изражајно свирање и певање - Утврђивање тонских висина и стицање појма Ц-дур лествице, певањем песама уочавати разлике дура и мола, појам предзнака, узмах и предтакт - певање и свирање, по слуху и из нотног текста; песме и теме из познатих композиција - упознавање музике праисторије, античке епохе, средњег века, ренесансе, барока и класицизма кроз сагледавање друштвене функције музике, видова музицирања, карактеристичних жанрова, облика и инструмената епохе, као и најистакнутијих стваралачких личности - утврђивање појмова из основа музичке писмености - обрада мелодијског	- Усмена провера, мелодијски и ритмички диктати - Препознавање дела, кроз слушање примера - Певање и свирање научених песама - Писање ученичких аранжмана и стварање кратких мелодија - Праћење ангажованости на часу...

			мола, обрада акорада на главним ступњевима, појам каденце - обрада мешовитих тактова (7/8, 5/8 – на примерима народних песама) - утврђивање и обрада појмова мелодија, ритам, метар, темпо, динамика, хармонија, полифонија, хомофонија, фактура. ...	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању	ЧОВЕК И МУЗИКА	Барок Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, концерто гресо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	.Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних

музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА 2.КОМУНИКАЦИЈА 3.УМЕТНОСТ ОКО НАС	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	- Кроз стицање и проширивање знања из области ликовне културе и ликовно-естетског сензибилитета за арабеску путем визуелног материјала; - Кроз развој сензибилитета и естетских критеријума за пропорције и упућивање ученика у разне практичне могућности за ликовно решавање проблема пропорција; - Кроз развој креативних и естетских вредности о композицији и простору као и о односима величина у простору. -Кроз развој ликовно-визуелне осетљивости за стваралачко, ритмичко понављање и препознавање смисла понављања у различитим формама стваралачког изражавања; -Кроз проширивање искустава у ликовном изразу и развијање ликовно-естетског сензибилитета за обједињавање покрета, игре и звука. -Кроз повезивање ликовног рада са литерарним сценским изразом, звуком и покретом; - Кроз проширивање	-Активности којима се остварује програм ликовне културе се могу свести под практичан рад ученика. У оквиру практичног рада ученици се служе следећим ликовним техникама: • цртање • сликање • вајање • графика • колаж • фотографија • израда маски, костима или марионета израда честитки поводом различитих празника...	-Вежбе,естетска анализа ученичких радова и уметничких дела, препознавање тривијалних решења у вези са визуелном метафориком, увид у активност ученика, заједничке активности и изложбе, квиз...

		знања везаних за перцепцију и аперцепцију и развој креативног мишљења.Кроз особљавање ученика за коришћење мултимедијалне технике.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	Композиција.Боје и емоције,сликање облика.Композиција линија,композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.
	КОМУНИКАЦИЈА	Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет. Анимација. Процес креирања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације
	УМЕТНОСТ ОКО НАС	Уметност и технологија. Уметничка занимања и производи. Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ -Атлетика, -Спортска гимнастика, -Основе тимских спортских игара, -Плес и ритмика, Пливање и ватерполо, -Полигоони 3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА -Физичко вежбање и спорт, -Здравствено васпитање	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.	- Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , основне атлетске вежбе (трчање са разним задацима), атлетске вежбе трчања на кратким и средним стазама, атлетске вежбе за скок у даљ и вис, атлетске вежбе за бацање кугле. - Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , предвежбе за партер, прескок, греду, разбој и кругове као и основне вежбе на справама и тлу. Вежбање се не може одвијати без активног и свесног учешћа ученика тако да је веома битна индивидуализација у настави тј.примереност вежби индивидуалним интересовањима и могућностима. -Вежбе кретања са и без лопте, вежбе вођења и додавања лопте, вежбе тактике, мини рукомет и рукометна игра. Разговор , коментари актуелних спортских дешавања. Утицати на ученике да развијају позитиван однос према спорту, такмичењу и према физичком вежбању уопште, одељењска, школска и општинска такмичења у спортским играма, разговори о људским квалитетима спортиста и позитивном утицају спорта. - Усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике, а затим и уз музику. Примена	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - спортске игре...	-Мерења: брзине трчања, издржљивости, дужине скока, висине скока, даљине бачене кугле. ... -Такмичења у разним спортовима... - Провера савладаности вежби: партер, прескок, греда, разбој, кругови... -Увид у активност ученика на полигону састављеном од вежби на поменутих справама - Провера савладаности појединих елемената технике одбојке, рукомета, фудсала,... - Провера савладаности кола и плесова... - Провера савладаности појединих елемената РСГ-е, као и целокупних састава од савладаних елемената са и без реквизита...

		индивидуализације у настави. - Усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике и реквизита. Вежбе са реквизитима и уз музику. Примена индивидуализације у настави.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама ; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – скочи у воду на ноге и на главу; – рони у дужину у складу са својим могућностима;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкocти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ: -Атлетика	Основни садржаји Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а”. Проширени садржаји Скок увис (леђна техника). Тробој
	-Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Довисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Грета. Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.
	-Основе тимских спортских игара	Одбојка Основни елементи технике, тактике и правила игре. Футсал: Игра уз примену правила. Рукомет: Игра уз примену правила. Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. Активност по избору.
	-Плес и ритмика	Основни садржаји Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Вежбе са лоптом. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll.
	-Пливање и ватерполо	Основни садржаји Пливање Техника краула. Техника прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину до 10 m. Пливање 25 m одабраном техником на време. Проширени садржаји Мешовито пливање (две технике). Ватерполо Пливање са лоптом. Хватање и додавање. Шут на гол. Проширени садржаји Пливање Мешовито пливање. Игре у води. Ватерполо Основни елементи тактике и игра

– поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничавањима приликом вежбања	-Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА -Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања.
	-Здравствено васпитање	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ 2. САОБРАЋАЈ 3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ 4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА 5. КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	-Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Настава се реализује коришћењем превасходно метода визуелног и практичног приказа, коришћењем савремених наставних средстава. Програм вежби реализују се у форми заокружених програмских целина (модула) које омогућују ученицима креативну слободу. Повезаност теорије и праксе постиже се кроз јединство теоријских садржаја и вежби које у реализацији треба да се преплићу и допуњују.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -конструисање...	- Разговор са ученицима - Усмене проверае - Саобраћајни тест - Израда или цртање разних врста техничких цртежа и праћење постигнућа ученика - Праћење израде и склапања различитих конструкција и анализа готових модела - петнаестоминутна вежба - Праћење израде и склапања једноставних предмета од лако обрадивих материјала користећи готове техничке цртеже и анализа готових модела и макета - Усмена провера и провера усвојених знања кроз лаке вежбе...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; – повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; – анализира да ли је коришћење одређене	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизма. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области машинства

познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; – истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; – разликује врсте транспортних машина; – повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима; – повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; – провери техничку исправност бицикла; – демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; – самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; – користи CAD технологију за креирање техничке документације; – образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; – управља моделима користећи рачунар; – објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; – аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; – објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; – образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; – објасни основе конструкције робота; – класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; – самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; – изради производ у складу са принципима безбедности на раду; – тимски представи идеју, потупак израде и производ; – креира рекламу за израђен производ; – врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; – процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).	САОБРАЋАЈ	Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања стругутине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.

ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. СИЛА И КРЕТАЊЕ 2. КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА 3. РАВНОТЕЖА ТЕЛА 4. МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА 5. ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.	- Настава физике остварује се кроз следеће основне облике: 1. Излагање садржаја тема уз одговарајуће демонстрационе огледе , 2. Решавање квалитативних и квантитативних задатака , 3. Лабораторијске вежбе , 4. Коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја тема (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.) , 5. Систематско праћење рада сваког појединачног ученика. Веома је важно да при извођењу прва три облика наставе наглашава њихова обједињеност јединственом циљу: откривање и формулисање закона и њихова примена. У противном, ученик ће стећи утисак да постоје три различите физике: једна се слуша на предавањима, друга се ради кроз рачунарске задатке , а трећа се користи у лабораторији. Врсте активности у образовно-васпитном раду - ученици прате ток посматране појаве при извођењу демонстрационог огледа, затим својим речима на основу сопственог расуђивања, описују појаву коју посматрају; - рад у малим групама при извођењу експерименталних вежби;	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - мерење...	- Усмено испитивање - Писмена провера - Контролне вежбе - Лабораторијске вежбе - Решавање задатака - Претварање јединица мере - Попуњавање табела - Уношење података - Мерење датих величина - Увид у активност ученика...

		- мерење различитих физичких величина при извођењу лабораторијских вежби; - процена грешке само за директно мерење величине (дужина, време...); - приказује графички и табеларно добијене податке; - израда домаћих задатака - израда паноа за учионицу или хол школе ...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења ; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са	СИЛА И КРЕТАЊЕ	Сила као узрок промене брзине тела. појам убрзања Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања. Демонстрациони огледи: – Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. – Кретање куглице низ Галилејев жљеб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром. – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине.
	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА	Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. Демонстрациони огледи: – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). – Падање тела у разним

једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.	средионама. – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.
РАВНОТЕЖА ТЕЛА	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. Демонстрациони огледи: – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.
МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства. Демонстрациони огледи: – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе 1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.
ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). Лабораторијске вежбе 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.

ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОБРАЗОВНЕ ИСХОДЕ
1.ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС 2. ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА 3. АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ 4. МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА 5. ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ 6. ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ 7. ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ 8. ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	Циљ учењаХемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.	- Начин и поступак остваривања наставе хемије у седмом и осмом разреду заснива се на поступном увођењу и развијању хемијских појмова у оквиру програмских садржаја следствено распоређених у ова два разреда и наглашавању улоге хемије у свакодневном животу људи и њиховом животном окружењу, као и у оспособљавању ученика да се "језиком хемије" практично и служе. - Основни поступци едукативног процеса везаног за наставни предмет Хемија могу се сажети у следећим начинима рада: - прикупљање података, - посматрање хемијских појава и процеса, - представљање табеларних података, - формулисање објашњења, - усмеравање активности, - давање примера из свакодневног живота, - повезивање с претходним знањем и искуством ученика, - извођење демонстративних огледа и лабораторијских вежби, - извођење закључака, - осмишљавање одговарајућих задатака, - усмеравање пажње на одговарајуће делове градива, - проверавање ученика.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -експеримент -рад у лабораторији -мерење...	-Усмено испитивање -Писана провера -Контролне вежбе -Лабораторијске вежбе -Решавање задатака -Претварање јединица мере -Попуњавање табела -Уношење података -Мерење датих величина -Увид у активност ученика...

		- У раду са ученицима мање треба да буду заступљене вербално текстуалне методе а предност треба дати: - демонстративно - илустративним методама, - методама практичног рада, - активном учењу, - програмираној настави, - експерименталној методи, - микроиспитивању... - Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа. За часове вежби треба користити групни облик рада, или код одређених вежби где постоје услови, применити рад у паровима или индивидуални облик рада. Вежбе треба реализовати уз максимално коришћење расположивих материјала и препарата.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневном животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Предмет изучавања хемије.веза између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу. Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша
	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци. Демонстрациони огледи: демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци. Лабораторијска вежба I: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци. Лабораторијска вежба II: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце. Лабораторијска вежба III: физичке и хемијске промене супстанци.

основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце ; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производ	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена. Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци. Вежба IV: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.
	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба V: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом
	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша. Лабораторијска вежба VI: испитивање растворљивости супстанци. Лабораторијска вежба VII: раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.
	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. Вежба VIII: састављање једначина хемијских реакција.
	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Релативна атомска и релативна молекулска маса. Количина супстанце и мол. Моларна маса. Закон сталних односа маса. Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција. Лабораторијска вежба IX: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.
	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксида (базе): хемијске формуле, називи и основна својства. Мера киселости раствора: рН-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације. Лабораторијска вежба X: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ИКТ 2.ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ 3.РАЧУНАРСТВО 4.ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	- Програмске садржаје треба остваривати првенствено кроз вежбе и практичан рад на рачунару. У циљу што оптималнијег усвајања знања препорука је да ученици имају по један час вежбе сваке недеље или да се реализује двочас сваке друге недеље. - Код тематске целине Рад са текстом главни акценат треба ставити на рад са табелама које нису обрађиване у петом разреду. Кроз примере и једноставне вежбе обрадити појмове редова и колона табеле, креирање табеле, појам ћелије, уметање редова и колона, брисање редова и колона, спајање и дељење ћелија, промену ширинеи висине редова и колона. Обрадити, такође, кретање по табели, унос текста у табелу, форматирање текста унутар ћелије, копирање и премештање текста...	-Посматрање -Истраживање -Експериментисање-огледи које изводи сам ученик -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре -Демонстрирање -Самосталан рад ученика на рачунару...	-посматрање, ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, информатички квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	ИКТ	Обележавање логичке структуре и генерирање прегледа садржаја текстуалног документа. Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику. Израда гиф анимација. Коришћење алата за снимање екрана.
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	URL, DNS, IP адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама / упитницима...) у облаку.
	РАЧУНАРСТВО	Рад са изабраним текстуалним програмим језиком у области 2Д графике. Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. Методе за исцртавање основних геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.

8.РАЗРЕД:

ПРЕДМЕТИ У ОСМОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Р.б.	Обавезни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	4	136
2.	МАТЕМАТИКА	4	136
3.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	2	68
4.	МУЗИЧКА КУЛТУРА	1	34
5.	ЛИКОВНА КУЛТУРА	1	34
6.	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	3	102
7.	ГЕОГРАФИЈА	2	68
8.	ИСТОРИЈА	2	68
9.	БИОЛОГИЈА	2	68
10.	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	2	68
11.	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	1	34
12.	ФИЗИКА	2	68
13.	ХЕМИЈА	2	68
Укупно		28	952

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмети	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ВЕРСКА НАСТАВА/ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	1	34
2.	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК : ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	2	68
Укупно		3	102

Р.б.	Облик образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	РЕДОВНА НАСТАВА	31	1054
2.	ДОПУНСКА НАСТАВА	1	34
3.	ДОДАТНИ РАД	1	34
Укупно		33	1122

Р.б.	Остали облици образовно – васпитног рада	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ	1	34
2.	СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ (Чувари природе, Свакодневни живот у прошлости, Цртање, сликање и вајање, Шах...)	1	34
3.	ХОР И ОРКЕСТАР***	1 - 2	34 - 68
Укупно		3 – 4	102 – 136

***Напомена: Обавезан је за све ученике који су се определили за певање у хору, а прошли су проверу музичких способности.

Р.б.	Слободне активности	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
1.	ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	1 – 2	34 - 68
2.	ЕКСКУРЗИЈА	До 2 дана годишње	

СРПСКИ ЈЕЗИКИ КЊИЖЕВНОСТ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.КЊИЖЕВНОСТ 2.ЈЕЗИК: -ГРАМАТИКА, -ПРАВОПИС, -ОРТОЕПИЈА 3.ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имажинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	- Оспособљавање ученика за правилну усмену и писмену комуникацију стандарним српским језиком, повезивање и примена језичких правила и граматичких норми са њиховом функцијом у комуникацији. -Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих тзв. некњижевних текстова(популарних, информативних). -Стицање знања умења и навике кроз читање, доживљавање и разумевање књижевног дела. -Решавање (обработом) проблемских питања епског дела у прози и у стиху -Локализација текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире. - Учеников,наставников, истраживачки, стваралачки и сатворачки однос према књижевноуметничком делу. ... - Изражајно читање, читање у себи у функцији свестранијег стицања знања и разумевања књижевног дела; поновљено и усмерено читање дела у целини или његових делова... - Препричавање хронолошким редом. -Причање, описивање, портретисање,	- праћење - процењивање - подвлачење - експериментисање - практиковање - стварање (састављање реченица на основу датих речи) - контролне вежбе - рад у паровима и у групама - истраживање - активности у оквиру мини пројекта - препознавање везе - развијање концентрације - разумевање прочитаног - одговор на постављена питања - извршавање прочитаних упутстава и наредби - олакшице при учењу новог градива - уочавање сличности и разлика - груписање - бележење - развијање свести и јачање мотивације - решавање проблемских ситуација - систематска и осмишљена вежбања - континуирано повезивање знања о језику - читање и бележење прочитаног - усавршавање технике читања - самостална припрема за репродуковање прочитаног - особен вид стваралаштва онога што је ученик доживео	-домаћи задаци, -усмено одговарање: -описивање, -препричавање, -допуњавање, -мењање почетка или краја, -заокруживање битног, - изражајно читање, - тест, -писмени задаци, -петоминуте вежбе, -писмене вежбе, -контролне вежбе, - уношење података из текста у дијаграм, -писмени састави...

		-Извештавање према сачињеном плану. -Реченична интонација, пауза;појединачно вежбање. -Артикулационе вежбе;правилан изговор гласова,акценат речи,темпо,ритам... - Тумачење граматичких категорија свих врста речи. -Логичко увођење у морфолошке и синтаксичке законитости... - Истицање важности књижевног језика за живот заједнице и за лични развој. -Уочавање и тумачење битних структурних елемената епског дела (теме, мотива,уметничке слике, фабуле, сижеа, књижевних ликова, порука , композиције). -Откривање особина ликова. -Монолог, дијалог, наратив опис. Лица, чин, појава... - Истицати важност читања дела, кроз анализу дела усвајати добре, а одбацивати лоше особине главних ликова. -Ширити фонд речи. Будити код деце критичку свест...	- у својој машти - јасно представљање суштинских односа - допуна језичког изражавања...	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања; – објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената; – уочи разлику између научног, административног и разговорног	КЊИЖЕВНОСТ	ЛИРИКА 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина“ 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови“ 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма“ / „Опомена“ 5. Момчило Настасијевић: „Труба“ 6. Иван В. Лалић: „Ветар“ 7. Марина Цветајева: „Месечев сјај“ ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ 1. Бранко Радичевић: <i>Ђачки растанак</i> (одломак „Ој Карловци, место моје драго...“) 2. Народна епско-лирска песма: <i>Женидба Милића Барјактара</i> ЕПИКА 1. Вук Стефановић Караџић: <i>О народним певачима</i> 2. Вук Стефановић Караџић: <i>Житије Ајдук Вељка Петровића</i> (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: <i>Живот и прикљученија</i> (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак) 5. Петар Петровић Његош: <i>Горски вијенац</i> (одломак „Бадње вече“) 6. Симо Матавуљ: „Пилипенда“ 7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити“ 8. Милош Црњански: <i>Сеобе</i> (одломак) / <i>Роман о Лондону</i> („Пролеће је стигло у Лондон“) 9. Бранимир Ћосић: <i>Покошено поље</i> (одломак из прве књиге „Читава једна младост“) 10. Дино Буцати: „Колумбар“ 11. Херман Хесе: „Магија књиге“ / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења“ / Милорад Павић: <i>Роман као држава</i> (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања“, „Последњих сто читалаца“, „Нова генерација електронске књиге“, „Скакутаво читање или повратак фусноте“, „Романи без речи“) ДРАМА 1. Данило Киш: <i>Ноћ и магла</i> 2. Петар Кочић: <i>Јазавац пред судом</i> (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: <i>Грађанин племић</i> (одломак) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ 1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима“ 2. Милутин Миланковић: <i>Кроз васиону и векове</i> (одломак) 3. Хилда Дајч: <i>Писма</i> - одломак, (обавезна напомена о власнику права: ©Јеврејски историјски музеј) 4. Споменка Крајчевић: <i>Кругом двојке</i> (избор одломака: „Унутрашња пруга“: „Станица пристаниште“ – „Почетак и крај“ „Одлазак“; „Станица Калемегдан“ – „Гозбе“, „Теорија“; „Станица Браће Барух“ – „Извесност“, „Тајна“; „Станица Вуков споменик“ – „Простор“, „Булеварска бајка“) 5. Герман Титов: „25 сати у свемиру“ Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду ДОМАЋА ЛЕКТИРА

функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.		1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини” ...) 2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак” ...); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће” ...) 4. Иво Андрић: <i>Деца</i> („Деца”, „Књига” и „Панорама”) 5. Бранислав Нушић: <i>Сумњиво лице</i> 6. Клод Кампањ: <i>Збогом мојих петнаест година</i> 7. Давид Албахари, <i>Мамац</i> ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3–6 дела) 1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови” 2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор) 3. Бранко Ћопић: <i>Мала моја из Босанске Крупе</i> 4. Станислав Винавер: <i>Ратни другови</i> („Аритон”) 5. Народна приповетка: <i>Усуд</i> 6. Вук Стефановић Караџић: <i>Српски рјечник</i> (избор, нпр. „Отмица” ...); 7. Растко Петровић: <i>Африка</i> (одломци) 8. Радослав Братић: <i>Мајсторова рука</i> (одломак) 9. Милорад Павић: <i>Хазарски речник</i>, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци) 10. Душан Ковачевић: <i>Ко то тамо пева</i> 11. Гроздана Олујић: <i>Гласам за љубав</i> 12. Џон Селинџер: <i>Ловац у жити</i> 13. Ричард Бах: <i>Галеб Џонатан Ливингстон</i> 14. Кајо Ритер: <i>Дечко који није био из Ливерпула</i> 15. Џон Бојн: <i>Дечак у пругастој пиџами</i> 16. Сју Таузенд: <i>Дневник Адријана Мола</i>. КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.
–Разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – исказе реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат.	ЈЕЗИК : Граматика	Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи: – основни модели: извођење, слагање, префиксација; – просте речи и творенице (изведенице, сложенице,

		префиксалне творенице); – састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова.
	Правопис	Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци
	Ортоепија	Краткоулазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).
-Говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стилима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, образци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија. Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара. Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полуугодишту

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА 2. ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА 3. ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ 4. ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ 5. РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА 6. ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ 7. ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ 8. ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) 9. ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА 10. ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ	Циљ: - Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. - Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. - Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према другима. - Да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену	- Комуникација у учионици се остварује кроз кратке дијалоге, игре погађања, физичке активности, такмичења у којима наставник учествује као ментор али и као партнер у игри; - Комуникативне функције су обрађене у осмишљеним контекстима примереним за децу тог узраста и увежбавају се извођењем симулираних дијалога, описивањем ситуација у учионици, описивањем слика у сликовници, решавањем задатака у радној свесци и израдом материјала за игру; - Говор наставника прилагођен узрасту и знањима ученика; - Циљни језик се употребљава у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - Настава се заснива на социјалној интеракцији, рад је у групама или индивидуално, или у пару, потрага за информацијама је из различитих извора; - Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; - Вежбе слушања, повезивање звучног материјала са илустрацијом или текстом, певање у групи... - Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, уочавање	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала...	- Разговор са учеником, усмено испитивање, посматрање ангажованости на часу, домаћи задаци, константне белешке о напредовању, диктат, ученички радови, продукти активности ученика, домаћи задаци, тест, писмени задаци, иницијално тестирање, кратке провере, годишњи тест...

ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ 11. ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА 12. ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА 13. ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА 14. ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА 15. ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности, препознавање везе између група слова и гласова; - Рад у паровима, групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације)... - Рад у пару, повезивање краћег текста, илустрација са писаним задаком, писање честитки, порука... - Учествовање у разговору о наставној теми...		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	САДРЖАЈИ
-разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл).
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, места из искуственог света и фикционалног спектра.
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл).
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења, захвалности...

честитку, захвалност и извињење; – упуту честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – исказе и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања;	РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се говори о томе шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; азмeњивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.СЛИЧНОСТ 2.ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН 3.ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ 4.ПРИЗМА 5.ПИРАМИДА 6.ЛИНЕАРНЕ ФУНКЦИЈА 7.СИСТЕМ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ 8.ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова	-При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резоновање и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају у броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања. Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане результате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.	-Посматрају, описују, процењују, групишу податке, бележе, представљају математичким симболима и операцијама, испитују услове који доводе то тачних резултата, мере и рачунају у оквиру геометрије... -користе уџбеник, радне свеске и различите дивергентне изворе сазнања...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, писани задаци, иницијално тестирање, петнаестоооминутне вежбе, годишњи тест , практичне вежбе, увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту; – анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате; – израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама; – нацрта и анализира график линеарне функције; – учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.	СЛИЧНОСТ	Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.
	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимиолазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.
	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина са једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина са једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.
	ПРИЗМА	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.
	ПИРАМИДА	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.
	ЛИНЕАРНЕ ФУНКЦИЈА	Линеарна функција ($y = kx + l$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.
	СИСТЕМ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	Појам линеарне једначине са две непознате. Појам система од две линеарне једначине са две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.
	ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правога ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте

ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ 2. ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА 3. ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ 4. СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА 5. СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.	- Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм наставе и учења, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.	- Активно слушање Активно учешће у комуникацији - Размишљање - Уочавање и решавање проблема - Читање текста - Активно учешће у причању - Посматрање слика и склапање прича - Анализирање историјских извора - Драматизација и играње улога - Разликовање извора од интерпретације...	- домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест, увид у активност ученика, продукти активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; – наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).
	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић
	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Свет у рату: узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.

користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала; – осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; – образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба; – истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима; – препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.		
	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневница, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Џрњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.
	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.

ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ 2. ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ 3. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ 4. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ 5. ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА 6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма	- Приликом обраде регија и појединих држава света потребно је да се истакну битна географска обележја континента као целине. Нагласити међуусловљеност природногеографских и друштвеногеографских појава, процеса и односа који истовремено утичу на развој привреде регије или државе о којој је реч. Треба посебно указати на постојеће разлике у степену демографске развијености држава Европе и осталих континента. Наставне садржаје треба искористити за васпитно деловање на ученике и развијање мишљења на глобалном нивоу. Предметни исходи су дефинисани на нивоу разреда у складу са ревидираном Блумовом таксономијом и највећи број њих је на нивоу примене. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Од наставника се	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање: вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање: самостално одмеравање - груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење: континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање: графичко, симболичко, електронско - практиковање: у настави, у свакодневном животу, раду... - истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање: креативна продукција - играње - дидактичке, едукативне... игре - монолошка метода - дијалогска метода - демонстрација - комбинована метода - рад на тексту...	- домаћи задаци, усмено одговарање, тест, иницијално тестирање, кратке вежбе, годишњи тест, увид у активност ученика, продукти активности ученика...

		очекује да операционализује дате исходе у својим оперативним плановима за конкретну тему, тако да тема буде једна заокружена целина која укључује могућа међупредметна повезивања. У фази планирања и писања припреме за час наставник дефинише циљ и исходе часа.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – наводи начине коришћења вода Србије; – препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; – доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора; – објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије. Историјско-географски развој Србије. Символи Србије. Границе и проблеми пограничних крајева
	ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Геотектонски процеси на територији Србије. Сеизмизам Србије. Тектонски облици рељефа. Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека. Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи. Климатске области у Србији. Подземне воде Србије. Реке Србије. Језера Србије. Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије. Распрострањеност биљног и животињског света.
	ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање. Миграциони процеси. Структуре станивништва. Демографски проблеми и популациона политика. Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси. Градови.

миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; – препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине; – описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти; – процењује важност очувања природне и културне баштине Србије; – објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету		Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд. Природни ресурси и привредни развој. Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.
	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији
	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.
	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	Срби у Црној Гори. Срби у БиХ - Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори.

БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА 2. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ 3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА 4. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА 5. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Циљ учења биологије је: да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.	У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pbworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку“ као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали. Током рада ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) и опрему за теренски рад у мери у којој је школа	активно слушање -размишљање -активно учешће у комуникацији -решавање проблема -читање текстова -посматрање слика и склапање приче -демонстрациони огледи -самостална израда микроскопских препарата - посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) -описивање:- вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја -процењивање: самостално одмеравање -груписање: уочавање сличности и различитости ради класификовања -праћење: континуирано посматрање ради запажања промена -бележење, записивање: графичко, симболичко, електронско -практиковање: у настави, у свакодневном животу, раду... -истраживање: испитивање својстава и узрочно последичних веза -стварање: креативна продукција -примена стечених знања...	-домаћи задаци, усмено одговарање, тест, кратке вежбе, праћење ангажованости на часу, огледи...

		опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице за лек...). Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним зним извођењем закључака, требало би практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета <i>Информатика и рачунарство и Техника и технологија.</i> У настави оријентисаној на постизање исхода предност имају групни начин рада, рад у пару и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран		

		материјал много наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи <i>WebQuest, project- based learning, thematic units</i>, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; – одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиливима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота; – доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме; – повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције; – установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; -повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије - ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза - принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.
	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Изразак из воде на копно
	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H₂O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЧОВЕК И МУЗИКА 2. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ 3. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 4. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 5. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа	- Природа саме музике, па и предмета музичка култура, указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима.	- Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. - <i>Музички инструменти</i> су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. - <i>Слушање музике</i> је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања музике. Током слушања ученици слушно идентификују музички стил и пореде га са основним карактеристикама	- Усмена провера, мелодијски и ритмички диктати - Препознавање дела, кроз слушање примера - Певање и свирање научених песама - Писање ученичких аранжмана и стварање кратких мелодија - Праћење ангажованости на часу...

			друштвено-историјског периода. Ученичку пажњу фокусирати на уочавање извођачког састава, темпа, мелодијских и ритмичких карактеристика, са циљем да се повежу са музиком романтизма, импресионизма и савременог доба. Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. -Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. -Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено историјским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; – препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код дувачких инструмената; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената); – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; – се понаша у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво	ЧОВЕК И МУЗИКА	Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика. Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Дувачки инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.КОМПОЗИЦИЈА 2.НАСЛЕЂЕ 3.КОМУНИКАЦИЈА	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	- Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. Централни појам указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Кључни појмови који чине конструкцију програма надограђују се у сваком разреду другим појмовима према избору аставника, а у складу са предзнањима и сазнајним способностима ученика.	-Активности којима се остварује програм ликовне културе се могу свести под практичан рад ученика. У оквиру практичног рада ученици се служе следећим ликовним техникама: • цртање • сликање • вајање • графика • колаж • фотографија • израда маски, костима или марионета израда честитки поводом различитих празника...	-Вежбе, естетска анализа ученичких радова и уметничких дела, препознавање тривијалних решења у вези са визуелном метафориком, увид у активност ученика, заједничке активности и изложбе, квиз...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације; – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафору; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље	КОМПОЗИЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива).
	НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и поменици на територији Србије и у свету.
	КОМУНИКАЦИЈА	Декодирате слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурал, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...)

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ -Атлетика, -Спортска гимнастика, -Тимске и спортске игре, -Плес и ритмика, -Пливање и ватерполо, -Полигони 3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА -Физичко вежбање и спорт, -Здравствено васпитање	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.	- Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , основне атлетске вежбе (трчање са разним задацима), атлетске вежбе трчања на кратким и средњим стазама, атлетске вежбе за скок у даљ и вис, атлетске вежбе за бацање кугле. - Развијање физичких способности и усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбе обликовања , предвежбе за партер, прескок, греду, разбој и кругове као и основне вежбе на справама и тлу. Вежбање се не може одвијати без активног и свесног учешћа ученика тако да је веома битна индивидуализација у настави тј. примереност вежби индивидуалним интересовањима и могућностима. -Вежбе кретања са и без лопте, вежбе вођења и додавања лопте, вежбе тактике, мини рукомет и рукометна игра. Разговор , коментари актуелних спортских дешавања. Утицати на ученике да развијају позитиван однос према спорту, такмичењу и према физичком вежбању уопште, одељењска, школска и општинска такмичења у спортским играма, разговори о људским квалитетима спортиста и позитивном утицају спорта. - Усвајање моторичких знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике, а затим и уз музику. Примена индивидуализације у настави. - Усвајање моторичких	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - спортске игре...	-Мерења: брзине трчања, издржљивости, дужине скока, висине скока, даљине бачене кугле. .. -Такмичења у разним спортовима... - Провера савладаности вежби: партер, прескок, греда, разбој, кругови... -Увид у активност ученика на полигону састављеном од вежби на поменутих справама - Провера савладаности појединих елемената технике одбојке, рукомета, фудсала,... - Провера савладаности кола и плесова... - Провера савладаности појединих елемената РСГ-е, као и целокупних састава од савладаних елемената са и без реквизита...

		знања, умења и навика кроз вежбање корака (покрета) прво без музике и реквизита. Вежбе са реквизитима и уз музику. Примена индивидуализације у настави.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама ; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – скочи у воду на ноге и на главу; – рони у дужину у складу са својим могућностима; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности ; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима,	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкocти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ:	Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој
	-Атлетика	
	-Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хваталкама Греда Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби
	-Основе тимских спортских игара	Футсал: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила Рукомет: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Кошарка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Одбојка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Активност по избору
	-Плес и ритмика	Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер

справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничавањима приликом вежбања	-Пливање и ватерполо	Пливање Техника крауле, леђног краула и прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину 10–15m. Скокови на ноге и главу. Мешовито пливање. Игре у води. Помоћ другима у води Ватерполо Пливање са лоптом. Хватање и додавање. Основни елементи тактике и игра.
	-Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА: -Физичко вежбање и спорт	Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).
	-Здравствено васпитање	Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране. Енергетски напаци и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци. Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ 2. САОБРАЋАЈ 3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ 4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА 5. КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	- Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Настава се реализује коришћењем превасходно метода визуелног и практичног приказа, коришћењем савремених наставних средстава. Програм вежби реализују се у форми заокружених програмских целина (модула) које омогућују ученицима креативну слободу. Повезаност теорије и праксе постиже се кроз јединство теоријских садржаја и вежби које у реализацији треба да се преплићу и допуњују.	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - конструисање...	- Разговор са ученицима - Усмене провере - Саобраћајни тест - Израда или цртање разних врста техничких цртежа и праћење постигнућа ученика - Праћење израде и склапања различитих конструкција и анализа готових модела - петнаестминутна вежба - Праћење израде и склапања једноставних предмета од лако обрадивих материјала користећи готове техничке цртеже и анализа готових модела и макета - Усмена провера и провера усвојених знања кроз лаке вежбе...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; – анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; – образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; – повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; – упореди карактеристике електричних и хибридни саобраћајних средстава са конвенционалним;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација-опасност и мере заштите. Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајна средства на електропогон - врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.

– разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; – користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; – класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; – процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса; – објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти; – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.		Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом.
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Моделовање електричних машина и уређаја. Огледи са електропанелима. Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплекта. Рад на пројекту: -израда производа/модела; -управљање моделом; -представљање производа/модела.

ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ 2. СВЕЛОСНЕ ПОЈАВЕ 3.ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ 4. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА 5.МАГНЕТНО ПОЉЕ 6.ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ 7.ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Циљ: - Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих исхода, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развијају мотивисаност за учењем и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.	Програмски садржаји осмог разреда доследно су приказани у форми која задовољава основне методске захтеве наставе физике: – <i>Поступност</i> (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – <i>Очигледност</i> при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). – <i>Повезаност наставних садржаја</i> са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вршњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -мерење...	-Усмено испитивање -Писмена провера -Контролне вежбе -Лабораторијске вежбе -Решавање задатака -Претварање јединица мере -Попуњавање табела -Уношење података -Мерење датих величина -Увид у активност ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; – демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; – примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; – демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; – објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упоређи отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; – описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; – објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; – користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи; – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција. <i>Демонстрациони огледи.</i> Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом) Лабораторијска вежба - Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи - Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна
	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. <i>Демонстрациони огледи.</i> Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично уроњен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње). Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп. Лабораторијске вежбе - Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. - Одређивање жижне даљине сабирног сочива

електричних уређаја у свакодневном животу; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области; – објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; – опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.	ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. <i>Демонстрациони огледи.</i> Наелектрисавање чврстих изолятора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у ризинусовом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.
	ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји). <i>Демонстрациони огледи.</i> Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пажњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. Лабораторијске вежбе 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности). 2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра. 3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности

	МАГНЕТНО ПОЉЕ	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. <i>Демонстрациони огледи.</i> Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.
	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. <i>Демонстрациони оглед.</i> Детекција присуства радиоактивног зрачења. (школски Гајгер Милеров бројач)
	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)

ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ 2.НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ 3.СОЛИ 4.ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА 5.УГЉОВОДОНИЦИ 6.ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ 7.БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА 8.ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.	- Начин и поступак остваривања наставе хемије у седмом и осмом разреду заснива се на поступном увођењу и развијању хемијских појмова у оквиру програмских садржаја следствено распоређених у ова два разреда и наглашавању улоге хемије у свакодневном животу људи и њиховом животном окружењу, као и у оспособљавању ученика да се "језиком хемије" практично и служе. - Основни поступци едукативног процеса везаног за наставни предмет Хемија могу се сажети у следећим начинима рада: - прикупљање података, - посматрање хемијских појава и процеса, - представљање табеларних података, - формулисање објашњења, - усмеравање активности, - давање примера из свакодневног живота, - повезивање с претходним знањем и искуством ученика, - извођење демонстративних огледа и лабораторијских вежби, - извођење закључака, - осмишљавање одговарајућих задатака, - усмеравање пажње на одговарајуће делове градива, - проверавање ученика. - У раду са ученицима мање треба да буду заступљене вербално текстуалне методе а предност треба дати: - демонстративно - илустративним методама, - методама практичног рада, - активном учењу,	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење -процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -уочавање -разликовање -експеримент -рад у лабораторији -мерење...	-Усмено испитивање -Писана провера -Контролне вежбе -Лабораторијске вежбе -Решавање задатака -Претварање јединица мере -Попуњавање табела -Уношење података -Мерење датих величина -Увид у активност ученика...

		- програмираној настави, - експерименталној методи, - микроиспитивању... - Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа. За часове вежби треба користити групни облик рада, или код одређених вежби где постоје услови, применити рад у паровима или индивидуални облик рада. Вежбе треба реализовати уз максимално коришћење расположивих материјала и препарата. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација са предметима.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; – напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама; – напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста	МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксида, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријум хидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.
	НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала. Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус хартије.

супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; – испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења; – опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине; – објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина; – наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци; – рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину; – критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха; – објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине	СОЛИ	Добијање соли.Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида; реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро нитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум карбоната
	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	Својства атома угљеника и многобројност органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама.
	УГЉОВОДОНИЦИ	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас Демонстрациони огледи: Испитивање растворљивости и сагоревања п хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум перманганатом. Вежба 5: модели молекула.
	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Маснекиселине. Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина; лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом.
	БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини. Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата уводи; доказивање скроба; денатурација протеина.
	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ИКТ 2.ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ 3.РАЧУНАРСТВО 4.ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТЦИ	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	- Програмске садржаје треба остваривати првенствено кроз вежбе и практичан рад на рачунару. У циљу што оптималнијег усвајања знања препорука је да ученици имају по један час вежбе сваке недеље или да се реализује двочас сваке друге недеље. -Код тематске целине Рад са текстом главни акценат треба ставити на рад са табелама које нису обрађиване у петом разреду. Кроз примере и једноставне вежбе обрадити појмове редова и колона табеле, креирање табеле, појам ћелије, уметање редова и колона, брисање редова и колона, спајање и дељење ћелија, промену ширинеи висине редова и колона. Обрадити, такође, кретање по табели, унос текста у табелу, форматирање текста унутар ћелије, копирање и премештање текста... С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Програм наставе и учења може се остваривати на самосталним или спојеним часовима у складу са могућностима школе. Подсетити	-Посматрање -Истраживање -Експериментисање-огледи које изводи сам ученик -Играње: дидактичке, едукативне и спонтане игре -Демонстрирање -Самосталан рад ученика на рачунару...	-посматрање, ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, информатички квиз...

		ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара). Наставницима се препоручује да у току осмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштапа; – приступи дељеном документу, коментарише и	ИКТ	Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....). Формуле и функције. Примена формула за израчунавање статистика. Сортирање и филтрирање података. Груписање података и израчунавање статистика по групама. Визуелизација података - израда графикана. Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу. Рачунарство у облаку - дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).

врши измене унутар дељеног документа; – разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; – разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; – разуме везу између ризика на интернету и кршења права; – објасни појам „отворени подаци“; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; – унесе серију (низ) података; – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и снимим их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); – изврши анализе које укључују статистике по групама; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Заштита личних података. Права детета у дигиталном добу Отворени подаци.
	РАЧУНАРСТВО	Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...). Унос података у једнодимензионе низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...). Груписање података и одређивање статистика за сваку групу.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Онлајн упитник (креирање - типови питања, дељење нивоа приступа и безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Инфографик. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка

4. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

1.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.УВОД 2.ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ ЖИВОТА 3.ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ 4.НЕИЗМЕРНА ЉУБАВ БОЖЈА – ХРИСТОС СЕ РОДИ ! 5.ЦРКВА – ЗАЈЕДНИЦА С БОГОМ 6.ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ 7.НАША БРИГА О СВЕТУ	Циљеви верске наставе јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности Цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате Цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и	-Ученици треба да уоче да се слободни однос љубави према некоме или нечему остварује у Литургији. Ученици треба да уоче да се Бог открива кроз Св.Литургију. Ученици треба да уоче да је на свакој Литургији присутан Христос под видом Хлеба и Вина. Ученици треба да науче када човек воли једно биће онда у њему гледа и сва остала: Отац воли Сина и Светога Духа. Разликују радње на Литургији. Уочавају да Христос, иако физички одсутан, присутан је на Литургији као плод наше љубави према њему. Ученике треба упознати са током Литургије: - ученици треба да уоче да Литургија није обичан догађај; -ученици треба да уоче да се на Литургији пројављује Бог као заједница Личности: Оца, Сина и Светог Духа; - упознају структуру Литургије. Бог је створио јединствен свет и то	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересовано сти и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

	толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства	као многе конкретне врсте ни из чега(узрок постојања света јесте Божија слобода). - Кроз приче и цртаже ученике припремати да схвате да је постојање израз заједнице односно да је личност заједница са другом личношћу Наглашавати да биће са којим смо у заједници љубави, постаје извор нашег постојања као конкретне личности.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса -бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе	УВОД	-Упознавање са садржајем програма и начином рада
- моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици) - моћи да препозна да не можемо једни без других-знати да нас љубав повезује са другима - знати да се правилно осени крсним знаком - знати да је Бог Света Тројица (Заједница) - знати да крштењем постајемо чланови Божје породице (Цркве) - пожелети да чини добро другима (ближњима) у својој заједници - желети да изражава хришћанску љубав према Богу и ближњима	ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ ЖИВОТА	-приче и слике које приказују породицу -може и прича о „малој породици“ (деца са једним родитељем, или старатељем) -садржаји у вези са животом у школи (нова заједница); односи у заједници, правила понашања -Божја породица (ко су чланови Божје породице; како се постаје њен члан...)
-знати да заједница са Богом почива на слободи - знати да је послушност израз љубави -моћи да препозна да је даривање плод љубави - моћи да сазна да је молитва разговор са Богом - моћи да усвоји текст молитве Оче наш -знати да је Бог Отац створио свет из љубави -моћи да препозна да је наш живот Божји дар -знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим - показивати жељу да љубав исказује на конкретан начин -бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом	ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ	приче које говоре о томе да када некога волимо, онда га и слушамо - како можемо да помогнемодругоме; љубављу чиним добра дела -садржаји који говоре и приказују лепоту створеног света -песмица: „Ал` је леп овај свет“, Ј.Ј. Змај -Бог је цео свет створио из љубави
- моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу -моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима)	НЕИЗМЕРНА ЉУБАВ БОЖЈА – ХРИСТОС СЕ РОДИ !	- Новозаветно сведочанство о Христовом Рођењу (препричано и прилагођено) Божјића песма: „Божјић, Божјић благи дан“

- моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави - моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић) - моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему - код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења - код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве		- Свети Сава – остварени син Бога Оца (кроз љубав и заједницу са Богом, свако од нас постаје као Свети Сава) -Химна Светом Сави
- моћи да опише појединости библијске повести о стварању света - моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења - знати зашто за Бога кажемо да је Творац -моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе - уочити да се у Цркви остварује јединство људи и природе са Богом - знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) - да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица - код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава своју љубав и слободу - ученик ће желети да учествује у Литургији	ЦРКВА – ЗАЈЕДНИЦА С БОГОМ	- Библијско казивање о стварању света -Живот првих људи-Божја жеља да свет буде Црква -Човек не прихвата Божје дарове непослушност и себичност - Прича:“Где је љубав, ту је Бог“, Л.Н. Толстој - Прва Литургија (Христови ученици); -„Православна читанка“, с. Нина Неранџић и Ана Савковић
- упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) -препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима - усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“ - бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу - препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) - препознати да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави - моћи да опише прослављање Васкрса у својој породици - знати обичаје у вези са Васкрсом - развијати потребу да делима исказују љубав - развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника	ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ	- Јевађељска прича Милостиви Самарјанин -Песмица: „Знаш ли ко те љуби силно“ - Новозаветно сведочанство о Христовом Васкрсењу (препричано и прилагођено) - Прича: „Добро дрво“ Ш. Силверстејн
- омогућити ученицима да у Христу препознају узор љубави према свету и човеку -подстицати ученике да љубав према Богу изражавају кроз љубав према људима и природи - установити обим разумевања и квалитет стечених знања у току школске године из Православног катихизиса	НАША БРИГА О СВЕТУ	- Разне приче о које говоре о служењу човека човеку - Човекова брига за очување природе, биљака и животиња - Прича Свети Герасим и лав Јордан - Приче и слике о кућним љубимцима

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА (Ја и други у одељењу) 2.ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО (Одељење/група као заједница) 3.ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Комуникација и сарадња) 4.ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (Акција одељења/групе)	Циљ: - Циљ учења програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.	-Сазнање о себи и другима је подстицај развоја личности и социјалног сазнања.Овај предмет треба да пружи ученицима могућност да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања,и да изграде сазнања,умења,способности и вредности неопходне за формирање аутономне,одговорне и креативне личности,отворене за договор и сарадњу,која поштује и себе и друге -Кроз игру помоћи ученицима да се ослободе и пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и истражити разна решења за проблеме са којима се суочавају. Уобличавање и поимање личних аутентичних доживљаја ученика, кроз размену у групи. Кроз интерактивне радионице, фокусиране на симболичком изражавању и размени у круг, даје се могућност ученицима да постану свесни својих унутрашњих доживљаја.	- разговор - практиковање - играње - експериментисање - рад у паровима и у групама - игре улога - цртање -пантомима - активности у оквиру мини пројекта - одговарање на постављена питања - истраживање - други видови интерактивних активности...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересованости и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; - уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; - понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; - препозна код себе и других основна осећања; - препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; - преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; - тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; - разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; - комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; - слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; - сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; - договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у складу са њима; - својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; - препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; - заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; - учествује у изради плана једноставне акције; - са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције; - на једноставан начин вреднује изведену акцију.	ЉУДСКА ПРАВА (Ја и други у одељењу)	Идентитет Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају. Потребе и права Разлике између жеља и основних животних потреба. Права детета Кршење и заштита права Препознавање кршења права детета. Које се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО (Одељење/ група као заједница)	Функционисање заједнице Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе - равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Комуникација и сарадња)	Комуникација Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (Акција одељења/групе)	Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције - видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе - приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноя, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

2.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.УВОД 2.МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ 3.ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ 4.ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА 5.ТРПЕЗА ГОСПОДЊА 6.СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА 7.ИКОНА – ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ	Циљ: -Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у другом разреду основне школе јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу.	-Конкретно у другом разреду треба наглашавати: -Да је Бог заједница конкретних личности:Оца,Сина и Св.Духа; -Да Бог није идеја и апстрактан појам; већ жива личност која је постала човек и зато се среће преко човека у Литургији; -Да богољубље истовремено значи и човекољубље; -У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави.	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересовано сти и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-уочи да Литургија није обичан догађај - уочи да се на Литургији појављује Бог као заједница личности: Оца, Сина - Христа и Светог Духа - упозна структуру Литургије - разликује радње на Литургији - уочи да је Исус Христос, иако физички одсутан, присутан на Литургији као плод наше љубави према њему	УВОД	-Упознавање са садржајем програмаи начином рада
	МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ	- Икона Христовог Крштења - Библијска прича о Ноју – Нојева барка – брод спасења - Народна приповетка „Седам прUTOва“ - Сlike различитих православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед) -Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричанои прилагођено)
	ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ	-Садржаји који се односе на разне службе људи у свету -Прича „Отац управља бродом“ - Садржаји који се односе на службе у цркви(примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...;Св. ава Јустин; Св.СерафимСаровски; Св. архиђакон Стефан, Св.ђакон Авакум;народ: Св. Петка, Св. Дитрије, Св. Ђорђе) -Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона
	ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА	- Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести –Богородичини празници -Молитва „Богородице Дјево“ - Рођење Христово Прича „ Мали Данило сведок Христовог рођења“ - Божићна песма: „Витлејеме славни граде“ - Крштење Христово - Казивање о Светом Сави и Светом Симеону - Песме Св. Владике Николаја: Брижни син (о Св. Сави и Св. Симеону) и Хиландар
	ТРПЕЗА ГОСПОДЊА	- Прича о Литургијским даровима: вину и хлебу -Сlike литургијских предмета:Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица... -Сlike славе
	СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРЕСЕЊА	-Причешће, храна љубави – прича из књиге «Мали анђео», Невена Витошевић -„Корица хлеба“ (Из житија Св. Онуфрија) -„ Божије старање“(о томе како је у сиромашном манастиру аве Теодосија понестало хлеба и вина, а ава се уздао у Божју помоћ.И Бог се постарао да монаси добију све што је потребно за причешће)
	ИКОНА – ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ	- основни делови храма -иконе Господа, Богородице, празника, светитеља -прилагођена и препричана житија светих

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА (Ја и други у одељењу) 2.ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО (Школа као заједница) 3.ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Школа као безбедно место) 4.ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (Школа као безбедно место за све)	Циљ: - Циљ учења програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.	-Сазнање о себи и другима је подстицај развоја личности и социјалног сазнања.Овај предмет треба да пружи ученицима могућност да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања,и да изграде сазнања,умења,способности и вредности неопходне за формирање аутономне,одговорне и креативне личности,отворене за договор и сарадњу,која поштује и себе и друге -Кроз игру помоћи ученицима да се ослободе и пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и истражити разна решења за проблеме са којима се суочавају. - Уобличавање и поимање личних аутентичних доживљаја ученика, кроз размену у групи. - Кроз интерактивне радионице, фокусиране на симболичком изражавању и размени у круг, даје се могућност ученицима да постану свесни својих унутрашњих доживљаја.	- разговор - практиковање - играње - експериментисање - рад у паровима и у групама - игре улога - цртање -пантомима - активности у оквиру мини пројекта - одговарање на постављена питања - истраживање - други видови интерактивних активности...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. - Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. - Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересованости и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-учествује у раду групе, договара се и сарађује са вршњацима и одраслима и уважава друге -препозна и разуме сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност, да штити и остварује своје потребе на начин који не угрожава друге -развије комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације -да примени вештине ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком посредовању -развије креативно изражавање -да упозна непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно доприносе развоју школе по мери детета -да упозна и уважава дечја права и да буде способан да активно учествују у њиховом остваривању -- развије и негује основне људске вредности	ЉУДСКА ПРАВА (Ја и други у одељењу)	Групни идентитет Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...). Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи. Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима. Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког. Кршење и заштита права Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО (Школа као заједница)	Школа као заједница Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Школа као безбедно место)	Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе обезбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (Школа као безбедно место за све)	Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити.

3. РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. УВОД: Бог је створио јединствени свет и то као многе конкретне врсте ни из чега (узрок постојања света јесте Божија слобода) 2. ПОСЛЕДИЦЕ СТВОРЕНИСТИ ПО ПРИРОДУ И ЊЕНО ПОСТОЈАЊЕ (конкретност врста и бића значи њихову међусобну раздјељеност – индивидуалност, али и њихову потенцијалну пропадљивост, смрт, зато што су створене ни из чега) 3. СТВАРАЊЕ ЧОВЕКА НА КРАЈУ СВЕГА СТВОРЕНОГ ПО "ИКОНИ И ПОДОБИЈУ БОЖЈЕМ" (разлика између природе и личности код човека) 4. ЕВХАРИСТИЈА КАО СВЕТ У МАЛОМ (Литургија као сједињење свих створења преко човека Исуса Христа с Богом Оцем) 5. СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА У ПРАВОСЛАВНОЈ ИКОНОГРАФИЈИ	Циљ: -Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у трећем разреду основне школе јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу.	-Конкретно као и у сваком разреду треба наглашавати: -Да је Бог заједница конкретних личности: Оца, Сина и Св. Духа; -Да Бог није идеја и апстрактан појам; већ жива личност која је постала човек и зато се среће преко човека у Литургији; -Да богољубље истовремено значи и човекољубље; -У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави.	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересовано сти и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- Ученик разуме садржај наст. плана и програма, као и начин његове реализације. Ученик зна и разуме да је Бог Отац створио свет слободно, из љубави; - Ученик зна и разуме да стварање света ни из чега указује да су створена бића друге природе у односу на Бжанску и да су зато смртна по природи; - Ученик зна и разуме да је Бог на крају свега створио човека као личност, уочава разлику између природе и личности код човека и разуме да природа не може да постоји вечно без човека; - Ученик је зна и разуме да се структура створеног света огледа у Литургији и повезује опис Литургије и опис стварања света и човека; - Ученик је зна да православна иконографија природу увек доводи у везу са човеком и разуме зависност природе од човека.	1. УВОД: 2. ПОСЛЕДИЦЕ СТВОРЕНОСТИ ПО ПРИРОДУ И ЊЕНО ПОСТОЈАЊЕ 3. СТВараЊЕ ЧОВЕКА НА КРАЈУ СВЕГА СТВОРЕНОГ ПО "ИКОНИ И ПОДОБИЈУ БОЖЈЕМ" 4. ЕВХАРИСТИЈА КАО СВЕТ У МАЛОМ 5. СТВараЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА У ПРАВОСЛАВНОЈ ИКОНОГРАФИЈИ	- Појам Светога Писма као књиге откривења; - Стварање невидљивог светадуховних сила – анђела; - Библијско казивање о стварању света по данима; - Стварање човека Песма „Молитва“; - Бранко Радичевић(песник се диви Божјем стварању и моли благослов...); - Прича „Паче“ А. Солжењицин; - Прича „Шишарка“ или прича „Себични џин“ О. Вајлд (са правим крајем, кад се појављује Христос...) - Прича Св. Владике Николаја о томе како је Господ са Богородицом избавио пастира Давида из невоље (кад је заспао у пећини а змија му легла на груди... А кад је одрастао Цар Давид је описао Богородицу и Христа у псалму); - „Љубавна песма“, М. Данојлић (о маслачку и облачку); - Јављање анђела Богородици; Јављање анђела Јосифу; - Сусрет Богородице и Јелисавете; - Јављање анђела пастирима; Јављање анђела мудрацима; - Анђеоло јавља Јосифу да склони породицу у Египат; - Молитва Анђелу чувару; - Песма: „Анђели• певају“; - Прича „ Три дрвета“(Ова прича је и Божићна и Васкршња) - Подизање задужбина – најзначајније задужбине Светога Саве и Светог Симеона мироточивог; - Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера; - Прича• Добротинство – најлепши начин да постојиш, из књиге «Мали анђеоло», Н. Витошевић; - Твар у Литургији – хлеб и вино; - Песма“Како настаје хлеб“ Лидија Поповић; - Твар у Литургији –тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, гротје... - Прича о удовичиној лепоти; - Велика Јектенија; - Прича „Мудри чобанин“; - Патријарх српски Иринеј Гавриловић(прича о причешћу); - Библијско казивање о васкрсењу Лазара; - Казивање о женама мироносицама на Христовом гробу („Зашто тражите живог међу мртвима“); - Васкршња прича „ И жовотиње“ Зинаида Хипијус; - Поучне приче : - „Свети Власије благосиља животиње “; - „Игуман и медвед “; - „Необична лађа“ (Свети Елије и крокодил); - „Свети Серафим и медвед “; - Песма „ Радуж се“ (М. Одаловић); - Израда иконе; - Израда стрипа.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА - Сви различити, а сви равноправни 2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО - Ја и други у локалној заједници 3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ - Снага узајамне помоћи 4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ - Акција солидарности у локалној заједници	Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.	-Уобличавање и поимање личних аутентичних доживљаја ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида. -Кроз игру остварују и истражују разноврсна дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају; -Чиниоци који су од суштинског значаја за квалитетну и развојно подстицајну размену: 1. Јасно артикулисање циља активности и договор о правилима којих треба да се придржавају учесници; 2. Распоред седења (по могућству у круг) који омогућује свим учесницима размене да виде једни друге; 3. Активности тако конципирати да подстичу и одрже интересовања и сазнајну мотивацију ученика; 4. Оптималан број ученика је од 10 до 15; 5. Настава се изводи по редоследу наставних јединица.	разговор - практиковање - играње - експериментисање - рад у паровима и у групама - игре улога - цртање - пантомима - активности у оквиру мини пројекта - одговарање на постављена питања - истраживање - други видови интерактивних активности...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцена. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересованости и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; – објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру; – укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; – наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце; – наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; – наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; – опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; – пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању	ЉУДСКА ПРАВА - Сви различити, а сви равноправни	Различитост Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници. Равноправност мушкараца и жена Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности. Осетљиве друштвене групе Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права. Стереотипи и предрасуде Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију. Дискриминација Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнаким као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО - Ја и други у локалној заједници	Локална заједница Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, културним и уметничким активностима. Комуналне услуге Услуге од општег интереса за све грађане Локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаци, димничари. Институције и организације Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације. Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. Наша локална заједница Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана. Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље). Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим

		особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ - Снага узајамне помоћи	Солидарност Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажалења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца). Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности. Волонтирање Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама. Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца). Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ - Акција солидарности у локалној заједници	Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ. Одређивање циља акције. Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције –видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе –приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

4.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) у ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА у ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. УВОД: Циљ због кога је Бог створио свет (да свет постане Црква) 2. Црква је конкретна литургијска заједница 3. Литургија је заједница многих људи и природе с Богом Оцем преко једног човека – Христа 4. Структура Литургије (епископ, свештеници, ђакони и народ) 5.Црква као икона Будућег Царства 6.Одбијање првог човека Адама да сједини створену природу с Богом (човеков пад и последице тога – првородни грех) 7. Црква у хришћанској архитектури (православни храм и литургијска структура)	Циљ: -Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у трећем разреду основне школе јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу.	-Конкретно као и у сваком разреду треба наглашавати: -Да је Бог заједница конкретних личности: Оца, Сина и Св. Духа; -Да Бог није идеја и апстрактан појам; већ жива личност која је постала човек и зато се среће преко човека у Литургији; -Да богољубље истовремено значи и човекољубље; -У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави.	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења. - На основу редовности у похађању наставе, заинтересовано сти и активности у процесу наставе као и самог става према предмету - разговор и праћење активности ученика...

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- Ученик разуме садржај наставног плана и програма, као и начин његове реализације. Ученик зна и разуме да је Бог Отац створио свет слободно, из љубави; - Ученик зна и разуме да стварање света ни из чега указује да су створена бића друге природе у односу на Бжанску и да су зато смртна по природи; - Ученик зна и разуме да је Бог на крају свега створио човека као личност, уочава разлику између природе и личности код човека и разуме да природа не може да постоји вечно без човека; - Ученик је зна и разуме да се структура створеног света огледа у Литургији и повезује опис Литургије и опис стварања света и човека; - Ученик је зна да православна иконографија природу увек доводи у везу са човеком и разуме зависност природе од човека.	УВОД: Циљ због кога је Бог створио свет (да свет постане Црква)	Ученик разуме садржај наст. плана и програма, као и начин његове реализације. Ученик зна и разуме циљ због кога је Бог створио свет.
	Црква је конкретна литургијска заједница	Ученик зна да је Црква конкретна литургијска заједница и разуме појам бића као заједнице.
	Литургија је заједница многих људи и природе с Богом Оцем преко једног човека – Христа	Ученик зна и разуме да Бог општи са светом кроз човека Христа. Ученик уочава да је Христос корпоративна личност и да су Бог и човек у Христу, односно у Литургији, неодвојиви.
	Структура Литургије (епископ, свештеници, ђакони и народ)	Ученик зна, разуме и разликује елементе структуре Литургије.
	Црква као икона Будућег Царства	Ученик поседује знање о Цркви као икони Будућег Царства, на основу библијских и светоотачких сведочанстава.
	Одбијање првог човека Адама да сједини створену природу с Богом (човеков пад и последице тога – првородни грех)	Ученик поседује знање о суштини човековог пада, односно греха, која се огледа у одбијању човека да сједини природу са Богом Оцем.
	Црква у хришћанској архитектури (православни храм и литургијска структура)	Ученик поседује знање о основама архитектуре православног храма и повезује појмове архитектура православног храма и литургијска структура.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи 2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција 3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња 4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.	- Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода рада. Код овог начина рада то се постиже кроз планирано, вођено и временски скраћено пролажење кључних фаза оваквог учења: - ученици се најпре уводе у контекст теме којом желимо да се бавимо; - креира се ситуација која свима омогућава да активно учествују у истраживању и изнајлажењу решења за постављени проблем; - кроз дискусију се размењује, објашњава, прецизира и уобличује искуство; - успоставља се веза са постојећим знањима и праве се различите генерализације.	-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода... - Успостављање везе са већ постојећим знањима и објашњавање, прецизирање и уобличавање у једну целину нових сазнања. Подела улога међу члановима тима, тако да свако обавља само одређени вид активности, а сви заједно доприносе решавању проблема.	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
– разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицима и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи	Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – <i>Мисли глобално делуј локално</i>. Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција	Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња	Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача. Медији и потрошачка култура Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама. Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.

5.РАЗРЕД:

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК (од 5. до 8. разреда)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА 2. ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА 3. ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ 4. ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ 5. РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА 6. ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ 7. ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ 8. ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) 9. ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Циљ: - Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. - Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. - Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према другима. - Да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за	- Комуникација у учионици се остварује кроз кратке дијалоге, игре погађања, физичке активности, такмичења у којима наставник учествује као ментор али и као партнер у игри; - Комуникативне функције су обрађене у осмишљеним контекстима примереним за децу тог узраста и увежбавају се извођењем симулираних дијалога, описивањем ситуација у учионици, описивањем слика у сликовници, решавањем задатака у радној свесци и израдом материјала за игру; - Говор наставника прилагођен узрасту и знањима ученика; - Циљни језик се употребљава у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - Настава се заснива на социјалној интеракцији, рад је у групама или индивидуално, или у пару, потрага за информацијама је из различитих извора; - Наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; - Вежбе слушања, повезивање звучног материјала са илустрацијом или текстом, певање у групи... - Одговарање на	- слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности, али и активности у вези са радом у учионици) - рад у паровима, великим или малим групама (мини дијалози, игра по улогама) - мануалне активности (сецкање, бојење, израда постера) - вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио записа повезати појмове у вежбанки, додати делове слике...) - игре - певање у групи - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације) - погађање предмета или лица - договори и мини пројекти - игра по улогама (симулација) - цртање по диктату - „превођење“ исказа у гест и геста у исказ - повезивање звучног материјала са илустрацијом - заједничко прављење илустрованих материјала...	- Разговор са учеником, усмено испитивање, посматрање ангажованости на часу, домаћи задаци, константне белешке о напредовању, диктат, ученички радови, продукти активности ученика, домаћи задаци, тест, писмени тестирање, кратке провере, годишњи тест...

10. ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	једноставна питања у вези са текстом, уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности, препознавање везе између група слова и гласова; - Рад у паровима, групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације)... - Рад у пару, повезивање краћег текста, илустрација са писаним задатком, писање честитки, порука... - Учествовање у разговору о наставној теми...		
11. ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА				
12. ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА				
13. ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА				
14. ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА				
15. ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА				

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	САДРЖАЈИ
-разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл).
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, места из искуственог света и фикционалног спектра.
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл).

активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење; – упути честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање;	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења,захвалности...
	РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба;предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима,правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се говори о томе шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.

– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања;	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; азмeњивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

ГЛОБАЛНИ МОГУЋИ/ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА У ОДНОСУ НА ЈЕЗИЧКУ/КОМУНИКАТИВНУ ФУНКЦИЈУ:

ФУНКЦИЈА	МОГУЋИ/ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА	● Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору. - Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење. - Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства. - Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате / блиске теме. - Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим / блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно. - Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике. ● Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања. - Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом. - Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. - Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно. - Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике. ● Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања. - Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом. - Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку. - Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама. - Разуме општи смисао и већину фразе и изразе сложенијих разговетних текстова савремене музике.
РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА	● Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.) - Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе. - Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе. ● Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама. - Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћена визуелним елементима. - Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама. - Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима. - Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике. - Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење. ● Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама. - Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.) - Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика. - Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе. - На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција. - Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења. - Разуме општи смисао и већину фразе и изразе у текстовима из савремене музике.

	- Разуме смисао једноставних рекламних порука. - Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама. - Разуме и може да издвоји потребне информације из табела, графикона, информатора и сл.
УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ	● Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.) - Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе. - Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневной употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства. - Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника. - Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства. - Формулише молбе и извињења. ● Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме. - Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину - Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства. - Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање. - Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење. - Размењује основне информације о плановима и обавезама. - Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве. - Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима. ● Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност. - Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање. - Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљења. - Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима. - На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу. - Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл. - Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	● Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама. - Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама. - Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима. - Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита. ●- Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима. - Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања. - Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу. - Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику. ● Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност. - Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање. - Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљења. - Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.

	- На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу. - Описује и тумачи податке из табела, графикана, информатора и сл. - Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.
ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА	● Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну). - Правилно записује познату лексику. - Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног репертоара језичких средстава. - Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности. ● Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина). - Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила. - Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције. - Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба. ● Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акцентаско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти. - Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила. - Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога. - Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.
ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА	● Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода). - Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. - Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура. - Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање. - Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање. ● Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода). - Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.). - Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/неприкладно у контексту циљних култура. - Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама. - Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински. - Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик. - Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура. - Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање. ● Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика. - Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања). - Разуме и избегава основне облике непримереног/ неприкладног понашања у контексту циљних култура. - Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању. - Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. - Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас. - Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема. - Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје. - Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.УВОД 2.РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА 3.ОТКРИВЕЊЕ – СВЕТ БИБЛИЈЕ 4.СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА 5.СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА 6.ЗАКОН БОЖИ 7.МЕСИЈАНСКА НАДА	Циљ: - Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.	- Циљ наставе у 5. разреду јесте да ученици на примеру старозаветне историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека, и поред тога што је то први човек Адам одбио да учини; -У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави; -Ставити акценат и на историјску хронологију старозаветних догађаја.	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцене. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запжања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика..

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; - моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.	УВОД	-Упознавање са садржајем програма и начином рада - Прелиминарна систематизација
-моћи да именује неке политеистичке религије; -моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века.	РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	-Религија и култура старог света -Човекова жеђ за Богом и вечним животом - Митови и легенде

-моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; - моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру; - моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка; - моћи да разликује Стари и Нови Завет; - бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи.	ОТКРИВЕЊЕ – СВЕТ БИБЛИЈЕ	-Божије Откровење - Свето Писмо (настанак, подела)
-моћи да преприча библијску причу постању и доживи је као дело љубави Божије; - моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле; - моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан; - бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; - моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; - моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; - моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом.	СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	-Шестодневно Стварање човека „по икони и подобију“ - Прародитељски грех -Човек изванрајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)
-моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја; - моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом; - моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта; - моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести; - моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији.	СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	-Аврам и Божији позив - Исак и његови синови - Праведни Јосиф - Мојсије - Пасха
-моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; - моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; - моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу; - бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.	ЗАКОН БОЖИЈИ	-Добијање Божијих заповести на гори Синају - Садржај Десет Божјих заповести - Смисао Декалога као припреме за Христа
-моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана; - моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи; - моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства; - знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију; - моћи да наведе неке од старозаветних пророка; - моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије; - увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига.	МЕСИЈАНСКА НАДА	-Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) - Цар Давид - Соломон и јерусалимски храм - Псалми Давидови - Старозаветни пророци - Месијанска нада

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА (Права детета) 2.ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА (Школа као заједница) 3.ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Сукоби и насиље) 4.ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Циљ: да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.	-Упознавање најзначајнијих појмова,права и одговорности,правила, дужности,школске мере и решења,начини вођења документације - Формирање и изграђивање разредног тима, омогућавање слободе изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима - Излиставање проблема у школи разговор са ученицима, родитељима, наставницима -Рад на унапређењу вештина комуникације у различитим социјалним ситуацијама(у школи,на нивоу вршњачке групе и са наставницима) - Увођење у контекст теме којом желимо да се бавимо и креирање ситуације која сваком омогућава да учествује у истраживању и решавању постављених задатака -Обучавање за рад у групи и тиму, да науче не шта да мисле-раде, него како мисле-раде, да самостално и активно учествују у свим активностима и преузетим одговорностима -Прикупљање информација,трагање за подацима,	-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентифи- кали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; Реализација програма се заснива на коришћењу <i>интерактив- них и истраживач- ких метода...</i>	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцена. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима. ..

		дискутовање, аргументовање изношење ставова - Мотивисање за рад, одржавање партнерске комуникације, уважавање потребе групе и појединца, демократско управљање групом - Примена интерактивних метода рада (кооперативни рад наставник-ученици, рад у малим групама, тимски рад, симулација и играње улога) - Јавна презентација пред публиком		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
– разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета; - на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечјих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечјих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; - поштује правила одељењске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - исказе својстав о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у	ЉУДСКА ПРАВА (Права детета)	- Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила. - Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечјих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.
	ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА (Школа као заједница)	- Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања. Одговорности и обавезе у заједници. Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). - Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.

школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце -Објасни улогу појединца и група у заштити дечјих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ; - препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; -заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба; - препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ (Сукоби и насиље)	
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. -Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља. -Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова

6.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.Увод 2.Тајна Христова – Јединство Бога и човека 3.Рођење Христово "Од Духа Светог и Марије Дјеве" 4.Христос је син Божји Који је постао човек. Нови Адам, да би сјединио створену природу са Богом 5.Улога Бога у спасењу света 6.Улога човека у спасењу света 7.Христово страдање и васкрсење	Циљ: - Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних црква и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.	- Говор наставника или учитеља прилагођен је узрасту и знањима ученика овог разреда. Циљ језика вере и верских садржаја кроз циљано одређење врши се у учионици или Храму односно добро осмишљеним просторијама за облик наставе која је од интереса за учење ђака. -Усвајање верског језичког садржаја кроз циљано и добро прорачунато осмишљено учествовање у друштвеним играма и разговорима. -Прилагодити беседу или говор наставника или учитеља у свом скупу ђака или ученика. - Упознати ђаке са дубљим детаљима вере и са Православном вером коју ученици уче. Јачање мотивације представља веома добар задатак код ђака овог и осталих узраста и чини и ствара атмосферу у настави као и ван ње занимљивом и добром и ствара такмичарски дух код ученика. - Слушати песме, бројалице, химне, славарице. -Упознавати се са навикама из живота других вера и култура. -Израдом различитих пројеката упоређивањем са нашом културом или вером као непроцењивим даром нашег народа и његове прошлости. -Ученици се подразумевају као одговорни, креативни, ативни учесници у друштву и друштвеном чину. Рад на про-јекту или замисли који остварује	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцена. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика..

		корелацију или везу са другим предметима и подстиче ђаке на истраживачки рад или истрагу - Вежбе слушања песама, кратких дијалога или говора и поновно понављање самостално или у групи односно групама. Играње различитих игрица и игара што интересантнијих за децу. Различите игрице или игре (пантомима, игра памћења или меморије, погоди то и то нпр. итд). - Повезивање звучног материјала са илустрацијом или приказом иконе или сценског приказа. - Групно или индивидуално (самостално решавање проблема. Потрага за информацијама са јасним контекстом односно садржајем и поступком као и циљем - Вежбе слушања (према упуству или упуствима наставника или са траке повезати појмове у радној свесци, додати делове слика или икона које недостају). Певање у групама или групи. То је врло битно за развијање способности ђака да се кроз пажљиво слушање и причу адаптирају на садржаје програма. Игра по улогама, упоређивање, рад у групама, повезивање звучног материјала или докумената са илустрацијом или приказом одређене ствари, играње игрица (пантомима, пронађи највећег добрицу међу нама, дељење милостиње, градити Цркву у нама), заједничко прављење илустрованих материјала или сликовних приказа. - У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином		

		догађаја који се слави; -Ставити акценат и на историјску хронологију старозаветних догађаја.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСКОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
-- уочи да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове -научи да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности -запази разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности...	1.Увод	Немогућност света и човека да постоје вечно без заједнице са Богом.
	2.Тајна Христова – Јединство Бога и човека	Тајна Христова - истинити Бог и истинити Човек. Тајна Христова као Литургија Рођење Христово (библијска приповест). Рођење Христово - значај човекове слободе за његово вечно постојање и Богородичиног слободног пристанка да роди Христа. Символ вере (историјат настанка). Символ вере (тумачење прва четири члана). Символ вере (тумачење осталих чланова). Символ вере (проширење тумачења библијским и светоотачким наводима).
	3.Рођење Христово "Од Духа Светог и Марије Дјеве"	Христос - савршени Човек и савршени Бог (тумачење одлуке Халкидонског сабора). Бог - Спаситељ света. Бог не врши насиље над слободом човековом. Значај човекове слободе за спасење света. Улога првосазданих у спасењу света. Христово страдање и васкрсење. Значај Христовог страдања и васкрсења за спасење света. Литургијски живот у Христу као израз слободе човекове.
	4.Христос је син Божји Који је постао човек. Нови Адам, да би сјединио створену природу са Богом	Христов живот у православној иконографији (приказ и објашњење икона Господњих празника). Христов живот у православној иконографији (приказ и објашњење најзначајнијих српских икона). "Загледани у иконе"... (разговор о православној иконографији).
	5.Улога Бога у спасењу света	
	6.Улога човека у спасењу света	
	7.Христово страдање и васкрсење	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.ЉУДСКА ПРАВА 2.ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО 3.ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ 4.ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Циљ: - да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.	- Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода рада. Код овог начина рада то се постиже кроз планирано, вођено и временски скраћено пролажење кључних фаза оваквог учења: - ученици се најпре уводе у контекст теме којом желимо да се бавимо; - креира се ситуација која свима омогућава да активно учествују у истраживању и изналажењу решења за постављени проблем; - кроз дискусију се размењује, објашњава, прецизира и уобличује искуство; - успоставља се веза са постојећим знањима и праве се различите генерализације.	-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентифику-вали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; Реализација програма се заснива на коришћењу интерактив-них и истраживач-ких метода... - Успостављање везе са већ постојећим знањима и објашњавање, прецизирање и уобличавање у једну целину нових сазнања. Подела улога међу члановима тима, тако да свако обавља само одређени вид активности, а сви заједно доприносе решавању проблема.	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцене. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запжања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСКОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
• својим речима и на примеру образложи везу права и одговорности; • наведе примере за групу права слобода да и заштита од; • аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; • штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; • препозна ситуације кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; • на правилан начин користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт, подела власти; • својим речима на примеру образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти; • препозна стварну партиципацију ученика у одељењу и школи; • наведе примере позитивног коришћења интернета и мобилног телефона; • образложи могући утицај друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца; • разликује безбедно од небезбедног понашања на друштвеним мрежама; • примењује 7 златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; • препознаје ситуације интернет насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ; • учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; • учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; • презентује спроведено истраживање и добијене резултате; • процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусе и грешке;	ЉУДСКА ПРАВА ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- Увод у програм: представљање циљева, задатка и садржаја програма и упознавање ученика са начином рада. - Упознавање са најзначајнијим појмовима из програма. - Мере и решења: проучавање уводног текста, размена мишљења, уочавање проблема у заједници, предлози могућих решења одређених проблема. - Правила и захтеви тимског рада: упознавање ученика са карактеристикама и правилима тимског рада. - Упознавање са корацима кроз које се реализује програм. - Студија одељења: упознавање ученика са израдом разредне студије, начином прикупљања материјала и прилога за презентацију и документацију за четири дела студије. - Уочавање проблема у друштвеној заједници: ученици кроз дискусију идентификују честе проблеме заједнице и у групама попуњавају "Упитник за уочавање и анализу проблема". - Подела ученика у групе за прикупљање података о појединим проблемима и упућивање у начин коришћења "Упитника за прикупљање података". - Прикупљање података: - разговор са родитељима, наставницима и другим члановима заједнице, - коришћење штампаних извора и информација из медија. - Извештавање и дискусија о прикупљеним подацима сваке групе. - Процењивање прикупљених података, дискусија о проблемима и избор заједничког проблема. - Идентификовање извора информација: упознавање са изворима података. - Упознавање са техникама и поступцима прикупљања информација: разматрање са ученицима "Упутстава за добијање и документовање података", садржаја упитника и других поступака прикупљања података на терену (посете библиотекама, телефонирање, заказивање састанака, писање захтева...). - Подела на истраживачке тимове и припрема потребних материјала: припрема ученика за претходну најаву посете особама у организацијама и институцијама којима ће поставити питања из "документационих упитника". - Сакупљање података о изабраном проблему (може и као домаћи задатак): посете ученика различитим организацијама и институцијама и организовање гостовања особа из организација или институција које се баве решавањем изабраног проблема. - Разговор о прикупљеним подацима. - Подела ученика на четири студијске групе: упознавање са деловима студије и задацима

• у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин; • учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; • проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.		студијских група на основу "Упутстава за студијске групе". - Разврставање и класификовање сакупљених материјала према захтевима делова студије. - Критеријуми за израду студије: упознавање ученика са мерилима за израду и процену студије. - Израда студије: ученици раде на два дела студије - показни део (пано) и документациони део. - Припрема за јавну презентацију: ученици се упознају са циљевима јавног представљања и припремају презентацију у складу са упутством (симулација презентације). -Јавно представљање разредне студије: ученици пред жиријем и публиком представљају своје делове разредне студије и одговарају на питања. -Разговор о томе шта су ученици и како научили: ученици самостално процењују искуства и вештине које су стекли током програма. - Израда кратког писаног осврта на научено као део документације: ученици бележе утиске о личном и заједничком раду и напредовању.

7.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Увод 2. Бог у кога Хришћани верују јесте Света Тројица: Отац, Син и Свети Дух 3. Отац, Син и Свети Дух су три вечне, Конкретне личности 4. Света Тројица је Један Бог 5. Узрок Божијег постојања је Отац 6. Бог Отац изражава своје слободно постојање као љубав према другој личности – према Сину и Светом Духу 7. Хришћанска Онтологија 8. Антрополошке последице вере у Свету Тројицу 9. Кроз Литургију се пројављује Света Тројица	Циљ: - Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.	- Говор наставника или учитеља прилагођен је узрасту и знањима ученика овог разреда. Циљ језика вере и верских садржаја кроз циљано одређење врши се у учioniци или Храму односно добро осмишљеним просторијама за облик наставе која је од интереса за учење ђака. -Усвајање верског језичког садржаја кроз циљано и добро прорачунато осмишљено учествовање у друштвеним играма и разговорима. -Прилагодити беседу или говор наставника или учитеља у свом скупу ђака или ученика. - Упознати ђаке са дубљим детаљима вере и са Православном вером коју ученици уче. Јачање мотивације представља веома добар задатак код ђака овог и осталих узраста и чини и ствара атмосферу у настави као и ван ње занимљивом и добром и ствара такмичарски дух код ученика. - Слушати песме, бројалице, химне, славарице. -Упознавати се са навикама из живота других вера и култура. -Израдом различитих пројеката упоређивањем са нашом културом или вером као непроцењивим даром нашег народа и његове прошлости. -Ученици се подразумевају као одговорни, креативни, ативни учесници у друштву и друштвеном чину.Рад на пројекту или замисли који остварује корелацију или везу са другим предметима и подстиче ђаке на	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика..

10. Крштење и Литургија као практично исповедање вере у Бога који је Света Тројица 11. Света тројица у православној иконографији	истраживачки рад или истрагу - Вежбе слушања песама, кратких дијалога или говора и поновно понављање самостално или у групи односно групама. Играње различитих игрица и игара што је интересантније за децу. - Различите игрице или игре (пантомима, игра памћења или меморије, погоди то и то нпр. итд). - Повезивање звучног материјала са илустрацијом или приказом иконе или сценског приказа. - Групно или индивидуално (самостално решавање проблема. Потрага за информацијама са јасним контекстом односно садржајем и поступком као и циљем - Вежбе слушања (према упутству или упутствима наставника или са траке повезати појмове у радној свесци, додати делове слика или икона које недостају). Певање у групама или групи. То је врло битно за развијање способности ђака да се кроз пажљиво слушање и причу адаптирају на садржаје програма. - Игра по улогама, упоређивање, рад у групама, повезивање звучног материјала или докумената са илустрацијом или приказом одређене ствари, играње игрица (пантомима, пронаћи највећег добрицу међу нама, дељење милостиње, градити Цркву у нама), заједничко прављење илустрованих материјала или сликовних приказа. - У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави; - Ставити акценат и на историјску хронологију старозаветних догађаја.	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- Ученик је разумео садржај наст. плана и програма, као и начин његове реализације. Ученик је разумео и усвојио основне појмове православне триадологије; - Ученик је научио да једна Божанска природа постоји као конкретне личности Оца, Сина и Светог Духа, односно да су то три личности, три савечна конкретна бића; - Ученик зна да једна Божанска природа постоји цела, нераздељива, у свакој од три личности, у личности Оца, Сина и Светог Духа, односно да су то три личности, три савечна конкретна бића; - Ученик зна и разуме да је узрок постојања Свете Тројице Отац и да личност у Богу претходи природи у онтолошком смислу; - Ученик поседује знање о начину слободног Божијег постојања као љубави према Сину и Светом Духу; - Ученик зна, разуме и повезује основне појмове хришћанске онтологије; - Ученик зна разуме и повезује основне појмове триадолошке и антрополошке онтологије; - Ученик поседује знање о томе да се Света Тројица пројављује кроз Литургију, да Отац прима литургијски принос, Син приноси, а Свети Дух сабира све око Христа и сједињује с Њим; - Ученик поседује знање о начину практичног исповедања вере и увиђа значај Крштења и Литургије за практично исповедање вере; - Ученике поседује знање о начину приказивања Св. Тројице у православној иконографији и увиђа разлику између таквог приказа и приказа у римокатоличкој традицији.	1. Увод 2. Бог у кога хришћани верују јесте Света Тројица: Отац, Син и Свети Дух 3. Отац, Син и Свети Дух су три вечне, конкретне личности 4. Света Тројица је један Бог 5. Узрок Божијег постојања је Отац 6. Бог Отац изражава своје слободно постојање као љубав према другој личности – према Сину и Светом Духу 7. Хришћанска Онтологија 8. Антрополошке последице вере у Свету Тројицу 9. Кроз Литургију се пројављује Света Тројица 10. Крштење и Литургија као практично исповедање вере у Бога који је Света Тројица 11. Света тројица у православној иконографији	- Упознавање са садржајем програма и начином рада; - Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство; - Личносно познање, упознавање кроз љубав; - Познање Бога; - Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух); - Сабори као израз јединства Цркве; - Васељенски сабори; - Символ вере; - Христос је истинити Бог и истинити Човек; - Светотајински живот Цркве; - Света Литургија као светајна Цркве; - Свете Тајне Крштења и Миропомазања; - Света Тајна Исповести; - Света Тајна брака (слика Христа и Цркве); - Монашка заједница (искорак ка животу будућег века); - Света Тајна Рукоположења; - Молитвословља Цркве; - Света браћа Кирило и Методије; - Свети Сава; - Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору: - Света лоза Немањића, - Св. цар Лазар; - Св. Василије Острошки, - Св. Николај Жички и Охридски, - Св. Петар Цетињски, - Св. Вукашин из Клепаца). - Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...); - Српска црквена баштина.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1. ЉУДСКА ПРАВА 2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО 3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ 4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.	- Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода рада. Код овог начина рада то се постиже кроз планирано, вођено и временски скраћено пролажење кључних фаза оваквог учења: - ученици се најпре уводе у контекст теме којом желимо да се бавимо; - креира се ситуација која свима омогућава да активно учествују у истраживању и изналажењу решења за постављени проблем; - кроз дискусију се размењује, објашњава, прецизира и уобличује искуство; - успоставља се веза са постојећим знањима и праве се различите генерализације.	-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода... - Успостављање везе са већ постојећим знањима и објашњавање, прецизирање и уобличавање у једну целину нових сазнања. Подела улога међу члановима тима, тако да свако обавља само одређени вид активности, а сви заједно доприносе решавању проблема.	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима. ..

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
– наведе и опише основне карактеристике људских права; – својим речима опише везу између права појединца и општег добра; – дискутује о односу права и правде и о сукобу права; – образложи личну одговорност у заштити свог здравља; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – образложи сврху постојања политичких странака; – аргументује потребу ограничења и контролу власти; – наведе кораке од предлагања до усвајања закона; – образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; – препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; – препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; – учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.	ЉУДСКА ПРАВА	Карактеристике људских права урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална правда.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе. Народна скупштина – сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народне скупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих. Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност – обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.

8.РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАНЕ ИСХОДЕ
1.Увод 2. Учење о личности на основу православне триадологије 3. Разлика између природе и личности у Богу 4. Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе) 5. Човек као личност (личност као заједница) 6. Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, 4. Васељенски сабор и његове одлуке) 7. Обожење створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати	Циљ: - Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.	- Говор наставника или учитеља прилагођен је узрасту и знањима ученика овог разреда. Циљ језика вере и верских садржаја кроз циљано одређење врши се у учioniци или Храму односно добро осмишљеним просторијама за облик наставе која је од интереса за учење ђака. -Усвајање верског језичког садржаја кроз циљано и добро прорачунато осмишљено учествовање у друштвеним играма и разговорима. -Прилагодити беседу или говор наставника или учитеља у свом скупу ђака или ученика. - Упознати ђаке са дубљим детаљима вере и са Православном вером коју ученици уче. Јачање мотивације представља веома добар задатак код ђака овог и осталих узраста и чини и ствара атмосферу у настави као и ван ње занимљивом и добром и ствара такмичарски дух код ученика. - Слушати песме, бројалице, химне, славарице. -Упознавати се са навикама из живота других вера и култура. -Израдом различитих пројеката упоређивањем са нашом културом или вером као непроцењивим даром нашег народа и његове прошлости. -Ученици се подразумевају као одговорни, креативни, ативни учесници у друштву и друштвеном чину.Рад на пројекту или замисли који остварује корелацију или везу са другим предметима и подстиче ђаке на	-објашњавање, -демонстрација, -упућивање, -подстицање, -планирање, -вредновање, -координација, -праћење, -процењивање, -анализа, -закључивање, -изношење утисака, -посматрање, -уочавање, -разликовање...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика..

више природа у себи) 8. Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве) 9. Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима) 10. Светост и Царство Божије у православној иконографији		истраживачки рад или истрагу - Вежбе слушања песама, кратких дијалога или говора и поновно понављање самостално или у групи односно групама. Играње различитих игрица и игара што је интересантније за децу. - Различите игрице или игре (пантомима, игра памћења или меморије, погоди то и то нпр. итд). - Повезивање звучног материјала са илустрацијом или приказом иконе или сценског приказа. - Групно или индивидуално (самостално решавање проблема. Потрага за информацијама са јасним контекстом односно садржајем и поступком као и циљем - Вежбе слушања (према упутству или упутствима наставника или са траке повезати појмове у радној свесци, додати делове слика или икона које недостају). Певање у групама или групи. То је врло битно за развијање способности ђака да се кроз пажљиво слушање и причу адаптирају на садржаје програма. - Игра по улогама, упоређивање, рад у групама, повезивање звучног материјала или докумената са илустрацијом или приказом одређене ствари, играње игрица (пантомима, пронаћи највећег добрицу међу нама, дељење милостиње, градити Цркву у нама), заједничко прављење илустрованих материјала или сликовних приказа. - У току сваке године, конкретно пре свих наилазећих великих празника, како Господњих, тако и Богородичиних и светитељских, треба упознати ученике са историјом настанка празника и садржином догађаја који се слави; - Ставити акценат и на историјску хронологију старозаветних догађаја.		

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- Ученик је разумео садржај наставног плана и програма, као и начин његове реализације. Ученик је разумео и усвојио основне појмове православне триадологије; - Ученик је научио да једна Божанска природа постоји као конкретне личности Оца, Сина и Светог Духа, односно да су то три личности, три савечна конкретна бића; - Ученик зна да једна Божанска природа постоји цела, нераздељива, у свакој од три личности, у личности Оца, Сина и Светог Духа, односно да су то три личности, три савечна конкретна бића; - Ученик зна и разуме да је узрок постојања Свете Тројице Отац и да личност у Богу претходи природи у онтолошком смислу; - Ученик поседује знање о начину слободног Божијег постојања као љубави према Сину и Светом Духу; - Ученик зна, разуме и повезује основне појмове хришћанске онтологије; - Ученик зна разуме и повезује основне појмове триадолошке и антрополошке онтологије; - Ученик поседује знање о томе да се Света Тројица пројављује кроз Литургију, да Отац прима литургијски принос, Син приноси, а Свети Дух сабира све око Христа и сједињује с Њим; - Ученик поседује знање о начину практичног исповедања вере и увиђа значај Крштења и Литургије за практично исповедање вере; - Ученике поседује знање о начину приказивања Св. Тројице у православној иконографији и увиђа разлику између таквог приказа и приказа у римокатоличкој традицији.	Увод	Ученик разуме садржај наст. плана и програма, као и начин његове реализације.
	Учење о личности на основу православне триадологије	Ученик разуме и зна појам личности, као централни појам православне триадологије.
	Разлика између природе и личности у Богу	Ученик разуме и зна разлику између природе и личности у Богу. Ученик уочава и зна да Свету Тројицу чине конкретне личности као и да је Света Тројица заједница љубави која сабира све.
	Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе)	Ученик поседује знање о триадолошкој онтологији и основној триадолошкој чињеници. Ученик разуме појам личности као онтолошког начела и носиоца постојања природе.
	Човек као личност (личност као заједница)	Ученик зна разуме и закључује да је и човек личност због тога што је створен као икона Божија. Ученик поседује знање о једином начину човековог остварења у заједници личности.
	Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, 4. Васељенски сабор и његове одлуке)	Ученик разуме и поседује знање о начину сједињења тварне и нетварне природе у Христовој личности на основу информација о дефиницији ове проблематике на 4. Васељенском сабору.

	Обожeње створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи)	Ученик разуме и поседује знање о начину обожења створене природе у Христовој личности. Ученик уочава да личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи.
	Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве)	Ученик зна, разуме и повезује појмове еклесиологије и христологије.
	Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима)	Ученике поседује знање о Будућем Царству Божијем као узроку Цркве. Ученик повезује структуру Литургије са структуром Царства Небеског.
	Светост и Царство Божије у православној иконографији	Ученике поседује знање о представама православне иконографије.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1. ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група 2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност 3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији 4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.	- Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода рада. Код овог начина рада то се постиже кроз планирано, вођено и временски скраћено пролажење кључних фаза оваквог учења: - ученици се најпре уводе у контекст теме којом желимо да се бавимо; - креира се ситуација која свима омогућава да активно учествују у истраживању и изналажењу решења за постављени проблем; - кроз дискусију се размењује, објашњава, прецизира и уобличује искуство; - успоставља се веза са постојећим знањима и праве се различите генерализације.	-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; Реализација програма се заснива на коришћењу интерактивних и истраживачких метода... - Успостављање везе са већ постојећим знањима и објашњавање, прецизирање и уобличавање у једну целину нових сазнања. Подела улога међу члановима тима, тако да свако обавља само одређени вид активности, а сви заједно доприносе решавању проблема.	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцена. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима. ..

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
-изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; – образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; – наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; – покаже интересовање за упознавање различитих култура; – наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; – разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; – уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продукцима културе на који начин се преносе родни образци; – указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; – дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; – наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; – препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; – наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником; – наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; – образложи значај слободе медија за развој демократије; – у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; – препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање;	ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група	Припадност држави и нацији Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање и угрожавање слободе људи. Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница различитих културних група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота. Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност	Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), насупрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...). Родна равноправност Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...). Родно засновано насиље Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.

– проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; – препозна пример злоупотребе деце у медијима; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма, – учествује у избору садржаја и начина рада.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	Медији Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...). Медијска писменост Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја. Кодекс у медијима Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација

5. ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ (1 И 2. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1.КАКО САМ ПРОВЕО ЛЕТЊИ РАСПУСТ (ЛИТЕРАРНА) 2.СЛИКАМО У ПРИРОДИ (ЛИКОВНА) 3.ВАЈАЊЕ: ВОЋЕ, ПОВРЋЕ (ЛИКОВНА) 4.КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ (МУЗИЧКА) 5.РАДИОНИЦА : "МОЈЕ ЖЕЉЕ" (ЛИКОВНА) 6.УПОЗНАЈМО ВУКОВ ЖИВОТ И ДЕЛА (ЛИТЕРАРНА) 7.ЗАНИМЉИВЕ ПЕСМЕ И ПРИЧЕ КОЈЕ ЈЕ ВУК САКУПИО (ЛИТЕРАРНА) 8.МОЈА ПОРУКА ДЕЦИ СВЕТА (ЛИКОВНА) 9.ШТА ЧИТАМО ИЗ ШТАМПЕ (ЛИТЕРАРНА) 10.УРЕДИМО НАШЕ ЗИДНЕ НОВИНЕ (ЛИТЕРАРНА) 11.ПОКАЖИ ШТА ЗНАШ (ДРАМСКА) 12.РАДИОНИЦА: "КАКО СЕ ОСЕЋАШ КАД..." (ЛИКОВНА) 13.МАЛА ШКОЛА ИГРАЊА (МУЗИЧКА) 14.ИГРЕ НА СНЕГУ (СПОРТСКА) 15.ВЕСЕЛИ ЧАС (МУЗИЧКА) 16.НОВОГОДИШЊИ УКРАСИ (ЛИКОВНА) 17.НОВОГОДИШЊИ ВАШАР (ЛИКОВНА) 18.СВЕТИ САВА У ПЕСМИ И ПРИЧИ (ЛИТЕРАРНА) 19.ПРИРЕДБА ЗА ДАН СВЕТОГ САВЕ	Циљ: - Циљ ових активности је подршка прилагођавању ученика на школску средину и заједницу, као и задовољавање/проширивање њихових интересовања, дружење са вршњацима кроз заједничко делање, исказивање способности, осамостаљивање, развој неких вештина и друго.	-Активности треба тако организовати да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. -Резултате рада ученика у оквиру ваннаставних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство учесника активности. -Бројни су начини на који је могуће то остварити као што су: организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту школе, кроз смотре стваралаштва, спортске сусрете и друго. -За ученике овог узраста важно је да родитељи буду упознати са активностима које школа нуди и помогну да њихова деца изаберу оне које	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење - процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -учавање -разликовање - спортске игре... - активности следећих ликовних техника: -цртање, -сликање, -вајање, -графика, -колаж -фотографија -израда маски, костима или марионета, -израда честитки поводом различитих празника... -изражајно свирање и певање... - истраживање, -мини пројекти, -драмске	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације

(ИНТЕРАКТИВНА) 20.ДЕЧИЈЕ ЕМИСИЈЕ, ЦРТАНИ ФИЛМОВИ КОЈЕ НАЈРАДИЈЕ ГЛЕДАМО (ИНТЕРАКТИВНА) 21.РАДИОНИЦА: "ШТА СВЕ МОЖЕ МОЈА МАШТА" (ИНТЕРАКТИВНА) 22.НЕГУЈЕМО БИЉКЕ У НАШЕМ ПРОСТОРУ (ИНТЕРАКТИВНА) 23.БИРАМО НАЈЛЕПШУ ШАЛУ (ИНТЕРАКТИВНА) 24.ИЗНЕНАДИЋУ МАМУ – ПОКЛОН ЧЕСТИТКА (ЛИКОВНА) 25.РЕЦИТУЈЕМО И ГЛУМИМО (ДРАМСКА) 26.ПЕВАМО И ИГРАМО (МУЗИЧКА) 27.САКУПЉАМО ВЕСНИКЕ ПРОЛЕЋА (ИНТЕРАКТИВНА) 28.РАДИОНИЦА: "ШТА СВЕ МОЖЕМО ДА УРАДИМО ДА НАМ ЖИВОТ БУДЕ ЛЕПШИ" (ЛИКОВНА) 29.ИМИТИРАМО ПОЗНАТЕ ЛИЧНОСТИ (ДРАМСКА) 30.ПИШЕМО ПЕСМЕ О ПРОЛЕЋУ (ЛИТЕРАРНА) 31.УРЕЂУЈЕМО ПРОЛЕЋНИ ПАНО (ЛИТЕРАРНА) 32.СУСРЕТИ РЕЦИТАТОРА ДРУГИХ ОДЕЉЕЊА (РЕЦИТАТОРСКА) 33.ИДЕМО У ШЕЋЊУ (СПОРТСКА) 34.СЛУШАМО НАЈЛЕПШЕ БАЈКЕ СВЕТА (ЛИТЕРАРНА) 35.СВАКО ОД НАС ЈЕ БИО УСПЕШАН (ИНТЕРАКТИВНА) 36.ИГРАМО СЕ ВЕСЕЛИХ ИГАРА (ИНТЕРАКТИВНА)		им највише одговарају.	игре...	према датим критеријумима. ...

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ (3. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1. Договарамо се о раду слободних активности 2. Драмски текстови – избор и подела улога (драмска) 3. Сценарио и декор на тему “Јесен” (ликовна) 4. Припремање улога (драмска) 5. Поклон за друга „Дечја недеља“ (ликовна) 6. Сценско извођење драмског текста (драмска) 7. Рецитирамо омиљене стихове (рецитаторска) 8. Јесењи плодови (ликовна) 9. Покретом пратимо музику (музичка) 10. Правимо зидне новине (литерарна) 11. Волим да... Умем да... (интерактивна) 12. Радимо декор на тему “Зима” (ликовна) 13. Израда одељењског паноа (ликовна, литерарна...) 14. Израда сцене и маски (ликовна) 15. Израда новогодишњих украса (ликовна) 16. Израда новогодишњих честитки (ликовна) 17. Представа за родитеље (драмска, музичка) 18. Зимски празници у мојој породици (литерарна, ликовна) 19. Лик Светог Саве	Циљ: - Циљ ових активности је подршка прилагођавању ученика на школску средину и заједницу, као и задовољавање/проширивање њихових интересовања, дружење са вршњацима кроз заједничко делање, исказивање способности, осамостаљивање, развој неких вештина и друго.	-Активности треба тако организовати да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. -Резултате рада ученика у оквиру ваннаставних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство учесника активности. -Бројни су начини на који је могуће то остварити као што су: организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту школе, кроз смотре стваралаштва, спортске сусрете и друго. -За ученике овог узраста важно је да родитељи буду упознати са активностима које школа нуди и помогну да њихова деца изаберу оне које им највише одговарају.	-објашњавање -демонстрација -упућивање -подстицање -планирање -вредновање -координација -праћење - процењивање -обучавање -вежбање -посматрање -учавање -разликовање - спортске игре... - активности следећих ликовних техника: -цртање, -сликање, -вајање, -графика, -колаж -фотографија -израда маски, костима или марионета, -израда честитки поводом различитих празника... -изражајно свирање и певање... - истраживање, -мини пројекти, -драмске игре...	-Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... -Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима. ...

(литерарна, драмска) 20.Игре на снегу (спортска) 21. Свирамо на ритмичким музичким инструментима (музичка) 22.Караоке (музичка) 23. У загрљај пролећу (ликовна, литерарна) 24. Честитка за маму и баку (интерактивна) 25. Израда одељењског паноа (интерактивна) 26. Играмо друштвене игре (спортска) 27. Припрема васкршње изложбе (ликовна) 28. Израда васкршњих честитки (интерактивна) 29. Васкршњи празници у мојој породици (интерактивна) 30. Слушамо и певамо песме о другарству (музичка) 31. Другарство је... (интерактивна) 32. Слушамо и певамо песме о животињама (музичка) 33. Мој кућни љубимац (ликовна, литерарна) 34. Дружимо се с природом (интерактивна) 35. Певамо, свирамо, рецитујемо, глумимо, имитирамо ... (интерактивна) 36. Радујемо се распусту (интерактивна)				

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ (4. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	ЕВАЛУАЦИЈА ОСТВАРЕНИСТИ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА У ОДНОСУ НА ОЧЕКИВАЊЕ ИСХОДЕ
1. Договарамо се о раду слободних активности 2. Драмски текстови – избор и подела улога (драмска) 3. Сценарио и декор на тему “Јесен” (ликовна) 4. Припремање улога (драмска) 5. Поклон за друга „Дечја недеља“ (ликовна) 6. Дружимо се са јунацима цртаних филмова (ликовна) 7. Цртамо своје омиљене јунаке (ликовна) 8. Дружимо се и певамо (музичка) 9. Играмо и певамо (музичка) 10. Правимо зидне новине (литерарна) 11. Видим желим и хоћу (интерактивна) 12. Стварамо научно-фантастичну причу (литерарна) 13. Стварамо научно-фантастичну причу (литерарна) 14. Радимо декор на тему "Зима" (ликовна) 15. . Израда одељењског паноя (ликовна, литерарна...) 16. Израда новогодишњих честитки (ликовна) 17. У веселом расположењу (интерактивна) 18. Приредба за Дан Светог Саве (интерактивна) 19. Игре на снегу	Циљ: - Циљ ових активности је подршка прилагођавању ученика на школску средину и заједницу, као и задовољавање/проширивање њихових интересовања, дружење са вршњацима кроз заједничко делање, исказивање способности, осамостаљивање, развој неких вештина и друго.	- Активности треба тако организовати да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. - Резултате рада ученика у оквиру ваннаставних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство учесника активности. - Бројни су начини на који је могуће то остварити као што су: организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту школе, кроз смотре стваралаштва, спортске сусрете и друго. - За ученике овог узраста важно је да родитељи буду упознати са активностима које школа нуди и помогну да њихова деца изаберу оне које им највише одговарају.	- објашњавање - демонстрација - упућивање - подстицање - планирање - вредновање - координација - праћење - процењивање - обучавање - вежбање - посматрање - уочавање - разликовање - спортске игре... - активности следећих ликовних техника: - цртање, - сликање, - вајање, - графика, - колаж - фотографија - израда маски, костима или марионета, - израда честитки поводом различитих празника... - изражајно свирање и певање... - истраживање, - мини пројекти, - драмске игре...	- Сагласно природи предмета, ученици се не оцењују, нити пореде. Ученицима ће се јасно ставити до знања да је свака лична експресија подједнако драгоцен. Децу треба охрабрити да износе своја мишљења... - Разговор, илустровање, дискусија, извођење закључака... - Редовност похађања наставе; - Запажања о нивоу и начину ангажовања ученика у току наставе; - Процена остварених постигнућа сваког ученика и његовог доприноса у остваривању постигнућа групе; - Процена вештине презентације према датим критеријумима. ...

(спортска) 20.Омиљени ликови у делима за децу (литерарна) 21.Правимо лутке (ликовна) 22. Оживимо наше лутке(ликовна, драмска) 23.Поклон за маму (ликовна, литерарна) 24.Игре пантомиме 25.Довршавамо започету причу (литерарна) 26.Покажи шта знаш – по избору (интерактивна) 27.Игре без граница (интерактивна) 28.Цртеж за друга (ликовна) 29.Игре у слободном простору (интерактивна) 30.Друштвене игре (интерактивна) 31. Радимо декор на тему "Пролеће" (ликовна) 32.Пролећне слике (ликовна) 33.Припремамо одељењску приредбу (интерактивна) 34. Радимо декор на тему "Лето" (ликовна) 35. Радујемо се распусту (интерактивна) 36. Одељењска приредба (интерактивна)				

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА (1. до 4. разред):

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ

-Има правилан однос према раду и учењу, производима људског рада и формирању радних навика; - Развијеније предузетничке компетенције; - Буде подстакнут за развијање самоиницијативе, самосталности и стваралаштва, интелектуалне радозналости, истраживачких склоности и жеље за новим сазнањима у свим областима науке, технике, културе, уметности, спорта и друштвеног живота; - Буде оспособљенији за рационалну организацију, програмирање и планирање рада слободних активности и слободног времена; - Буде подстакнут за стицање разноврсних позитивних интересовања и склоности ученика и њихово професионално усмеравање; - Имати развијенију еколошку свест и активан однос према заштити и унапређењу животне средине; - Буде подстакнут за развијање љубави и поштовања према човеку, неговање разумевања за проблеме својих другова, развијање племенитих осећања, пажње и бриге за млађе и за старе и немоћне особе; - Буде оспособљенији за испуњавање слободног времена садржајима из области науке, технике, културе, уметности, спорта – забавом, игром и разонодом; - Буде мотивисан за развијање физички здраве, емоционално стабилне и издржљиве личности.	(све наведене теме од 1. до 4. разреда)	*** Ваннаставне активности се организују као интересне активности у оквиру одељења и разреда. На почетку школске године ученици се опредељују за жељену ваннаставну активност према својим интересовањима и способностима и на основу тематског/јединичног планирања тих активности, планирају се и адекватни наставни садржаји.

МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ (5 ИЛИ 6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ

		САДРЖАЈА	ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 2.ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ 3.КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	Циљ учења слободне наставне активности <i>Музиком кроз живот</i> је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.	Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма <i>Музиком кроз живот</i>. Активности и методе које су погодне за реализацију овог програма су: креативне радионице, рад на пројекту, покретање акција, реаговање на одређене теме, дискусије, дебате, играње улога, анализа информација, истраживање и анализа добијених резултата, прављење досијеа, вртлог идеја, студије случаја, промоције, организовање кампања и сл. Погодне технике критичког мишљења које могу да се успешно користе, дрво проблема, грозд техника, brainstorming, шест шешира... При реализацији сложенијих активности (на пример, приликом сарадње са локалним/уметничким/културним институцијама) прати се и вреднује ток организације, међусобна сарадња ученика, поштовање процедура, уочавање тешкоћа, идентификација више различитих решења за уочени проблем, идентификација могућих помагача, овладавање вештином евалуације и вештином презентације постигнутог, размена искуства између група. Свака активност доприноси остварењу задатака.	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање -испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ

-примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.
	ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion.

– сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано исказе утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – исказе свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења.	КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.

МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ (6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 2.ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ 3.КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	Циљ учења слободне наставне активности <i>Музиком кроз живот</i> је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални	Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма <i>Музиком кроз живот</i>. Активности и методе које су погодне за реализацију овог програма су: креативне радионице, рад на пројекту, покретање акција, реаговање на	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања

	развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.	одређене теме, дискусије, дебате, играње улога, анализа информација, истраживање и анализа добијених резултата, прављење досијеа, вртлог идеја, студије случаја, промоције, организовање кампања и сл. Погодне технике критичког мишљења које могу да се успешно користе, дрво проблема, грозд техника, brainstorming, шест шешира... При реализацији сложенијих активности (на пример, приликом сарадње са локалним/уметничким/културним институцијама) прати се и вреднује ток организације, међусобна сарадња ученика, поштовање процедура, уочавање тешкоћа, идентификација више различитих решења за уочени проблем, идентификација могућих помагача, овладавање вештином евалуације и вештином презентације постигнутог, размена искуства између група. Свака активност доприноси остварењу задатака.	- праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболично, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање -испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
-примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.

аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења.	ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion.
	КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.

ЦРТАЊЕ, ВАЈАЊЕ И СЛИКАЊЕ (5 ИЛИ 6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.ЦРТАЊЕ 2.ВАЈАЊЕ 3.СЛИКАЊЕ	Циљ учења слободне наставне активности <i>Цртање, вајање и сликање</i> је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања.	Програм слободне наставне активности <i>Цртање, сликање и вајање</i> омогућава ученицима петог или шестог разреда да кроз ликовне радионице и индивидуалне и тимске ликовне пројекте развијају стваралачко мишљење и вештине које су им неопходне за свакодневни живот и наставак школовања. Ослонац за планирање и реализацију програма је опште упутство за све програме слободних наставних активности, као и упутство за програм <i>Цртање, вајање и сликање</i>, које ближе објашњава специфичност програма. Програм је конципиран тако да фаворизује ликовне активности ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем ликовног истраживања и решавања ликовних проблема, сарадњу и употребу савремених технологија за учење и стваралачки рад. Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ је потребно подстицати ученике да користе што различитије изворе и врсте информација, да их критички процењују, као и да их користе као подстицај за стварање оригиналног ликовног рада.	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање -испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја -самопроцена -естетска анализа...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- црта креирајући линије различитих вредности комбиновањем материјала, угла и притиска прибора/материјала; - црта према задатом моделу приказујући односе величина које опажа; - илуструје причу, бајку или песму одабраном цртачком техником; - обликује, према моделу, фигуре од меког материјала стилизујући сложени облик; - обликује, у самосталном и тимском раду, скулптуре или употребне предмете од материјала за рециклажу; - наслика ликовни рад према задатом или одабраном моделу приказујући тонове које опажа; - обликује стварне и имагинарне текстуре и облике одабраном цртачком, сликарском или вајарском техником; - изрази цртежом, сликом и скулптуром машту, сећање, емоције, интересовања или утисак о уметничком делу; - обликује употребне предмете примењујући најмање једну хоби технику; - разликује цртачке, сликарске и вајарске технике, материјал и прибор; - чисти радну површину, простор и прибор по завршетку сваког рада; - учествује у активностима које доприносе добробити школе и локалне заједнице.	ЦРТАЊЕ	Својства линија. Врсте цртежа. Цртачке технике.
	ВАЈАЊЕ	Својства облика. Стилизовање облика. Вајарске технике.
	СЛИКАЊЕ	Примарне, секундарне и терцијарне боје. Локални тон. Сликарске технике.

ЦРТАЊЕ, ВАЈАЊЕ И СЛИКАЊЕ (6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.ЦРТАЊЕ 2.ВАЈАЊЕ 3.СЛИКАЊЕ	Циљ учења слободне наставне активности <i>Цртање, вајање и сликање</i> је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања.	Програм слободне наставне активности <i>Цртање, сликање и вајање</i> омогућава ученицима петог или шестог разреда да кроз ликовне радионице и индивидуалне и тимске ликовне пројекте развијају стваралачко мишљење и вештине које су им неопходне за свакодневни живот и наставак школовања. Ослонац за планирање и реализацију програма је опште упутство за све програме слободних наставних активности, као и упутство за програм <i>Цртање, вајање и сликање</i>, које ближе објашњава специфичност програма. Програм је конципиран тако да фаворизује ликовне активности ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем ликовног истраживања и решавања ликовних проблема, сарадњу и употребу савремених технологија за учење и стваралачки рад. Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ је потребно подстицати ученике да користе што различитије изворе и врсте информација, да их критички процењују, као и да их користе као подстицај за стварање оригиналног ликовног рада.	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање -испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја -самопроцена -естетска анализа...

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- црта креирајући линије различитих вредности комбиновањем материјала, угла и притиска прибора/материјала; - црта према задатом моделу приказујући односе величина које опажа; - илуструје причу, бајку или песму одабраном цртачком техником; - обликује, према моделу, фигуре од меког материјала стилизујући сложени облик; - обликује, у самосталном и тимском раду, скулптуре или употребне предмете од материјала за рециклажу; - наслика ликовни рад према задатом или одабраном моделу приказујући тонове које опажа; - обликује стварне и имагинарне текстуре и облике одабраном цртачком, сликарском или вајарском техником; - изрази цртежом, сликом и скулптуром машту, сећање, емоције, интересовања или утисак о уметничком делу; - обликује употребне предмете примењујући најмање једну хоби технику; - разликује цртачке, сликарске и вајарске технике, материјал и прибор; - чисти радну површину, простор и прибор по завршетку сваког рада; - учествује у активностима које доприносе добробити школе и локалне заједнице.	ЦРТАЊЕ	Својства линија. Врсте цртежа. Цртачке технике.
	ВАЈАЊЕ	Својства облика. Стилизовање облика. Вајарске технике.
	СЛИКАЊЕ	Примарне, секундарне и терцијарне боје. Локални тон. Сликарске технике.

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ (5 ИЛИ 6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ 2. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА 3.ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ 4.ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ	Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.	Програм промовише истраживачки приступ у настави и примену образовања за одрживи развој. Уз помоћ наставника ученици могу да испланирају и реализују одређену активност или ураде експеримент/оглед и да то затим прикажу на начин који је примерен теми или спроведеној активности (писано, усмено, графички, одговарајућом уметничком техником, итд.). Наставну тему треба ученицима предочити у облику кратког уводног часа, али не у форми унапред задатих и/или очекиваних резултата дате активности, или стриктно формулисаног писаног упутства за рад. Наставник треба да дефинише задатак и покрене дискусију, да ученицима пружи прилику да сами покушају да испланирају, осмисле, ураде и својим речима опишу запажања и резултате које су добили, да ли су и где грешили, и на крају да то презентују пред одељењем или ширим аудиторијумом. Избор дидактичко-методичких модела при реализацији предвиђених активности треба да буде усмерен ка стицању нових вештина и развијању критичког погледа мишљења о актуелним питањима очувања животне средине и биодиверзитета, при чему се скреће пажња ученицима да у њиховом решавању постоји могућност више опција и избора са различитим последицама и исходима. Сходно томе, постоји и потреба да се код ученика развија свест о неопходности промене понашања (нпр. кроз начин на који користимо природне ресурсе, начин производње, начин на који бринемо о сопственом и колективном здрављу, начин на који комуницирамо). Препоручене теме и	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја...

		кључни појмови, као и упутство за њихову реализацију су предлог наставницима како да обраде одређену проблематику, а наставник треба да прилагоди динамику и активности интересовањима ученика, специфичностима локалне заједнице и природном окружењу у коме се школа налази. У реализацији програма (посебно током прве године реализације са ученицима 5. разреда) потребно је ослонити се на претходно стечено знање ученика и постојеће интегрисане предмете Свет око нас (1. и 2. разред) и Природа и друштво (3. и 4. разред), а затим и Биологија (5. и 6. разред) у делу који проучава појаве у природи и одрживом развоју.	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном	УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ	Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста.
	ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА	Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет.
	ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ	Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет.
	ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ	Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.

здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.		

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ (6. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
1.УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ 2. ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА 3.ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ 4.ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ	Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.	Програм промовише истраживачки приступ у настави и примену образовања за одрживи развој. Уз помоћ наставника ученици могу да испланирају и реализују одређену активност или ураде експеримент/оглед и да то затим прикажу на начин који је примерен теми или спроведеној активности (писано, усмено, графички, одговарајућом уметничком техником, итд.). Наставну тему треба ученицима предочити у облику кратког уводног часа, али не у форми унапред задатих и/или очекиваних резултата дате активности, или стриктно формулисаног писаног упутства за рад. Наставник треба да дефинише задатак и покрене дискусију, да ученицима пружи прилику да сами покушају да испланирају, осмисле, ураде и својим речима опишу запажања и резултате које су добили, да ли су и где грешили, и на крају да то презентују пред одељењем или ширим аудиторијумом. Избор дидактичко-методичких модела при реализацији предвиђених активности треба да буде усмерен ка стицању нових вештина и	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболично, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање -испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја...

		развијању критичког погледа мишљења о актуелним питањима очувања животне средине и биодиверзитета, при чему се скреће пажња ученицима да у њиховом решавању постоји могућност више опција и избора са различитим последицама и исходима. Сходно томе, постоји и потреба да се код ученика развија свест о неопходности промене понашања (нпр. кроз начин на који користимо природне ресурсе, начин производње, начин на који бринемо о сопственом и колективном здрављу, начин на који комуницирамо). Препоручене теме и кључни појмови, као и упутство за њихову реализацију су предлог наставницима како да обраде одређену проблематику, а наставник треба да прилагоди динамику и активности интересовањима ученика, специфичностима локалне заједнице и природном окружењу у коме се школа налази. У реализацији програма (посебно током прве године реализације са ученицима 5. разреда) потребно је ослонити се на претходно стечено знање ученика и постојеће интегрисане предмете Свет око нас (1. и 2. разред) и Природа и друштво (3. и 4. разред), а затим и Биологија (5. и 6. разред) у делу који проучава појаве у природи и одрживом развоју.	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
- препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског	УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ	Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста.

искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.	ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА	Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет.
	ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ	Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет.
	ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ	Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ (7 или 8. РАЗРЕД)

НАСТАВНИ САДРЖАЈ – ТЕМАТСКИ	ЦИЉЕВИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ТЕХНИКЕ (АКТИВНОСТИ) У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА
ОДАБРАНЕ ТЕМЕ	Циљ учења слободне наставне активности <i>Филозофија са децом</i> је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.	Програм слободне наставне активности <i>филозофија са децом</i> је инспирисан историјом филозофије, али његов циљ није да подучава филозофији. СНА <i>филозофија са децом</i> у центар ставља филозофско истраживање које подстиче децу да критички и самостално мисле, формирају, храбро и рационално аргументују своје ставове. Како програм фаворизује активност ученика, планирање наставе подразумева најпре припрему простора у којем је традиционална учионица претворена у простор истраживачке радионице погодан за филозофију са децом. Важно је да у учионици има довољно места да се столице сместе у круг или полукруг, тако да могу једни друге да виде. У тој позицији ученици могу чешће и лакше да комуницирају и ступају у контакте једни са другима. Ученицима не треба дозволити да седе изван круга и да се на тај начин искључе из дискусије. Улога наставника у радионицама филозофских истраживања подразумева вештину фасилитатора. Наставник нема за циљ трансфер знања и вредности, већ увођење ученика у тему, помагање деци да оно што већ постоји у њиховом духу искажу на артикулисан начин, да у сарадњи са другом децом, конструишу нова знања. Наставник води и прати ученике током процеса истраживања, представља кључне појмове садржаја, подстиче ученике да анализирају, пореде понуђене одговоре, траже алтернативе, откривају везе међу појмовима. Наставник прати интересовања ученика, подстиче радозналост, негује критички дух својих ученика, подстиче ученике на размишљање о вредностима, на култивисање врлина, аргументовање, истрајност и аутономно мишљење. Наставник подучава ученике помоћу упитаности, на рефлексиван и самокоригујући начин, као такав он је модел својим ученицима. Наставник не користи уџбеник, већ стимулус, материјал који раније припреми да би мотивисао ученике, изазвао конфликт у мишљењу и патос за учење и истраживање. Стимулус провоцира тему и мотивише ученике за дискусију. Стимулус зависи од теме и узраста ученика. У филозофској	- посматрање (уочавање видних карактеристика и сличности) - описивање - вербално или ликовно изражавање спољних и унутрашњих опажаја - процењивање - самостално одмеравање - груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања - праћење - континуирано посматрање ради запажања промена - бележење, записивање - графичко, симболичко, електронско - практиковање - у настави, у свакодневном животу, раду и игри - експерименти-сање - огледи које изводи сам ученик - истраживање - испитивање својстава и узрочно последичних веза - стварање - креативна продукција - сакупљање - прављење колекција и збирки из окружења - играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре - квиз, улазни и излазни тестови, презентације, писања есеја...

		радионици је то најчешће прича, али то може бити и слика, филм, етички конфликт, нечији поступак, песма, музика, провокативно питање, новински текст... Филозофска питања која наставник припреми да би подстакла дискусију зависе од <i>вештина</i> које се тим питањима желе изградити код ученика. Питањима којима се тражи разјашњење (можеш ли то да објасниш, можеш ли да ми даш пример за, шта тиме хоћеш да кажеш...) изграђују се вештине дефинисања, објашњавања, давања примера, преиспитивања. Питањима којима се траже разлози, узроци и аргументи (зашто тако мислиш, на чему то засниваш, како то знамо...) изграђују се вештине формирања аргумената и претпоставки, образлагање, тражење разлога и узрока. Питањима којима се испитују алтернативни ставови (можеш ли то да кажеш на други начин, постоји ли другачији став, а шта ако неко предложи да...) изграђујемо вештине прављења дистинкције, спекулисања, испитивање алтернативних ставова. Питањима којима се испитују последице (шта следи из тога што си рекла, да ли се тај став слаже са оним што је претходно речено, како би ти проверио да ли је то тачно...) изграђују се вештине имплицирања, доследности испитивања последица, проверавање. Питањима којима се испитују сама питања (како је то питање, где смо стигли са тим питањем, да ли смо сад ближи одговору на наше питање...) развијамо вештине испитивања, анализирања, повезивања, сумирања. Теме о којим се у радионицама расправља су отворени проблеми и питања која упућују на даље размишљање и истраживање, дискусију и сукоб различитих идеја, питања на које није могуће дати један, тачан, коначан одговор, питања на које ученици дају различите, често супротстављене одговоре. Филозофска питања нису емпиријска, не могу се решити рачунањем, гледањем у књигу и провером у искуству. Наставник може дозволити ученицима да и сами постављају питања. Отворени филозофски проблеми (теме – питања) за дискусију би на пример били: шта значи бити срећан, како знамо да је нешто добро, шта је толеранција, зашто је важно говорити истину и да ли је некада добро лагати, шта је циљ нашег живота, шта је време, шта је то што нешто чини лепим, шта је пријатељство, храброст, вредности	

		породице, правда, слобода итд. Број питања и број часова по темама унапред није дефинисан. Једна тема може бити разматрана на два часа, идеално би било на сваком часу обрадити по једну тему тј. један проблем. За сваку тему и часове на којима се она обрађује, потребно је формулисати исходе који су рефлексија исхода за крај разреда и индикатора међупредметних компетенција, а садрже специфичности везане за конкретну тему/садржај.	

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

ИСХОДИ - по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈ
-критички промишља и анализира питања и проблеме свог окружења, – са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин, – јасно изрази сопствене мисли и осећања, – практикује интелектуалну отвореност и радозналост, – уважава релевантне аргументе, – практикује толеранцију и разлике у мишљењу, – искаже објективност и непристрасност у процени властитих и туђих становишта, поступака и постигнућа, – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин, – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања, – развије осетљивост за социјални и културни контекст, – учествује у расправи која доприноси атмосфери отворености и узајамног уважавања, – преузме одговорност за сопствене поступке, однос према природном и друштвеном окружењу, – усвоји интелектуалне врлине истинољубивости.	ТЕМА КОЈА СЕ ОБРАЂУЈЕ/ РАЗМАТРА	Појам добра/зла Појам уметности Појам правде Појам слободе Појам среће Појам толеранције Појам вршњачког насиља Појам истине/лажи Појам живота Појам времена и простора Појам пријатељства Појам храбрости Појам бога Појам човека Појам мудрости и знања Појам света Појам природе Појам једнакости и различитости Појам љубави

6. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ, ДОДАТНЕ НАСТАВЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Додатни рад организује се за ученике од IV – VIII разреда који испољавају потребну склоност и интересовање за поједине предмете у трајању од једног часа недељно.

Планови рада за додатну наставу се дефинишу и планирају флексибилно, у односу на афинитете и склоности ученика, као и материјално – техничке услове које школа поседује, а неопходни су за адекватно извођење овог вида наставе. Планови рада се достављају заједно са плановима рада обавезних и изборних предмета и секција, а сачињава их сваки задужени наставник и чине саставни део Школског програма.

Допунска настава се организује за ученике од I – VIII разреда који имају потешкоће у учењу разних предмета. Овај облик наставе обавезно се организује из српског и страних језика, математике, а из осталих предмета према потреби.

Планови рада за допунску наставу се дефинишу и планирају флексибилно, у односу на најчешће уочене потешкоће у овладавању одређеним тематским целинама или наставним јединицама. Планови рада за допунску наставу нису стриктно дефинисани, већ их одређује сама уочена наставна ситуација и потребе које из ње произлазе.

Приказ активности:

Предмет	Задужене особе/ наставници	Додатна - разред	Број планираних часова (задужење по наставнику)	Допунска - разред	Број планираних часова (задужење по наставнику)	Форма евалуације
српски језик	сви учитељи у разредној настави	4.	18	1 – 4.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
математика	сви учитељи у разредној настави	4.	18	1 – 4.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
енглески језик	наставници у млађим разредима у односу на годишња задужења			1 – 4.	36 - 72	Вођење у разредним књигама
српски језик	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
математика	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
географија	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
биологија	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
енглески језик	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама

физика	наставик у односу на годишња задужења	6 - 8.	18 - 36	6 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
италијански језик	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама
историја	наставик у односу на годишња задужења	5 - 8.	18 - 36	5 - 8.	18 - 36	Вођење у разредним књигама

Слободне активности ученика – **секције** представљају све облике рада којима се пружа могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области. Њихова суштина биће да допринесу социјализацији ученика у односу на позитивне афинитете према појединим предметима и областима.

Својим садржајима слободне активности унапредиће рад школе и непосредније повезати школу са друштвеном средином, а кроз секције биће реализовани следећи васпитно-образовни задаци:

- подстицај стваралаштва,
- задовољење интелектуалне радозналости,
- пружање могућности за заједничку игру, забаву и разоноду,
- омогућавање заједничке спортске активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем.

Планови рада секција за актуелну школску годину су приказани у оквиру Школског програма и његов су интегративни део.

Назив секције	Број планираних часова (задужење по наставнику)	Разред
Секција за програмирање	18 - 36	5 – 8.
ХОР	18 - 36	5 – 8.
Информатичка секција	18 - 36	5 – 8.
Ликовна секција	18 - 36	5 – 8.
Саобраћајна секција	18 - 36	5 – 8.
Стони тенис	18 - 36	5 – 8.
Слободне активности	36	1 – 4.

Припремна настава се организује за ученике 8. разреда из предмета који се полажу на Завршном испиту. Тенденција школе је да се она одржи са најмање четвртином фонда часова прописаног за одређени наставни предмет, а ако је то организационо могуће, и са више од тога. Припремна настава улази у саставни део редовних задужења наставника, а планира се као остали видови активности из посебног дела школског програма.

Приказ активности:

Назив секције	Број планираних часова (задужење по наставнику)	Разред
Српски језик	34	8.
Математика	34	8.
Биологија	17	8.
Историја	17	8.
Географија	17	8.
Физика	17	8.
Хемија	17	8.

6.6. ПРОГРАМ ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА:

Обогаћени једносменски рад је концепт васпитања и образовања који је Школа предложила, а са радом кренула средином септембра 2020. године. Овим пројектом предвиђено је да се на занимљив начин проведе време после обавезне редовне наставе, уз подршку учитеља и наставника. Неизоставна је и вршњачка сарадња ученика, што оплеменењује рад и искуства ученика, рад на социјалним вештинама и здравом растеређујућем дружењу.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА ПРОЦЕНТЕ АНГАЖОВАЊА У ПРОЈЕКТУ ОБОГАЋЕНИ ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД У ШКОЛИ:

Основна школа „Драган Ђоковић Уча“ Лађевци предложен проценат ангажовања (60%) за учешће у пројекту Обогаћени једносменски рад расподелила је на 35% у матичној школи и 25% у Издвојеном школском месту Горњи Лађевци.

Пројекат ће се спроводити кроз следеће моделе активности :

1. ПОДРШКА У УЧЕЊУ

(Гордана Симовић - наставница разредне наставе и Весна Ћуић – наставница енглеског језика у издвојеном школском месту Горњи Лађевци за укупно 15% ангажовања).

2. ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА

(Гордана Денић-наставница српског језика у матичној школи за 15% ангажовања).

3. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА

(Јелена Петровић и Лозица Радетић -наставнице разредне наставе у издвојеном школском месту Горњи Лађевци за укупно 10% ангажовања).

4. СВЕТ ФИНАНСИЈА

(Јелена Танасковић, наставница хемије у матичној школи за 10% ангажовања).

5. ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО

(Марко Весковић, наставник физике у матичној школи за 10% ангажовања).

Одлучили смо се за ова школска места и ове моделе из више разлога :

- у матичној школи би на овај начин решили непуну норму наставницима српског језика и књижевности, физике и хемије, јер у школској 2022/2023. години долази до смањења броја ученика, а ученицима би се пружила додатна помоћ у учењу из ових предмета, као и упознавање са новим областима живота и рада;
- у издвојеном школском месту Горњи Лађевци слободно време које ученици млађих разреда имају од завршетка наставе до доласка аутобуса (око сат времена) било би садржајније и квалитетније, а пружила би им се и додатна помоћ у учењу.

напомена:

У прилогу је Предлог модела/програма/активности за додатну образовно-васпитну подршку развоју ученика са описом реализације у оквиру пројекта Обогаћени једносменски рад у ОШ „ Драган Ђоковић Уча “ Лађевци .

ОПИС РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА У ШКОЛИ:

Област деловања	1.Област деловања – додатни часови обавезних наставних предмета диференцирани према образовним потребама ученика 2.Област деловања – српски језик и књижевност 3.Област деловања – слободне активности 4. Област деловања – финансијска писменост 5. Област деловања —научна писменост
Назив активности	1. ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Сви облици додатног рада са ученицима, креативан рад, припрема за такмичење, припрема за полагање завршног испита; додатна подршка у виду индивидуализоване наставе или наставе у малим групама за ученике који раде по ИОП-у... 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Доследна примена правописнојезичке норме , делови текстова , смисаоне целине , лепо писање , писано тумачење књижевног дела , елементи композиције писаних текстова... 3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА : Стицање навика о одговорном понашању у окружењу, оспособљавање за једноставнији рад на рачунару, развијање дечје креативности путем цртања, сликања и вајања... 4. СВЕТ ФИНАНСИЈА 3: Финансијско образовање и васпитање подразумева не само стицање знања и развој вештина већ и формирање правилних ставова према новцу, штедњи, улагању, потрошњи, предузетништву у чијој основи су финансијска добробит појединца и друштва као вредност. 5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО: Стицање искуства у планирању, реализацији, презентовању резултата и евалуацији истраживања. Упознавање са основним фазама у оквиру реализације пројекта.
Циљеви и очекивани исходи активности	1.ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Циљ ових часова је да ученик утврди и прошири знање стечено на редовном часу, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према настави и учењу, способност комуникације и примени стечена знања у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота. Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самовредновање и изражавање свог мишљења. Ученик ће бити у стању да: схвати и разуме проблем, створи план решавања, реализује га, провери и дискутује. 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Развијање базичне писмености и писменог изражавања, разумевање чињенице да је писање процес који се унапређује од почетне идеје до крајњег писаног продукта, подстицање маште за даље писање, развијање литерарних способности и стваралачких потенцијала ученика, подизање културе писаног изражавања на виши ниво. 3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА:

	Разумевање појава у непосредној животној средини и препознавање човековог негативног односа према животној средини. Оспособљавање за коришћење едукативних програма, сајтова... као помоћ у учењу. Развијање свести о култури, обичајима и традицији свог народа код деце и проширивање знања и искустава деце о обичајима. Очување природне деље радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке активности. 4.СВЕТ ФИНАНСИЈА 3: Подршка ученицима да, кроз овладавање основним знањима и вештинама и развој ставова, разумеју вредност новца и значај управљања финансијама, развију правилне финансијске навике и предузетнички дух. Ученик ће бити у стању: да опише себе у свету финансија, испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у тимском раду, критички разматра и користи информације из различитих извора. 5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО: Развијање истраживачког духа, сарадње и иницијативе код ученика. Јачање представе о значају природних наука и њиховој заснованости на математичком моделовању и експерименту. Приближавање научног метода и пројектног начина размишљања узрасту ученика.
Опис активности	1.ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Наставник упознаје ученике са садржајем трудећи се да ученици буду што више укључени у рад, кроз занимљиве примере наводи их до одговарајућих закључака. Задатке и примере бирати зависно од интересовања циљне групе. Ученик учествује у раду, развија комуникацију, компетенције за целоживотно учење. Планирано је пет часова недељно, који ће се реализовати у учионици и дигиталном кабинету, користећи различите и адекватне изворе знања. 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Реализација наведених активности се планира четири до пет часова недељно. Рад са ђацима може бити организован индивидуално, у пару, мањој или већој групи. Поједине активности могу бити реализоване у адекватном простору (библиотека, кабинети,...) где ће им бити доступни разни извори знања. Начини остваривања: разговор, практичан рад, радионица. 3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА: У овом пројекту ће се ученици опробати као истраживачи локалне околине. Они ће покушати да боље упознају своју околину, као и флору и фауну. За време provedено у школи ученици ће се упознати са биљкама из околне близине, уређењем школског дворишта и припремом за планирана пешачења. Часови ће се реализовати у школи и школском дворишту, као и на одређеним релацијама за пешачење. За свако пешачење биће одређен циљ, где ће се прикупљати смеће, упознавање са биљкама и њиховим називима и наменом, лековитим својствима и употребом у исхрани. Планиран број часова за реализацију је 4 часа недељно. Ученици ће се упознати са датумима свога краја, обичајима предака, традиционалним песмама, играчкама и предметима свога краја, исхраном кроз време. 4.СВЕТ ФИНАНСИЈА 3: Активност Свет финансија у основној школи има вишеструку сврху за ученике. Подстиче развој личности коју карактерише финансијска писменост потребна у свакодневном животу. Доприноси унапређивању међупредметних и других компетенција: предузимљивост и оријентацију ка предузетништву, рад са подацима, решавање проблема и сарадња. Сматре се и видом подршке професионалном развоју ученика, посебно ученика седмог и осмог разреда. Ученици који показују интересовање да се школују у области економије и финансија Свет финансија може им бити добар извор стручних информација. Планирани број часова за реализацију је два часа недељно. Рад са ученицима може бити организован као: групни рад, индивидуални рад, рад у пару. 5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО: Часови су осмишљени као комбинација проширивања знања из области природних и техничких наука, обележавање значајних датума за историју науке, упознавање са занимљивостима савремене науке и практичног ангажовања ученика у изради истраживачких и пројектних задатака. Ученици ће у условима кабинетске наставе имати прилику да учествују у демонстрацији и анализи различитих физичких феномена, представљених једноставним експериментима, уз елементарно математичко моделовање. Истраживачки задаци биће реализовани под менторством наставника, индивидуално, у пару, или кроз хетерогене експертске групе, уз

	дискусију након презентације резултата, или планирано сучељавање мишљења, у зависности од теме. За пројектне задатке предвиђен је групни рад. Ученици ће у оквиру пројектних задатака израђивати различите инструменте, практичне уређаје, презентације, паное... У зависности од процене наставника, формирањем хомогених група, биће примењен додатни диференцирани рад са ученицима различитих нивоа постигнућа, кроз повремено обнављање и увежбавање математичких техника и метода, сагледавање различитих проблема из више углова и повремену акцелерацију у стицању знања из области природних и техничких наука.	
Циљна група којој је намењено	1. за ученике од првог до четвртог разреда у издвојеном школском месту Горњи Лађевци; 2. за ученике од петог и осмог разреда у матичној школи; 3. за ученике од првог до четвртог разреда у издвојеном школском месту Горњи Лађевци; 4. за ученике седмог и осмог разреда у матичној школи; 5. за ученике шестог разреда у матичној школи.	
Носиоци активности	1. наставница енглеског језика и наставница разредне наставе (2 извршиоца); 2. наставница српског језика и књижевности (1 извршилац); 3. наставнице разредне наставе (2 извршиоца); 4. наставница хемије (1 извршилац); 5. наставник физике(1 извршилац).	
Место реализације	Све активности ће бити реализоване у школи (типској учионици, дигиталном кабинету, библиотеци, физкултурној сали, школском дворишту, локалној околини...).	
Потребно ангажовање извршилаца (наставник, стручни сарадник)	Наставник физике (10%), наставница хемије (10%), наставница српског језика и књижевности (15%), наставница енглеског језика (10%) и наставнице разредне наставе (укупно 15 %).	
Исхрана ученика	Довозити храну до школе, кетеринг или пекара.	
Процена обухвата ученика	Први циклус:	око 30
	Други циклус :	око 120
Додатни ресурси	Адаптирати 2 учионице , кухињу, обновити школски намештај , дидактички материјал, савремена наставна средства...	
Додатне напомене	Активности се прилагођавају узрасту ученика, а одређују на основу периодичног изјашњавања о интересовањима (анкета).	

Напомене:

- Ученици ће моћи прелазити из једне у другу активност искључиво између два полугодишта;
- Док, евентуално, траје настава по Оперативном плану по Посебном програму за рад у условима пандемије (други и трећи модел) изазване вирусом COVID 19, спроводиће се активности само из прве области (ПОДРШКА У УЧЕЊУ);
- Уколико нам се овај модел наставе одобри и наредних година, а дође до измене у задужењима наставника, оне ће бити евидентирани у њиховим новим задужењима, а концепција једносменског рада ће бити увек саставни део Годишњег плана рада школе.

7. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе

Културна и јавна делатност школе је једно од подручја васпитно-образовних активности којом се остварује чвршћа и непосреднија веза са друштвеном средином. Циљ ове школске делатности је унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног нивоа рада у друштвеној средини. Остварује се разноврсна, садржајна и перманентна сарадња са културним институцијама у граду – Музејом, Галеријом, Краљевачким позориштем, Библиотеком „Стеван Првовенчани“ и осталим културним установама.

Поред културне делатности школе која је везана за институције, биће реализовано и мноштво активности у самој школи. План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део Годишњег плана школе.

Оријентациони перманентни план културне и јавне делатности школе:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	начин реализације	месец	место	извршиоци активности	Форма евалуације
1.	Пријем првака	Припрема приредбе, избор ученика, текстова, сцене, свечана прослава и програм	Септембар	учионице у издвојеним школским местима	Учитељице 2, 3. и 4. разреда	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
2.	"Дечија недеља"	Прослава у школи, припрема и израда маски, одабир екипе за евентуално, учешће на градској свечаности, учешће школе на градској свечаности	Октобар	учионице у издвојеним школским местима	Учитељице 1. разреда	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
3.	Дан школе	Припрема приредбе, избор ученика, текстова, сцене, пробе драмске и рецитаторске секције, Свечани програм, Свечана седница	Октобар	хол школе и спортска сала	Комисија за културну и јавну делатност, Драмска секција, Рецитаторска секција, Савет родитеља	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора

4.	Новогодишња прослава	Припрема изложби по одељењима, израда новогодишњих честитки, украшавање учионица, одељенске прославе и програм	Децембар	хол и учионице школе	Одељењско веће, Одељењске заједнице од 1. до 8. разреда	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
5.	Прослава "Дана Светог Саве"	Избор ученика за учешће на прослави, проба драмске и рецитаторске секције, Академија, Сечење Славског колача, изложба дејих радова	Јануар	холови и учионице матичне школе и издвојених школских места	Комисија за културну и јавну делатност, Драмска и Рецитаторска секција, Савет родитеља, Одељењско и разредно веће, Одељењске заједнице од 1. до 8. разреда.	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
6.	Гостовање драмских уметника	Ангажовање позоришне групе, гостовање у просторијама школе	једанпут до два пута годишње	хол матичне школе или спортска сала	Наставници и ученици школе	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
7.	Посете позоришту	Ангажовање позоришне групе, посета позоришту	једанпут до два пута годишње	позориште	Наставници и ученици школе, библиотекар - медијатекар	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
8.	Гледање биоскопских представа	Одабир биоскопске представе примерене узрасту ученика, посета биоскопу	једанпут до два пута годишње	биоскоп	Наставници и ученици школе, библиотекар - медијатекар	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
9.	"Еколошко пролеће"	Уређење школског дворишта, изложба радова ученика на теме Пролеће око нас, одржавање	Мај	школска дворишта и зграде матичне школе и	Одељењске заједнице од 1. до 8. разреда, Еколошка секција,	- координација активности са комисијом за заштиту животне

		ентеријера и екстеријера школе		издвојених школских места	Савет родитеља	средине и декорацију школе, - увид од стране директора
10.	Завршна свечаност поводом краја школске године	Програм за крај школске године, родитељски састанци	Јун	холлови и учионице матичне школе и издвојених школских места	Наставници и ученици Вршњачки тим школе Драмска и Рецитаторска секција	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора

8. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Школски спорт и спортске активности јављају се у школи у виду редовне наставе, секција и такмичарских активности, а које се, опет могу одржавати у оквиру школе или ван ње у склопу такмичења на општинском, окружном, републичком, међународном... нивоу. Школу на овим такмичењима могу представљати појединци и екипе. Основни задатак спорта и спортских активности је да ученике што боље упознају са основним корацима, односно елементима разних спортских дисциплина, али далеко већи значај има њихово учешће на развој спортског духа код ученика.

Обавезне физичке активности су обавезна наставна активност у оквиру којих се едукују ученици 5 и 6. разреда наше школе, а њихови тематски садржаји, циљеви и задаци остваривања програма, начини и поступци реализације... су дати у поглављу Школског програма који се бави програмима обавезних и изборних наставних предмета, као и слободних активности.

Спортске активности се остварују у млађим разредима наше школе у оквиру слободних активности где је извршено и њихово тематско планирање.

Напомена: У старијим разредима наше школе постоје стонотениска и фудбалска секција, оне функционишу у односу на годишња задужења наставника физичког и здравственог васпитања, а њихово тематско планирање је извршено на следећи начин:

СТОНОТЕНИСКА СЕКЦИЈА

р.б.	Време	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА (начин реализације)	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАПОМЕНА ВЕЗАНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ
1/2. 3/4.	с е п т е м б а р	- Селектирање ученика за секцију - Правила игре са демонстрацијом	Уводни час Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције	Подразумева се извесна флексибилност у самом процесу рада секције која је условљена динамиком реализације и зависи од разноврсности ситуација учења.
5/6. 7/8.	о к т о б а р	- Правилно држање рекета, кретање играча и стварање осећаја за пребацивање лоптице - Сервирање, врсте и примена сервиса	Обрада и вежбање Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције	
9/10. 11/12.	н о в е м б а р	- Одбрана од сервиса - Смечовање, користећи обе стране	Обрада и вежбање Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције	

13/14. 15/16.	д е ц е м б а р	- Сервирање, пријем сервиса и контранапад - Диригована игра без бројања поена	Вежбање Вежбање	Задужени наставник и чланови секције
17/18. 19/20.	ј а н у а р	- Диригована игра без бројања поена - Игра појединачно, без бројања поена са акцентом на смечовање	Вежбање Вежбање	Задужени наставник и чланови секције
21/22. 23/24.	ф е б р у а р	- Диригована игра са бројањем поена - Диригована игра са бројањем поена	Вежбање Вежбање	Задужени наставник и чланови секције
25/26. 27/28.	м а р т	- Такмичење по куп систему - Суђење, правила са коментаром	Вежбање Обрада	Задужени наставник и чланови секције
29/30. 31/32.	а п р и л	- Диригована игра са развијањем такмичарског духа - Демонстрирање игре у паровима (дублу)	Вежбање Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
33/34. 35/36.	м а ј	- Диригована игра у синглу са развијањем такмичарског духа - Диригована игра у синглу са развијањем такмичарског духа	Вежбање Вежбање	Задужени наставник и чланови секције
По избору	ј у н	- Тип игре по избору	Вежбање	Задужени наставник и чланови секције

ФУДБАЛСКА СЕКЦИЈА

р.б.	Време	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА (начин реализације)	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАПОМЕНА ВЕЗАНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ
1. 2. 3. 4.	с е п т е м б а р	- Историјат - Правила - Ударање лопте средином хрпта стопала - Ударање лопте унутрашњом страном стопала	Обрада Обрада и вежбање Обрада и вежбање Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције	Подразумева се извесна флексибилност у самом процесу рада секције која је условљена динамиком реализације и зависи од разноврсности ситуација учења.

5.	о	- Ударање лопте спољном страном стопала	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
6.	к	- Ударање лопте унутрашњом страном хрпта сопала	Обрада и вежбање	
7.	т	- Ударање лопте врховима прстију	Обрада и вежбање	
8.	о	- Ударање лопте петом	Обрада и вежбање	
9.	б	- Ударање лопте главом из места	Обрада и вежбање	
10.	а	- Ударање лопте главом из кретања	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
11.	р	- Ударање лопте бочним делом главе	Обрада и вежбање	
12.	е	- Примање лопте унутрашњом страном стопала	Обрада и вежбање	
13.	м	- Примање лопте у ваздуху	Обрада и вежбање	
14.	б	- Примање високих лопти после пада на тло	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
15.	а	- Примање лопте спољном страном стопала	Обрада и вежбање	
16.	р	- Примање лопте ђоном	Обрада и вежбање	
17.	р	- Игра првим пасом	Обрада и вежбање	
18.	ј	- Игра првим пасом	Вежбање	Задужени наставник и чланови секције
19.	а	- Одбрамбена тактика	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
20.	н	- Одбрамбена тактика	Вежбање	
21.	у	- Игра на средини терена	Обрада и вежбање	
22.	а	- Игра на средини терена	Вежбање	
23.	р	- Контранапад	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
24.	т	- Контранапад	Вежбање	
25.		- Слободна игра првим пасом	Обрада и вежбање	
26.		- Слободна игра првим пасом	Вежбање	
27.	а	- Слободна игра уз два контакта	Обрада и вежбање	Задужени наставник и чланови секције
28.	п	- Слободна игра	Вежбање	
29.	р	- Слободна игра	Вежбање	
30.	и	- Слободна игра уз два контакта	Вежбање	
	л			

31.	м	- Слободна игра	Вежбање	Задужени
32.	а	- Слободна игра	Вежбање	наставник и
33.	ј	- Слободна игра	Вежбање	чланови секције
34.		- Слободна игра	Вежбање	
35.	ј	- Слободна игра	Вежбање	Задужени
36.	у н	- Слободна игра	Вежбање	наставник и чланови секције

Такође, такмичарске активности у оквиру спорта се односе на учешће спортских екипа и појединаца на редовним годишњим такмичењима, као и њихове припреме. У оквиру овог сегмента, наставници окупљају заинтересоване и талентоване ученике и са њима раде на што квалитетнијој припреми за такмичења. Због тога се после редовне наставе организују тренинзи на којима се ученици – такмичари увежбавају и организују како би остварили успехе на такмичењима. Поред такмичења, школа организује и друге активности у оквиру одређених школских манифестација, примарно уочи Дана школе.

Оријентациони перманентни план спортских такмичења у школи и ван ње:

р.б.	Спортска област/ дисциплина	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	месец	место	извршиоци активности	Форма евалуације
1.	АТЛЕТИКА	- ТРКА НА 100 МЕТАРА (дечаци) - ТРКА НА 100 МЕТАРА (девојчице) - ТРКА НА 400 МЕТАРА (дечаци) - ТРКА НА 400 МЕТАРА (девојчице) - ТРКА НА 800 МЕТАРА (дечаци) - ТРКА НА 800 МЕТАРА (девојчице) - ШТАФЕТНА ТРКА 4 X 100 МЕТАРА (дечаци) - ШТАФЕТНА ТРКА 4 X 100 МЕТАРА (девојчице)	Октобар, седмица уочи дана школе	Игралиште ФК "Браћа Вуковић" у Лађевцима	Наставници физичког и здравственог васпитања, учитељи, одељењске старешине	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе и Ученичким парламентом - увид од стране директора
2.	Спорт: рукомет, одбојка, стони тенис...	Екипна такмичења на нивоу старијих разреда	Април, седмица уочи пролећног распушта	Школска сала, спортски терени школе	Наставници физичког и здравственог васпитања, одељењске старешине	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе и Ученичким парламентом - увид од стране директора
3.	Спорт: рукомет, одбојка, фудбал, стони тенис, стрелаштво...	Екипна такмичења на нивоу старијих разреда на градском, окружном, републичком... нивоу	У складу са календаром такмичења	Сале и спортски терени школа – организатора такмичења	Наставници физичког и здравственог васпитања	- документација са одржаних такмичења

9. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА ОД НАСИЉА ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Програм заштите деце/ученика од насиља је заснован и дефинисан на основу Посебног протокола и Приручника за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама и саставни је део Школског програма.

Увод

Право на заштиту од свих облика насиља представља основно право сваког детета утврђено у Конвенцији о правима детета и другим документима Уједињених нација, Савета Европе и осталих међународних организација, које је држава Србија прихватила као чланица тих организација.

Према Закону о основама система образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и задацима, реализује се развијањем толеранције, јачањем поверења, неговањем другарства и пријатељства, спречавањем понашања која нарушавају права на различитости, поштовањем дечјих права и др.

Закон о основама система образовања и васпитања уређује и израду посебних правилника за уређење дисциплине и понашања у институцији (Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика, Правилник о понашању ученика, запослених и родитеља, Правилник о васпитно-дисциплинским мерама, Правилник о похваљивању и награђивању, Правилник о похваљивању, Правилник о организовању екскурзија), а Правилником о стручно-педагошком надзору дефинисана је и обавеза рада самовредновања у области подршке ученицима који обухвата и безбедност ученика.

Регулише се и израда Школског развојног плана, Годишњег плана рада школе, Школског програма где се успоставља превентивни рад на заштити деце од насиља као редовна пракса у образовно-васпитном просецу, што је и једна од одговорности установе тј. школе

Основни принципи и задаци:

Основни принципи на којима почива Програм ОШ „Драган Ђоковић Уча“, а који уједно представљају и смернице за деловање су:

- омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптималном развоју;
- интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или који учествују у раду школе;
- обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика;
- учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- програм се односи на сву децу/ученике у школи без обзира на њихов пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне разлике.

Заштита запослених у образовно-васпитним установама регулисана је већ донетим законским и подзаконским актима.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА

Програм омогућава ангажовање свих запослених у школи на превенцији, праћењу и сузбијању насиља.

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности,
- не толерише насиље,
- не ћути у вези са насиљем,
- развија одговорност и поступање свих учесника образовно – васпитног процеса,
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује.

Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота деце и особља у школи кроз спровођење:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика;
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи и установама.

Превентивне активности

Превентивне активности су креиране у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- заступљености различитих врста насиља;
- броја повреда;
- процене безбедносне ситуације након спровођења анкете о вршњачком насиљу у школи;
- сигурности објекта, дворишта...

Ниво безбедности средине у којој деца бораве, тј. школска зграда и двориште са спортским теренима унапређен је до највишег нивоа. Као једна од превентивних мера је појачано дежурство наставника, ученика и помоћних радника у школи и школском дворишту. Свакодневно, од 7.30 до 13.30 часова по два ученика дежурају у просторији за дежурство у холу школе о чему постоји евиденција у посебној свесци дежурних ученика. Евиденцију о дежурству воде и наставници у дневнику дежурства.

Редовно дежурство обавља дневно по 3 и више наставника распоређених на различитим пунктовима. Директор има увид у сва обављена дежурства.

Безбедност деце/ученика примарни је задатак свих наставних и ваннаставних активности.

Превентивне активности се огледају кроз посебне програме образовно-васпитног рада, у оквиру наставе ГВ, ваннаставних активности (извођење екскурзије, прослава мале матуре, приредбе поводом значајних датума, обележавања Дечје недеље, промоција дечјих права, доношење правила понашања уз партиципацију ученика, упознавање са последицама кршења правила).

Са Посебним протоколом о безбедности деце/ученика упознато је Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор, ученици.

Интервентне активности

За планирање и реализацију интервенције узети су у обзир следећи критеријуми:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређујемо поступке и процедуре деловања у следећим ситуацијама и по следећој процедури:

1) Насиље или сумња да се насиље дешава између деце/ученика:

1. Опажање или добијање информације да је насиље у току;
2. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/одељенски старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље);
3. Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
4. Смиривање ситуације - подразумева обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са учесницима насиља;
5. Прикупљање информација: разговор са учесницима и другим актерима (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље);
6. Консултације - остварују се непосредно по појави сумње или по стицању информација о насиљу или након непосредног насиља. Обављају се у оквиру установе на следећи начин:

А) уколико је неко видео насиље или је обавештен да се насиље непосредно дешава, обавештава неког од наведених особа: дежурног наставника, педагога, одељенског старешину, директора, члана Тима за заштиту деце/ученика од насиља...),

Б) уколико код њега постоји сумња на насиље или је добио информације да постоји сумња на насиље, о томе обавештава стручну службу, одељенског старешину, директора, члана Тима..).

- Обавештавање стручне службе у школи -Након А и Б ситуације, информације о насиљу и чињенице о вршењу насиља прослеђују се директору и стручној служби (педагогу), који су дужни да забележе све релевантне податке:
 - Име и презиме особе која је дала информације о насиљу или сумњи да постоји насиље;
 - Имена особа који су актери насиља или потенцијалног насиља;
 - Опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења;
 - Белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем;
 - Опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја.
- Врши се састанак стручне службе са Тимом и упознавање чланова са околностима и чињеницама;
- Тим на основу података процењује ниво ризика и сачињава(уколико процени да је потребно) план заштите и даље кораке поступања (реаговања) и праћења ситуације и последица ситуације и план реинтеграције учесника насиља;
- Тим одређује задатке, одговорности и улоге чланова тима и других запослених у школи;
- Разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
- Тим се може, у зависности од сложености ситуације, консултовати са службама изван установе:

- са Центром за социјални рад,
- специјализованим здравственим службама,
- МУП-ом...
- Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама Тим доноси одлуку о предузимању акција које се односе на:
 - информисање родитеља деце/ученика учесника у насиљу и о предузетим планом заштите и праћења развоја ситуације (родитељи се обавештавају и позивају непосредно после насиља и у време консултација);
 - организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља;
 - укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно)...

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељенски старешина, предметни наставници, стручна служба, остали запослени у школи...).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

2) Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи:

1. Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;

2. Сумња да се насиље дешава на основу:

А) препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика,

Б) путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика,

В) посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

3. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/одељенски старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље);

4. Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
5. Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;
6. Организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
7. Укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно);
8. Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите...

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељенски старешина, предметни наставници, стручна служба...).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости , као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

3) Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе која није запослена у школи:

1. Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;
2. Сумња да се насиље дешава на основу:
 - А) препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика,
 - Б) путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика,
 - В) посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

3. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/одељенски старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље);

4. Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
5. Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;

6.Организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља;

7.Укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно);

8.Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите...

Такође, у одређеним ситуацијама, на основу консултација Тим процењује да ли да:

А) Неодложно пријави насиље МУП-у и Здравственој установи (ако постоји повреда или је угрожен живот);

Б) Одложи пријављивање ако је у питању изузетна ситуација и консултује се са више надлежних установа, служби и институција.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других систе

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Одељенски старешина, стручна служба, директор су у обавези да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим за заштиту ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.

Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

Задаци чланова Тима су да:

- Учествоју у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања,
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у Школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље,
- Организују упознавање родитеља и ученика за Протоколом о заштити ученика,
- Координирају израду и реализацију програма заштите ученика (превентивне и интервентне активности),
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика,
- Прате и процењују ефекте предузетих мера и заштити ученика,
- Сарађују са релевантним установама,
- Планирају план наступа школе у медијима,
- Организују евидентирање појава насиља,
- Прикупљају документацију,
- Извештавају стручна тела и органе управљања...

Оријентациони перманентни план заштите ученика од насиља:

Р.Б.	А К Т И В Н О С Т	носиоци активности	време реализације	Форма евалуације
1. ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ				
1.а.	- Имплементација активности у ГПР и ШРП; -Програмске основе васпитног	- Стручни актив за ШРП		- Увид у ГПР, - Увид у планове рада ЧОС-а

	рада школе; -План рада здравственог васпитања; -Програмске основе васпитно запушеног, девијантног и делинквентног понашања ученика; -Оперативни план активности на спречавању алколизма, пушења и узимања дроге; -Константна примена Правилника о безбедности; -Константна примена Правилника о понашању у школи; -План рада ЧОС.	- директор - педагог школе - секретар школе - одељењске старешине - Ученички парламент	Септембар – октобар	
1.б.	-Анкетирање ученика 5. разреда за допуну Вршњачког тима; -Анкетирање ученика о облицима насиља ученика у школи; -Евалуација података добијених анкетом; -Презентација података из анкете на родитељским састанцима.	- Тим за заштиту - одељењске старешине	Септембар – октобар	- Увид у нови састав Вршњачког тима, - Анкета
1.в.	- Ажуриран Досије о стању криминалитета и јавног реда и мира; - Ажуриран Досије школе од стране криминалистичког техничара.	- школски полицајац и криминалистички техничар - МУП	Октобар – новембар	- Сарадња директора школе са МУП-ом
1.г.	- Израда захтева за увођење видео надзора у школи.	- директор - секретар школе	Новембар	- Сарадња директора школе са СО
1.д.	-Креирање и усвајање образаца за евидентирање ситуација насиља.	-Тим за заштиту - Наставничко веће -Педагошки колегијум	Октобар – новембар	- Креирани обрасци
1.ђ.	-Договор са члановима Вршњачког тима о планираним активностима.	-Тим за заштиту - педагог	Септембар – октобар	- Увид у документацију
1.е.	-Обука нових чланова (ученици 5. разреда) Вршњачког тима за медијацију	- едукатори из Тима за заштиту и старији чланови Вршњачког тима	Октобар – новембар	- Извршена обука чланова тима
1.ж.	Организовати посету Вршњачког тима школе –	- директор - Тим за заштиту	Фебруар – март	- Увид у документацију

	Вршњачком тиму школе Јово Курсула или Светозар Марковић.			
1.з.	-Маркирање опасних и безбедних зона.	- Тим за заштиту - Савет родитеља	Март – април	- Извршено маркирање
2. ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ				
2.а.	-Континуирана сарадња са школским полицајцем задуженим за нашу школу.	- директор - Тим за заштиту	континуирано	- Сарадња директора школе са МУП-ом
2.б.	-Интервенција школског полицајца у ситуацијама насиља (туче, претње, застрашивање...); - Обавештавање родитеља и разговор о ситуацијама насиља (туче, претње, застрашивање...).	- школски полицајац - директор - педагог - Тим за заштиту - одељењске старешине - родитељи	по указаној потреби	- Увид у документацију о евентуалним интервенцијама
2.в.	-Активности вршњачке медијације.	- Вршњачки тим	по указаној потреби	- Увид у документацију о евентуалним интервенцијама
2.г.	-Активности на санкционисању девијантног социјалног понашања	- директор - Наставничко веће - Одељењска већа - Одељењске старешине - секретар школе	по указаној потреби	- Увид у документацију о евентуалним интервенцијама
3. АКТИВНОСТИ ЗА РАЗВОЈ ПРОСОЦИЈАЛНОГ ПОНАШАЊА				
3.а.	- Интерактивне радионице на часовима ГВ.	-наставници ГВ	током године	- Планови за ГВ
3.б.	- Интерактивна размена на родитељским састанцима.	-одељењске старешине	током године	- Увид у документацију са РС
3.в.	-Спортски турнири.	- наставници физичког васпитања, - ученици, - заинтересовани родитељи и наставници - Ученички парламент	током године у складу са ГПР (Реализовани турнири у одбојци и стоном тенису и манифестација у трајању од 2 дана "На истој страни")	- Увид у документацију о реализованим спортским манифестацијама
3.г.	-Промовисање здравих стилова живота.	- наставници биологије и физичког васпитања - еколошка секција - ученици	током године	- Увид у документацију о реализованим активностима
4. АНАЛИТИЧКЕ АКТИВНОСТИ				
1.	- Анализа разних параметара у оквиру ове области.	- чланови Тима за заштиту	континуирано, у складу са указаним	- презентовани извештаји, анализе...

			потребама	

10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Циљ школе је да културним и другим активностима повећа активност васпитно-образовног рада у стицању и развијању опште културе ученика и унапређивању културе рада.

Ваннаставне активности

Једна од приоритетних области рада су слободне активности, које нашу школу чине препознатљивом. Планирање и реализација ових активности регулисани су Годишњим планом рада.

Драмска/рецитаторска секција, хор и ликовна секција функционишу већ годинама, а о успешности рада сведоче и учешће ученика на многим смотрема, прославама, ликовним конкурсима... како у школи тако и ван ње.

Велики број ученика ангажован је на припреми и реализацији представа за Дан школе и Светог Саву. Укључени су ученици свих узраста (осмишљавање прославе, израда сценографије, костима, избор музике...).

Ученици и наставници наше школе радо и често се одазивају на хуманитарне акције. Акције прикупљања помоћи односе се како на ученике из наше школе, тако и на децу из Краљева и других градова. Део који се односи на друштвено користан рад је саставни део Годишњег плана рада школе.

У нашој школи постоји еколошка секција кроз коју ученици уређују не само школско двориште већ и шири простор у којем се школаналази. Ученици брину о заштити и очувању свог краја и проширују своја знања о одрживом развоју.

Учествовањем на различитим спортским манифестацијама наша школа негује спортски дух и тиме задовољава жеље и афинитете наших ученика. Наша школа је на свим градским турнирима освојила задовољавајуће резултате.

Слободне активности ученика – **секције** представљају све облике рада којима се пружа могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области. Њихова суштина биће да допринесу социјализацији ученика у односу на позитивне афинитете према појединим предметима и областима.

Својим садржајима слободне активности унапредиће рад школе и непосредније повезати школу са друштвеном средином, а кроз секције биће реализовани следећи васпитно-образовни задаци:

- подстицај стваралаштва,
- задовољење интелектуалне радозналости,
- пружање могућности за заједничку игру, забаву и разоноду,
- омогућавање заједничке спортске активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем.

Секције сваке године омогућавају нашим ученицима учешће на такмичењима разних нивоа. Велики број секција у оквиру предмета пружа могућност ученицима да на занимљив начин прошире своја знања у оквиру предмета .

Иако су наше ваннаставне активности веома разноврсне и присутне међу ученицима школски тим се определио да област слободних активности буде и даље осавремењавана у складу са потребама ученика, наставника, родитеља, локалне заједнице...

ОРИЕНТАЦИОНИ ПРИКАЗ СЕКЦИЈА У ШКОЛИ:

Назив секције	Број планираних часова (задужење по наставнику)	Разред
Секција за програмирање	18 - 36	5 – 8.
ХОР	18 - 36	5 – 8.

Информатичка секција	18 - 36	5 – 8.
Ликовна секција	18 - 36	5 – 8.
Саобраћајна секција	18 - 36	5 – 8.
Стони тенис/мали фудбал	18 - 36	5 – 8.
Драмска/рецитаторска секција	18 - 36	5 – 8.
Слободне активности	36	1 – 4.

НАПОМЕНА: Планови рада секција сачињавају се сваке школске године, а у односу са годишњим задужењима наставника и саставни су део школског програма.

Оријентациони перманентни план друштвено – корисног рада у школи и ван ње:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	узраст ученика	месец	Особе задужене за организацију активности	Форма евалуације
1.	- израда дидактичког материјала	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране педагога школе
2.	- учешће у неговању цвећа и дрвећа и одржавању школских просторија	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе
3.	-учешће у хуманитарним акцијама	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
4.	- учешће у уређењу школских терена, игралишта и дворишта	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе
5.	- уређивање и одржавање школских просторија - учионица и њихово естетско планирање	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе
6.	- уређивање и одржавање осталог школског простора	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе

7.	- одржавање дрвореда и зелених површина, као и игралишта и спортских терена	5 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе
8.	- обављање корисних послова у акцијама Црвеног крста	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
9.	- дежурство ученика	5 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране одељенских старешина и директора школе
10.	-учешће у разним акцијама на ширем друштвеном плану: "Очистимо Србију"...	1 – 8. р.	током целе наставне године	одељењске старешине и задужени наставници	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе и директора школе

Оријентациони перманентни план изложби, прослава и смотри у школи:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	начин реализације	месец	место	извршиоци активности	Форма евалуације
1.	Изложба ликовних радова "Прваци цртају"	Прикупљање, сортирање, опремање, постављање изложбе	Октобар	холлови издвојених школских места	Учитељи 1. разреда	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
2.	Изложба радова јесењих поводом припрема за Дан школе	Прикупљање, сортирање, опремање, постављање изложбе	Октобар	хол у матичној школи	Учитељи 2, 3. и 4. разреда, наставник ликовне културе и Ликовна секција школе	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
3.	Спортски турнири	Прикупљање, селекција, обезбеђење, опремање, доношење пропозиција такмичења, суђење, маркетинг, припрема реквизита	Октобар, седмица уочи дана школе и април, седмица уочи пролећног	Игралиште ФК "Браћа Вуковић" у Лађевцима, школска сала и спортски терени	Наставници физичког васпитања и ученици од 5. до 8. разреда	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе

			распуста	школе		
5.	Израда плаката	Одабир теме "Школа без насиља"	Април,	хол у матичној школи и учионице	Одељењске заједнице од 5. до 8. разреда, Вршњачки тим и Ликовна секција школе	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
6.	Спортски турнири у оквиру пројекта "Школа без насиља"	Прикупљање, селекција, обезбеђење, опремање, доношење пропозиција такмичења, суђење, маркетинг, припрема реквизита	Мај	спортски терени	Наставници, ученици и родитељи	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе
7.	Изложбе ликовних и литерарних радова	Прикупљање, сортирање, опремање, постављање изложбе	4 пута у току године	холови и учионице матичне школе и издвојених школских места	Одељењске старешине, предметни наставници, одељенске заједнице, ликовна секција школе	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе, - Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе
8.	Продајна изложба радова ученика са тематиком Ускрса	Прикупљање, сортирање, опремање, постављање изложбе	Април, седмица уочи пролећног распуста	холови и учионице матичне школе и издвојених школских места	Одељењске старешине, предметни наставници, одељенске заједнице, ликовна секција школе	- Увид од стране комисије за културну и јавну делатност школе, - Увид од стране комисије за заштиту животне средине и декорацију школе

11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Професионална оријентација у основној школи је интегрални део процеса васпитања и образовања. Остварује се у свим облицима образовно – васпитног рада у школи као и у посебним облицима рада путем професионалног саветовања и саветовања са институцијама друштвене средине.

Основни циљ професионалне оријентације је пружање помоћи ученицима да добију реалну слику о себи и сагледају своју улогу у свету рада, да успешније планирају и остварују свој професионални развој како би се потпуније испољавали кроз рад, постигли лична задовољства и били корисни чланови друштва. Професионалну оријентацију чине предавања, индивидуални и групни саветодавни разговори, интерактивне радионице, посета средњим школама и презентација истих у матичним школама. Ученици се упознају са предусловима правилног избора занимања и факторима од којих зависи правилан избор, са критеријумима за упис у средњу школу и са начинима избора кандидата.

Задаци професионалне оријентације кроз циклусе:

ПРВИ ЦИКЛУС:

- стицање елементарних појмова о раду,
- развијање свести о вредностима људског рада,
- формирање општих радних навика,
- изграђивање и развијање вољних и карактерних особина личности,
- постепено упознавање ученика са разним занимањима.

ДРУГИ ЦИКЛУС:

- формирање сложенијих и комплексних појмова о раду,
- подстицање и испољавање развоја способности и интересовања,
- давање ширих информација о свету рада и занимања
- подстицање ученика да се испитивачки односе према себи и према свету рада,
- упознавање ученика са организацијом и програмом средњег образовања,
- оспособљавање ученика за активан однос према сопственом професионалном развоју.

Програм професионалне оријентације у школи обухвата:

- Професионално информисање ученика;
- Рад са родитељима ученика;
- Саветодавни рад са ученицима;
- Интерактивне радионице;
- Конкурсе и информаторе за средње стручне школе и гимназије;
- Упитнике за ученике...

Програм професионалне оријентације оствариваће се кроз следеће облике:

- кроз реализацију програма васпитно-образовног рада редовне наставе, слободне активности ученика и рада одељењских заједница;
- путем предавања, разговора, изложби, посета предузећима и школама, самосталних радова ученика, истраживачког рада и стваралаштва, итд.
- професионална саветовања;
- кроз сарадњу школе са локалном заједницом.

Програм обухвата основне принципе професионалне оријентације. Усмерава ученике како да спознају своје особине, интересовања, склоности, вештине и способности. Конкретни задаци из Основа програма професионалне оријентације у основној школи су операционализовани у програмима и плановима рада одељењских старешина, одељењских заједница и педагога школе.

Сви они чине део овог програма рада.

Концепт програма ПО остварује се кроз пет модула:

- **самоспознаја** - препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења – интерактивне радионице на часовима одељењског старешине за ученике 8. разреда;

- **информисање о занимањима и каријери** - припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања;

- **уознавање са путевима образовања** - мрежом школа - познавање путева образовања и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања;

- **реални сусрети са светом рада** - преко анкетирања представника занимања, стручне праксе у предузећима и распитивања у предузећима, реални сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима;

- **доношење одлуке о избору школе и занимања** - самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљавање и други.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријентације су: педагог, координатор програма ПО, одељењске старешине и предметни наставници.

Реализација програмских задатака из области професионалне оријентације остварује се у оквиру садржаја часова одељењског старешине у 8. разреду, а сви задаци из овог подручја биће уграђени у планове рада одељењског старешине.

Оријентациони перманентни план професионалне оријентације:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	начин реализације	месец	извршиоци активности	Форма евалуације
1.	I Општи послови:	-формирање тима за израду предлога,	Август	Тим,	- Увид у Годишњи план

	Израда годишњег и оперативног плана и програма професионалне оријентације у оквиру сопственог Годишњег и Оперативног плана рада.	-избор наставних тема и наставних јединица		педагог	рада школе
2.	Програмирање рада на ПО у разредима и пројекција извршења програмских задатака.	- израда предлога Планова рада одељењских старешина са интегрисаним темама и јединицама	Август	Тим, педагог, одељењске старешине	- Годишњи план рада педагога, - Годишњи планови рада одељењских старешина
3.	Утврђивање наставних тема и наставних јединица у којима ће се остваривати задаци ПО.	- индивидуална интеграција предложених тема и јединица у Планове рада одељењских старешина	Август - Септембар	Тим, педагог, одељењске старешине	- Годишњи план рада педагога, - Годишњи планови рада одељењских старешина
4.	Испитивање професионалних интересовања и склоности ученика кроз форму индивидуалног саветодавног рада.	- индивидуални саветодавни рад	Фебруар - Март	педагог	- Документација о раду педагога
5.	Анализа резултата индивидуалног саветодавног рада и презентација анализе на Наставничком већу.	- аналитичко – истраживачки рад	Април	педагог	- Урађена и презентована анализа
6.	Анализа остваривања плана и програма ПО у настави и ваннаставним активностима.	- компаративна анализа	Јун,	Тим, педагог, одељењске старешине	- Урађена и презентована анализа
7.	Сарадња са	-договор са школом,	Мај – Јун	директор,	- Координација

	релевантним институцијама и предузећима. (Сајам средњих школа, "Дан отворених врата", посете средњим школама, предузећима и институцијама здравствене заштите...).	институцијом или предузећем..., утврђивање термина и начина реализације посете школи, институцији, предузећу, Сајму средњих школа... -састанак одељењских старешина 8. разреда и договор око посете		одељењске старешине, педагог, Ученички парламент	од стране директора
1.	II Наставне и ваннаставне активности: Информисање ученика о занимањима и подстицање професионалног развоја.	- коришћење разних извора информација битних за професионалну оријентацију ученика	Континуирано током наставне године кроз редовну наставу, часове ОС и факултативне активности	предметни наставници, одељењске старешине	- Годишњи планови рада одељењских старешина
1.	III Посебни облици рада на професионалној оријентацији: Предавање за ученике од V до VIII разреда (најмање једно предавање по разреду).	- одабир теме, организација и реализација предавања	Током школске године на часовима ОС	педагог, одељењске старешине, "предавач – гост" - школски полицајац, лекар, ветеринар...	- Увид од стране директора
2.	Предавање за родитеље ученика VIII разреда.	- одабир теме, организација и реализација предавања	Април	одељењске старешине, педагог	- Увид од стране директора
3.	Предавање за ученике VIII разреда.	- одабир теме, организација и реализација предавања	Април	одељењске старешине, педагог	- Увид од стране директора
4.	Индивидуални разговори са родитељима ученика VIII разреда.	- индивидуални саветодавни рад	Друго полугодиште	педагог	- Документација о раду педагога
5.	Самостални радови ученика	- осмишљавање	Друго полуго-	предметни наставници,	- координација активности са

	(ликовни, литерарни, технички... на тему будућег занимања).	форме презентације ученичких радова	диште	Ученички парламент	комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
6.	Изложба радова ученика.	- презентација ученичких радова	Друго полугодиште	предметни наставници, Ученички парламент	- координација активности са комисијом за културну и јавну делатност школе, - увид од стране директора
7.	Информисање о плану, условима и критеријумима уписа у средње школе.	- информативно – консултативни рад на нивоу одељења 8. разреда	Април-Мај	педагог, одељењске старешине	- Увид од стране директора
8.	Информисање о потребама за кадровима, суфицитарним и дефицитарним занимањима.	- информативно – консултативни рад на нивоу одељења 8. разреда	Мај	стручњак из Националне службе за запошљавање	- Увид од стране директора
9.	Додатна професионална саветовања	- индивидуални, или групни саветодавни рад за ученике 8. разреда	Друго полугодиште (на основу указаних потреба)	педагог, психолог из Националне службе за запошљавање	- Документација о раду педагога
10.	Реализација Акционог плана ПО	-интерактивне радионице	Октобар - Мај	Тим за ПО (у зависности од одабраног модела имплементације)	Записници, продукти, извештаји, фотографије, видео записи...

12.ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Сви ученици од 1. до 8. разреда биће обухваћени здравственом заштитом, кроз редовне систематске прегледе и редовну контролу коју спроводимо у сарадњи са Здравственим центром “Студеница”.

Ученици 8. разреда прибавиће лекарско уверење за упис у средњу школу, а остали разреди биће обухваћени вакцинацијом. Такође, ученици ће ученици бити обухваћени систематским стоматолошким прегледом. Ученици, за које се укаже потреба, биће ослобођени наставе физичког и здравственог васпитања на основу лекарских налаза и одлуке о ослобађању од наставе физичког и здравственог васпитања.

Безбедност ученика је једно од кључних питања у школи и детаљнији опис програма биће у делу превенције насиља.

Школа ће организовати осигурање ученика.

Програмом здравственог васпитања су обухваћени сви ученици од 1. до 8. разреда у циљу овладавања основним знањима, вештинама и ставовима у области здравства.

Задатак нам је да утичемо на развој здравих личности, које имају позитиван став и мотивацију за здрав живот и очување животне средине.

Реализација програма се остварује на нивоу школе, разреда и одељења кроз обавезне и изборне предмете, часове одељењског старешине, додатни рад, секције, сарадњу са локалном средином и родитељима.

Методе рада и садржаји биће прилагођени узрасту ученика и омогућиће активно учешће ученика у наставном процесу.

За успешну реализацију здравственог васпитања, наставне активности је потребно усмерити на животну праксу и тиме знања и умења ставити у функцију применљивости.

За одређене теме је неопходно ангажовати здравствене раднике како би се ученици боље информисали о болестима зависности, исхрани, оралној хигијени... У складу са тим, здравствена заштита ученика обезбеђује се у сарадњи са Медицинском централом у Краљеву, односно Дечјим диспансером, Здравственом станицом и Заводом за заштиту здравља у Краљеву.

Поред непосредне здравствене заштите, школа ће у заједници са наведеним установама, као и претходних година, организовати предавања и друге активности које ће превентивно деловати на здравствену заштиту ученика и њихово здравствено васпитање уопште. Реализација задатака везаних за здравствену заштиту оствариће се преко систематских прегледа ученика, индивидуалних прегледа и контролних прегледа и интервенција по потреби.

У оквиру осталих образовно - васпитних активности најбитније и по приоритету, оне се могу груписати у оквиру следећих приоритета:

1. ИЗГРАЂИВАЊЕ САМОПОШТОВАЊА:

- свест о сличностима и разликама наших акција, осећања, изгледа;
- евидентирање промена у развоју, формирање културног идентитета;
- проналажење начина за превазилажење психолошких проблема.

2. ЗДРАВА ИСХРАНА:

- испитивање фактора који утичу на навике о правилној исхрани;
- формирање ставова у погледу исхране;
- балансирање хране са енергетским потенцијалом.

3. БРИГА О ТЕЛУ:

- развијање личне одговорности за бригу о телу, коси, устима, брига о одећи здраве навике, непушење...

4. ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ И ЗДРАВЉЕ:

- примењивање физичких способности у дневним активностима;
- коришћење слободног времена и рекреација;
- избор активности, спортова и клубова за вежбе.

5. БИТИ ЗДРАВ:

- научити како да се спречи болест;
- природне одбране организма;
- спречавање инфекције;
- суочавање са развојним страховима и анксиозношћу.

6. БЕЗБЕДНО ПОНАШАЊЕ:

- стицање поуздања у следећем опсегу активности: безбедност у саобраћају, хитне интервенције, безбедно понашање...

7. ОДНОСИ СА ДРУГИМА:

- оспособити ученике да разумеју потребе и осећања других водећи рачуна о њима, прихватајући и поштујући различите традиције;
- адаптирати се на промене у социјалним односима.

8. ХУМАНИ ОДНОСИ МЕЂУ ПОЛОВИМА:

- оспособити ученика да правилно препознају своја осећања;
- спознају физичке разлике међу половима;
- стекну позитивне ставове и позитивно вреднују супротан пол;
- сазнају све што их интересује о СИДИ;

9. ПРАВИЛНО КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНИХ СЛУЖБИ:

- откривање да одговарајуће службе пружају здравствену помоћ појединцу, организацији, различитим социјалним групама, заједници у целини...

10. УЛОГА ЗА ЗДРАВЉЕ ЗАЈЕДНИЦЕ:

- допринети здрављу околине: чувати животну средину;
- откривати дивергентне начине социјалне интеракције са људима из заједнице.

Здравствено васпитање у основној школи реализују здравствени и просветни радници као део свакодневних школских активности. У остваривању Програма здравственог васпитања примењују се активне методе рада које подразумевају укључивање ученика, наставника, стручних сарадника, родитеља и представника друштвене заједнице.

Рад на реализацији програма одвија се у оквиру:

- редовне наставе,
- ваннаставних активности,
- ваншколских активности.

Оперативни планови редовне наставе садрже делове годишњег програма здравственог васпитања а, такође, и оперативни планови одељењског старешине, тако да је он комплементарни део и прожима се кроз комплетне активности школе.

Оријентациони перманентни план здравствене заштите:

Садржаји програма	Реализација садржаја кроз:	Носиоци активности	Методе рада	Активност	Време	Форма евалуације
Заштита и унапређење животне средине	-српски језик -биологију -свет око нас -познавање природе -час одељењског старешине -секције -слободне активности	-сви ученици -одељењске старешине -наставник биологије -наставник хемије -наставник географије -педагог	-планирати разговор -практични радови -дебата	-излет -изложба дечјих радова -рад на унапређењу животне средине	усклађено према плановима одељењских старешина, секција, родитељских састанака и културно - јавне делатности школе	- Увид у планове рада наставника - Увид у документацију школе
Пубертет	-изборне предмете -час одељењског старешине -родитељске састанке	-ученици IV –VIII разр. -одељењске старешине -педагог -родитељи -наставник биологије	-креативне радионице -дебата -предавање -писани рад -филм	-изложба -креативна радионица -турнир		
Исхрана	-обавезне предмете -секције -час одељењског старешине -родитељске састанке	-сви ученици -одељењске старешине -наставник биологије -наставник физичког	-практични радови -предавање -едукативне радионице	-презентација здраве исхране (изложба плаката)	усклађено према плановима одељењских старешина, секција, родитељских	- Увид у планове рада наставника - Увид у документацију школе

		васпитања -здравствени радници			састанака и културно - јавне делатности школе	
Култура живљења и људске потребе	-обавезне предмете -изборне предмете -час одељењског старешине	-одељењске старешине -сви ученици -вероучитељ -наставник српског језика -наставник ликовне културе -наставник музичке културе -директор -педагог -наставник информатике	-креативне радионице -анализа ситуације -дебата -планирани разговори -практични рад	-дечје игре без граница (I –IV разреда) -излет -концерт хора и оркестра школе -изложба ликовних радова		
Болести зависности	-обавезне предмете -изборне предмете -час одељењског старешине -секције -родитељске састанке -додатну наставу	-ученици IV- VIII разреда -одељењске старешине -родитељи -педагог -директор -наставник биологије -наставник хемије -наставник физичког васпитања -лекар -психолог	-анализа ситуације -предавање -дебата -едукат. радионице -вежбање животних вештина -практични рад	-едукативни филм -стручно предавање за ученике -трибина	усклађено према плановима одељењских старешина, секција, родитељских састанака и културно - јавне делатности школе	- Увид у планове рада настав- ника - Увид у докумен- тацију школе

13.ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Овај сегмент рада школе остварује се кроз следеће активности:

- сарадња Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика (дописи, посете...)
- пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању, и ученицима с евидентираним прекршајима
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица с проблематичним односима (ризичне породице) – надзор
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика– упућивање у остваривање социјално-заштитних мера
- утврђивање социоекономског статуса родитеља
- упућивање родитеља на начине остварења права
- упућивање родитеља на извршење родитељских обавеза

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА:

- директор
- секретар школе
- стручни сарадник – педагог
- одељењске старешине
- сарадници Центра за социјални рад
- родитељи
- наставници

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ, ПРОГРАМА:

Начин реализације активности се одвија прво у школи где учитеља и наставници идентификују социјални проблем уз сарадњу са директором, секретаром и педагогом. Тада се путем дописа обавештава Центар за социјални рад, чији стручњаци путем налаза и мишљења школе, одлазе на терен, преиспитују породичну ситуацију, обављају информативне разговоре с ученицима и/или члановима њихових породица. Када утврде потребне чињенице предузимају одређене социјалне и законске мере, те пружају социјалну заштиту ученицима и њиховим породицама.

На основу профила одељења, одељењске старешине у сарадњи са директором ће одређивати који угрожени ученици ће добијати бесплатну ужину, одлазити на екскурзије... Као и предходних година биће организоване хуманитарне акције који имају за циљ помоћ ученицима са лошијим социо-економским статусом.

Оријентациони перманентни план социјалне заштите:

Садржај рада	Активност	Носиоци активности	Време	Форма евалуације
Идентификација	- увид у потребе да се	- одељењске	-континуирано на	-документација о

проблема	реагује у оквиру одређеног социјалног проблема, а на основу социјалног профила одељења, захтева ученичког колектива, родитеља, стручне установе...	старешине, - директор, - секретар школе, - педагог, - ученици - родитељи...	основу указаних потреба	проблему
Дефинисање проблема	- дефинисање одређеног социјалног проблема, а на основу претходно спроведеног корака, социјалног профила одељења, захтева ученичког колектива, родитеља, стручне установе...	- одељењске старешине, - директор, - секретар школе, - педагог, - ученици - родитељи...	-континуирано на основу указаних потреба	-документација о проблему
Дефинисање мера за решавање проблема	- дефинисање мера које ће се спровести у решавању социјалног проблема, а на основу претходно спроведених корака, социјалног профила одељења, захтева ученичког колектива, родитеља, стручне установе...	- одељењске старешине, - директор, - секретар школе, - педагог, - ученици - родитељи...	-континуирано на основу указаних потреба	-документација о проблему

14.ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Васпитни задаци су:

- развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,
- оплемењивање уже и шире средине,
- стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине,
- стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова,
- уређење школског дворишта.

Васпитање за хуманизацију односа међу људима и половима има задатке:

- васпитање ученика за једнако вредновање способности и резултата рада оба пола, ради сузбијања предрасуда о инфериорности једног пола,
- изграђивање свести о природном односу човека према човеку,
- развијање другарских осећања, међусобног уважавања и поштовања друге личности,
- упознавање са улогом љубави и полности у животу човека,
- свакодневно дружење са вршњацима, међусобно помагање и одређено одрицање ради пружања могућности да се и други оствари у раду и игри,
- учење да се пажљиво и до краја саслуша други,
- развијање потребе за учешћем у акцијама солидарности,
- стицање навика пажљивог односа према млађим друговима, старијим и немоћним особама.

У реализацију овог програма, поред одељењских старешина, предметних наставника, руководилаца секција, стручних сарадника и сарадника Вршњачког тима, укључени су и спољни сарадници из организације Црвеног крста, еколошких удружења, Завода за јавно здравље...

Оријентациони перманентни план заштите животне средине:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	месец	Особе задужене за организацију активности	Форма евалуације

1.	- Предлог и усвајање Плана рада за наредну школску годину; - Естетско и функционално уређење улазних врата за ученике и паноа у свим школским местима; - Текућа питања.	Септембар	- координатор - особе по задужењу - Ученички парламент	- Записник са седнице НВ, - Увид у ГПР
2.	- Уклањање плаката, огласа, графита... са фасада школа и зидова унутрашњих просторија; - Уређење дворишта и спортских терена; - Текућа питања.	Новембар	- координатор - особе по задужењу - Ученички парламент	- Увид од стране директора, - Увид од стране координатора
3.	- Функционално опремање холова школа – уређење изложбених паноа, слика, цвећа... - Текућа питања.	Фебруар	- координатор - особе по задужењу - Ученички парламент	- Увид од стране директора, - Увид од стране координатора
4.	- Уређење зелених површина у двориштима; - Уређење спортских терена; - Текућа питања.	Април	- координатор - особе по задужењу - Ученички парламент	- Увид од стране директора, - Увид од стране координатора
5.	- Организовање акције: "Бирамо најлепше уређену учионицу и школски простор" и подела задужења; - Учешће у разним волонтерским акцијама: "Очистимо Србију"... .	Јун	- руководицац - координатор - особе по задужењу - Ученички парламент	- Увид од стране директора, - Увид од стране координатора, - Фотографије, видео записи...

15.ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадњом са локалном средином настојимо да подигнемо виши ниво квалитета живота у

њој. Успостављајући контакт са другима постајемо чланови различитих група заједнице у целини, сарађујући са бројним субјектима из окружења:

- Школском управом у Краљеву,
- Одељењем за друштвене делатности СО Краљево,
- Месним заједницама Лађевци, Тавник, Обрва, Цветке и Милочај,
- Спортским удружењима,
- Јавним предузећима,
- Институцијама културе,
- Јавним установама,
- Удружењима грађана.

Сарадња се одвија кроз следеће облике:

- размену искуства и информација,
- стручне консултације,
- заједничке едукације,
- рад на пројектима,
- учешће на изложбама,
- културно забавне и спортске активности,
- студијска путовања ученика и наставника...

Пројекти који се већ реализују а наставићемо са њима.

У плановима реализације пројекта биће детаљно разрађене све активности које подразумевају сарадњу са локалном заједницом.

Оријентациони перманентни план сарадње са локалном самоуправом:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	месец	Особе задужене за организацију активности	Форма евалуације
1.	Сарадња са Школском управом у Краљеву	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, - видео записи...
2.	Сарадња са Одељењем за друштвене делатности СО Краљево	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије,

		могућности		видео записи...
3.	Сарадња са месним заједницама Лађевци, Тавник, Обрва, Цветке и Милочај	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
4.	Сарадња са спортским удружењима	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
5.	Сарадња са јавним предузећима	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
6.	Сарадња са институцијама културе	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
7.	Сарадња са јавним установама	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
8.	Сарадња са удружењима грађана	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...
9.	Остали видови сарадње	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-директор -задужене особе у односу на карактер и облике сарадње	- Увид од стране директора, - Школска документација, - Фотографије, видео записи...

16.ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Основни циљ сарадње школе и породице је отварање простора за дијалог између школе и родитеља у циљу унапређивања квалитета сарадње и укључивања родитеља у различите аспекте школског живота.

Посебни циљеви сарадње су:

- Истражити препреке за сарадњу (из угла родитеља и наставника),
- Подстицање узајамног разумевања између наставника и родитеља у погледу очекивања, перспектива и улога које имају,

Изналажење механизма за подстицање сарадње родитеља и школе и активног укључивања родитеља у живот школе.

Основни принципи сарадње су:

- Сарадња школе и родитеља током трајања целог образовно – васпитног процеса,
- Испитивање потреба родитеља,
- Креирање акција у односу на идентификоване потребе.

Иако општи принципи Закона о основама система образовања и васпитања указују на неопходност и значај ефикасне сарадње са породицом и укључивање родитеља у васпитнообразовни процес, имплементација принципа сарадње представља веома сложен и дуготрајан процес. Да би до успешне имплементације дошло, тј. да би се унапредила сарадња породице и школе и подстакло укључивање родитеља у различите аспекте школског живота, потребно је да се промене паралелно дешавају на неколико различитих нивоа:

1. Рад са родитељима:

Укључивање родитеља на различите начине у живот школе помаже родитељима да разумеју начин на који школа функционише, структуру и организацију школе, школски курикулум и подстичу развој компетенција за сарадњу са школом. Због тога је важно да се у оквиру добро испланираног и дугорочног програма, родитељима нуди најразноврснији вид активности у које могу да се укључују у односу на преференције, обавезе и способности/вештине. Ово се односи на различите облике партиципације, почев од најједноставнијих као што су информисање и консултовање родитеља и њихово активно учешће на родитељским састанцима, па све до посета часовима, помоћи наставнику у раду са децом или рад са децом код куће, учествовање у изради школских развојних планова и учешће у различитим школским тимовима који се баве организацијом наставних и ваннаставних активности.

2. Однос родитеља и њихових представника у Савету родитеља:

Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању живота школе и то не само у предлагању намене средстава прикупљених од родитеља и давања сагласности на програм екскурзија и наставе у природи, већ и приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређење васпитно-образовног рада, разматрања предлога програма образовно-васпитног рада, развојног плана, годишњег плана рада и извештаја о вредновању и самовредновању, важно је да се успостави механизам путем којег ће Савет бити стварни представник родитеља и путем којег ће бити остварена двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету и од представника Савета ка родитељима који су их изабрали.

У том смислу је важно да:

- сви родитељи буду информисани о овлашћењима Савета родитеља као и о областима у којима Савет може да да свој допринос (а тиме и они који су изабрали представнике Савета). Ово је важно да би родитељи стварно бирали своје представнике и да би схватили значај свог избора.

Процес доношења одлука на Савету родитеља мора да буде транспарентан да би осталим родитељима била јасна улога Савета, као и сопствена улога у доношењу одлука које их се тичу;

- да се омогући континуирано информисање (како на нивоу одељења, тако и на нивоу целе школе) родитеља о одлукама које су на Савету донете, као и да се чланови Савета упознају са очекивањима, потребама и ставовима родитеља чији су представници, да би могли ефикасно да заступају те ставове на Савету. Ови састанци би требало да постану део одељенске праксе (као обавезни део родитељских састанака), али и да се по потреби организује састанак са родитељима првих, других, трећих, итд. разреда, као и састанак родитеља целе школе, у зависности од врсте проблема о којој је реч.

3. Едукација наставника: принцип сарадње са породицом као важан део континуираног професионалног усавршавања:

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са учитељима/наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе, без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Због тога је образовање наставника и стручно усавршавање од изузетне важности: важно је да се наставници подстакну да размишљају о могућностима које партиципација родитеља пружа у школском контексту, као и о различитим начинима на које сарадња са родитељима олакшава њихов рад и подстиче развој деце. **Начело партиципације, тј. сарадње са породицом треба да се установи као важан део:**

- а) компетенције наставника и једно од мерила квалитета његовог/њеног рада,
- б) програма стручног усавршавања наставника,
- ц) програма обуке њихових ментора.

4. Промене у структури и организацији школе - сарадња са породицом као један од основних принципа на којима се заснива функционисање школе:

Ово је веома важан корак у имплементацији принципа сарадње, пошто за промену није довољна само рекултурација (промена ставова наставника, родитеља и чланова управљачких тела), већ и реструктурација (промена школског система у смислу вредности, норми и процедура да би промене биле одрживе). У том смислу принцип сарадње са породицом, тј. учешће родитеља у животу школе треба да постане једно од важних мерила за процену квалитета рада школе. Школа би требало да развије процедуре да охрабри и подстакне партиципацију и да је учини одрживом. На тај начин ће партиципација постати део школске праксе, а не изоловани пример који зависи од мотивације појединих школа и појединача у њима да унапреде сарадњу са породицом.

Индикатори који указују на присуство принципа партиципације родитеља у школску праксу (пored већ наведених) су:

- да ли у школи постоји стратегија/кодекс/план/правилник сарадње са родитељима;
- у којој мери школски развојни план садржи специфичности сарадње са породицом;
- да ли учествују у самоевалуацији школе и колико је предлога од стране родитеља ушло у прављење новог школског плана;
- колико често се тражи мишљење родитеља и колико акција је спроведено на њихову иницијативу;
- да ли је било и којих облика сарадње са локалном средином на иницијативу и/или уз посредовање родитеља;

- које су све (формалне и неформалне) прилике за посету родитеља школи и на који начин су обавештавани о могућностима за посете;
- колико родитеља самоиницијативно долази на индивидуалне разговоре са предметним наставницима и одељењским старешинама и да ли се о броју долазака и садржају разговора води евиденција;
- да ли је време тих посета усклађено са могућностима већине родитеља...

Оријентациони перманентни план сарадње са родитељима:

р.б.	ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	месец	Особе задужене за организацију активности	Форма евалуације
1.	Сарадња школе и родитеља током трајања целог образовно – васпитног процеса: родитељски састанци	5 – 7 пута у току наставне године, а може и више пута, у односу на указане потребе	-одељењске старешине	-Дневници рада, - Школска документација
2.	Сарадња школе и родитеља током трајања целог образовно – васпитног процеса: индивидуални разговори	Континуирано, у односу на идентификоване потребе и могућности	-одељењске старешине -директор -предметни наставници -педагог	- Школска документација (евиденција одељенских старешина, директора, педагога, предметних наставника...)
3.	Сарадња школе и родитеља током трајања целог образовно – васпитног процеса: посете ученичким домовима	Повремено, у односу на идентификоване потребе и могућности	-одељењске старешине -директор -педагог	- Школска документација (евиденција одељенских старешина, директора, педагога...)
4.	Испитивање потреба родитеља	Повремено, у односу на идентификоване потребе и могућности	-одељењске старешине -директор -предметни наставници -педагог -библиотекар -секретар...	- Школска документација (евиденција одељенских старешина, директора, педагога, предметних наставника, библиотекара, секретара...) -Школска документација (анализе, извештаји, пројекти...)
5.	Креирање акција у односу на идентификоване потребе	Повремено, у односу на идентификоване потребе и	-одељењске старешине -директор -предметни	- Школска документација (евиденција одељенских старешина, директора, педагога,

		могућности	наставници -педагог -библиотекар -секретар...	предметних наставника, библиотекара, секретара...) -Школска документација (анализе, извештаји, пројекти...)
6.	Извођење креираних акција: "Школски спортски дани" или сличне спортске манифестације; различите заједничке едукације; прославе, свечаности, округли столови...	Повремено, у односу на идентификоване потребе и могућности	-одељењске старешине -директор -предметни наставници -педагог -библиотекар -секретар...	- Школска документација (евиденција одељенских старешина, директора, педагога, предметних наставника, библиотекара, секретара...) -Школска документација (анализе, извештаји, пројекти...), -фотографије и видео записи, -ажуриран школски сајт...

17.ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И ШКОЛЕ У ПРИРОДИ

ЕКСКУРЗИЈА:

Екскурзија је облик образовно-васпитног рада којим се доприноси остаривању плана и програма и циљева основног образовања и васпитања.

Екскурзија се остварује ван школе у трајању од једног до три дана годишње, у складу са узрастом, наставним планом и програмом и програмом екскурзије. Може се реализовати уз писану сагласност 60% родитеља ученика истог разреда, а по обављеном лекаском прегладу.

Општи циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног, историјског и духовног наслеђа и привредних достигнућа које су у вези са делатношћу школе.

Посебни циљеви су:

- проучавање објекта и феномена у природи,
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика,
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева,
- развијање позитивног односа према националним, културним, спортским - потребама, позитивним социјалним односима,
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја...

Реализацију екскурзије, у зависности од безбедносне ситуације, одредиће Наставничко веће и Савет родитеља. Предлог плана и програма екскурзије разматраће Школски одбор, Савет родитеља школе, Ученички парламент и ученичке заједнице. Одељенске старешине, наставници и директор школе су обавезни да изврше све стручне припреме за екскурзију. По обављеној екскурзији стручни вођа екскурзије ће поднети Извештај директору школе, Наставничком већу, Савету родитеља и Школском одбору.

Програм екскурзије који обухвата разред, трајање екскурзије, путне правце, образовно-васпитне циљеве и задатке, садржаје којима се постављени циљеви остварују и носиоце предвиђених садржаја и активности је саставни део годишњег плана рада.

1.1. ЕКСКУРЗИЈЕ: МЛАЂИ РАЗРЕДИ (АПРОКСИМАТИВНЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ ЗА ЧЕТВОРОГОДИШЊИ ЦИКЛУС):

Предлози:

Разред	Дестинације (пет предлога)	Васпитни задачи	Образовни задачи	Корелација са наставним предметима	Реали- затори	Месец
1 – 4.	ЛАЂЕВЦИ – ЗЛАТИБОР – ЛАЂЕВЦИ	- развијање позитивног односа према: националним, научним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама;	- упознавање са значајним историјским локалитетима и здањима; - упознавање са локалитетом планинског туризма;	– свет око нас, – природа и друштво, – физичко и здравствено васпитање, – српски језик, – музичка култура, – ликовна култура, – верска настава, – грађанско васпитање...	- директор - вођа пута - сви учитељи чији ученици иду на екскурзију	Мај (крајем месеца)
	ЛАЂЕВЦИ – МОКРА ГОРА – ЛАЂЕВЦИ	- развијање позитивних социјалних односа и емоционалних доживљаја;	- развијање интересовања за природу и изградња еколошких навика;			
	ЛАЂЕВЦИ – КРАГУЈЕВАЦ - ЈАГОДИНА – ЛАЂЕВЦИ	- правилног интеракцијског односа у релацијама: ученик – ученик и ученик – наставник;	- уочавање и препознавање (током путовања) физичко – географских карактеристика предела, са посебним освртом на облике рељефа брдско – планинских крајева;			
	ЛАЂЕВЦИ – ТОПОЛА – АРАНЂЕЛОВАЦ – ЛАЂЕВЦИ	- схватање права и одговорности према себи и другима; - развијање	- упознавање са начином живота и рада људи (насеља и делатност људи); - на примерима из			

	ЛАЂЕВЦИ – КРУШЕВАЦ – ВРЊАЧКА БАЊА – ЛАЂЕВЦИ	толеранције и уважавања.	обиласка различитих локалитета уочити основне разлике и сличност са поднебљем из животног окружења ученика; - учешће у разним спортским играма...			

1.2. ЕКСКУРЗИЈЕ: 5 и 6. разред (АПРОКСИМАТИВНЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ ЗА ДВОГОДИШЊИ ЦИКЛУС):

Предлози:

Разред	Дестинације (три предлога)	Васпитни задаци	Образовни задаци	Корелација са наставним предметима	Реализатори	Месец
5 – 6.	ЛАЂЕВЦИ – ВИМИНАЦИЈУМ – СМЕДЕРЕВО – ЛАЂЕВЦИ	- развијање позитивног односа према: националним, научним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама;	- упознавање са значајним историјским локалитетима и здањима; - упознавање са локалитетом планинског туризма; - развијање интересовања за природу и изградња еколошких навика;	- географија, – историја, – биологија, – физичко васпитање, – српски језик, – музичка култура, – ликовна култура, – верска настава, – грађанско васпитање	- директор - вођа пута - све одељењске старешине чији ученици иду на екскурзију	Мај (средином месеца)
	ЛАЂЕВЦИ – БЕОГРАД – ЛАЂЕВЦИ	- развијање позитивних социјалних односа и емоционалних доживљаја; - развијање правилног	- уочавање и препознавање (током путовања) физичко – географских карактеристика			

	ЛАЂЕВЦИ – РЕСАВСКА ПЕЋИНА - ЛАЂЕВЦИ	интеракцијског односа у релацијама: ученик – ученик и ученик – наставник; - схватање права и одговорности према себи и другима; - развијање толеранције и уважавања.	предела, са посебним освртом на облике рељефа брдско – планинских крајева; - упознавање са начином живота и рада људи (насеља и делатност људи); - на примерима из обиласка различитих локалитета уочити основне разлике и сличност са поднебљем из животног окружења ученика; - учешће у разним спортским играма...			

1.3.ЕКСКУРЗИЈЕ: 7 и 8. разред (АПРОКСИМАТИВНЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ ЗА ДВОГОДИШЊИ ЦИКЛУС):

Предлози:

Разред	Дестинације (три предлога)	Васпитни задаци	Образовни задаци	Корелација са наставним предметима	Реализатори	Месец
7 – 8.	ЛАЂЕВЦИ – СУБОТИЦА (ПАЛИЋ) – ЛАЂЕВЦИ	- развијање позитивног односа према: националним, научним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама; - развијање позитивних социјалних односа и емоционалних доживљаја; - развијање правилног интеракцијског односа у релацијама: ученик – ученик и ученик – наставник;	- упознавање са значајним историјским локалитетима и здањима; - упознавање са локалитетом планинског туризма; - развијање интересовања за природу и изградња еколошких навика; - уочавање и препознавање (током путовања) физичко – географских карактеристика предела, са посебним освртом на облике рељефа брдско – планинских крајева; - упознавање са	– географија, – историја, – биологија, – физичко васпитање, – српски језик, – музичка култура, – ликовна култура, – верска настава, – грађанско васпитање	- директор - вођа пута - све одељењске старешине чији ученици иду на екскурзију	Мај (средином месеца)
	ЛАЂЕВЦИ – ТРШИЋ – БАЈИНА БАШТА – ТАРА – ЛАЂЕВЦИ					

	ЛАЂЕВЦИ – ЂЕРДАП – ЛАЂЕВЦИ	- схватање права и одговорности према себи и другима; - развијање толеранције и уважавања.	начином живота и рада људи (насеља и делатност људи); - на примерима из обиласка различитих локалитета уочити основне разлике и сличност са поднебљем из животног окружења ученика; - учешће у разним спортским играма...			

НАСТАВА У ПРИРОДИ:

Циљ организовања наставе у природи јесте остваривање одговарајућих садржаја наставних и ваннаставних активности из наставног програма основне школе у климатски погодном месту из образовно – васпитних, здравствено – рекреативних и других разлога.

Задаци и садржај наставе у природи заснивају се на наставном плану и програму образовно – васпитног рада . Настава у природи организује се за ученике од првог до четвртог разреда, у трајању од 7 до 14 дана, уз сагласност родитеља.

УОБИЧАЈЕНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС:

Разред	Дестинација	Васпитни задаци	Образовни задаци	Наставни предмети који се реализују	Реализатори	Месец
1 – 4.	ГОЧ/ ЗЛАТИБОР	- развијање позитивног односа према: националним, научним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама; - развијање позитивних социјалних односа и емоционалних доживљаја; - развијање правилног	- проистичу из детерминанти сваког наставног предмета који се у овом циклусу образовања изучава	- сви обавезни и изборни наставни предмети који се у овом циклусу образовања изучавају	- сви учитељи чији ученици иду у школу у природи - васпитачи из ДО "ГОЧ"/ ЗЛАТИБОР	НОВЕМБАР/ ДЕЦЕМБАР (или неки други термин)

		интеракцијског односа у релацијама: ученик – ученик и ученик – наставник; - схватање права и одговорности према себи и другима; - развијање толеранције и уважавања.				

18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека располаже књижним фондом од 9150 наслова.

Библиотечки фонд школе:

ред.	ШКОЛСКО МЕСТО	БРОЈ	ПЛАНИРАНЕ ПЕРМАНЕНТЕ

број		КЊИГА	НАБАВКЕ НА ГОДИШЊЕМ НИВОУ
1.	матична школа	7500	300
2.	Горњи Лађевци	350	50
3.	Тавник	300	50
4.	Обрва	300	50
5.	Цветке	400	50
6.	Милочај	300	50
	УКУПНО	9150	550

Школски библиотекар са пуним радним временом ће током године обављати следеће послове:

- Упознавање ученика са библиотеком, начином коришћења каталога и наслова заступљених у књижном фонду;
- Непрекидно указивање на вредност књиге (ради очувања књижног фонда и што мањег оштећења);
- Помоћ наставницима и ученицима приликом избора литературе;
- Рад библиотечке секције;
- Сарадња са издавачима;
- Сарадња са библиотекама других школа;
- Сарадња са општинском, градском и народном библиотеком;
- Посета Сајму књига;
- Организовање акција размене књига и попуње фонда донацијом;
- Ревизија библиотечке грађе;
- Сарадња са стручним телима школе;
- Учествовање у културним и јавним делатностима школе;
- Праћење и евиденција коришћења књига;
- Израда програма и извештаја о раду библиотеке...

СВАКОДНЕВНЕ ОБАВЕЗЕ:

1. Организовано и систематско упознавање ученика са књигама и осталом библиотечком грађом;
2. Испитивање интереса ученика и помоћ при избору литературе;
3. Упознавање ученика са начином коришћења каталога и насловима заступљеним у библиотеци;
4. Васпитни рад са ученицима...

ПЕРИОДИЧНЕ ОБАВЕЗЕ:

1. Рад са секцијом младих библиотекара;
2. Израда периодичних и годишњих извештаја;
3. Израда годишњег програма;
4. Вођење базе о стручном усавршавању наставника;
5. Учешће у раду Комисије за попис школског инвентара и осталим стручним већима, активима, комисијама и тимовима у складу са годишњим задужењима...

САРАДЊА СА НАСТАВНИЦИМА:

1. Сарадња на планирању лектире и других књига;
2. Сарадња са стручним већима, активима, комисијама и тимовима, директором, педагогом, и активом библиотекара;
3. Рад на припремању тематских изложби;
4. Припремање литературе за рад секција;
5. Сарадња са одељенским старешинама, предметним наставницима и директором школе у вези са набавком уџбеника за наредну школску годину...

БИБЛИОТЕЧКО - ИНФОРМАЦИЈСКА ДЕЛАТНОСТ, ПЕРИОДИЧНО:

1. Систематски рад на информисању о новим књигама и садржају стручне литературе;
2. Праћење и евиденција коришћења књига;
3. Израда каталога, прегледа и графика;
4. Организовање међубиблиотечке сарадње...

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ ШКОЛЕ - ПЕРИОДИЧНО:

1. Припремање, организовање и учешће у организовању свечаности, приредби и других културних и јавних акција школе;
2. Сарадња са другим организацијама и установама у оквиру образовно – васпитне и културне делатности;
3. Остали послови у односу на задужења, као и потребе и могућности школе.

Перманентни апроксимативни оперативни програм рада библиотекара – медијатекара:

р.б.	АКТИВНОСТИ И САДРЖАЈ РАДА	МЕСЕЦ	Форма евалуације
1.	1. Упис ученика од II – VIII разреда и свих заинтересованих радника школе; 2. Сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација нових књига; 3. Стручно усавршавање; 4. Рад у Општинском активу школских библиотекара; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	С Е П Т Е М Б А Р	- План рада - Дневник рада - Чек листе - Деловодник библиотеке - медијатеке - Документација о раду - Извештај о раду
2.	1. Наставити са уписом ученика и радника школе; 2. Свакодневно вршити издавање, пријем, заштиту књижног фонда уз вођење евиденције о читаности књига; 3. Укључивање у активности везане за прославу Дана школе; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	О К Т О Б А Р	

3.	1. Извршити процену уз помоћ комисије, вредности поклоњених књига; 2. Апсолутна обрада поклоњених књига; 3. Рад са читаоцима; 4. Праћење издавачке делатности; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	Н О В Е М Б А Р
4.	1. Сарадња са школским секцијама; 2. Спровести анкету о књижном фонду библиотеке (примедбе и сугестије...); 3. Стручно усавршавање; 4. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	Д Е Ц Е М Б А Р
5.	1. Свакодневни библиотечки послови; 2. Рад у школским комисијама; 3. Учесће на семинару школских библиотекара; 4. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	Ј А Н У А Р
6.	1. Свакодневни библиотечки послови; 2. Заштита књижног фонда; 3. Рад на стварању читалачких навика код ученика; 4. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	Ф Е Б Р У А Р
7.	1. Обрада нових књига; 2. Организовати читалачке часове; 3. Рад у Општинском активу школских библиотекара; 4. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	М А Р Т
8.	1. Организовати посету Градској библиотеци; 2. Пружити помоћ ученицима VIII разреда за израду реферата из појединих предмета; 3. Посетити једну од школских библиотека; 4. Издавање и пријем књига; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	А П Р И Л
9.	1. Стручно усавршавање; 2. Сарадња са активима и рад у школским комисијама; 3. Обилазак издавачких кућа, књижара и галерија; 4. Извршити опомене ученика VIII-их разреда на рок враћања књига; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	М А Ј

10.	1. Извршити опомене ученика од I-VII разреда на рок враћања књига; 2. Сређивање књижног фонда; 3. Анализа сопственог рада; 4. Урадити извештај о оствареним задацима библиотекара и броју издатих књига по одељењима и програм рада за следећу школску годину; Активности везане за рад у мултимедијалној учионици.	Ј У Н	
11.	1. Учешће у пословима везаним за евалуацију завршног испита ученика 8. разреда у складу са указаним потребама; 2. Пријем и дистрибуција уџбеника за наредну школску годину; 3. Израда сопственог глобалног и оперативног плана рада; 4. Остали послови у складу са задужењима и указаним потребама.	Ј У Л и А В Г У С Т	
11.	1. Организовано и систематско упознавање ученика са књигама и осталом библиотечком грађом; 2. Испитивање интереса ученика и помоћ при избору литературе; 3. Упознавање ученика са начином коришћења каталога и насловима заступљеним у библиотеци; 4. Васпитни рад са ученицима; 5. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици; 6. Остали послови.	СВАКОДНЕВНИ ПОСЛОВИ	
12.	1. Сређивање и заштита књижног фонда; 2. Остали послови.	НЕДЕЉНИ ПОСЛОВИ	
13.	1. Стручно усавршавање; 2. Састанци општинских актива; 3. Евиденција о броју издатих књига чланова школске библиотеке; 4. Активности везане за рад у мултимедијалној учионици; 5. Остали послови.	МЕСЕЧНИ ПОСЛОВИ	
14.	1. Сарадња са активима, ППС и другим библиотекама /школским и градским/; 2. Пружање помоћи при реализацији тематских радова; 3. Сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација нових књига; 4. Помоћ при реализацији часа у библиотеци; 5. Ревизија књижног фонда;	ПЕРИОДИЧНИ ПОСЛОВИ ПО ПОТРЕБИ	

	6. Учешће у раду Друштва школских библиотекара; 7. Рад у Општинском активу школских библиотекара; 8. Рад са секцијом младих библиотекара; 9. Израда периодичних и годишњих извештаја; 10. Вођење базе о стручном усавршавању наставника; 11. Учешће у раду Комисије за попис школског инвентара и осталим стручним већима, активима, комисијама и тимовима у складу са годишњим задужењима... 12. Остали послови.		

19. ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Програм стручног усавршавања подразумева унапређење образовно-васпитног рада школе путем оснаживања компетенција запосленог особља за обављање посла, похађањем и завршавањем релевантних облика стручног усавршавања. Запопослени су у обавези да буду

информисани о стручном усавршавању у оквиру своје струке и прецизном броју сати стручног усавршавања који поседују. Запослени имају обавезу да предлажу које облике стручног усавршавања сматрају неопходним за унапређење свог рада председницима стручних већа и стручним службама школе када се то од њих затражи.

Избор облика стручног усавршавања врше запослени, а исте одобрава директор у сарадњи са стручним већима области предмета. Запослено особље, руководиоци стручног већа области предмета и директор школе дужни су да одлуке о усавршавању доносе у складу са релевантним Правилником о стручном усавршавању, а на основу самовредновања и вредновања сопственог рада и рада школе, школског развојног плана и свих ресурса школе.

У плану стручног усавршавања биће представљен начин, динамике и спровођења личног усавршавања запослених а број сати ће се наћи у решењима структуре радне недеље запосленог особља.

Дакле, основна сврха усавршавања наставника и подстицање њиховог самоусавршавања усмерена је, пре свега, на унапређивање васпитно – образовног рада.

Облици, садржаји и активности, организациони нивои, планирано време, начин учествовања, оквирни број сати и докази о оствареном стручном усавршавања реализују се на следећи начин:

1. У оквиру установе (школе):

- 1) Реализација угледних часова и активности (редовна настава, допунски или додатни час;
- 2) Излагање са стручних усавршавања са обавезном дискусијом и анализом;
- 3) Приказ књиге, приручника, стручног чланка, часописа и дидактичког материјала из области образовања и васпитања;
- 4) Приказ блога, сајта, аплета, друштвених мрежа и осталих мултимедијалних садржаја;
- 5) Публиковање стручних радова, ауторства и коауторства књиге, приручника, наставних средстава...
- 6) Остваривање истраживања које доприноси унапређењу и афирмацији образовно-васпитног процеса;
- 7) Рад са студентима;
- 8) Остваривање пројеката образовно-васпитног карактера у установи;
- 9) Такмичења и смотре;
- 10) Стручни активи, удружења, подружнице, огранци на нивоу града /општине која доприноси унапређењу и афирмацији образовно васпитног процеса;
- 11) Маркетинг школе;
- 12) Стручне посете и струдијска путовања дефинисана Школским планом и Развојним планом установе;
- 13) Рад у радним телима и програмима;
- 14) Остали видови стручног усавршавања: пленарно предавање, презентација са дискусијом, интерактивна радионица, панел дискусија, рад у групама, постер презентација, изложба, стручно путовање, праћење стручне литературе...

2. Ван установе (школе):

- 1) Одобрени и акредитовани програми стручног усавршавања (обука);
- 2) Акредитовани програми високошколске установе (облици целоживотног учења)

- 3) Стручни скупови (конгрес, сабор, сусрети и дани, конференција, саветовање, симпозијум, округли сто, трибина...);
- 4) Стручни активи, удружења, подружнице, огранци на нивоу града/општине који доприносе унапређењу и афирмацији образовно- васпитног процеса;
- 5) Летње и зимске школе;
- 6) Стручна и студијска путовања;
- 7) Праћење стручне литературе и других извора сазнања;
- 8) Остали видови стручног усавршавања: пленарно предавање, презентација са дискусијом, интерактивна радионица, панел дискусија, рад у групама, постер презентација, изложба, стручно путовање...

Начин праћења спровођења плана усавршавања

Праћење Годишњег плана стручног усавршавања спроводи се:

- 1) на нивоу Установе, евиденцију врши библиотекар – медијатекар школе, а чију евалуацију и извештај о остварености врши и сачињава директор школе;
- 2) на нивоу појединца који се усавршава.

1.1. На нивоу установе се пројектује **Глобални план стручног усавршавања наставника који је** апроксимативног карактера и може се операционализовати кроз конкретан програм. Он садржи следеће ставке:

ГЛОБАЛНИ (ПЕРМАНЕНТНИ) ПЛАН УНАПРЕЂИВАЊА РАДА У НАСТАВИ И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА

р.б.	ПЛАНИРАНА АКТИВНОСТ	ЦИЉНА ГРУПА	ОБЛАСТ	РЕАЛИЗАТОР	ВРЕМЕ	Форма евалуације
1...	Дефинишу се и методологија остваривања пројектованих активности.	Антиципирају се учесници одређеног сегмента стручног усавршавања.	Дефинишу се садржаји који се унапређују у дефинисаној области стручног усавршавања.	Антиципирају се едукатори одређеног сегмента стручног усавршавања.	Антиципира се време извођења одређеног вида стручног усавршавања.	Дефинишу се докази који потврђују оствареност одређеног облика стручног усавршавања.

2.1. На нивоу појединца се пројектује **Лични план професионалног развоја наставника** који је апроксимативног карактера и може се операционализовати кроз конкретан програм. Он садржи следеће ставке:

ЛИЧНИ ПЛАН ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Име и презиме		Последњи завршени ниво образовања	
Назив и седиште установе		Звање	
Назив радног места		Степен ангажовања	
Потребан број сати/бодова у установи:		Потребан број сати/бодова ван установе:	

М Е С Т О	Р.Б.	Облик стручног усавршавања (активност)	Назив/тема стручног усавршавања (опис активности)	Ниво у организационом смислу	Планирано време остваривања (1. или 2. полугодиште, класификациони период, месец...)	Начин учествовања (присуство, излагање, извођење, ауторство, организовање, вођење, анализа, интерактивна комуникација, приказ, остало...)	Очекивани број сати	Д о к а з и
У С Т А Н О В А	1.	Реализација угледних часова и активности (редовна настава, допунски или додатни час)	Дефинишу се назив/тема и опис активности у оквиру овог сегмента.	Дефинише се циљна група учесника.	Антиципира се време извођења.	Дефинише се учешће у односу на партиципацију појединца у оквиру стручног усавршавања.	Антиципира се број сати које учесници стичу.	Дефинише се начин евалуације доказа.
	2.	Излагање са стручних усавршавања ван установе са обавезном дискусијом и анализом						
	3.	Приказ књиге, приручника, стручног чланка, часописа и дидактичког материјала из области образовања и васпитања						
	4.	Приказ блога, сајта, поста, аплета, друштвених мрежа и осталих мултимедијалних садржаја						
	5.	Публиковање стручних радова, ауторства и коауторства књиге, приручника, наставних средстава...						
	6.	Остваривање истраживања које доприноси унапређењу и афирмацији образовно- васпитног процеса						
	7.	Рад са						

		студентима						
	8.	Остваривање пројеката образовно-васпитног карактера у установи						
	9.	Такмичења и смотре						
	10.	Стручни активи, удружења, подружнице, огранци на нивоу града /општине која доприноси унапређењу и афирмацији образовно васпитног процеса						
	11.	Маркетинг школе						
	12.	Стручне посете и струдијска путовања дефинисана Школским планом и Развојним планом установе						
	13.	Рад у радним телима и програмима						
	14.	Остали видови стручног усавршавања						
М Е С Т О	Р.Б.	Облик стручног усавршавања (активност)	Назив/тема стручног усавршавања (опис активности)	Ниво у организационом смислу	Планирано време остваривања (1. или 2. полугодиште, класификациони период, месец...)	Начин учествовања (присуство, излагање, извођење, ауторство, организовање, вођење, анализа, интерактивна комуникација, приказ, остало...)	Очекивани број сати	До к а з и
В А Н	1.	Одобрени програми стручног усавршавања (обука)	Дефинишу се назив/тема и опис активности у оквиру овог сегмента.	Дефинише се циљна група учесника.	Антиципира се време извођења.	Дефинише се учешће у односу на партиципацију појединца у оквиру стручног усавршавања.	Антиципира се број сати које учесници стичу.	Дефинише се начин евалуације доказа.
У С Т А Н	2.	Акредитовани програми високошколске установе (облици целоживотног						

О В Е		учења)					
	3.	Стручни скупови (конгрес, сабор, сусрети и дани, конференција, саветовање, симпозијум, округли сто, трибина...)					
	4.	Стручни активи, удружења, подружнице, огранци на нивоу града/општине који доприносе унапређењу и афирмацији образовно-васпитног процеса					
	5.	Летње и зимске школе					
	6.	Стручна и студијска путовања					
	7.	Остало (навести шта): пленарно предавање, презентација са дискусијом, интерактивна радионица, панел дискусија, рад у групама, постер презентација, изложба, стручно путовање...					
	8.	Праћење стручне литературе и других извора сазнања...					
ПЛАНИРАНИ БРОЈ САТИ/БОДОВА У УСТАНОВИ							
ПЛАНИРАНИ БРОЈ САТИ/БОДОВА ВАН УСТАНОВЕ							
20.НАПРЕДОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА							

У првом разреду обавезног образовања оцењивање и закључна оцена су описне категорије..

У другом, трећем и четвртном разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане категорије, осим за, верску наставу и грађанско васпитање.

У петом, шестом, седмом и осмом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане категорије, осим за верску наставу, грађанско васпитање и чуваре природе.

Оцена из владања је описна од првог до петог разреда, а од шестог до осмог разреда је описна и бројчана.

Описно оцењивање, које је квалитативно и формативно, доприноси обезбеђивању услова за остваривање планираних циљева образовања, односно услова за развој ученика кроз васпитно-образовни процес у школи.

Током првог разреда, као почетног у институционализованом процесу образовања, оцена и оцењивање, пре свега, су у функцији праћења напредовања ученика: шта је и у којој мери ученик усвојио, шта му теже иде, шта треба додатно подржати... Поред информативне функције ово оцењивање има и инструктивну функцију која подразумева даље прављење плана наредних активности у раду са учеником.

Потребно је да наставник ученику, континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. Овим се ученицима омогућава да развијају способност да самостално прате и да самостално себе процењују (оцењују) на релативно објективан начин. Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, ученици почињу да се оспособљавају да активно учествују у свом развоју и образовању.

Формативна улога оцењивања захтева да оно има улогу подстицајне повратне информације, што значи да се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је добро увременењена, тј. дата непосредно након активности на коју се односи, или током обављања активности;
- она мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте детета, а не на личност или трајне карактеристике особе;
- она мора бити позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом оних елемената у односу на које би дете требало или могло да уложи додатне напоре.

Школа је сачинила предлог обрасца који би олакшао наставницима формативно оцењивање.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихов квалитет.

Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено) доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају, умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи.

21. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Наставља се пракса инклузивне наставе и прављења индивидуалних планова подршке и индивидуалног образовног плана за ученике који имају сметње у развоју.

ПРОГРАМСКЕ АКТИВНОСТИ У ОБЛАСТИ ИНКЛУЗИВНЕ НАСТАВЕ

ПОДРУЧЈЕ РАДА	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	РЕЗУЛТАТИ АКТИВНОСТИ
1.Евиденција ученика са сметњама и тешкоћама у развоју	Рад у Стручним већима	-Едуковани чланови колектива	-Одржани састанци
	Запажања учитеља и наставника о деци са сметњама и тешкоћама у учењу и развоју	-Сви учитељи и одељењске старешине, педагог, директор	-Укупан број евидентираних ученика
	Процена психомоторног развоја деце са сметњама у учењу	-ТИМ ЗА ИНКЛУЗИЈУ, ИНТЕРРЕСОРНА КОМИСИЈА	-Укупан број реализованих процена
2.Израда Оперативног плана (након израде Педагошког профила и Плана мера индивидуализације)	Садржаји оперативног плана/ Персонализованог програма наставе и учења: 1. Предмет/област ; 2.Циљ; 3. Кораци/Активности; 4. Реализатори; 5. Учесталост и трајање; 6. Исход/очекивана промена; 7. Начин провере остварености исхода.	-ТИМ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Сви носиоци активности учествују у изради програма и и евалуирају активности -Готов и усвојен и оперативни план као саставни део Годишњег плана рада школе
3.Подршка субјектима образовно- васпитног рад	Стручно усавршавање у области инклузије	-Сви учитељи и одељењске старешине, предметни наставници, педагог школе, директор	-Број реализованих едукација и број обучених наставника
	Саветодавно инструктивни рад са свим учитељима и наставницима на састанцима Стручних већа	-Едуковани чланови колектива и педагог школе Тим за инклузију	-Одржани састанци
	Индивидуални рад са децом са сметњама и тешкоћама у раду и развоју	-Педагог школе Сервисни центар – разни профили стручњака	-Укупан број деце обухваћен индивидуалним третманом
	Саветодавно инструктивни рад едукованих чланова колектива	-Едуковани чланови колектива Тим за инклузију	-Одржани састанци
	Индивидуални и групни рад са родитељима деце са тешкоћама и сметњама у учењу и развоју	-Учитељ, одељењски старешина, педагог	-Укупан број родитеља обухваћених саветодавним радом
4.Сарадња са Центром за социјални рад	Сарадња са Социјалним радницима	-Одељењски старешина педагог, Директор	-Размена информација; Прикупљање података; Анализа података...
5.Сарадња са	Сарадња са Развојним саветовалиштем Дома	-ТИМ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Размена информација; Прикупљање података;

стручним и здравственим службама	здравља, сарадња са Интерресорном комисијом		Анализа података, Помоћ у изради ИОП, ИПП, МИ...
6.Сарадња са локалном заједницом	Сарадња са школом за децу са посебним потребама "Иво Лола Рибар	-ТИМ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Размена информација; Прикупљање података; Анализа података, Помоћ у изради ИОП, ИПП, МИ...
7. Стручно усавршавање	Праћење ефеката стручног усавршавања	-Одељењски старешина педагог директор	-Израђени евалуциони упитници написани извештаји
8. Аналитичко истраживачки рад	Изrada и анализа евалуционих упитника	-ТИМ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Прикупљени подаци написани извештаји предложени даљи кораци
	Анализа података на основу документације тима – евиденција деце	-ТИМ И ПОДТИМОВИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Прикупљени подаци написани извештаји предложени даљи кораци
	Анализа података добијених евалуацијом и документацијом рада	-Учитељ, одељењски старешина, Тим за инклузију	-Прикупљени подаци написани извештаји предложени даљи кораци
9.Вођење документације	Изrada Годишњег плана за инклузију	ТИМ И ПОДТИМОВИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Написан Годишњи план
	Изrada оперативног плана активности	ТИМ И ПОДТИМОВИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Написан Оперативни план
	Вођење документације о активностима Тима за инклузију	ТИМ И ПОДТИМОВИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Води се уредна и ажурна документација о активностима
	Изrada полугодишњег и годишњег извештаја Тима за инклузију, као и ревизија ИОП-а, ИПП-а, МИ...	ТИМ И ПОДТИМОВИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ	-Урађени извештаји и ревизије

22.НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма је континуиран задатак стручног актива за развој школског програма, директора школе, осталих стручних већа, актива и тимова... са циљем унапређења свих сегмената школског програма.

Праћење остваривања школског програма реализоваће се на основу неколико елемената, који ће се оперативно разрађивати у поступку планирања и реализације праћења:

Садржај праћења остваривања школског програма (постигнућа ученика, оствареност циљева и задатака, усклађеност циљева и задатака са темама и садржајима, наставним методама и облицима рада, са активностима ученика и наставника , са наставним средствима, временском

динамиком, са узрасним и развојним карактеристикама ученика, фактори који подржавају реализацију планираног и фактори који ометају реализацију планираног у школском програму...);

Начин праћења остваривања школског програма (различите методе и технике оцењивања ученика, диференцирање различитих нивоа постигнућа ученика, мерење постигнућа ученика, мерење задовољства ученика и наставника у раду, процењивање активности ученика...);

Инструменти праћења остваривања школског програма (тестови, анкете, скале процене, модели евалуације, елементи портфолија наставника и ученика...);

Сарадници у тиму за праћење остваривања школског програма (наставници, стручни сарадници, директор, МПС, родитељи, представници других образовних институција...);

Временска динамика праћења остваривања школског програма (континуирано током године, септембар, октобар, новембар... квалификациони периоди...).

Путем праћења остварује се увид у избор адекватних поступака, метода, облика, средстава у реализацији програмских задатака школе. Остварује се увид и каналише активност ученика, наставника и других учесника у раду.

Комплексно вредновање представља целовиту примену различитих метода, техника и инструмената у праћењу, мерењу и вредновању ширих промена развоја личности и реализацији васпитно образовних задатака школе као целине. Зато се примењују различити инструменти и технике (скале, процене, упитници, инвентари, протоколи, усмено и писмено проверавање знања...).

Резултати васпитно образовног рада саопштавају се на седницама Одељенских и Наставничких већа, на седницама Стручних већа, на родитељским састанцима, на састанцима Савета Родитеља, Школског одбора, Ученичког парламента...

Најчешће форме праћења остваривања Школског програма:

р.б.	АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	Носиоци активности	Форма евалуације
1.	- Непосредан увид, - Присуство часовима, - Присуство седницама стручних органа...	стално	-директор, -педагог, - одељењске старешине -предметни наставници	- Документација о раду - Евиденционе листе, чек листе, упитници, протоколи...
2.	-Извештаји одељењских старешина о реализацији ШП, - Извештај руководиоца стручник већа, актива и тимова о реализацији ШП...	тримесечно	- одељењске старешине - руководиоци и чланови већа, актива и тимова	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...
3.	-Извештаји одељењских старешина о реализацији ШП, - Извештај руководиоца стручник већа, актива и тимова о реализацији ШП...	полугодишње	- одељењске старешине - руководиоци и чланови већа, актива и тимова	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...

4.	- Извештаји наставника о реализацији ШП...	полугодишње	- сви наставници	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...
5.	- Извештаји руководећих и стручних органа...	полугодишње	- директор - стручни сарадници	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...
6.	-Извештаји одељењских старешина о реализацији ШП, - Извештај руководиоца стручник већа, актива и тимова о реализацији ШП...	на крају школске године	- одељењске старешине - руководиоци и чланови већа, актива и тимова	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...
7.	- Квантитативна и квалитативна анализа реализације ШП...	полугодишње	директор	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...
8.	- Квантитативна и квалитативна анализа реализације ШП...	на крају школске године	директор	- Извештаји - Анализе - Прикази - Документација о раду...

23. МОДЕЛ ПРОГРАМА/АКТИВНОСТИ ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНУ ПОДРШКУ РАЗВОЈУ УЧЕНИКА (ОБОГАЋЕНИ ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД)

Обогаћени једносменски рад је концепт васпитања и образовања који је Школа предложила, а са радом кренула средином септембра 2020. године. Овим пројектом предвиђено је да се на занимљив начин проведе време после обавезне редовне наставе, уз подршку учитеља и наставника. Неизоставна је и вршњачка сарадња ученика, што оплемењује рад и искуства ученика, рад на социјалним вештинама и здравом растеређујућем дружењу.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА ПРОЦЕНТЕ АНГАЖОВАЊА У ПРОЈЕКТУ ОБОГАЋЕНИ ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД У ШКОЛИ:

Основна школа „ Драган Ђоковић Уча “ Лађевци предложен проценат ангажовања (60%) за учешће у пројекту Обогаћени једносменски рад расподелила је на 35% у матичној школи и 25% у Издвојеном школском месту Горњи Лађевци .

Пројекат ће се спроводити кроз следеће моделе активности :

1. ПОДРШКА У УЧЕЊУ

(Гордана Симовић - наставница разредне наставе и Весна Ђуић – наставница енглеског језика у издвојеном школском месту Горњи Лађевци за укупно 15% ангажовања).

2. ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА

(Гордана Денић-наставница српског језика у матичној школи за 15% ангажовања).

3. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА

(Јелена Петровић и Лозица Радетић -наставнице разредне наставе у издвојеном школском месту Горњи Лађевци за укупно 10% ангажовања).

4. СВЕТ ФИНАНСИЈА 3

(Јелена Танасковић, наставница хемије у матичној школи за 10% ангажовања).

5. ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО

(Марко Весковић, наставник физике у матичној школи за 10% ангажовања).

Одлучили смо се за ова школска места и ове моделе из више разлога :

- у матичној школи би на овај начин решили непуну норму наставницима српског језика и књижевности, физике и хемије, јер у школској 2022/2023.години долази до смањења броја ученика, а ученицима би се пружила додатна помоћ у учењу из ових предмета, као и упознавање са новим областима живота и рада;
- у издвојеном школском месту Горњи Лађевци слободно време које ученици млађих разреда имају од завршетка наставе до доласка аутобуса (око сат времена) било би садржајније и квалитетније, а пружила би им се и додатна помоћ у учењу.

●напомена:

У прилогу је Предлог модела/програма/активности за додатну образовно-васпитну подршку развоју ученика са описом реализације у оквиру пројекта Обогаћени једносменски рад у ОШ „ Драган Ђоковић Уча “ Лађевци.

ОПИС РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА У ШКОЛИ:

Област деловања	1.Област деловања – додатни часови обавезних наставних предмета диференцирани према образовним потребама ученика 2.Област деловања – српски језик и књижевност 3.Област деловања – слободне активности 4. Област деловања – финансијска писменост 5. Област деловања–научна писменост
Назив активности	1. ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Сви облици додатног рада са ученицима, креативан рад, припрема за такмичење, припрема за полагање завршног испита; додатна подршка у виду индивидуализоване наставе или наставе у малим групама за ученике који раде по ИОП-у... 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Доследна примена правописнојезичке норме , делови текстова , смисаоне целине , лепо писање , писано тумачење књижевног дела , елементи композиције писаних текстова... 3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА : Стицање навика о одговорном понашању у окружењу, оспособљавање за једноставнији рад на рачунару, развијање дечје креативности путем цртања, сликања и вајања... 4. СВЕТ ФИНАНСИЈА 3: Финансијско образовање и васпитање подразумева не само стицање знања и развој вештина већ и формирање правилних ставова према новцу, штедњи, улагању, потрошњи, предузетништву у чијој основи су финансијска добробит појединца и друштва као вредност. 5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО: Стицање искуства у планирању, реализацији, презентовању резултата и евалуацији истраживања. Упознавање са основним фазама у оквиру реализације пројекта.
Циљеви и очекивани исходи активности	1.ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Циљ ових часова је да ученик утврди и прошири знање стечено на редовном часу, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према настави и учењу, способност комуникације и примени стечена знања у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота. Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самовредновање и изражавање свог мишљења. Ученик ће бити у стању да: схвати и разуме проблем, створи план решавања, реализује га, провери и дискутује. 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Развијање базичне писмености и писменог изражавања, разумевање

	чињенице да је писање процес који се унапређује од почетне идеје до крајњег писаног продукта, подстицање маште за даље писање, развијање литерарних способности и стваралачких потенцијала ученика, подизање културе писаног изражавања на виши ниво. 3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА: Разумевање појава у непосредној животној средини и препознавање човековог негативног односа према животној средини. Оспособљавање за коришћење едукативних програма, сајтова... као помоћ у учењу. Развијање свести о култури, обичајима и традицији свог народа код деце и проширивање знања и искустава деце о обичајима. Очување природне дечје радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке активности. 4.СВЕТ ФИНАНСИЈА 3: Подршка ученицима да, кроз овладавање основним знањима и вештинама и развој ставова, разумеју вредност новца и значај управљања финансијама, развију правилне финансијске навике и предузетнички дух. Ученик ће бити у стању: да опише себе у свету финансија, испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у тимском раду, критички разматра и користи информације из различитих извора. 5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО: Развијање истраживачког духа, сарадње и иницијативе код ученика. Јачање представе о значају природних наука и њиховој заснованости на математичком моделовању и експерименту. Приближавање научног метода и пројектног начина размишљања узрасту ученика.
Опис активности	1.ПОДРШКА У УЧЕЊУ: Наставник упознаје ученике са садржајем трудећи се да ученици буду што више укључени у рад, кроз занимљиве примере наводи их до одговарајућих закључака. Задатке и примере бирати зависно од интересовања циљне групе. Ученик учествује у раду, развија комуникацију, компетенције за целоживотно учење. Планирано је пет часова недељно, који ће се реализовати у учионици и дигиталном кабинету , користећи различите и адекватне изворе знања . 2.ПИСАЊЕ УЗ ПОМОЋ ЗНАКОВА НА ПУТУ И ПОРЕД ПУТА: Реализација наведених активности се планира четири до пет часова недељно. Рад са ђацима може бити организован индивидуално, у пару, мањој или већој групи. Поједине активности могу бити реализоване у адекватном простору (библиотека, кабинети,...) где ће им бити доступни разни извори знања. Начини остваривања: разговор, практичан рад, радионица .

3.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА:

У овом пројекту ће се ученици опробати као истраживачи локалне околине. Они ће покушати да боље упознају своју околину, као и флору и фауну. За време проведено у школи ученици ће се упознати са биљкама из околне близине, уређењем школског дворишта и припремом за планирана пешачења. Часови ће се реализовати у школи и школском дворишту, као и на одређеним релацијама за пешачење. За свако пешачење биће одређен циљ, где ће се прикупљати смеће, упознавање са биљкама и њиховим називима и наменом, лековитим својствима и употребом у исхрани. Планиран број часова за реализацију је 4 часа недељно .

Ученици ће се упознати са датумима свога краја, обичајима предака, традиционалним песмама, играчкама и предметима свога краја, исхраном кроз време.

4.СВЕТ ФИНАНСИЈА 3:

Активност Свет финансија у основној школи има вишеструку сврху за ученике. Подстиче развој личности коју карактерише финансијска писменост потребна у свакодневном животу. Доприноси унапређивању међупредметних и других компетенција: предузимљивост и оријентацију ка предузетништву, рад са подацима, решавање проблема и сарадња. Сматре се и видом подршке професионалном развоју ученика, посебно ученика седмог и осмог разреда. Ученици који показују интересовање да се школују у области економије и финансија Свет финансија може им бити добар извор стручних информација. Планирани број часова за реализацију је два часа недељно. Рад са ученицима може бити организован као: групни рад, индивидуални рад, рад у пару.

5.ПРОЈЕКТИ/ВОЛИМО ДА ИСТРАЖУЈЕМО:

Часови су осмишљени као комбинација проширивања знања из области природних и техничких наука, обележавање значајних датума за историју науке, упознавање са занимљивостима савремене науке и практичног ангажовања ученика у изради истраживачких и пројектних задатака.

Ученици ће у условима кабинетске наставе имати прилику да учествују у демонстрацији и анализи различитих физичких феномена, представљених једноставним експериментима, уз елементарно математичко моделовање. Истраживачки задаци биће реализовани под менторством наставника, индивидуално, у пару, или кроз хетерогене експертске групе, уз дискусију након презентације резултата, или планирано сучељавање мишљења, у зависности од теме. За пројектне задатке предвиђен је групни рад. Ученици ће у оквиру пројектних задатака израђивати различите инструменте, практичне уређаје, презентације, паное...

У зависности од процене наставника, формирањем хомогених група, биће примењен додатни диференцирани рад са ученицима

	различитих нивоа постигнућа, кроз повремено обнављање и увежбавање математичких техника и метода, сагледавање различитих проблема из више углова и повремену акцелерацију у стицању знања из области природних и техничких наука.	
Циљна група којој је намењено	1. за ученике од првог до четвртог разреда у издвојеном школском месту Горњи Лађевци; 2. за ученике од петог и осмог разреда у матичној школи; 3. за ученике од првог до четвртог разреда у издвојеном школском месту Горњи Лађевци; 4. за ученике седмог и осмог разреда у матичној школи; 5. за ученике шестог разреда у матичној школи.	
Носиоци активности	1. наставница енглеског језика и наставница разредне наставе (2 извршиоца); 2. наставница српског језика и књижевности (1 извршилац); 3. наставнице разредне наставе (2 извршиоца); 4. наставница хемије (1 извршилац); 5. наставник физике(1 извршилац).	
Место реализације	Све активности ће бити реализоване у школи (типској учионици, дигиталном кабинету, библиотеци, фискултурној сали, школском дворишту, локалној околини...).	
Потребно ангажовање извршилаца (наставник, стручни сарадник)	Наставник физике (10%), наставница хемије (10%), наставница српског језика и књижевности (15%), наставница енглеског језика (10%) и наставнице разредне наставе (укупно 15 %).	
Исхрана ученика	Довозити храну до школе, кетеринг или пекара.	
Процена обухвата ученика	Први циклус:	око 30
	Други циклус :	око 120
Додатни ресурси	Адаптирати 2 учионице , кухињу, обновити школски намештај , дидактички материјал, савремена наставна средства...	
Додатне напомене	Активности се прилагођавају узрасту ученика, а одређују на основу периодичног изјашњавања о интересовањима (анкета).	

●Напомене:

- Ученици ће моћи прелазити из једне у другу активност искључиво између два полугодишта;

- Док, евентуално, траје настава по Оперативном плану по Посебном програму за рад у условима пандемије (други и трећи модел) изазване вирусом COVID 19, спроводиће се активности само из прве области (ПОДРШКА У УЧЕЊУ).

●ДОДАТНА НАПОМЕНА:

- Претпоставља се да ће наредних наставних година, у случају да школа у свом програму буде обухватала и остваривање активности Обогаћеног једносменског рада, обухват ученика, као и извршиоци активности варирати, те стога није потребно сваке године доносити Анексе Школског програма, него ће тај модел (са активностима, наставницима и обухваћеним

ученицима) бити саставни део Годишњег плана рада школе, а планови рада ће се предавати у договореним терминима и биће саставни део Школског програма, исто као и остали планови рада наставника.

Ова структурална активност ће се вршити да би се избегло непотребно преклапање докумената: Школског програма и Годишњег плана рада школе.

Школа ће, увек у складу са потребама и могућностима вршити одабир активности у областима: спорта, предузетништва, екологије, културе, пројеката, учења, науке, психолошке подршке...

САДРЖАЈ

	Одлука о усвајању Школског програма-----	2
	УВОДНИ ДЕО -----	3
	ОПШТИ ДЕО-----	3
	СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	4
	ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА-----	5
	ОПШТИ ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА-----	6
1.	ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ-----	8
2.	ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА-----	10
3.	ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ ----	31
	1. РАЗРЕД-----	31
	2. РАЗРЕД-----	56
	3. РАЗРЕД-----	80
	4. РАЗРЕД-----	107
	5. РАЗРЕД-----	135
	6. РАЗРЕД-----	183
	7. РАЗРЕД-----	230
	8. РАЗРЕД-----	270
4.	ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ-----	310
	1. РАЗРЕД-----	310
	2. РАЗРЕД-----	315
	3. РАЗРЕД-----	319
	4. РАЗРЕД-----	324
	5. РАЗРЕД-----	328
	6. РАЗРЕД-----	339
	7. РАЗРЕД-----	345
	8. РАЗРЕД-----	350
5.	ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ-----	357
6.	ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ-----	381
7.	ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ-----	387
8.	ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ-----	390
9.	ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА ОД НАСИЉА	

	ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА---	394
10.	ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА-----	403
11.	ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ-----	407
12.	ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ-----	412
13.	ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ-----	416
14.	ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ-----	418
15.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ-----	420
16.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ-----	422
17.	ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И ШКОЛЕ У ПРИРОДИ----	426
18.	ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ-----	431
19.	ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА-----	436
20.	НАПРЕДОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА-----	441
21.	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД-----	442
22.	НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА-----	444
23.	ПРИЛОГ: МОДЕЛ ПРОГРАМА/АКТИВНОСТИ ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНУ ПОДРШКУ РАЗВОЈУ УЧЕНИКА (ОБОГАЋЕН ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД)-----	446